

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : กรณีศึกษาเรื่อง
“เป่าปูนจีน” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

นายชูศักดิ์ จันทรรัตน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2559

**Social and Political Concept of Television Drama: A Case Study of the
Pao Bun Jin which Broadcasted by Thai Television Channel 3
between 1995 - 2016 B.C.**

Mr. Chusak Jantrat

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ :
กรณีศึกษาเรื่อง “เปาปุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุ
โทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

ชื่อและนามสกุล นายชูศักดิ์ จันทรรัตน์

วิชาเอก การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

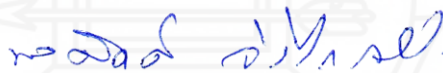
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พลศักดิ์ จิรไกรศิริ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์

ชื่อการค้นคว้าอิสระ แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : กรณีศึกษาเรื่อง
 “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

ผู้ศึกษา นายชูศักดิ์ จันทร์รัตน์ รหัสนักศึกษา 2578000032 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ปีการศึกษา 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น (2) เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น

โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” จำนวน 41 คดี 236 ตอนและใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงวุฒิ และดำเนินการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น คือ 1) ถ่ายทอดแนวความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมในรูปแบบการยึดหลักความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม ความสมเหตุสมผลของกฎหมาย ความเที่ยงธรรม และความเป็นธรรม ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิของพลเมืองทั้งหลายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา ความพิการ ความยากดมีเงินและชนชั้นวรรณะในสังคม 2) เปาบุ้นจิ้นยังยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ 6 ประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการปกครองบ้านเมืองคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความถูกต้องโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักสำนึกรับผิดชอบ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (2) เกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดพบว่า 1) แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิรูปการเมืองไทยและระบบราชการของไทยในปัจจุบันได้ 2) การปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงควรมุ่งปฏิรูปที่โครงสร้างการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจทางการเมืองและโครงสร้างทางสังคมควบคู่กันไปกับการปฏิรูประบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบันที่ยังมีข้อบกพร่องและเกิดปัญหาการทุจริต คอรัปชัน อย่างกว้างขวาง 3) การขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของประชาชน และการขาดประสิทธิภาพและความสามารถของระบบการเมืองในการแก้ไขปัญหาของสังคมตลอดทั้งปัญหาของระบบการเมืองไทยที่มีการทุจริต คอรัปชันและประพฤตินิมิชอบในวงราชการและการเมืองเป็นปัญหาหลักเรื้อรังที่สะสมมานาน ไม่อาจแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและเบ็ดเสร็จ การปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปทางการเมืองด้วยการเสริมสร้างกระบวนการปลูกฝังระบบคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นมาตรการสำคัญเร่งด่วนที่จะช่วยแก้ไขสภาพปัญหานี้ให้ลดน้อยลงหรือหมดไปในที่สุด

คำสำคัญ แนวความคิดทางสังคมการเมือง ละครโทรทัศน์ เปาบุ้นจิ้น

Independent Study title: Social and Political Concept of Television Drama: A Case Study of the Pao Bun Jin which Broadcasted by Thai Television Channel 3 between 1995 - 2016 B.C.

Author: Mr. Chusak Jantrat; **ID:** 2578000032; **Degree:** Master of Political Science

Independent Study advisor: Dr. Thirapat Serirangsan, Professor; **Academic year:** 2016

Abstracts

The objectives of this research are (1) to study the social and political concept of a drama television series, named “Justice Pao” and (2) to propose the application of social and political concept of TV Drama, named “Justice Pao”.

The qualitative approach was used in this research. Data collection were gathered from 236 episodes of Justice Pao and in-depth interview with the specialists. Then the data were analyzed using a content analysis method and a descriptive analysis method.

This research found that (1) the social and political concept of “Justice Pao” could be concluded into two points. Firstly, the concepts of justice based on morality, ethics, reasonable law, equity and fairness were conveyed to political society. The law enforcement could be linked to civil rights and anti-discrimination (due to basis of race, color, religion, disability, or national origin). Secondly, Justice Pao implemented the six principles of good governance practice including: the rule of law, morality, accountability, participation, responsibility and cost-effectiveness/economy. (2) There are three major applications of social and political concept based on Justice Pao. Firstly, the social and political concept of TV Drama, named “Justice Pao” could be applied to reform Thai politics and administrative. Secondly, the political reform should be implemented together with the political authorities, social structure and democratic reform in order to minimize the political problems especially corruption. Thirdly, while people lacked of confidence in the justice process, the political system also did not have enough efficiency and capability to solve social and political problems. Further Thai political problems had accumulated for a long time and could not be solved immediately. Thus, moral development should be urgently implemented for political and administrative reform in order to minimize these problems.

Keywords: Political Society Concept, TV Drama and Justice Pao

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้คงไม่สำเร็จผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่ผู้วิจัยระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเหล่านั้นอยู่เสมอ นับตั้งแต่ ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ได้กรุณาให้คำแนะนำหลายประการที่มีค่ายิ่งต่อการวิจัย รวมทั้งให้อิสระในการนำเสนองานค้นคว้าอิสระอีกด้วย คำแนะนำต่างๆ รวมทั้งข้อติชมของอาจารย์ทุกท่านนับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้งานค้นคว้าอิสระนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยซาบซึ้งในความห่วงใยและเอาใจใส่ในการทำงานของผู้วิจัย และช่วยพิมพ์งานให้ ในขณะที่ผู้วิจัยศึกษาและค้นคว้าไปพร้อมกับงานประจำซึ่งก็คือ นางสาวนงเยาว์ ขวachsen ภู่อชีวิตของผู้วิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกๆ ท่าน ทุกๆ แห่งที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัย ตลอดจนครู อาจารย์ที่อบรมให้ความรู้ผู้วิจัยมาเป็นลำดับ

ที่จะลืมไม่ได้ก็คือ ผู้ทรงวุฒิ จำนวน 16 ท่าน ซึ่งได้กรุณาให้ผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ขอให้ทุกท่านและสถาบันที่กล่าวนามมาทั้งหมดและอีกหลายท่านที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวถึงทั้งหมดในที่นี้ได้ จงประสบแต่ความสุข สำเร็จในชีวิตตลอดไป

ชูศักดิ์ จันทรรัตน์

ตุลาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
กรอบแนวคิดทฤษฎี	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวความคิดกระบวนการสื่อสารทางการเมือง	6
แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจอธิปไตย	27
แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม	31
แนวความคิดเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต	37
แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	43
ลัทธิ ศาสนากับแนวความคิดทางสังคมการเมือง คุณธรรมและจริยธรรมที่ปรากฏใน ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทย ทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 ประวัติ และผลงานของเปาบุ้นจิ้น	65
ประวัติเปาบุ้นจิ้น	65
ประวัติการทำงาน	66
แนวความคิดของเปาบุ้นจิ้น	68
ผลงานของเปาบุ้นจิ้น	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปเนื้อหาในแต่ละตอนของบทละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น	69
บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย	124
รูปแบบการวิจัย	124
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	126
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	126
การวิเคราะห์ข้อมูล	127
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	128
แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น เวอร์ชัน ที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559	128
เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2538- พ.ศ. 2559	154
บทที่ 6 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	158
สรุปผลการวิจัย	158
อภิปรายผล	161
ข้อเสนอแนะ	163
ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ	166
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	179
แบบสัมภาษณ์	180
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	181
ประวัติผู้ศึกษา	184

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 รูปแบบการสื่อสารของเบอร์โล (Berlo's Model of Communication).....	20
ตารางที่ 2.2 รูปแบบการปกครองของรัฐ.....	53
ตารางที่ 3.1 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ราชบุตรเขยจอมโหด.....	70
ตารางที่ 3.2 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน สีกชิงจื่อหงวน	72
ตารางที่ 3.3 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สับเปลี่ยนองค์ชาย.....	74
ตารางที่ 3.4 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ฆ่าเสียบหัว	75
ตารางที่ 3.5 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอนท่องเที่ยวโลก	75
ตารางที่ 3.6 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นักฆ่าดอกไม้แดง	78
ตารางที่ 3.7 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน กักกู่จอมโหด	79
ตารางที่ 3.8 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารเปาเหมี่ยน.....	80
ตารางที่ 3.9 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อ่างผีสิง.....	81
ตารางที่ 3.10 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ชิวเหนียง-สะใภ้ยอดกตัญญู	82
ตารางที่ 3.11 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารท่านอ้อง	83
ตารางที่ 3.12 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน พิณมรณะ	85
ตารางที่ 3.13 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แม่ทัพแดนเถื่อน.....	86
ตารางที่ 3.14 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน คู่แฝดใจเพชร	87
ตารางที่ 3.15 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สวรรค์ลึงไทย.....	88
ตารางที่ 3.16 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกเขยจำแลง.....	89
ตารางที่ 3.17 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน กระบองวิเศษ.....	90
ตารางที่ 3.18 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ตระกูลใหญ่ใครกล้าแตะ.....	91
ตารางที่ 3.19 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดวงใจแม่	93
ตารางที่ 3.20 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารมังกร.....	94
ตารางที่ 3.21 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักวิปโยค.....	95
ตารางที่ 3.22 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เลือดล้างตระกูล.....	97
ตารางที่ 3.23 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เจ้าสาวจอมปลอม.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.24 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เปาปุ้นจิ้นตัวจริงตัวปลอม.....	99
ตารางที่ 3.25 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดหญิงแห่งแผ่นดิน.....	100
ตารางที่ 3.26 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อภินิหารฟ้าชั้นดกดินเลือด.....	101
ตารางที่ 3.27 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักแท้คนละโลก.....	103
ตารางที่ 3.28 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกทรพี.....	104
ตารางที่ 3.29 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดอกเหมยปลิดชีพ.....	105
ตารางที่ 3.30 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แก้วมังกร.....	107
ตารางที่ 3.31 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นางพญาเงือก.....	109
ตารางที่ 3.32 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เด็กเซ็งแม่ทัพผู้ทรนง.....	110
ตารางที่ 3.33 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดลูกกตัญญู.....	111
ตารางที่ 3.34 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อาญาสวรรค์.....	113
ตารางที่ 3.35 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน หมอคูเทวดา.....	115
ตารางที่ 3.36 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เสือไข่มุก.....	115
ตารางที่ 3.37 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน กุญแจแห่งกรรม.....	117
ตารางที่ 3.38 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ปริศนาภาพวาด.....	118
ตารางที่ 3.39 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารราชครู.....	119
ตารางที่ 3.40 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน องค์หญิงตักขาก.....	121
ตารางที่ 3.41 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ห้าหนูคะนองกรุง.....	123
ตารางที่ 4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	125

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	3
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของฮาโรลด์ ดี ลาวเวลล์.....	12
ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ ไบรแอน แมคแนร์ (Brian McNair).....	15
ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ ไบรแอน แมคแนร์ (Brian McNair).....	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ละครโทรทัศน์ ถือได้ว่าเป็นหนึ่งรูปแบบความบันเทิงที่มีอยู่กับคนไทย ด้วยความหลากหลายในประเภทของละครโทรทัศน์ที่มีให้เลือก และมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ แทบทุกช่องทุกวัน ทุกช่วงเวลา อุตสาหกรรมละครโทรทัศน์ในระบบฟรีทีวีมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 50 ปี และเติบโตมากในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยลักษณะเด่นตามคุณสมบัติของโทรทัศน์ที่สามารถดึงดูดได้ด้วยภาพและเสียงอีกทั้งเป็นความบันเทิงภายในบ้านที่มีค่าใช้จ่ายต่ำและสามารถเข้าถึงได้แทบทุกครัวเรือน ในปัจจุบันละครโทรทัศน์จึงเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีความนิยม (Rating) สูงที่สุดเมื่อเทียบกับรายการโทรทัศน์ประเภทอื่น และประเภทของละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมมาตลอดก็หนีไม่พ้นละครแนวชีวิต, ชิงรักหักสวาท, หรือละครน้ำเน่า ที่ครองความนิยม และถูกผลิตซ้ำ (Reproduction) มาตลอดระยะเวลาหลายสิบปี (ประกายกาวิล ศรีจินดา, 2557, น. 1)

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2538 สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำละครชุดทางโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นครั้งแรก และนำมาฉายอีกเป็นครั้งที่สองเมื่อปี พ.ศ.2549 และต่อมาที่ว็อนไลน์ช่องพอใจ แชนแนล ได้นำละครชุดโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น มาฉายในปี พ.ศ.2554 ในสองช่วงเวลา คือ เวลา 13.00 น. – 14.00 น. และเวลา 22.00 น. – 23.00 น. และในปัจจุบันทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 HD ได้นำละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น มาฉายอีกครั้งตั้งแต่ปีพ.ศ.2558 เป็นต้นมา ทุกวันจันทร์ ถึง วันพฤหัสบดี เวลา 18.20 น. – 19.05 น. และวันศุกร์ เวลา 18.00 น. – 18.45 น. จนถึงปัจจุบัน (วิกิพีเดีย, 2559, ออนไลน์)

ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ออกอากาศครั้งแรกทางสถานีโทรทัศน์ ช่องทีวีหัวชื่อของประเทศไทยได้หวั่น เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536 และสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ของประเทศไทย ได้นำละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น มาฉายในประเทศไทย ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ออกอากาศละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ได้รับคามนิยม (Rating) จากประชาชนเป็นจำนวนมาก เห็นได้จากทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการตอบรับกระแส เปาบุ้นจิ้นฟีเวอร์ ทางช่อง 3 ได้เชิญ 1 ในนักแสดงนำในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น คือ

เหอเจียจิ้ง ที่รับบทเป็น จันเจา องค์กรชั้น 4 ในเรื่องมาสัมผัสภายนอกอากาศทางรายการ ทไวไลท์ โทรว์ ซึ่งเป็นรายการที่ได้รับความนิยม (Rating) ดีที่สุดของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ในขณะนั้น

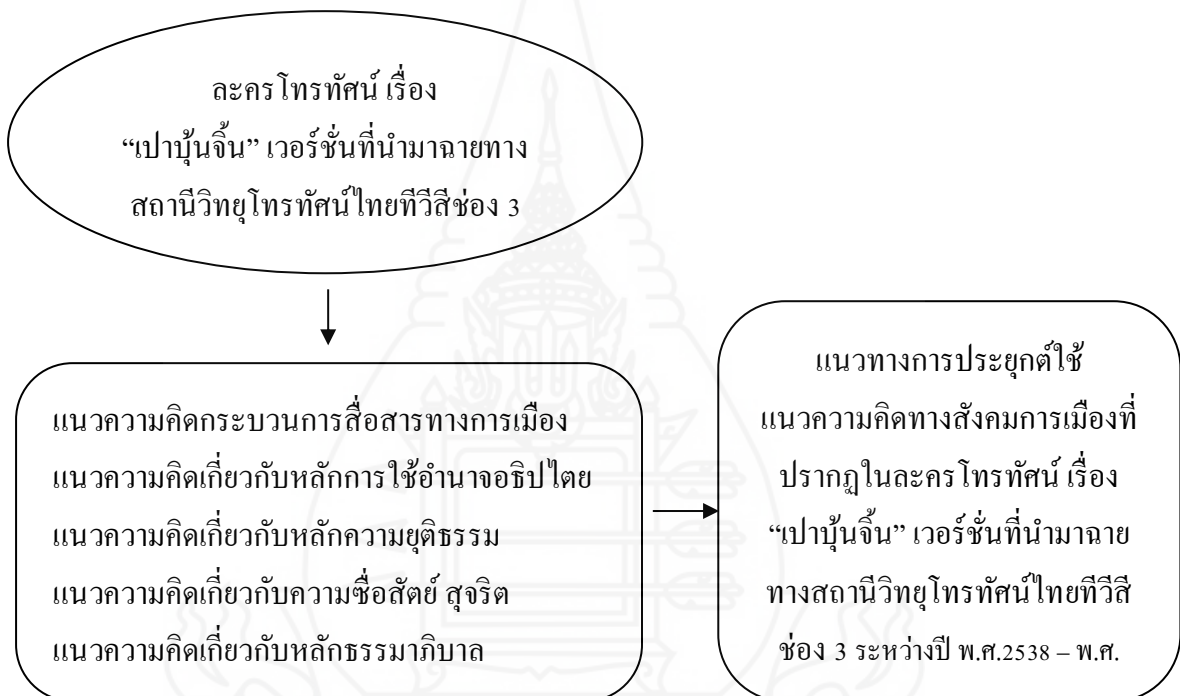
ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เป็นละครโทรทัศน์ที่ดังมากที่สุดในยุคนั้น เป็นภาพยนตร์จีนไม่กี่เรื่องที่มีสมุดสตีกเกอร์สะสมภาพของเรื่อง เปาบุ้นจิ้น เพื่อให้เด็กๆ ได้มาแลกของรางวัล และยังมีสินค้าต่างๆ ที่ต้องทำภาพจากในละครเรื่อง เปาบุ้นจิ้น มาติดไว้เพื่อให้ขายได้ในแผนการตลาด เช่น เสื้อสกรีนไบหน้าจันเจา, หน้ากากจันเจา-ท่านเปา รวมทั้งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ล้วนทำออกมาจำหน่ายกันมากมาย เช่น เทปเพลงประกอบของเรื่องมีเพลงในเรื่อง เปาบุ้นจิ้น มีทั้งหมด 3 เพลง ได้แก่ เพลงเปาซิงเทียน (เพลงเปิดของละคร) ขับร้องโดย Hu Kua, เพลงซินหยวนยางหูเตี้ยเหม่ง (เพลงปิดของละครชุดที่ 1) ขับร้องโดย ห่วงอันและ เพลงเสอโ้ว โห้วเหียนเจียน (เพลงปิดของละครชุดที่ 2) ขับร้องโดย Chang Chen สำหรับเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ บทเพลงซินหยวนยางหูเตี้ยเหม่ง ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นเพลงที่มีความหมายเชิงนามธรรมลึกซึ้งยิ่งเพลงหนึ่ง ในส่วนของเนื้อเพลง "ซินหยวนยังหูเตี้ยเหม่ง" อันไพเราะกินใจนั้น ได้ดัดแปลงมาจากบทกวีบทหนึ่งในสมัยราชวงศ์ถัง ประพันธ์โดยนักกวีผู้ยิ่งใหญ่นาม “หลี่ไป๋” หนึ่งในสองยอดกวีเอกผู้รังสรรค์ยุคทองของกวีในแผ่นดินจีนซึ่งถูกขนานนามคู่กับ “ตู้ฝู่” รวมทั้งดาบ – กระบี่พลาสติกต่างๆ มากมาย หรือแม้กระทั่งผงซัฟฟอก ยี่ห้อ เปาบุ้นจิ้นก็มีขายตามท้องตลาดทั่วไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” ว่าได้มีการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองออกมามากน้อยแค่ไหนและเป็นไปในรูปแบบใด การศึกษาแนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” จึงน่าจะช่วยให้มีความรู้และความเข้าใจรูปแบบแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่สื่อสารผ่านละครโทรทัศน์ที่อยู่คู่สังคมไทยทุกคร้วเรือนมาตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ยังเป็นสื่อความบันเทิงที่แฝงคติธรรมคำสอนที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น”
- 2.2 เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น”

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดทฤษฎี

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

4.1.1 วิจัยจากขอบเขตละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.2.1 ศึกษาเฉพาะแนวความคิดทางสังคมการเมืองของละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาปุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 จำนวนรวมทั้งสิ้น 41 คดี 236 ตอน

4.2.2 สรุปเนื้อหาความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ จำนวน 16 ท่าน

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

การทำวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาจากการชมละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาปุ้นจิ้น” ย้อนหลังที่ นำเข้าฉายในประเทศเป็นครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ หมายถึง วิทยุคมนาคมที่แพร่ภาพและเสียงเพื่อส่งสารไปถึงมวลชน ที่อยู่ในถิ่นต่างๆ ซึ่งรวมถึง เคเบิลทีวี และฟรีทีวี ทั้งที่ผ่านระบบดาวเทียมและระบบที่ใช้เสาอากาศ

ละครโทรทัศน์ หมายถึง รายการที่มีเนื้อหาเพื่อผลิตขึ้นเพื่อแพร่ภาพออกอากาศทาง โทรทัศน์เป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ อาจเป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการดัดแปลง หรือจำลองจากชีวิตจริงหรือดัดแปลงมาจากบทประพันธ์อื่นๆ ปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่ ความยาวไม่กี่นาที ไปจนถึงละครเรื่องยาวที่ออกอากาศประมาณ 20-30 ตอนเป็นเรื่องราวต่อเนื่อง หรือเรื่องราวที่จบเป็นตอนๆ เป็นต้น (เมทินี ทองศรีเกตุ, 2554, น. 4)

บทละครโทรทัศน์ คือ บทละครที่ถูกเขียนขึ้นเพื่อการจัดการแสดงทางโทรทัศน์ เป็นการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยใช้ภาพ บทละครโทรทัศน์เป็นสิ่งที่บอกให้ผู้ชมทราบได้ว่า เป็นเรื่อง อะไร มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับบ้าง และเรื่องราวที่เกิดขึ้น ได้เกิดที่สถานที่ใด เวลาใด และเมื่อใด (เอื้องอรุณ สมิตสุวรรณ, 2535, น. 11 อ้างถึงใน นราพร สังข์ชัย, 2552, น. 141)

สื่ออินเทอร์เน็ต หมายถึง สื่อที่มีการนำเอาข้อความ กราฟฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง และวิดีโอ โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ นำข้อมูลที่เป็นสื่อขึ้นมา แปลงสภาพและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน (ไปรยา บุญบุตร, 2552, น. 23)

แนวความคิดทางสังคมการเมือง หมายถึง ความคิดความเชื่อของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่ม หนึ่งในยุคใดยุคหนึ่ง และความเข้าใจของบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองอย่าง กว้างๆ ที่แสดงออกมาเพื่อทำความเข้าใจว่าสิ่งๆ นั้นคืออะไร และควรเป็นไปอย่างไร แนวความคิด ทางสังคมการเมืองของบุคคลจึงเกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ แนวความคิดทางสังคมการเมืองบางอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจผู้คนสูงมาก จนทำให้แนวความคิดนั้น

เป็นแนวความคิดหลักในสังคมนำไปสู่การเชื่อฟังปฏิบัติตามและใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน

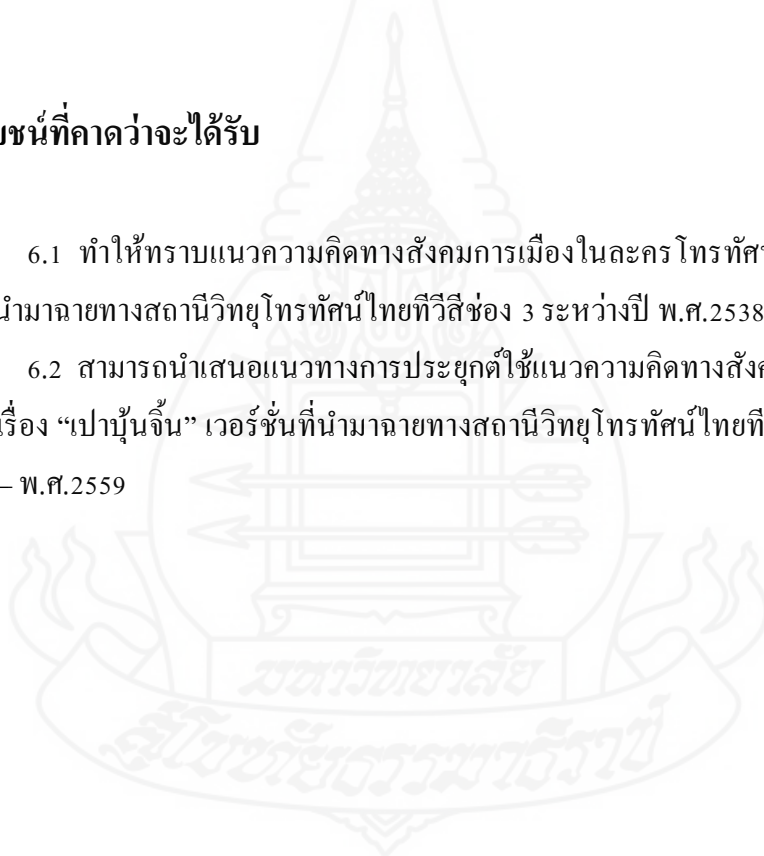
พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำทางการเมืองของประชาชนที่สามารถแสดงออกมาในทางลักษณะภายในของปัจเจกบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ เป็นต้น และแสดงออกโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เป็นสภาวะแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง ศาสนา การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น

อิทธิพลของสื่อ หมายถึง แรงผลักดันที่มีผลกระตุ้นพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์อันมีผลต่อการดำรงชีวิต ซึ่งอิทธิพลต่างๆ นั้น มีทั้งในด้านบวกและลบ เป็นการแสดงบทบาทและการกระทำผ่านสื่อต่างๆ ถ่ายทอดมายังประชาชน ซึ่งอาจมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบแนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

6.2 สามารถนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา แนวความคิดทางสังคมการเมืองและทฤษฎีทางการเมือง จากละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. แนวความคิดกระบวนการสื่อสารทางการเมือง
2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจอธิปไตย
3. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม
4. แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต
5. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
6. ลัทธิ ศาสนากับแนวความคิดทางสังคมการเมือง คุณธรรมและจริยธรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

1. แนวความคิดกระบวนการสื่อสารทางการเมือง

1.1 ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองและอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกับกับผู้อื่นในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข ซึ่งการสื่อสารมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Communication อันมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Communis แปลว่า ความเหมือนกัน ความร่วมกัน ดังนั้น ถ้าแปลความตามรากศัพท์เดิมย่อมหมายความว่า เมื่อใดที่มนุษย์ทำการสื่อสาร นั้นย่อมหมายถึงว่า เขากำลังทำกิจกรรมที่มุ่งสร้างความเหมือนกันหรือความคล้ายคลึงกันให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสื่อสารคือ การที่มนุษย์พยายามที่จะแลกเปลี่ยน (Share) ข้อมูลข่าวสาร (Information) ความคิด (Idea) และทัศนคติ

(Attitude) ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการเกี่ยวกับการสื่อสาร ได้ให้แนวคิดและความหมายของการสื่อสารไว้ดังนี้ (ประมะ สตะเวทิน, 2543, น. 65 อ้างถึงใน จิรทีปต์ ทองสุข, 2549, น. 20-21)

อริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาวิชาวาทลิตปี (rhetoric) หรือ การสื่อสาร (Communication) ว่าเป็น การแสวงหา “วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ”

ยอร์ช เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) “การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง”

เอเวอเรท เอ็ม โรเจอร์ส และเอฟ ฟลอยด์ ชูแมกเกอร์ (Everett M. Rogers and F. Floyed Shoemaker) “การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร”

ประมะ สตะเวทิน “การสื่อสารคือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ

ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร (2550, น. 6-7) กล่าวว่า กลุ่มคำนิยามของ “การสื่อสาร” ที่เป็นที่ยอมรับทางวิชาการ ได้มีการรวบรวมและจัดแบ่งเป็น 5 กลุ่ม โดยมีตัวอย่างของคำนิยามซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่และเป็นเสมือนตัวแทนของคำนิยามในแต่ละกลุ่ม (อ้างถึงใน พรทิพย์ อุดมสิน, 2551, น. 5-6) ดังนี้

1. กลุ่มคำนิยามที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่งเป็ยวิน และ แจ็คสัน (Beavin & Jackson) การสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนอง

2. กลุ่มคำนิยามที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารดำเนินไปได้ด้วยองค์ประกอบทางการสื่อสาร โรเจอร์ส และชูแมกเกอร์ (Rogers & Shoemaker) การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารไปยังผู้รับสารเบเรลสัน เบอนาร์ด (Berelson Bernard) การสื่อสาร คือ กระบวนการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางสัญลักษณ์ต่างๆ ทั้งภาษา รูปภาพ ตัวเลข แผนภูมิ

3. กลุ่มคำนิยามที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสาร คือ การสร้างความหมายร่วม วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm) การสื่อสาร คือ การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร ซาราห์ เทรนฮอล์ม (Sarah Trendholm) การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลกำหนด สร้างความหมายแก่สิ่งต่างๆ เพื่อความเข้าใจร่วมกัน

4. กลุ่มคำนิยามที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารเป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ คาร์ล ไอ โฮฟแลนด์ และคณะ (Carl I. Hovland et al) การสื่อสารคือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)

เจมส์ บี เบนจามิน (James B. Benjamin) การสื่อสารเป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ และมีจุดมุ่งหมายในการส่งสาร

5. กลุ่มคำนิยามที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่งซาราห์ เทรนฮอล์ม (Sara Trendholm) การสื่อสาร เป็นกระบวนการใช้สัญญาณและสัญลักษณ์ในการสร้างความหมาย เพื่อสร้างผลกระทบแก่อีกฝ่ายหนึ่ง ชาร์ล อี ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) การสื่อสารเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้ส่งสาร มีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย

จากการให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ของนักวิชาการจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารจนสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านช่องทางสื่อ (Channel) เพื่อการรับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน และการสื่อสารยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารระหว่างมนุษย์โดยผ่านเครื่องมือที่ เรียกว่า “ภาษา” เพื่อติดต่อกัน ด้วยวิธีการต่างๆ อันจะส่งผลให้ฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารเกิดความเข้าใจได้ตรงกัน

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ซึ่งเน้นในเรื่องวาทวิทยา (rhetoric) การเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ(propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง เป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับขึ้นในกลุ่มประชาชน ผู้รับสาร (สุภาพรณต์ ดั่งอินทร์, 2553, น. 14)

1.2 ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา เนื่องจากเราต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งเราจะต้องติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม การสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค (วัลลภ ลำพาย, 2549, น. 6-9 อ้างถึงใน อากาศโรจนบุรานนท์, 2552, น. 8-11)

1.2.1 ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในระดับจุลภาค ได้แก่ ความสำคัญต่อชีวิตประจำวันความเป็นสังคมการเมือง การสร้างความร่วมมือ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตน การให้ความบันเทิง

1) **ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน** ในแต่ละวันมนุษย์เราจะต้องติดต่อกับบุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งเราจะมีกิจกรรมสื่อสารอื่นๆ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ การคุยโทรศัพท์ ฯลฯ ซึ่งแสดงว่ามนุษย์เรามีการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเราหลายประการ

2) **ความสำคัญต่อความเป็นสังคม** มนุษย์ เราจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อให้คนมีการคบหาสมาคมรวมกันขึ้นเป็นสังคมและดำรงเป็นสังคม

3) **ความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือ** เพราะการสื่อสารมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

4) **ความสำคัญต่อการแสวงหาความรู้** การสื่อสารเพื่อแสวงหาความรู้เป็นบทบาทที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต

5) **ความสำคัญต่อการสร้างการรับรู้กับตนเอง** การรับรู้ตนเองมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมสื่อสารของบุคคล คำพูดแสดงตัวตน

6) **ความสำคัญต่อการให้ความบันเทิง** การสื่อสารสามารถสร้างความบันเทิงให้บุคคล

1.2.2 ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในระดับมหภาค ได้แก่ ความสำคัญต่อการเมืองการปกครอง การเสริมสร้างประชาธิปไตย การพัฒนาประเทศ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การศึกษา ธุรกิจและอุตสาหกรรม

1.3 ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

วอร์เรน เค จี และคณะ (Agree et al, 1976, p. 4) มองการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงทัศนคติและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่ทั่วไป (อ้างในถึง สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553, น. 15)

ไมเคิล รัช และ ฟิลลิป อัลทอฟฟ์ (Rush & Althoff, 1971, p. 160) ให้ความหมายว่าการสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง (อ้างในถึง สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553, น. 15)

Almond and Powell (1978, pp. 141-144) กล่าวว่า การสื่อสารด้านการเมือง คือหน้าที่ของระบบในขั้นพื้นฐาน (basic system function) ซึ่งจะมีผลในการรักษา และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมือง ความจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ในระบบการเมือง มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสื่อสารซึ่งมักเป็นทั้งในรูปของต้นเหตุและผลลัพธ์ (อ้างในถึง พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 13)

Denton and Woodward (1990) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสารทางการเมือง (political communication) คือ การสนทนา และเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (อย่างเช่น รายได้ ภาษีอากร) อำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ (อำนาจในทางตุลาการ นิติบัญญัติ และบริหาร) และการให้คุณให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่นั้น ๆ (อ้างในถึง พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 13-14)

Karl W. Deutsch (1966) ได้ชี้และแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการสื่อสาร รวมถึงการควบคุมว่าเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่งของระบบทางการเมือง การสื่อสารที่เปรียบเสมือนเป็นเส้นประสาท (the nerves of government) ของระบบการเมือง โดยได้อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกซึ่งความเรียกร้องต้องการของประชาชน เป็นการส่งสารเพื่อแสดงความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาล และการตอบสนองของรัฐบาลกลับมายังประชาชน เหล่านี้ที่นำไปสู่การตัดสินใจ อันเป็นผลจากการสื่อสารทางการเมืองในสังคมหนึ่ง ๆ ระบบการเมืองจะสามารถดำรงคงอยู่ มีเสถียรภาพที่มั่นคงและมีบูรณภาพได้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐที่จะตอบสนองต่อการเรียกร้องต้องการทางการเมืองของประชาชนได้ดีเพียงใดนั่นเอง (อ้างในถึง พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 14)

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) คือนักคิดคนสำคัญด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่าประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลกระทบของการสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบหลังคือส่วนสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง เพราะผลของการเมืองจะกระทบถึงปัจเจกชนและรัฐเสมอไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การสื่อสารตามแนวคิดของลาสเวลล์ (Lasswell) มีดังนี้ (อ้างในถึง สะติระ เพ็ชรประพันธ์, 2554, น. 23-24)

1. ผู้ส่งสาร ในทางการเมือง ผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กรสถาบัน และโครงสร้างการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาศึกษามากว่าการสื่อสารในอาชีพอื่น เพราะเกี่ยวข้องกับอำนาจและการรักษาอำนาจ สะท้อนให้เห็นได้จากการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันที่ขอบเขตแตกต่างกัน เพื่อความสำเร็จของนักการเมืองจึงมีการดึงสื่อมวลชนให้มา

สนับสนุนการหาเสียง หรือการรณรงค์ทางการเมืองได้ และในทางกลับกันก็เป็นการผลักดันฝ่ายตรงข้ามการสื่อสารให้ขยายวงกว้างออกไปอีก อย่างไรก็ตามการโฆษณาหาเสียงในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ทำชิง ทั้งสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส มีวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน คือ แบบแผนการหาเสียง เทคนิคการผลิต และการใช้บทสนทนา แต่ที่แตกต่างกันบางประการในเรื่องของยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของทั้งสองประเทศ โดยการเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นถึงประเด็นการหาเสียง (issues) การนำเสนอนโยบาย การวางบุคลิกภาพ และการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสาร ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกา มักเน้นแต่เรื่องตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชน รวมไปถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น เป็นต้นให้ตกอยู่ในมูมอับ หรือการนำเสนอภาพพจน์ตัวเองผ่านสื่อมวลชนก็จะยิ่งเพิ่มศักยภาพการสื่อสารให้ขยายวงกว้างออกไปอีก อย่างไรก็ตามการโฆษณาหาเสียงในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ทำชิง ทั้งสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส มีวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน คือ แบบแผนการหาเสียง เทคนิคการผลิต และการใช้บทสนทนา แต่ที่แตกต่างกันบางประการในเรื่องของยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของทั้งสองประเทศ โดยการเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นถึงประเด็นการหาเสียง (issues) การนำเสนอนโยบาย การวางบุคลิกภาพ และการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสาร ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกา มักเน้นแต่เรื่องตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชน รวมไปถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น เป็นต้น

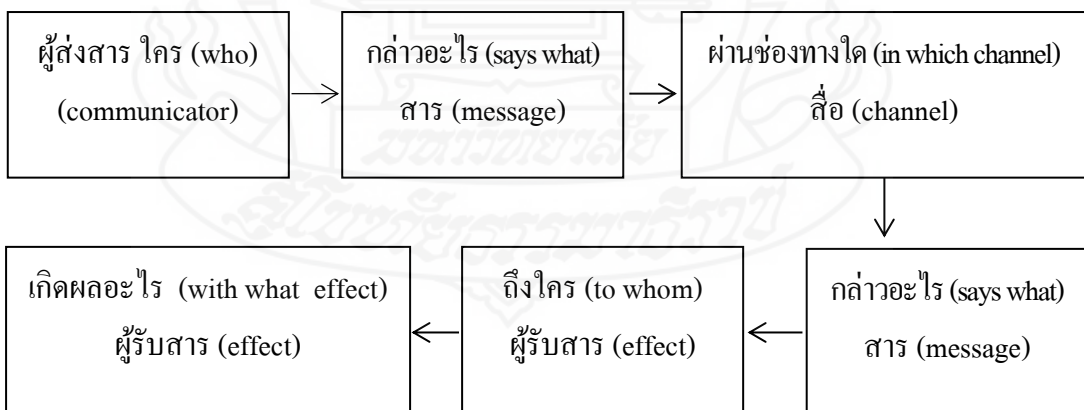
2. สารสนเทศทางการเมือง การวางยุทธศาสตร์การเมือง สารสนเทศจะเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสาระของการสื่อสารการเมืองโดยตรงสารสนเทศจะผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบพร้อมที่จะนำไปใช้ได้ด้วยเหตุนี้สารจึงมีการปรับเปลี่ยน ขยายตัว หรือทดแทนสารสนเทศเก่าที่ล้าสมัย ตลอดจนสามารถเคลื่อนย้ายแพร่กระจายออกไป และแบ่งปันข้อมูลร่วมกันในยุคของสังคมข่าวสารซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกฝ่ายสารสนเทศจึงมีพลัง และทำให้เกิดการสื่อสารสนเทศเพื่อการแข่งขัน ดังนั้น การซื้อหรือการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ จึงต้องมีการไต่ตรองเพื่อนำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ต้องมีความละเอียดป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3. ช่องทางการสื่อสาร จากอดีตจนถึงปัจจุบันช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นหลักนั้นได้แก่สื่อสารมวลชน รัฐบาล (พรรคการเมือง) ในหลายประเทศมักจะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน โดยอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือเพื่อผลักดันให้ประชาชนมีแนวความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองจึงอยู่ที่การสร้างอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในลักษณะของสื่อกึ่งมวลชน (quasi-mass media) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลเหนือ

พฤติกรรมนักการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตัวอย่างสื่อกิ่งมวลชน เช่น จดหมายข่าว วารสารวิชาชีพ บันทึกรายงาน วิทยูสมัครเล่น อีเมลล์ (E-mail) เป็นต้น อย่างไรก็ตามสื่อกิ่งมวลชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดการขยายตัวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4. ผู้รับสาร ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อการเมืองที่แพร่หลายมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสามารถรับได้ทั้งเสียงและภาพที่เคลื่อนไหวได้ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ แล้ว โทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมกับบุคคลทุกระดับทุกภูมิภาค นอกจากนี้โทรทัศน์ยังมีพลังในการกระตุ้นหรือชักนำผู้รับสารได้โดยง่าย ปกติในการคัดเลือกข่าวสารและการจัดการวารสาร (agenda setting) ผู้เปิดรับสื่อมักจะอาศัยหลักเกณฑ์วัดความสำคัญของข่าวสารจากความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว (source credibility) หรือแม้แต่การเสนอข่าวที่กดดันต่ออารมณ์ของผู้เปิดรับสื่อ จนอาจกล่าวได้ว่าผู้เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นผู้ให้เหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญของข่าว

ในการศึกษาทฤษฎีและแบบจำลองทางการสื่อสารนั้น แต่ทฤษฎีและแบบจำลองไม่สามารถจะอธิบายกระบวนการสื่อสารทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์ แต่ต้องอาศัยทฤษฎีหลายๆ ทฤษฎีมาช่วยอธิบายเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการศึกษาการสื่อสารแนวความคิดทางการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ ได้จำลองทฤษฎีการสื่อสารของฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D.Lasswell) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้เสนอบทความที่จะอธิบายการกระทำการสื่อสาร ว่าต้องตอบคำถามต่างๆ ดังต่อไปนี้ ใคร (Who) กล่าวอะไร (Says what ผ่านช่องทางใด (in which channel) ถึงใคร (to who) เกิดผลอะไร (with what effect) จากข้อความที่กล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นแบบจำลองการสื่อสารได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์

ที่มา: สุภรณ์ สุทธิกุลเจริญ (2540) ทฤษฎีการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 52 อ้างถึงใน อภากร โรจนบุรานนท์, 2552, น. 15.

แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์เป็นทฤษฎีการสื่อสารที่อธิบายกระบวนการสื่อสารเชิงพฤติกรรม จากแบบจำลองนำมาอธิบายกระบวนการสื่อสารในครั้งนี้ ผู้ส่งสาร คือ ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” กล่าวอะไร คือ แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” สื่อ คือ วิทยุโทรทัศน์ มายังผู้รับสื่อ คือ ประชาชนผู้รับชมละครโทรทัศน์เพื่อให้ได้รับความบันเทิงพร้อมทั้งการสอดแทรกแนวคิดทางการเมืองจากละครโทรทัศน์ ซึ่งการสื่อความหมายดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คติธรรมความเชื่อต่างๆ ในทิศทางที่จะสร้างหรือส่งเสริมองค์ความรู้ของผู้รับสาร คือ ประชาชนได้ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป

นอกจากนี้ Lucian W. Pye (1966, pp. 45-48) ได้พิจารณาบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาทางการเมือง โดยแบ่งสังคมออกเป็น 3 แบบ (อ้างในถึง พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 17)

1. สังคมโบราณ (traditional society) คือ เป็นสังคมซึ่งระบบการเมืองยังไม่พัฒนา อาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า (tribal leader) หรือเจ้าผู้ครองนครหรือราชาธิปไตย หรือคณาธิปไตยซึ่งคงรูปไม่แน่นอน ในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปตามระดับสถานะทางการเมืองซึ่งกำหนดแน่นอนตายตัว การถ่ายทอดข่าวสารและความคิดเห็นไปในทางเดียว คือ จากเบื้องบน (ผู้ครองอำนาจในแผ่นดิน) ลงมาสู่ประชาชน ไม่มีการถ่ายทอดย้อนกลับจากประชาชนไปสู่ผู้กุมอำนาจ ในการปกครองในสังคมแบบนี้ การสื่อสารมวลชนยังไม่กำเนิดขึ้น เพราะมวลชน (mass) ยังไม่มีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง มวลชนมีหน้าที่เพียงรับฟังคำสั่งแกลงการณ์ หรือคำชี้แจงจากรัฐบาลเท่านั้น

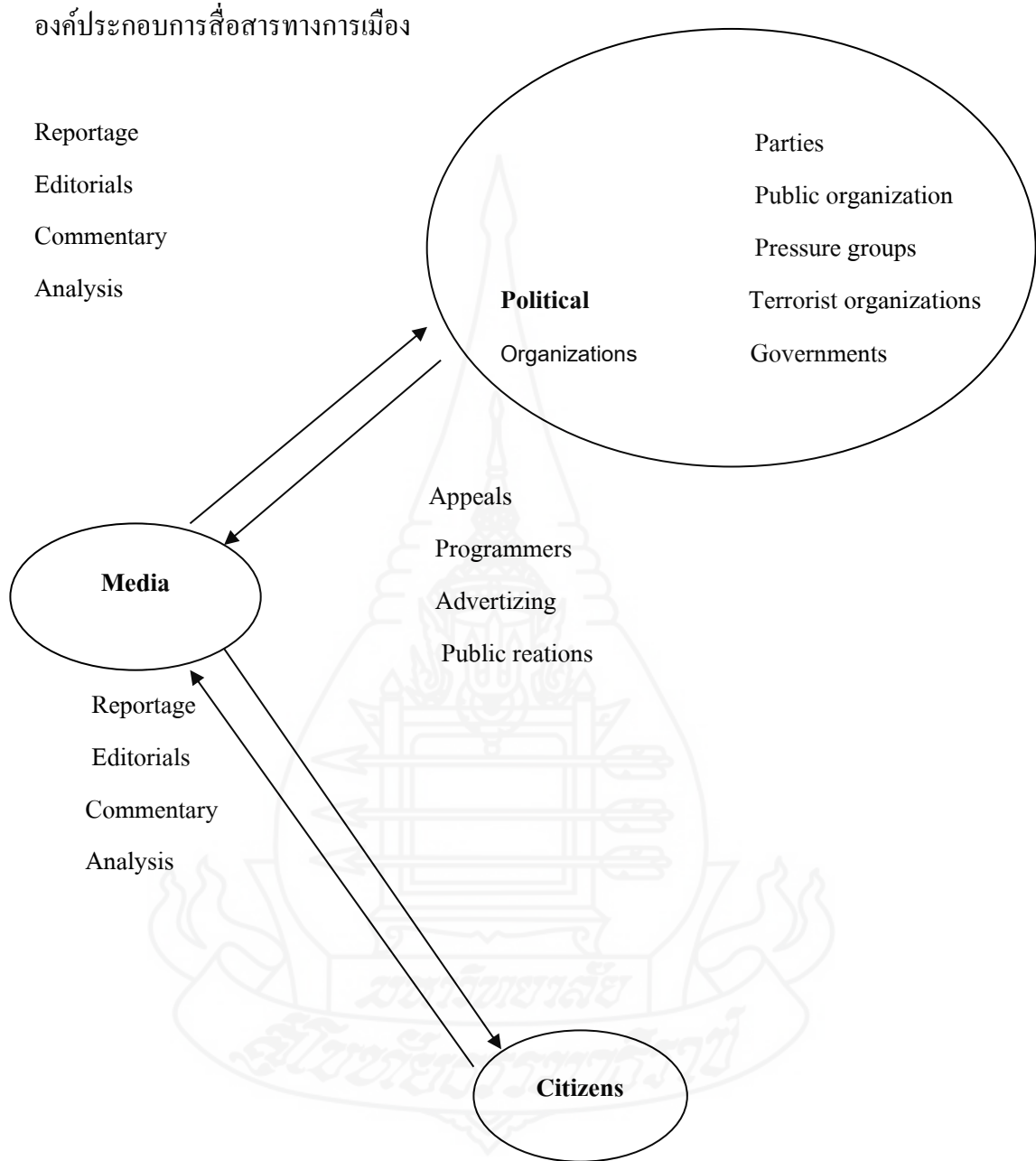
2. สังคมสมัยใหม่ (modern society) ในสังคมเช่นนี้ อำนาจทางการเมืองกระจายออกไป สังคมประกอบด้วยกลุ่มชนซึ่งมุ่งปกป้องรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง อำนาจทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยสันติ การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทิศทางที่สวนกัน คือ ข่าวสารและความคิดเห็นถูกถ่ายทอดจากผู้กุมอำนาจทางการเมืองมาสู่มวลชน และจากมวลชนย้อนกลับ (feedback) ขึ้นไปสู่เบื้องบนอีกครั้งหนึ่ง ในสังคมเช่นนี้ การสื่อสารมวลชนเป็นสิ่งสำคัญทางการเมือง เพราะเป็นสื่อถ่ายทอดข่าวสาร และเป็นตลาดเสรีของความคิดเห็น

3. สังคมซึ่งกำลังเปลี่ยนผ่าน (transitional society) เป็นสังคมซึ่งอยู่ในระดับระหว่างสังคมโบราณและสังคมสมัยใหม่ คือ สังคมที่กำลังพัฒนาจากสังคมโบราณ แต่ยังไม่บรรลุถึงความสำเร็จที่จะเป็นสังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง ในสังคมชนิดนี้ อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่มวลชนเริ่มมีสิทธิมีเสียงในทางการเมือง (political participation) ในสังคมเช่นนี้ กลุ่มชนที่สำคัญ คือ ผู้นำสมัยใหม่ซึ่งอาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาดูตระหนักในภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นำสมัยใหม่เหล่านี้เป็นพลังสำคัญในสังคมแบบ

นี้ เพราะเป็นผู้ผลักดันมวลชนรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาในสังคม ซึ่งกำลังเปลี่ยนรูป การสื่อสารมวลชนเริ่มพุดตัวเกิดขึ้น ฉะนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนอาจไม่สมบูรณ์เช่นในสังคมสมัยใหม่ คือ ยังไม่มีการถ่ายทอดสวนทิศทางการระหว่างผู้มีอำนาจกับมวลชนอย่างแท้จริง บทบาทของสื่อมวลชนในสังคมเช่นนี้ มักจะเป็นไปในรูปที่ผู้นำจะเป็นผู้ชี้ทางให้ประชาชนเข้าใจในสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับสื่อมวลชนนั้นก็มีหน้าที่เป็นพิเศษ คือ เป็นผู้นำและผู้สอนให้เข้าใจในบทบาททางการเมืองของตน

แมคแนร์ (Brian McNair) (อ้างถึงใน สะดิระ เพื่อกระพี้, 2554, น. 24-25) กล่าวว่ากิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด คือ การสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ทุกอย่างที่เราปฏิบัติ สหายของประชาชน ไม่เพียงแต่การพูด การเขียนเท่านั้นการแต่งกาย ทรงผม ตราสัญลักษณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมืองอันจะนำไปสู่ภาพลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของบุคคล กระบวนการสื่อสารทางการเมืองจุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองก็คือ แหล่งสารซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง อันได้แก่ บุคคลทางการเมือง เช่น นักการเมือง นายกรัฐมนตรี ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และองค์การทางการเมือง เช่น รัฐบาล เป็นต้น จะสร้างสารทางการเมืองเพื่อให้ระบบการเมืองดำเนินไปได้

ไบรแอน แมคแนร์ (McNair) 18 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าองค์การทางการเมือง (Political Organization) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสารทางการเมือง ในฐานะที่เป็นผู้ส่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย กิจกรรมการดำเนินงาน แนวคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองขององค์การ ไปยังประชาชนองค์การทางการเมืองเป็นองค์การที่พยายามจะมีบทบาทในกระบวนการบริหารและกำหนดนโยบายของรัฐมีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองในฐานะรัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภา เพื่อผลักดันให้นโยบาย กฎหมาย และให้รัฐบาลบริหารงานตามแนวทางที่องค์การของตนเห็นว่าสมควรและต้องการให้เกิดขึ้น กระบวนการสื่อสารทางการเมืองมีองค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วยแหล่งสาร ซึ่งเป็นผู้สร้างสาร และส่งสารผ่านช่องทาง ไปยังผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดผล คือ การทำหน้าที่ของระบบทางการเมือง อันได้แก่ การกล่อมเกลารวมทางการเมือง (Political Socialization) การเลือกสรรบุคคลทางการเมือง (Political Recruitment) การวางกฎ (Rule-Making) การใช้กฎ (Rule Application) เป็นต้น ดังนั้น การจะตัดสินใจว่าสารสื่อสารในสถานการณ์ใดเป็นการสื่อสารทางการเมืองจึงมีหลักเกณฑ์ คือ ผู้ส่งสารและสารต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง และทำการสื่อสารเพื่อมุ่งหวังให้กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานในระบบการเมืองมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสาร ด้วยเหตุที่ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นในการทำให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพของระบบการเมือง

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ ไบรอัน แมคเนียร์ (Brian McNair)

ที่มา: Ibid., p. 5.อ้างถึงใน สะถิระ เผือกประพันธ์, 2554, น. 25.

พฤษวิธาน ชุมพล (2540, น. 181) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมือง ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงมุมมองในเรื่องต่างๆ ทรรศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล และคนในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในสังคมเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของคนในสังคมนั้น ๆ และทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมการเมืองนั้นได้ (อ้างในถึง พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 14)

อาจสรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง (political communication) หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสาร หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ระหว่างรัฐบาล ประชาชน และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในระบบการเมือง และเป็นทั้งปัจจัยนำเข้า (input) และปัจจัยส่งออก (output) ของระบบการเมืองการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอด และการแพร่ของข่าวสารแนวความคิดทางการเมือง ผ่านช่องทางของสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน ฯลฯ สื่อเทคโนโลยี เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ วิทยุโทรทัศน์ วีซีดี เป็นต้น

1.4 ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น หรือทัศนคติของบุคคล ตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต และแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ ในทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองเองก็เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนได้รับรู้ และเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ

เสรี วงษ์มณฑา (2537, น. 124-127) กล่าวถึงการสื่อสารที่มีผลต่อระบบการเมือง ซึ่งสามารถระบุได้ดังนี้ (อ้างถึงใน พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล, 2553, น. 15-16)

1. เป็นการสร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่ การประชุม การอบรมการแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้ การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล เหตุผลของการออกกฎหมาย การออกนโยบาย การกำหนดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมา จะทำให้ประชาชนรู้จักรัฐบาลดีขึ้น เข้าใจรัฐบาลดีขึ้น และยอมรับรัฐบาลได้มากขึ้น ข่าวคราวเกี่ยวกับนักการเมือง จะสร้างความรู้สึกรู้สึกให้แก่ประชาชนว่า ควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด อย่างเป็นอยู่ในขณะนี้ มีฝรั่งบางคนเขียนถึงเมืองไทยว่า การเมืองไทยเป็นการเข้า

ร่วมของผู้ไม่รู้ แต่ผู้รู้ไม่เข้าร่วม (uninformed participants and information nonparticipants) นั่นคือ คนรู้อะไรดี ๆ มักจะเสื่อมศรัทธาในระบบการเมือง และไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น ไม่ไปเลือกตั้ง แต่คนที่สนใจนั้นเพราะยังไม่รู้อะไรดีนัก จึงยังศรัทธาอยู่ สร้างความสนใจทางการเมือง ในสมัยก่อนนั้น คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองนักเพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวสารทางการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมืองหรือผู้บริหาร แต่ในปัจจุบัน ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้สัมผัส รับรู้กันเป็นประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์วิทยุกระจายเสียง ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่อต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ จึงมีส่วนทำให้คนในยุคนี้ จะสนใจข่าวสารการเมืองเพิ่มมากขึ้น

2. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาเอามาใช้สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การเผยแพร่ประชาธิปไตยโดยสื่อบุคคลก็ดีโดยสื่อมวลชนก็ดีหรือการนำเสนอพระราชบัญญัติใหม่ที่ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจเพื่อปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีสู่ประชาชนด้วยการสื่อสารสร้างบทบาททางการเมืองความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติอันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมืองประชาชนในปัจจุบัน ได้รู้ถึงบทบาทสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นประชาชนดี ขึ้นการเขียนจดหมายถึงสื่อมวลชนก็เป็นการแสดงบทบาททางการเมือง การได้รับข่าวสารทำให้เรา รู้บทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองก็เป็นการส่งข่าวสารไปยังผู้บริหาร หรือ รัฐบาลด้วยเช่นกัน

3. การสื่อสารเป็นการนำเอารัฐบาลเข้าไปอยู่ในบ้านของประชาชน นักรัฐศาสตร์ จะมองว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนการสื่อสารทางด้านสื่อมวลชนนั้น จะมีบทบาทสำคัญรองลงมา การที่นักการเมืองได้พบปะพูดคุยกันกับประชาชนนั้นย่อมดีกว่าการที่จะกระจายข่าวสารต่าง ๆ ออกไปทางสื่อมวลชน แต่ในกรณีที่การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่สามารถกระจายไปได้อย่างทั่วถึง สื่อสารมวลชนจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการทำให้ประชาชนรู้จักพรรคการเมือง ผู้นำของรัฐบาลและผลงานของรัฐบาล โดยผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารที่รวดเร็ว และทันสมัยในปัจจุบัน

4. การสื่อสารมวลชนทำให้ความสนใจของประชาชน มีลักษณะความเป็นนานาชาติ(cosmopolitan-oriented) โดยในปัจจุบันนี้ โทรคมนาคม การส่งข่าวผ่านดาวเทียมทำให้ความสนใจของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป นอกจากการสนใจแต่เพียงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเท่านั้นพวกเขายังสนใจสิ่งที่อยู่ไกลตัว มีความคิดที่เป็นสากลกันมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องตื่นตัวกับการสนองตอบความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานนานาชาติที่ประชาชนมีโอกาสได้พบเห็น

5. การสื่อสารถูกนำมาใช้ในการรับรองสถานภาพก่อนที่จะเป็นนักการเมือง คนบางคนไม่เป็นที่รู้จักเลย แต่การที่สื่อสารมวลชนเขียนถึงเขาบ่อย ๆ ในวงสนทนามีคนพูดถึงเขาบ่อยๆ คนที่ไม่มีความสำคัญก็มีความสำคัญขึ้น สถานภาพดังกล่าว เป็นอะไรก็จะได้รับการยอมรับขึ้นเพราะฉะนั้น ในการเสนอนักการเมืองให้รับใช้ประชาชนนั้น พรรคการเมืองจะสร้างการยอมรับ โดยการเสนอบุคคลดังกล่าวนั้น ในสื่อมวลชนด้วยความถี่สูง ให้คนได้รู้จักคุณสมบัติและผลงานต่างๆของเขา แม้คนบางคนจะมีผลงานมากกว่า ความสามารถสูงกว่า แต่ถ้าไม่ได้รับการเสนอในข่าวของสื่อมวลชน ไม่มีการกล่าวขวัญถึง คนก็ย่อมไม่ยอมรับสถานภาพ นอกจากสื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวบุคคลของนักการเมืองให้เป็นที่ยอมรับแล้ว รัฐบาลเองจำเป็นต้องใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข่าวของรัฐบาลไปสู่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของรัฐบาล หรือการนำเสนอนโยบายต่าง ๆ ออกมา หรือแม้กระทั่งการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการรับฟังเสียงสะท้อนกลับจากประชาชนในประเด็นต่าง ๆ ขณะเดียวกันประชาชนเองก็ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน ที่สำคัญประชาชนยังสามารถใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อเรียกร้องต่าง ๆ ไปยังรัฐบาล หรือหน่วยงานราชการได้ด้วย

วิภา อุดมฉันทน์ หน้าที่สื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตยควรมีหน้าที่ ดังนี้ (เชาว์วัจน์ พานิชย์เสรีวิศิษฐ์, 2552, น. 28)

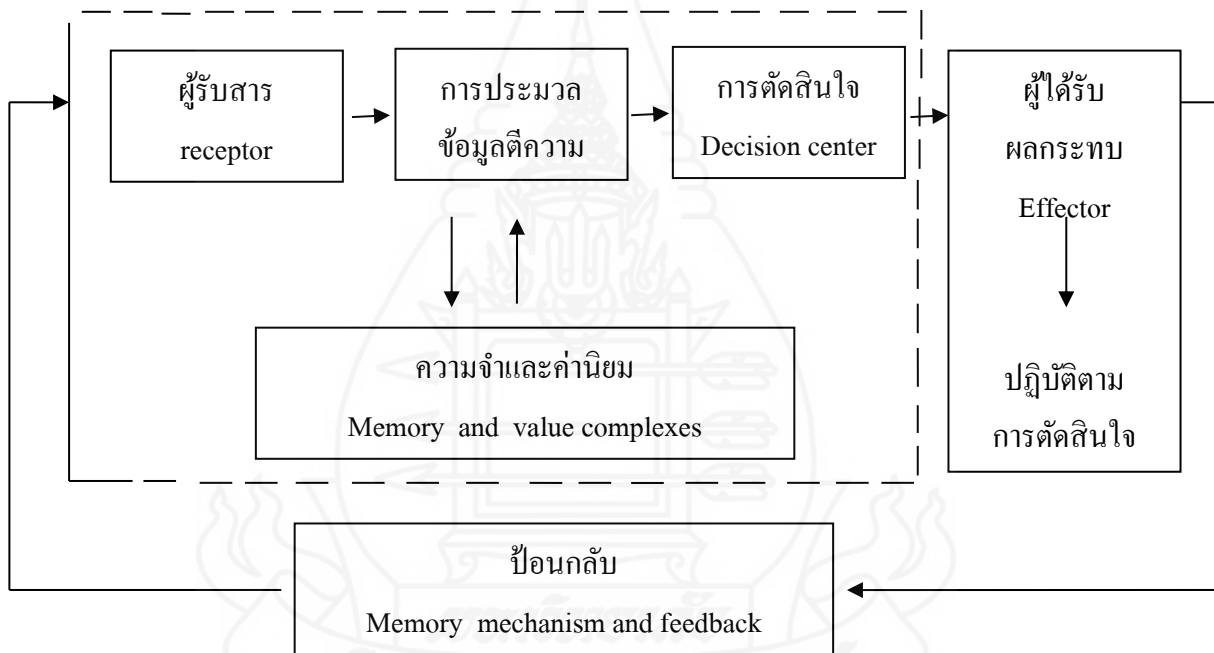
1. เป็นตลาดเสรีทางความคิด สื่อทำหน้าที่เป็นตลาดเสรีทางความคิด เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงได้ ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันต้องนำมาตีแผ่ผ่านสื่อ เพื่อให้ทุกคนได้ใช้สื่อเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นและปรากฏต่อสาธารณชน

2. สะท้อนภาพของสังคมอย่างเที่ยงตรง ปราศจากอคติ รายการโทรทัศน์ควรมีการนำเสนอถึงทัศนคติที่หลากหลาย ชีวิตผู้คนทั่วทุกมุมโลก ประสบการณ์และโลกทัศน์ของคนที่อยู่กว้างไกลออกไปไม่มีโอกาสได้พบเห็นด้วยตัวเอง แต่โทรทัศน์สามารถนำเข้ามาเป็นส่วนเติมเต็มความรู้ให้กับประชาชนได้ สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการให้ความสำคัญกับการนำเสนอเรื่องราวที่มีคุณค่าต่อผู้ชมด้วยความรับผิดชอบ และมีบทบาทค้ำจุนประชาธิปไตยด้วยการนำเสนอความจริงที่เที่ยงตรงให้ผู้ชมได้รับรู้โดยปราศจากอคติ

3. สื่อมวลชนเป็นผู้เฝ้าระวังภัยให้แก่สังคม ในสังคมประชาธิปไตย หน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีคุณค่าอย่างสูง คือ การเป็น “สุนัขเฝ้ายาม” (watchdog) ที่คอยเฝ้าดูความผิดปกติที่จะเกิดขึ้นกับบ้านเมือง และส่งสัญญาณเตือนภัยให้ประชาชน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้ต้องเป็นสื่อมวลชนเท่านั้นที่มีอิสระจากอิทธิพลของการเมืองและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้เฝ้าระวังให้ประชาชนเสมอ ดังนั้น สื่อจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

1.5 โครงสร้างและกระบวนการสื่อสาร

คาร์ล คอยท์ซ (Karl Deutsch) (1969: 76-97, อ้างถึงใน อากาศ โรจนบุรานนท์, 2552: 21-23) ได้อธิบายถึงรูปแบบโครงสร้างของการสื่อสารทางการเมือง ว่ามีลักษณะเป็นเครือข่ายของระบบการสื่อสาร (communication network) กระบวนการทำงาน ที่คล้ายคลึงกับการสั่งงานของระบบประสาทมนุษย์ และระบบเครื่องกลอัตโนมัติ โดยที่เครือข่าย (network) จะครอบคลุมและเชื่อมโยงทุก ๆ ส่วน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อมนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยการมีระบบสื่อสาร ทั้งในระบบกับสภาพแวดล้อม การที่จะทำความเข้าใจกับระบบใดๆ ก็ตาม จะต้องทำความเข้าใจต่อระบบทั้งหมด จะขาดหายไปส่วนหนึ่งส่วนใดใดๆ ก็ตามจะต้องทำความเข้าใจต่อระบบทั้งหมด จะขาดหายไปส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ได้ และส่วนประกอบต่างๆ ของระบบจะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นดุลยภาพของระบบ

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองของ ไบรแอน แมคแนร์ (Brian McNair)

ที่มา: Decutsch, Karl W. (1969) The Nerves of Government. New York : The Free Glecoe, p. 258. อ้างในถึง อากาศ โรจนบุรานนท์, 2552, น. 23.

เดวิด เค เบร์โล (David K. Berlo) กล่าวว่าเนื่องจากกระบวนการสื่อสารนั้นต้องใช้กระบวนการคิดและการใช้ภาษา กระบวนการส่งและรับ ตลอดจนกระบวนการของการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อความเข้าใจร่วมกัน เบร์โล (Berlo) ได้อธิบายพฤติกรรมของการสื่อสาร คือ

ความสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบทางการสื่อสารที่เรียกว่า SMCR มาจากคำว่า แหล่งสาร (source) สาร (message) ช่องทาง (channel) และผู้รับสาร (receiver) ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้เป็นส่วน ๆ โดยอิสระได้ เขาเชื่อว่ากระบวนการสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ขององค์ประกอบทั้ง 5 ในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะผู้ส่งสารและความสามารถในการรับสารของผู้รับสารเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะสารเหล่านั้นจะผ่านช่องทางรูปหรือการมองเห็น (seeing) รส (tasting) กลิ่น (smelling) เสียง (hearing) หรือสัมผัส (touching) องค์ประกอบทั้ง 5 นี้จะมีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารรูปแบบสารสื่อสารนี้แสดงให้เห็นว่ามีหลายองค์ประกอบสารซึ่งบรรจุเนื้อหา (content) อาจจะถูกส่งไปในลักษณะรหัสเฉพาะ (code) มีรูปแบบ (structure) และอาจจะได้รับการปฏิบัติ (treated) แตกต่างกันไปโดยผู้อื่น และสารสามารถส่งได้หลายช่องทางไม่ว่าจะเป็นส่งผ่านบุคคล ผ่านวิทยุ ผ่านโทรทัศน์หรือผ่านอินเทอร์เน็ต ผลกระทบก็จะกลับมาในรูปแบบกระบวนการในทิศทางเดิมเช่นกัน สามารถอธิบายองค์ประกอบการสื่อสาร SMCR ได้ดังนี้ (อ้างในถึง สะดิระ เพื่อกระพันธ์, 2554, น. 16-17)

ตารางที่ 2.1 รูปแบบการสื่อสารของเบอร์โล (Berlo's Model of Communication)

	Encode		Decode
Source	Message	Channel	Receiver
Communication Skills	Elements	Seeing	Communication
Attitudes	Contents	Hearing	Skills
Knowledge	Treatment	Touching	Attitudes
Social System	Structure	Smelling	Knowledge Culture
Code	Tasting	Social System Culture	

ที่มา: Ibid.,p. 72. Ofcit, อ้างถึงใน สะดิระ เพื่อกระพันธ์, 2554, p 16.

1. แหล่งของสารหรือผู้ส่ง (S : source) ในที่นี้หมายถึงนายอุทัย พิมพ์ใจชน ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการ "การเข้ารหัส" (encode) เนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่งและควรจะสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับ

2. ข้อมูลข่าวสาร (M : message) เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสารในที่นี้อาจหมายถึง ประวัติ บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งทางการเมือง ภาพลักษณ์

3. ช่องทางในการส่ง (C : channel) หมายถึง การที่จะส่งข่าวสาร โดยการให้ผู้รับได้รับข่าวสารข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สนับสนุน สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เอกสารแนะนำตัวของนักการเมือง เป็นต้น

4. ผู้รับ (R : receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการ “การถอดรหัส” (decode) สาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่ง จึงจะทำให้การสื่อความหมาย หรือการสื่อสารนั้นได้ผล และเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความรู้ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่ง จึงจะทำให้การสื่อความหมาย หรือการสื่อสารนั้นได้ผล ในที่นี้หมายถึง ผู้รับชมละคร โทรทัศน์ และรับชมจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ แผ่นซีดีและอินเทอร์เน็ต และสื่อมวลชนอย่างวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขีดความสามารถในการสื่อสารตามลักษณะของ S M C R Model ที่มีผลให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสื่อความหมายได้ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ทักษะในการสื่อสาร (communication skills) หมายถึง ทักษะซึ่งทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารควรจะมี ความชำนาญในการส่งสารและการรับสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้ อย่างถูกต้อง

2. ทัศนคติ (attitude) เป็นทัศนคติของผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งมีผลต่อการสื่อสาร ถ้าผู้ส่งและผู้รับมีทัศนคติที่ดีต่อกันก็จะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ทั้งนี้เพราะทัศนคดีย่อมเกี่ยวข้องไปถึง การยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย

3. ระดับความรู้ (knowledge levels) ถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารมีระดับความรู้ที่เท่าเทียมกันก็จะทำให้การสื่อสารนั้นลุล่วงไปด้วยดี แต่ถ้าหากความรู้ของผู้ส่งและผู้รับมีระดับที่แตกต่างกันย่อมจะต้องมีการปรับความยากง่ายของข้อมูลที่จะส่งในด้านของความยากง่ายของภาษา และถ้อยคำสำนวนที่ใช้

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (social-culture systems) ระบบสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชาติเป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในชาตินั้น ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ สังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชาติย่อมมีความแตกต่าง

กัน ไปหรือหมายถึง บริบทและหรือสภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (context/environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งหลายของกระบวนการสร้าง การถ่ายทอด และการรับชมละครโทรทัศน์

การสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ (สุจิตรา จรจิตร, 2549 อ้างถึงใน จันทิรา มังกรศักดิ์สิทธิ์, 2556, น. 10-11) คือ

1. ผู้ส่งสาร (sender) เป็นผู้ถ่ายทอดสารต่างๆ ไปยังผู้รับสารโดยผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสม และวิธีการถ่ายทอดสาร เช่น ต้องคำนึงถึงความรู้ที่ตนเองมีอยู่คำนึงถึงคุณลักษณะของผู้รับสาร คำนึงถึงสถานการณ์ เป็นต้น

2. สาร (message) เรื่องราวที่ผู้ส่งสารต้องการถ่ายทอดให้ผู้รับสารได้รับรู้ โดยใช้ภาษา ทั้งที่เป็นถ้อยคำและไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย และสารนั้นต้องเป็นเรื่องราวที่มีความหมาย สามารถทำเข้าใจได้ สารที่เกิดขึ้นนั้นต้องอาศัยสัญลักษณ์ทางภาษาที่คนในสังคมกำหนดร่วมกันเพื่อที่จะสามารถสื่อความหมายได้ เข้าใจตรงกัน

3. สื่อ (media or channel) เป็นช่องทางหรือพาหนะนำสารส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งหากเป็นสื่อวัตถุหรือเป็นสื่อที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าแล้ว จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการสื่อสารเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และชัดเจนยิ่งขึ้นจึงจะเกิดประโยชน์ในการนำสื่อต่างๆ มาใช้ และยังจะมีส่วนช่วยในการทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันหรือใกล้เคียงกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารอีกด้วย แต่การเลือกใช้สื่อก็ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกาลเทศะด้วย เช่น สื่อสารผ่านโทรทัศน์ สื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน วิธีการใช้สืบค้นด้วยระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น หากช่องทางนั้นถูกปิดกั้นสารก็จะไม่สามารถสื่อความหมายถึงผู้รับได้

4. ผู้รับสาร (receiver) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่รับสารที่ผู้ส่งสารส่งผ่านช่องทาง ทั้งทางเสียง และสัญลักษณ์ต่างๆ โดยทำความเข้าใจเนื้อสารที่ผู้ส่งสารส่งมา และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อเรื่องนั้นกลับไปให้ผู้ส่งสารได้รับรู้ถึงความสำเร็จในการถ่ายทอดสาร

5. ปฏิกิริยาตอบกลับของผู้รับสาร (response) เป็นแสดงปฏิกิริยาตอบสนองของผู้รับสารหลังจากได้รับสารมาว่ามีความเข้าใจต่อสิ่งที่รับมาหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้รับสารควรมีปฏิกิริยาตอบกลับอย่างใดอย่างหนึ่ง หลังจากได้รับสารนั้นครบถ้วนแล้ว หรือเมื่อเข้าใจสารนั้นอย่างถ่องแท้แล้ว โดยควรพิจารณาสารนั้นให้ถี่ถ้วนรอบคอบก่อนที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบกลับไปเพื่อให้การสื่อสารบรรลุจุดมุ่งหมาย

6. ผลกระทบของการสื่อสาร (effect) คือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับชมละครโทรทัศน์ ตั้งแต่ผลระดับผิวเผินไปจนผลกระทบที่ลึกซึ้ง ขึ้นอยู่กับลักษณะการรับชมและความแตกต่างของผู้ชมแต่ละคน ผลกระทบนี้อาจมีผลตั้งแต่ระดับปัจเจกหรือกว้างออกไประดับสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับ

ข่าวสารที่ใส่ลงไปละครโทรทัศน์ว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้คนมากน้อยเพียงใด และละครโทรทัศน์นั้นได้เผยแพร่ออกไปในปริมาณที่กว้างขวางเพียงใด และผลกระทบนี้สามารถย้อนกลับ (feedback) กลับไปหาผู้ส่งสารในแต่ละขั้นได้ เช่น เมื่อละครโทรทัศน์เป็นที่นิยมของประชาชน นักแสดงผู้เขียนบทละคร ก็จะกลายเป็นผู้มีชื่อเสียงการแต่งเพลงที่มีเนื้อหาส่งเสริมความรักชาติ หรือเทิดทูนสถาบันอาจทำให้ศิลปินได้รับรางวัลยกย่องจากหน่วยงานรัฐ แต่ถ้าแต่งเพลงที่มีเนื้อหาต่อแค้นหรือไปเสียดสีผู้มีอำนาจเข้าก็อาจทำให้ทั้งเพลงอาจถูกสั่งห้ามออกอากาศ ซึ่งก็มีตัวอย่างให้เห็นมาแล้วในอดีต

จากการศึกษากระบวนการสื่อสาร สรุปได้ว่า กระบวนการสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร ในการศึกษาครั้งนี้อธิบายผู้ส่งสาร เปรียบได้เป็นผู้เขียนบทละครโทรทัศน์สื่อสารผ่านตัวละครในละครโทรทัศน์ผู้รับสาร คือ ประชาชนผู้รับชมละครโทรทัศน์ และยังพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขีดความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะทัศนคติ ระดับความรู้ระบบสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

1.6 การสื่อสารแนวความคิดทางสังคมการเมืองผ่านละครโทรทัศน์

ลักษณะของการจัดการรายการโทรทัศน์ โดยทั่วไปที่เป็นสากล นั้นมีอยู่ 3 หัวข้อดังต่อไปนี้ (นนทสิทธิ์ แก้วทิพยเนตร, 2555, น. 43)

1. ให้ข่าวสาร
2. ให้การศึกษา หรือส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม
3. ให้ความบันเทิง

รูปแบบของละครโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย (ปนัดดา ธนสถิตย์, 2531 อ้างถึงในไปรยา บุญบุตร, 2552, น. 14) ได้แบ่งประเภทของละครเอาไว้ดังนี้

1. Drama Special ได้แก่ ละครประเภทพิเศษที่เล่นในวาระโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น วันแม่ วันที่ระลึกของหน่วยงานต่างๆ ละครการกุศล ลักษณะของละครแบบนี้จะเป็นละครสั้นจบในตอนเดียวมักใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง

2. TV. Series เป็นละครสั้นๆ เล่นแต่ละครั้งจะจบในเวลา 30-60 นาที แต่จะออกอากาศเป็นประจำ เนื้อหาแต่ละตอนจะเป็นแนวเดียวกัน และใช้ผู้แสดงชุดเดียวกัน แต่เรื่องราวจะเปลี่ยนไป

3. TV. Serials เป็นละครเรื่องยาวที่เล่นหลายตอนจบ ประมาณ 20-30 ตอน เนื้อเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องเดียวกัน ออกอากาศเป็นประจำ ใช้ผู้แสดงเป็นชุดเดียวกัน ละครแบบนี้รู้จักกันในชื่อ Soap Opera

4. Mini Series เป็นละครสั้นๆ เล่นจบใน 2-3 ตอน ผู้แสดงไม่ใช่ชุดเดียวกัน และเนื้อเรื่องแต่ละเรื่องจะไม่เกี่ยวข้องกันเลย

5. Anthology Series/Anthology Drama เป็นละครที่จบในตอนเลย มีความยาวตอนละ 30-60 นาที ผู้แสดงไม่ใช่ชุดเดียวกัน เรื่องราวแต่ละตอนไม่เกี่ยวข้องกันเลย

6. Sit-com เป็นละครแนวสนุกสนาน มีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นเป็นละครจบในแต่ละตอน แต่ใช้นักแสดงชุดเดียวกับที่เล่นบทบาทเดิม คำว่า “sit” นั้นย่อมาจากส่วนคำว่า ย่อมาจาก เมื่อรวมกันหมายความว่า “ตลกสถานการณ์” ซึ่งหมายความว่า ความขบขันที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ

หน้าที่สำคัญของโทรทัศน์ในการตอบสนองความต้องการของผู้ชม แมคเควล (McQuail และคณะ, 2335 อ้างใน นันทสิทธิ์ แก้วทิพยเนตร, 2555, น. 41-42) แยกได้ 4 ประการ คือ

1. Self – rating Appeal คือ ผู้ชมได้พบเห็นว่าบางสิ่งบางอย่างในตัวเอง เช่น ปัญหาของตน บุคลิกภาพของตน

2. Basic for Social Interaction คือ เมื่อชมโทรทัศน์แล้วทำให้คนภายในครอบครัวมีการปะทะสังสรรค์กันมากขึ้น มีการพูดคุยกัน ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ตลอดจนมีการแข่งขันตอบปัญหา ทำให้ครอบครัวมีความสนใจร่วมกัน

3. Excitement คือ เพื่อความตื่นเต้น เช่น ผู้ชมจะเดาว่าเหตุการณ์ในโทรทัศน์จะเป็นเช่นไร ใครจะเป็นผู้แพ้ ผู้ชนะเช่น การตอบปัญหา การแข่งขันกีฬา นอกจากนี้ยังเป็นการหนีจากโลกของความจริงที่สับสนวุ่นวาย ดึงเครียดทางอารมณ์

4. Education Appeal การดูโทรทัศน์ทำให้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกภายนอกก่อให้เกิดการปรับปรุงตนเอง มีการปรับตัวที่ดีขึ้น เพราะข่าวสารที่ได้รับช่วยให้ทันโลกทันเหตุการณ์ ทำให้มีความรู้ความสามารถมากกว่าเดิม

5. Jack Goodlad (1971, อ้างถึงใน เมทินี ทองศรีเกตุ, 2552, น. 9-10) ได้กำหนดรูปแบบของละครโทรทัศน์ไว้สำหรับการจำแนกประเภท 10 รูปแบบด้วยกัน คือ

1) Farce (ละครตลก) ละครประเภทนี้เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องตลก ขบขัน โดยไม่ได้มุ่งหวังจะให้สาระอะไร

2) Straight/Psychological ละครประเภทนี้จะดำเนินเรื่องอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอะไรลึกลับซับซ้อน หรือเป็นเรื่องที่แสดงถึงภาวะของจิตใจ อารมณ์ของตัวละครไปตามเหตุการณ์ต่างๆ

3) Comedy เป็นละครตลกเช่นเดียวกับFarce แต่มีสาระมากกว่า Farce เพราะดำเนินเรื่องเช่นเดียวกับละครปรกติ แต่มีการสอดแทรกตลกขบขันหรือความตลกขบขันอาจเกิดขึ้น พฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัว

4) War Setting เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงครามและการสู้รบโดยเฉพาะ

5) Detective Story ได้แก่ ละครสืบสวน เช่น การก่ออาชญากรรมที่จะต้องมีการสืบหาตัวคนร้าย

6) Thriller (ละครสะท้อนขวัญ) ได้แก่ ละครที่ดำเนินเรื่องให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกตื่นเต้นไปกับเนื้อเรื่อง

7) Documentary Style (ละครสารคดี) เป็นละครที่แสดงถึงความเป็นจริงของยุคแต่ละสมัยแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ต่างๆทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยส่วนมากจะเป็นละครประวัติศาสตร์

8) Mystery Story (ละครลึกลับ) ในที่นี้เรื่องที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ หรือเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ

9) Science Story (ละครวิทยาศาสตร์)

10) Fantasy (ละครที่เป็นเพื่อฝัน) ไม่ตรงกับความเป็นจริงในสังคมหรือจินตนิยาย

รูปแบบของละครโทรทัศน์นี้บางครั้งอาจจะผสมปนเปกันได้หรือละครเรื่องหนึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น เรื่องสืบสวน-สอบสวน อาจจะออกมาในรูปของละครสะท้อนขวัญ(thriller)หรือออกมาในรูปแบบของละครตลก (Comedy) ละครโทรทัศน์ในปัจจุบันที่นำเสนออยู่ทั่วไปอาจเป็นเรื่องราวสั้นๆหรืออาจมีความยาวเรื่องราวของคนหลายช่วงอายุก็ได้ เรื่องราวของละครโทรทัศน์มีอยู่หลายประเภท เช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน ละครสะท้อนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก ละครผจญภัย เป็นต้น แต่กระแสนิยมในปัจจุบันนี้ วิจัยรุ่น มักนิยมดูหนังเป็นแนวแบบ Serials เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไปโดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด ความยาวตั้งแต่ 8 ตอนจบไปขึ้นไปถึง 100 ตอนจบอาจใช้เวลาแสดงตอนละ 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือ 2-3 วันต่อสัปดาห์หรือเป็นประจำทุกวันในเวลาเดียวกัน ละครโทรทัศน์ในรูปแบบนี้สืบทอดมาจากละคร ‘Soap Opera’ ของวิทยุอเมริกัน ได้แก่ ละครที่ออกอากาศช่วงหลังข่าวภาคค่ำ เป็นต้น

Len Ang (อ้างถึงใน พระฤกษ์ดำรงค์ ปญฺาธาโร (จันทร์แสง), 2553, น. 54-55) ได้ให้ความสนใจไปยังสิ่งที่เรียกว่า อากา “อิน” หรือที่ภาษาอังกฤษใช้ว่าอากา “Involvement” ของผู้ชมละครโทรทัศน์ Ang เชื่อว่า อารมณ์และเหตุผลของมนุษย์ไม่เคยแยกออกจากกัน อันหมายความว่า

ว่า ไม่มีเส้นแบ่งชัดเจนระหว่างโลกจินตนาการและความเป็นจริงในการเสพละครโทรทัศน์ Ang ให้ความสำคัญอย่างมากต่อโลกจินตนาการ หรือ “Fantasy” และอธิบายว่า จินตนาการไม่ได้เป็นข้อตรงข้ามกับโลกความจริงเลย ในทางกลับกันโลกจินตนาการเฉกเช่นละครโทรทัศน์เป็นการจับเอาโลกความเป็นจริง ซึ่งจะวางอยู่บนระนาบบรรทัดเดียวกันกับเส้นของเส้นของจินตนาการนั่นเอง นอกจากนี้ Ang ยังได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมออกไปอีกว่า มนุษย์แต่ละคนจะมีอาการ “อิน หรือ อารมณ์ร่วม” ต่อจินตนาการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) หรือประสบการณ์ในชีวิตและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคล เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก คนแก่ วัยรุ่น คนชนบท คนเมือง แม่ค้า พระ โสเภณี ตำรวจ นักธุรกิจ คนขับรถสองแถว ผู้คนเหล่านี้อาจจะดูละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกัน แต่เธอและเขาจะมีอาการ “อิน” ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขณะที่นั่งดูโทรทัศน์อยู่นั้นอาจ ผู้ชมแต่ละคนก็จะนำ “ทุนทางวัฒนธรรม” เฉพาะของตนมาต่อรอง สะสมหรือ ขยายทุน และทำให้แบบแผนการดูหรือลักษณะการตีความละครโทรทัศน์แตกต่างกัน Ang เรียกกระบวนการดังกล่าวนี้ว่า “จินตนาการแห่งเรื่องน้ำเน่า” (Melodramatic Imagination) ซึ่งอาจอธิบายต่อไปได้ว่า ก่อนที่ผู้ชมแต่ละคนจะเปิดโทรทัศน์เพื่อดูละคร พวกเขาเคยมีประสบการณ์บางอย่างที่เป็นทั้งชัยชนะและความพ่ายแพ้มาแล้วในโลกความเป็นจริง และเมื่อละครโทรทัศน์จบลง ทั้งเธอและเขาก็นำเอาประสบการณ์แห่งชัยชนะและความพ่ายแพ้ในโลกจินตนาการ มาสั่งสมต่อ ยอดออกไปในโลกความเป็นจริง

ฉัตรชัย คำคง (2555, น. 20-21) กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันแนวคิดที่ว่าละครโทรทัศน์มิได้เป็นเพียงความบันเทิงชั่วคราวช่วยยามเท่านั้นหากทว่ายังมีหน้าที่และยังอาจมีผลกระทบหลายอย่างในระยะยาวติดตามมากำลังเป็นที่สนใจในแวดวงของนักสื่อสารมวลชน เช่น ข้อเสนอหน้าที่ของละครโทรทัศน์อาจมีดังนี้

1. ส่งเสริมระบบคุณค่าบางอย่างของสังคม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ธรรมะย่อมชนะอธรรม การรักสันติและการให้อภัยเป็นหนทางแก้ปัญหาก็ดีกว่าเอาฆาตเค้น การรักษาพรหมจรรย์เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้หญิง

2. เป็นตัวกำหนดหน้าที่และจำกัดบทบาทของพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น อนุญาตให้ผู้ชายมีผู้หญิงได้หลายคน แต่จะต้องรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ผู้หญิงจะมีผู้ชายได้คนเดียวแต่ไม่ต้องรับผิดชอบภาระครอบครัว ผู้เป็นลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่

3. อาจจะเป็น “เวที” (forum) สำหรับนำประเด็นที่อ่อนไหว (sensitive) มาอภิปรายกันได้ เช่น เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เรื่องรักร่วมเพศ เรื่องปัญหาครอบครัวแตกแยก เป็นต้น

วรรณธร ปัญญโสภณ (2554, น. 15) ได้กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ในปัจจุบันส่วนมากผลิตเพื่อผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่และเน้นความบันเทิง ทั้งยังมีความรุนแรงในเนื้อหา ภาษาและการกระทำ ละครโทรทัศน์จึงควรนำเสนอเพื่อเยาวชนด้วย และเสนอเนื้อหาใหม่ๆ เกี่ยวกับเยาวชน มีนักแสดงและทีมงานที่สร้างสรรค์งานเพื่อเยาวชน รวมถึงเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนสามารถพัฒนาสังคมไทยโดยสื่อสารเรื่องของเยาวชนผ่านสื่อละครในทางบวกให้มาก เพื่อให้เยาวชนมีจินตนาการเกี่ยวกับตนเอง มีพื้นที่ในการแสดงออกของนักแสดงเยาวชน รวมถึงให้ผู้เกี่ยวข้องกับสื่อโทรทัศน์นี้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพราะการนำเสนอเรื่องที่ดีของเยาวชนผ่านสื่อละครสามารถเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชน รวมถึงเป็นการพัฒนาสังคมไทยในที่สุด

เสรี วงศ์มณฑา (2556, ออนไลน์) ละครที่ดีต้องมีแก่นเรื่อง (theme) ละครที่สนุกต้องมีโครงเรื่อง (plot) เรื่องที่ดีต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพ คนทำละครจะต้องรู้ว่าจะต้องทำอะไร และควรตระหนักถึงหน้าที่ของสื่อมวลชน ละครทุกเรื่องควรมีแก่นสาร คนเขียนต้องการจะสื่ออะไรต้องบอกให้ชัดเจนพฤติกรรมของคนไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากละครมีหลากหลายประเด็น ได้รับอิทธิทางด้านแนวคิด และคำพูดมุมมอง โลกทัศน์ค่านิยมทัศนคติการสร้างวัฒนธรรมจากละครหรือแม้กระทั่งเป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิตก็มี เป็นต้น และหน้าที่ของสื่อมวลชนประกอบด้วย (1) สะท้อนแ่งคิด (2) ชี้นำสังคมและคนในสังคม (3) ชวนคิด (4) สืบทอด ต้องมีสิ่งให้ผู้รับสารสามารถสืบทอดต่อไปได้ (5) บันเทิง ให้ความสนุกสนาน ความบันเทิงแก่สังคมสรูปแบบของละครโทรทัศน์ที่น่าเสนออยู่ทั่วไปอาจเป็นเรื่องราวสั้นๆหรืออาจมีความยาวเรื่องราวของคนหลายช่วงอายุก็ได้ เรื่องราวของละครโทรทัศน์มีอยู่หลายประเภท เช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน ละครสะเทือนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก ละครผจญภัย ซึ่งการนำเสนอก็ตามแต่ประเภทของรายการโทรทัศน์ ซึ่งลักษณะของการจัดการรายการโทรทัศน์โดยทั่วไปที่เป็นสากล นั้นมีอยู่ 3 หัวข้อ คือ 1) การให้ข่าวสาร 2) ให้การศึกษา หรือส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม 3) ให้ความบันเทิง เป็นต้น

2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ในทางกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจอสูงสุดในการปกครองรัฐหรืออำนาจที่แสดงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น สิ่งอื่นใดจะมีอำนาจยิ่งกว่าหรือขัดต่ออำนาจอธิปไตยหาได้ไม่ อำนาจอธิปไตยย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง ตัวอย่างเช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ

ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์ คือ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยในกฎหมายระหว่างประเทศระบุไว้ว่าอำนาจอธิปไตยประการนี้หมายความถึง การใช้อำนาจอธิปไตยทั้งทางนิตินัยและทางพฤตินัย “อำนาจอธิปไตยโดยนิตินัย” หมายความว่า มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ส่วน “อำนาจอธิปไตยโดยพฤตินัย” หมายถึง เป็นอำนาจตามความสามารถในความจริงที่จะกระทำการเช่นนั้น อำนาจตามความที่กล่าวถึงข้างต้น หมายความว่า ไปถึงอำนาจในลักษณะการที่สามารถเข้าใจได้ง่ายว่าเป็นอำนาจสูงสุดทางการปกครองของประเทศหนึ่งประเทศใด หรือรัฐหนึ่งรัฐใด ในฐานะหนึ่งอำนาจอธิปไตย เป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นและขาดเสียมิได้ของรัฐสมัยใหม่ (Modern State) หรือรัฐประชาชาติ (Nation-State) มิเช่นนั้น รัฐหรือรัฐประชาชาตินั้น ย่อมขาดความเป็นเอกราชในทางการเมืองการปกครอง ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตย มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตยมีความเด็ดขาด อำนาจอธิปไตยเป็นการทั่วไป อำนาจอธิปไตยมีความถาวร และอำนาจอธิปไตยแบ่งมิได้ ดังนี้ (1) อำนาจอธิปไตยมีความเด็ดขาด (Absoluteness) กล่าวคือ ไม่มีอำนาจอื่นใดภายในรัฐที่เหนือกว่า และจะไม่มีอำนาจอื่นที่มาจำกัดอำนาจในการออกกฎหมายของรัฐได้ กล่าวคือ มีอำนาจอธิปไตยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เช่น ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดไม่มีอำนาจรัฐอื่นใด (อำนาจของประเทศใด) มาจำกัดอำนาจในการตรารัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้ เป็นต้น (2) อำนาจอธิปไตยเป็นการทั่วไป (Universality) อำนาจอธิปไตยของรัฐ มีอยู่เหนือทุกคนและทุกองค์กรที่อยู่ในรัฐ มีข้อยกเว้นเพียงแต่ว่า เมื่อมีผู้แทนของต่างรัฐมาประจำในประเทศ ผู้แทนต่างรัฐจะไม่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐนั้น ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศหรือจารีตประเพณีระหว่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศ (3) อำนาจอธิปไตยมีความถาวร (Permanence) อำนาจอธิปไตยของรัฐยังคงมีอยู่ตราบเท่าที่รัฐยังคงดำรงอยู่ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในนามของรัฐอาจจะเปลี่ยนแปลงหรืออาจมีการปฏิรูปการปกครองเปลี่ยนระบบของรัฐบาลได้ แต่อำนาจอธิปไตยมิได้สูญหายไปจากรัฐ (4) อำนาจอธิปไตยแบ่งอำนาจมิได้ (Indivisibility) หมายความว่า ในรัฐฯ หนึ่งจะต้องมีอำนาจอธิปไตยที่เป็นหนึ่งเดียวเท่านั้น หากมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยก็ย่อมเป็นการทำลายอำนาจอธิปไตย แต่สามารถจำแนกการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นการแบ่งหน้าที่ให้องค์กรต่างๆ เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยได้ตามแนวคิด การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย (Separation of Powers) ของ มองเตสกีเยอ (Montesquieu) เช่น การแบ่งแยกอำนาจออกเป็น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ เป็นต้น แนวคิดการใช้อำนาจอธิปไตยนั้น ได้มีแนวทฤษฎีอำนาจอธิปไตยที่สำคัญ 5 ทฤษฎีด้วยกัน คือ ทฤษฎีว่าด้วยอำนาจสูงสุดของพระเจ้าเป็นเจ้า (Supremacy of God) ทฤษฎีอำนาจสูงสุด

ของพระสันตะปาปา (Supremacy of the Pope) ทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจสูงสุดของกษัตริย์ (Supremacy of the King) อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (Supremacy of the People) อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (Supremacy of the Nation) แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยความมีอำนาจอธิปไตยเป็นของใครนั้น ได้มีแนวคิดที่ยอมรับกันทั่วไป อยู่ 2 ทฤษฎี คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (เป็นของปวงชน) (Supremacy of the People) กับอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ (Supremacy of the Nation) (สิทธิกร ศักดิ์แสง และณัฐภัทร ธีรารังค์กุล, 2557, น. 202-204)

2.1 อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (เป็นของปวงชน)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 164) ได้ให้ความหมาย หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนไว้ว่า อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเพื่อบริหารจัดการดูแลประเทศเป็นของปวงชน และต้องดำเนินการที่เป็นไปเพื่อประชาชนโดยประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งทางตรง เช่น การเสนอกฎหมาย การออกเสียงประชามติ การเสนอถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น และทางอ้อม โดยการเลือกตั้งตัวแทนในระดับชาติ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการบริหารประเทศ (ส.ส.) และนิติบัญญัติ (ทั้ง ส.ส.และ ส.ว.) ในระดับท้องถิ่น คือ การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน

ฌอง โบแดง (Jean Bodin) (อ้างถึงใน สิทธิกร ศักดิ์แสง และณัฐภัทร ธีรารังค์กุล, 2557: 202) เป็นนักปรัชญาการเมืองของโลกตะวันตกชาวฝรั่งเศส ในช่วง ค.ศ.ที่ 16 เป็นคนแรกที่เริ่มใช้คำว่า “อำนาจอธิปไตย” ในความหมายที่เราเข้าใจกันอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือในความหมายที่เป็นอำนาจในการปกครองประเทศ ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปทั้งหลายในโลกปกครองโดยระบอบที่มีกษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ภายใต้คติความเชื่อทางปกครองนั้น ไม่แตกต่างกันมากนักว่ากษัตริย์เป็นผู้ได้รับอำนาจอธิปไตยมาจากสวรรค์หรือจตุตถจากสวรรค์ลงมาปกครองโลก (Divine Rights King)

จอห์น ล็อก (John Locke) (อ้างถึงใน ปานทิพย์ สุภนกร และคณาจารย์ภาควิชาปรัชญา, 2542, น. 255) ได้กล่าวว่า อำนาจอธิปไตยของรัฐเกิดจากความไว้วางใจของประชาชนว่าสามารถป้องกันสิทธิและเสรีภาพของตนได้ ดังนั้น ถ้าความไว้วางใจดังกล่าวหมดสิ้นไปเนื่องจากรัฐไม่ป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะโอนอำนาจอธิปไตยนั้นให้คนที่เหมาะสมต่อไป ขณะเดียวกันประชาชนก็มีอำนาจชัดเจนในการที่จะติดตาม ควบคุม ตรวจสอบ ผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่ได้อำนาจจากประชาชนไป หากคนเหล่านี้ใช้อำนาจ ผิดจากเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ ประชาชนเจ้าของอำนาจก็มีสิทธิ์ที่จะล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ที่กำลังบริหารได้ ภายใต้อำนาจถูกต้องและชอบธรรม ลือจิงเชื่อในอำนาจอธิปไตยของปวงชนและ ปฎิเสธทฤษฎีเทวสิทธิ์ (Divine Right) ของกษัตริย์ ซึ่งหมายถึง ทศนะที่เชื่อว่าพระเจ้าทรงมอบ อำนาจสูงสุดในการปกครองให้กับกษัตริย์

โดยลือจิงได้แยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 อำนาจ คือ 1. อำนาจในการบัญญัติ กฎหมาย (อำนาจนิติบัญญัติ) ซึ่งลือจิงเห็นว่า ต้องไม่ใช่เป็นแบบถาวรเพราะกฎหมายจะจำกัดเสรีภาพ ของมนุษย์ 2. อำนาจในการบริหาร หรือในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยฝ่าย ปกครองและศาล 3. อำนาจในความสัมพันธ์กับต่างประเทศ (อำนาจสหสัมพันธ์) เพื่อดำเนินการ นโยบายภายนอกรัฐและควบคุมความสัมพันธ์ต่างประเทศ (สมฤดี วิศทเวทย์, 2536, น. 174-175)

ฌอง ชาค รูสโซ (Jean Jaque Rousseau) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ “สัญญา ประชาคม” (Social Contract) (อ้างถึงใน สัญญาสิทธิกร ศักดิ์แสง และณัฐภัทร ธีรารังค์กุล, 2557, น. 204) กล่าวว่า “เราแต่ละคนมอบร่างกายและพลังทั้งหมดที่ตนมีเข้าอยู่ภายใต้คำบัญชาสูงสุดของ เจตนารมณ์ส่วนรวม และในอำนาจร่วมกันของเราเราขอรับสมาชิกแต่ละคนในฐานะที่เป็นส่วน หนึ่งซึ่งจะแบ่งแยกมิได้ของสังคม” และยังคงกล่าวต่อไปอีกว่า “สมมุติว่ารัฐประกอบด้วยคน 10,000 คน สมาชิกแต่ละคนของรัฐย่อมมีส่วน 1 ใน 10,000 ของอำนาจอธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ อธิปไตยนี้ ต้องนับทุกส่วนรวมกันเข้ามาทั้งหมด” ดังนั้นรัฐจึงเป็นการรวมตัวกันของทุกๆ คนใน ประชาคมนั้น เจตนารมณ์ร่วมกันของทุกคนก็คือ อำนาจอธิปไตยที่เป็นของทุกๆ คน ตามทศนะของ รูสโซ (Rousseau) อำนาจอธิปไตยไม่สามารถจะจำหน่ายโอนไปให้ผู้อื่นได้และไม่สามารถ แบ่งแยกออกไปได้และจำกัดไม่ได้ เพราะอำนาจดังกล่าวเป็นของคนทุกคนในประชาคมนั้น ตรงจุด นี้ที่มองว่ารูสโซ (Rousseau) เป็นผู้ก่อให้เกิดแนวคิดที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนที่เรียกว่า “การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทางตรง” (Direct Democracy) แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดของ รูสโซ (Rousseau) ประเทศต่างๆ ได้นำแนวคิดมาปรับใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้ง ทางตรงหรือที่เรียกว่า “ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม”

2.2 อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ

ซีเอเยส์ (Sieyes) (อ้างถึงใน สัญญาสิทธิกร ศักดิ์แสง และณัฐภัทร ธีรารังค์กุล, 2557, น. 207) ซึ่งเป็นนักปรัชญาที่ต่อต้านระบอบอภิสิทธิชนโดยเฉพาะขุนนางและกษัตริย์ หนังสือ ที่มีชื่อของเขาก็คือ “ความเรียงเกี่ยวกับอภิสิทธิ์...” (Essai Sur les Privileges) ในปี ค.ศ. 1789 และ “อะไรคือสามัญชน” (Qu'est-ce que letiers Etat ?) ได้กล่าวว่าอำนาจอธิปไตยแบ่งไม่ได้ (Indivisible) ผลที่ตามมาก็คือ ประชาชนแต่ละคนไม่ได้เป็นเจ้าของในหนึ่งส่วน ของอำนาจอธิปไตยแต่กลับมอง ว่าการรวมตัวของประชาชนทั้งหมดในนามของชาติ ดังนั้นเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยคือ “ชาติ” ในแนวความคิดของซีเอเยส์ (Sieyes) มองว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ” ไม่ได้เป็นของ

ประชาชนประชาชนแต่ละคนไม่มีสิทธิใดๆ เลยที่เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจอธิปไตย กล่าวคือ ไม่มีสิทธิในการออกกฎหมาย ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้เอง การลงประชามติ (Referendum) จึงไม่ได้รับการยอมรับในสายตาของซีเอเยส์ (Sieyes) ยิ่งไปกว่านั้นกลับมองว่า ประชาชนแต่ละคน นั้นมีสิทธิแต่เพียงในการเลือกตั้งตัวแทนของตนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยในนามของชาติ เท่านั้น การเสนอทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ชาติ” แทนที่จะเป็นของ “ปวงชน” หรือเป็นของ “ราษฎร” ด้วยเหตุผลที่ว่าชาตินั้น โดยสภาพความเป็นจริงจะอยู่เหนือราษฎร ซึ่งราษฎรจะมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ส่วนชาติเป็นนิติบุคคลที่อยู่คงทนกว่าราษฎรหรือประชาชน แต่ละยุคสมัย เป็นความต่อเนื่องของราษฎรในสังคมนั้นๆ โดยสรุปก็คือว่าชาติอยู่เหนือประชาชน เพราะชาติเป็น ผลสังเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ทางความเป็นปึกแผ่นของราษฎรทุกยุคทุกสมัย

สรุปความของอำนาจอธิปไตย หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ ดังนั้น สิ่งอื่นใดจะมีอำนาจยิ่งกว่าหรือขัดต่ออำนาจอธิปไตยหาได้ไม่ อำนาจอธิปไตย ย่อมมีความแตกต่างกัน ไปในแต่ละระบอบการปกครอง อำนาจอธิปไตยสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และ อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ สำหรับประเทศไทยจัดรูปแบบของการใช้อำนาจอธิปไตยโดยแบ่งแยกอำนาจในการปกครอง เพื่อให้เกิดสถานะ “ดุลยภาพ” ทางการเมืององค์กรซึ่งทำหน้าที่ต่างๆ แยกออกจากกันเป็น 3 องค์กรคือ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และ องค์กรตุลาการ แต่ให้เกี่ยวข้องกันได้ ดังที่เรียกว่าระบบรัฐสภา ซึ่งมีใ้ชื่ออยู่ในอังกฤษ ญี่ปุ่น เป็นต้น

3. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม

ปีธาออร์ส นักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวถึงความยุติธรรมไว้ “ความยุติธรรม คือ จำนวนที่คูณตัวมันเอง หรือกำลังสอง เพราะกำลังสองเป็นจำนวนที่สมดุลที่สุด เนื่องจากประกอบขึ้นเป็นส่วนประกอบเท่าๆ กัน ทุกส่วน ดังนั้น เมื่อความยุติธรรมเป็นจำนวนยกกำลังสองเพราะเหตุว่าทุกส่วนเท่ากัน รัฐที่ยุติธรรมจึงต้องเป็นรัฐที่ทุกส่วนเท่ากันหรือเสมอภาคกัน (ธีรนร นพรส, 2554, ออนไลน์)

เพลโต ได้อธิบายความหมายของความยุติธรรมไว้ในหนังสืออุดมรัฐ (Republic) ว่า ความยุติธรรม คือ การทำกรรมดี (Doing well in justice) จึงถือว่า ความยุติธรรมเป็นหลักธรรมที่สูงที่สุดในโลก เป็นหลักธรรมะที่บริสุทธิ์ผุดผ่องสมบูรณ์ครบถ้วนเป็นที่สุด ทำนองเดียวกับนิพพานในพุทธศาสนา หรือพระเจ้าในศาสนาอื่น นอกจากนั้น เพลโตยังเห็นว่า การทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดตามความสามารถและฐานะถือเป็นความยุติธรรมแล้ว เช่น หมอที่มีหน้าที่รักษาคนไข้ ช่างไม้มีฐานะที่เหมาะสมในการเป็นช่างไม้ เป็นต้น (ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 3)

อริสโตเติล (อ้างถึงใน ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 4) เป็นนักปรัชญาเมธีชาวเมืองสตากิรา เป็นศิษย์เอกของเพลโตและได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งรัฐศาสตร์ โดยได้อธิบายความหมายของความยุติธรรมไว้ในหนังสือ จริยธรรม (Ethics) ว่าความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อคนที่เท่ากันได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน และเมื่อคนที่ไม่เท่ากันได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน (Injustice arises when equals are treated unequally, and also when unequals are treated equally) ความยุติธรรมดังกล่าว อริสโตเติลได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ความยุติธรรมในการแบ่งสรรปันส่วน (Distributive Justice) คือความยุติธรรมทางฐานานุรูปซึ่งรัฐ จะต้องจัดให้ตามสัดส่วนของแต่ละคน (proportionate equality) ได้แก่ การให้เกียรติยศ ความร่ำรวย ตำแหน่ง ยศถาบรรดาศักดิ์ ตำแหน่ง และความดีความชอบแก่ใคร รัฐจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2. ความยุติธรรมในการชดเชย (Corrective Justice) คือความยุติธรรมที่ต้องคำนึงถึงความเสียหายเป็นสำคัญ และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น สัญญา หรือละเมิด เป็นต้น ทั้งนี้ การให้ค่าเสียหายตามที่เสียหาย ไม่ใช่ให้ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องใช้หลักความเสมอภาคตามตัวเลข (arithmetical equality) โดยถือว่าคนมีความเสมอภาคกัน แต่ต้องคำนึงเฉพาะความแตกต่างของความเสียหาย

3. ความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยน (Commutative Justice) คือ ความเป็นธรรมในการแลกเปลี่ยนสิ่งของซึ่งกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของดังกล่าว ฝีมือการผลิตและคุณค่าของวัตถุที่ผลิตขึ้นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาว่าการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นธรรมแก่คู่กรณีหรือไม่

โทมัส ฮอบส์ (พิศาล มุกดาร์สมิ, 2558, น. 14) ได้กล่าวว่า “สำหรับระเบียบของธรรมชาติ (เช่นความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความพอประมาณ ความเมตตา) คือการปฏิบัติต่อผู้อื่น เฉกเช่นเดียวกับการที่เราต้องการให้บุคคลอื่นปฏิบัติกับเราและโดยตัวของมันเองปราศจากความสะพรึงกลัวในอำนาจ เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความปรารถนาที่มีอยู่ตามธรรมชาติในตัวมนุษย์ ทำให้เกิดความลำเอียง ความหึงหวง การแก้แค้นและพฤติกรรมในทำนองใกล้เคียงกัน ส่วนสัญญาที่ปราศจากศาสตราวุธเป็นเพียงคำพูด อีกทั้งยังไม่มีพลังอำนาจใดจะมาสร้างความปลอดภัยให้กับทุกคนหากไม่มีอำนาจที่สถาปนาขึ้นหรือไม่มีสิ่งที่ยิ่งใหญ่พอที่จะมาสร้างให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยแก่ตัวเรา ทุกคนก็จะและอาจจะยึดอยู่กับพลังอำนาจและศาสตร์ของตัวเองอย่างมีความชอบธรรม

โนซิก (อ้างถึงใน วรารักษ์ เถลิงพันธุศักดิ์, 2553, น. 103) ได้เสนอว่าความยุติธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิทางการในการครอบครอง (entitlement) ซึ่งสัมพันธ์กับการถือครอง (holding) จะเกิดขึ้นเมื่อมีเงื่อนไขสามประการ

ประการแรก คือ ความยุติธรรมในการเข้าถือสิทธิ (justice in acquisition) นั่นคือผู้ที่ถือสิทธิในการถือครองบนพื้นฐานของความยุติธรรมในการเข้าถือสิทธิคือผู้ที่ได้สิทธิในการครอบครองนั้น

ประการที่สอง คือ ความยุติธรรมในการถ่ายโอน (justice in transfer) นั่นคือผู้ที่ถือสิทธิในการถือครองบนพื้นฐานของความยุติธรรมในการถ่ายโอนจากผู้ที่มีสิทธิในการครอบครอง นั่นคือผู้ที่ได้สิทธิในการเข้าครอบครอง

ประการที่สาม คือ การแก้ไขความไม่ยุติธรรม (rectification of injustice) นั่นคือไม่มีผู้ใดได้สิทธิในการถือครองเว้นแต่จะเป็นไปตามเงื่อนไขที่หนึ่งและสอง

ลอร์ด เคนนิง อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ของอังกฤษได้ให้ความหมายของความยุติธรรมในหนังสือ The road to Justice ว่าความยุติธรรม คือ เรื่องที่บุคคลในสังคมที่มีจิตใจที่ถูกต้องชอบ เชื่อว่าเป็นเรื่องที่ชอบธรรม (Justice is what the right - minded members of the community - those who have the right spirit within them - believe to be fair.) (ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 4)

จอห์น รอลส์ (John Rawls) (อ้างถึงใน ไพฑูรย์ มณีไพโรจน์, 2551, น. 181-186) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “A Theory of Justice” ระบุว่าความยุติธรรม เป็นคุณธรรม ที่สังคมควรสร้างสถาบันรองรับ รอลส์ เน้นความยุติธรรมของสังคม ไม่ใช่ความยุติธรรมที่ให้ผลประโยชน์ส่วนตัว เราจึงจำเป็นต้องตั้งหรือสร้างบทบัญญัติ จากความเข้าใจ ความยุติธรรมเพื่อสังคม ประชาธิปไตยที่ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียม สมควรจะได้รับ ความยุติธรรม ในมาตรฐานเดียวกัน รอลส์ เสนอว่า สังคมต้องวาง สิทธิและหน้าที่พื้นฐาน Basic Rights and Duties ท่ามกลางกระแสวิกฤติความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจรัฐต้องวางพื้นฐานความเป็นธรรม โดยใช้กลไกที่มีอยู่ ในการปกครองดูแลให้สิทธิ และมอบหมายหน้าที่ ตามสิทธิอันเท่าเทียมกัน ของประชาชนที่รัฐต้องช่วยควบคุมดูแล รอลส์ ย้ำว่า มีความจำเป็นที่สังคมต้องหาจุดที่ยอมรับให้ได้หรือแดนกลาง (Original Position) เพื่อธำรงความเป็นอยู่ของประชาชนที่ประกอบเป็นสังคม วางระบบพื้นฐานความเป็นอยู่ ที่ต้องพึงพาปัจจัยในการดำรงชีพ การให้ความยุติธรรมพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องดูแลการ กระจาย แจกจ่ายปัจจัยในการดำรงชีพอย่างถ้วนทั่ว รอลส์ กล่าวว่า ทฤษฎีคุณธรรม การสร้างกฎให้ความเป็นธรรมที่เสนอระบุให้เห็นว่าคุณธรรมพื้นฐาน การทำดี การให้ความยุติธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์นำเหตุผลมากลั่นกรองอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ในทฤษฎีความยุติธรรม รอลส์ได้นำเสนอกรอบความคิดของความยุติธรรมด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้เป็น “กฎบัตรขั้นมูลฐาน” (fundamental

charter) ของสังคมที่มีการจัดระเบียบไว้ดีแล้ว (well-ordered society) ของหลักการเกี่ยวกับความยุติธรรมใช้กำกับดูแลโครงสร้างพื้นฐานของสังคมได้ หรือสถาบันทางสังคมหลักได้กระจายสิทธิและหน้าที่ขั้นมูลฐานรวมถึงกำหนดการจัดแบ่งผลประโยชน์จากความร่วมมือทางสังคมอย่างไร กล่าวคือหลักการแรกสร้างและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานได้ ขณะที่หลักการที่สองวางกฎเกณฑ์การดำรงอยู่ของความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและการเมือง รอลส์เรียกทฤษฎีนี้ว่า “ความยุติธรรมเป็นความเที่ยงธรรม” (justice as fairness) ในบริบทของความยุติธรรมเป็นความเที่ยงธรรม สังคมที่จัดระเบียบไว้ดีแล้วเป็นตัวแทนอุดมคติของสังคมระบอบประชาธิปไตย ซึ่งพลเมืองให้การยอมรับและทราบว่าผู้อื่นยอมรับกรอบความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมนี้เหมือนกัน และสถาบันพื้นฐานของพวกเขาก็นำกรอบความคิดนี้ไปทำให้เกิดความพึงพอใจได้อีกด้วย

เฟอร์ดินานด์ที่ 1 (อ้างถึงใน อมาตยา เซน, 2553, น. 4) กษัตริย์ในนิกายโรมันคาทอลิก สมัยศตวรรษที่ 16 ทรงกล่าวถึงความยุติธรรมไว้ว่า พระองค์ทรงกล่าวอย่างโด่งดังว่า “Fiat justitia, et pereat mundus” ซึ่งแปลจากภาษาละตินได้ว่า “ความยุติธรรมจงบังเกิด ถึงแม้โลกจะสิ้นสลาย”

อมาตยา เซน (2553, น. 9-10) ในการทำความเข้าใจกับความแตกต่างระหว่างมุมมองที่เน้นระเบียบแบบแผน กับมุมมองที่เน้นผลลัพธ์ ผมคิดว่าเป็นประโยชน์ที่จะหยิบยกความแตกต่างจากวรรณกรรมสันสกฤตเกี่ยวกับศีลธรรมและนิติศาสตร์ สันสกฤตมีคำสองคำ “นิติ” กับ “นยายะ” ซึ่งหมายถึงความยุติธรรมทั้งคู่ในสันสกฤตโบราณ คำว่า นิติ ใช้ในความหมายเกี่ยวกับความเหมาะสมเชิงองค์การ และความถูกต้องเชิงพฤติกรรม ส่วนคำว่า “นยายะ” ใช้ในความหมายที่ครอบคลุม คือความยุติธรรมที่บังเกิดแล้ว จากมุมมองนี้บทบาทของสถาบัน กฎเกณฑ์ และองค์กรต่างๆ ถึงแม้จะสำคัญ ก็จะต้องประเมินในกรอบของ นยายะ ที่กว้างกว่าและครอบคลุมกว่า ซึ่งเชื่อมโยงกับโลกที่ปรากฏจริง ไม่ใช่แค่เพียงสถาบันหรือกฎเกณฑ์ที่เรามีเท่านั้น การประยุกต์ใช้คือ นักทฤษฎีกฎหมายในอินเดียโบราณกล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า มัสยานนยายะอย่างจุลคลน “ความยุติธรรมในโลกของปลา” หมายถึงสถานการณ์ที่ปลาใหญ่กินปลาเล็กได้อย่างอิสระเสรี พวกเขาเตือนว่าการหลีกเลี่ยง มัสยานนยายะ จะต้องเป็นส่วนสำคัญของความยุติธรรมและเราต้องป้องกันไม่ให้ “ความยุติธรรมของปลา” มาบกรุกโลกของมนุษย์ ประเด็นสำคัญที่ต้องตระหนักคือ การบรรลุถึงความยุติธรรมในแง่ของ นยายะ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการตัดสินคุณภาพของสถาบันหรือกฎเกณฑ์เท่านั้น แต่ต้องตัดสินสังคมด้วยไม่ว่าองค์กรที่ก่อตั้งจะมีระเบียบเรียบร้อยเพียงใด ถ้าปลาใหญ่ยังสามารถกินปลาเล็กตามอำเภอใจ สถานการณ์นี้ก็ต้องนับว่าเป็นการละเมิดความยุติธรรมแบบ นยายะ อย่างชัดเจน

ประมวลกฎหมายของพระเจ้าจักรพรรดิจัสติเนียน The Institute of Justinian ในภาคแรก ได้ให้ความหมายของความยุติธรรมในอาร์มบทว่า ความยุติธรรมคือ เจตจำนงอันแน่วแน่

ตลอดกาลที่จะให้แก่ทุกคนตามสัดส่วนที่เขาควรจะได้ (Justice is the constant and perpetual wish to render everyone his due) และ “วิชานิติศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความถูกต้องและความไม่ถูกต้อง เป็นวิชาที่ว่าด้วยความเป็นธรรมและความยุติธรรม” (ณัฐวรรณ วงศ์สุวรรณ, 2554, ออนไลน์)

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันพฤหัสบดีที่ 6 กันยายน 2516 “ข้าพเจ้าและพระราชินีมีความยินดี ที่ได้มาร่วมงานแจกประกาศนียบัตรของเนติบัณฑิตยสภา อีกครั้งหนึ่ง และขอแสดงความชื่นชมกับเนติบัณฑิต ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทุกคนท่านทั้งหลายส่วนใหญ่ จะได้เป็นผู้นำในด้านกฎหมาย และผู้ประศาสน์ความเป็นธรรมแก่ประชาชนต่อไป โดยอาชีพและหน้าที่ชอบที่จะถือว่างานของท่านเป็นงานสำคัญพิเศษ ซึ่งควรจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างละเอียดรอบคอบและเที่ยงตรงโดยสุดความสามารถ จะปล่อยให้ผิดพลาดบกพร่องไม่ได้เลยเป็นอันขาด ข้าพเจ้าจึงใคร่ฝากข้อพิจารณาไว้ เพื่อประโยชน์ของการปฏิบัติงานของแต่ละคนว่า กฎหมายทั้งหมดซึ่งประกาศใช้บังคับแก่ประชาชนนั้น แม้จะมีบทบัญญัติอันเที่ยงธรรมและครอบคลุมไปถึงประชาชนทั่วประเทศอยู่ในตัวโดยหลักการ แล้วก็ตาม แต่คดียุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้นก็ยิ่งผิดแผกแปลกกันไปได้มาก ตามเหตุแวดล้อม สภาพการณ์และพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของแต่ละท้องถิ่นการใช้กฎหมายบังคับคดีต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้วิจารณญาณอันถูกต้องของนักกฎหมายควบคู่ไปด้วยทุกกรณี จึงจะสามารถรักษาความยุติธรรมไว้ มิให้สั่นคลอนและขาดตกบกพร่องได้ นักกฎหมายทุกคนจะต้องตั้งใจใช้กฎหมายเพื่อผลของความยุติธรรม ความผาสุกสงบ ความมั่นคงของมหาชนและประเทศชาติซึ่งต้องพึงถึงการใช้วิจารณญาณอันถูกต้องอันมากที่สุดในขณะควบคู่กับการใช้กฎหมายเสมอตลอดไปมิฉะนั้นอาจไม่บรรลุผลตามที่ทุกคนมุ่งหวังขอขอบใจในน้ำใจไมตรีของทุกท่าน ในการที่ได้ต้อนรับข้าพเจ้าและพระราชินีและขออวยพรให้เนติบัณฑิตใหม่ทุกคนประสบความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทุก ๆ ประการตามที่มุ่งประสงค์ (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2553, น. 6)

พระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในโอกาสที่ประธานศาลฎีกา นำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิตดาลัย วันเสาร์ ที่ 21 ธันวาคม 2539 “...หน้าที่ของผู้พิพากษานั้น นอกจากจะขึ้นบัลลังก์หรือตัดสินความในศาล ยังมีหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือเป็นตัวอย่างของผู้ที่มีความรู้ ผู้มีคุณธรรม รักษาความยุติธรรม จึงเรียกว่ามีอำนาจสูงที่จะทำให้ประเทศชาติไปรอดได้. แต่สำคัญอยู่ที่ตัวเอง ถ้าตัวเองปักหลักไว้ในความยุติธรรมและความสัตย์ ก็จะทำให้เกิดความเรียบร้อยได้แผ่นดิน...”

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร (พระองค์เจ้าอัศฉานกัญญา) อธิบดีศาลฎีกาท่านแรกและเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมในเวลาต่อมา ได้ให้ความหมายของความยุติธรรมโดย

ทรงพิจารณาเรื่องความยุติธรรมอีกแห่งหนึ่งว่า “ตุลาการ คือ ผู้ที่ไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เป็นผู้ซึ่งความผิด ความชอบ และวิปักษ์ ตัดคำเถียงของกลุ่มความที่เถียงว่า ใครจะเป็นผู้ทำลายล้าง และทำตามธรรมอันนี้ เมื่อตุลาการตั้งตนให้ควรต่อหน้าที่ กล่าวคือ ปราศจากอคติ 4 ประการ อันมีความพิสดารแจ้งในหลักอินทภาษโพนแล้ว และตัดคดีข้อความให้ถูกต้องตามพระราชกำหนดกฎหมายและความจริง เป็นเครื่องแก้กฏอุดหนุนแก่หลักธรรมสารดังกล่าวมานี้ จึงได้ชื่อว่าเป็น “ยุติธรรม” คือถูกต้องตามธรรม (ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 4)

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน อัญจิรา อัสวนนท์, 2555, น. 4-6) กล่าวว่าความเป็นธรรมใหญ่กว่าความยุติธรรม ถ้าขาดความเป็นธรรมก็ขาดความยุติธรรม ความเป็นธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกัน เรื่อง ความยุติธรรมก็เช่นเดียวกัน สังคมทั้งหมดต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและธำรงระบบความยุติธรรมในการเคลื่อนไหวเป็นเรื่องยากประจวบเหมาะอันนี้คงหนีไม่พ้นที่จะใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” นั้น คือ

1. ต้องสามารถสร้างความรู้ที่แท้จริง
2. สังคมเข้ามาเรียนรู้และขับเคลื่อนการพัฒนา
3. อำนาจอธิปไตยที่เชื่อมกับพลังความรู้และพลังสังคม

จิตติ ดิงศภัทย์ (อ้างถึงใน ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 4) ได้ให้ความหมายของความยุติธรรมว่า ความยุติธรรม มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “Equity” ซึ่งใช้สำหรับนักกฎหมายอังกฤษเพื่อใช้แก้ความเคร่งครัดของระบบ Common Law ที่ในบางกรณีในระบบ Common Law ไม่เปิดโอกาสให้ทำได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่สำคัญ ๆ เช่น (อ้างถึงใน ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 4-5)

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2459 วินิจฉัยว่า ความยุติธรรม แปลว่า ความประพฤติอันชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายเท่านั้น ความเห็นส่วนตัวบุคคลย่อมแปรปรวนไปต่าง ๆ ไม่มียุติ เป็นยุติธรรม ไม่ได้เลย

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 114/2505 วินิจฉัยว่า แม้ผู้ร้องจะยื่นบัญชีระบุพยานไม่ทันกำหนด แต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจรับบัญชีระบุพยานที่ยื่นภายหลังกำหนดไว้

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251-252/2508 วินิจฉัยว่า หากพยานฝ่ายหนึ่งที่น่าสืบภายหลังเบิกความแตกต่างกับที่เคยเบิกความไว้ในคดีอาญา และฝ่ายที่น่าสืบก่อนเพิ่งทราบ เช่นนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอนุญาตให้ฝ่ายที่น่าสืบก่อนอ้างสำนวนคดีอาญาเป็นพยานได้

พระคัมภีร์ไบเบิล (อ้างถึงใน ปัญญา อุดชาชน, 2558, น. 3) พระคัมภีร์ไบเบิลภาคแรกกล่าวว่า “เจ้าอย่าปิดเป็นคาพิพากษาให้ผิดไปจากความยุติธรรม” “ท่านทั้งหลายจงเลือกตั้งผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ตามหัวเมืองของท่าน ให้เขาพิพากษาประชาชนตามความยุติธรรม ท่านอย่ากระทำให้เสียความยุติธรรม”

ศาสนาอิสลาม ประกอบด้วยหลักการศรัทธา (อะกีดะฮ์) หลักกฎหมาย (ชะรีอะฮ์) ที่สมบูรณ์ ดังนี้ (อ้างถึงใน อุบยูซรอ อิสมาอีล อะหมัด, 2552, น. 11) ที่สมบูรณ์ ดังนี้

1. บทบัญญัติในเรื่องหลักเอกภาพ (เตาฮีด) ห้ามการตั้งภาคี (ชริก)
2. บทบัญญัติในเรื่องความสัจจะ ห้ามการพูดเท็จ พูดโกหก
3. บทบัญญัติในเรื่องความยุติธรรม ห้ามการคดโกง น้อฉล
4. บทบัญญัติในเรื่องความซื่อสัตย์ ห้ามการบิดพลิ้ว
5. บทบัญญัติในเรื่องการทำความดีต่อบิดามารดา ห้ามการนรคุณ
6. บทบัญญัติในเรื่องความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ห้ามการตัดญาติขาดมิตร

สรุปคือ ศาสนาอิสลาม บัญญัติใช้ในเรื่องคุณธรรมจรรยาบรรณที่ดีงามและห้ามการกระทำสิ่งที่ไม่ดีชั่วเลวทรามทั้งหลาย อิสลามใช้ให้กระทำและส่งเสริมให้ปฏิบัติความดีงามทุกประการ

สรุปความหมายของความยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม, ความชอบธรรม, ความชอบด้วยเหตุผล ความยุติธรรมเป็นการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ความยุติธรรมเป็นการให้และได้รับตอบแทนที่อยู่บนหลักความถูกต้อง ความยุติธรรมเป็นการยุติปัญหา และยุติข้อขัดแย้ง โดยการนำอำนาจอธิปไตย อันเป็นสิทธิ และหน้าที่ของประชาชนเข้ามา ประมวลผล เพื่อหาข้อยุติของปัญหา และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

4. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต

Longman Dictionary of contemporary English (อ้างถึงใน พระบำรุงปญญาพ โล (โพธิ์ศรี), 2554, น. 9) ได้ให้ความหมายของคำว่า“คุณธรรม” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Virtue” ไว้ 2 ประการด้วยกันคือ 1) หมายถึงความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำจนเคยชิน 2) หมายถึงคุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 30 อ้างถึงใน ดวงรัตน์ วาห์สะ, 2555, น. 1) ได้ให้ความสำคัญของจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียน โดยกล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นจริยธรรมหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งบุคคลพึงจะมีไว้เป็นคุณสมบัติของตน ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความจริงใจ ซื่อตรง ทำจริง เป็นผู้ที่มิเกียติเชื่อถือได้ และความซื่อสัตย์เป็นธรรมอันประเสริฐที่สุดที่บุคคลพึงมี

กฤติพงษ์ บุญรงค์ (อ้างถึงในพระบารุง ปญญาพโล (โพธิ์ศรี, 2554, น. 28) ได้ให้ความหมายของ “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง เช่น ตรงต่อหน้าที่ตรงต่อคำพูดตรงต่อกฎเกณฑ์ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอย่างเหมาะสมทั้งทางกายวาจาใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะต่อหน้าและลับหลัง

ขงจื้อ (อ้างถึงใน ภัทรระ ฉลาดแพทย์ และธีระวุฒิ ปัญญา, 2555, น. 123-124) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า “คุณธรรมหมายถึงความเหมาะสมการเคารพผู้มีคุณธรรมก็คือคุณธรรมสูงสุด” และ “สุภาพชนรู้แจ้งในคุณธรรม คนต่ำช้ารู้จักมักได้ในผลประโยชน์”

คมกฤษ อุยเต็กเต็ง (2553, น. 2-3) ความซื่อสัตย์ คือการรู้จักหน้าที่ของตน มีหน้าที่อะไรก็ทำตามหน้าที่โดยไม่บิดพลิ้ว ไม่มีนอกมีใน แต่ละคนมีหน้าที่อะไรก็ทำตามนั้นโดยไม่มีผลประโยชน์ เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ล้วนๆ

ลิขิต ธีรเวคิน (สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ, ม.ป.ป, น. 116, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงระบบการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเพื่อใช้อำนาจดังกล่าวแจกแจงสิ่งซึ่งมีคุณค่าต่อสังคมซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแจกแจงฐานะทางสังคม และการกำหนดที่มาของอำนาจทางการปกครองบริหารรวมตลอดทั้งการควบคุมการใช้อำนาจและการเปลี่ยนตัวผู้นำอำนาจควรควบคุมด้วยคุณธรรม ผู้ซึ่งขาดคุณธรรมอาจจะนำไปสู่การใช้อำนาจที่ผิด ๆ ได้ การยอมรับว่าอำนาจทำให้ผู้อยู่ในตำแหน่งอำนาจเกิดความหลงใหลและอาจลุแก่อำนาจได้ถ้าไม่ระมัดระวัง ดังนั้นระบบการเมืองการปกครองจึงต้องมีกลไกที่ควบคุมไม่ให้มีการใช้อำนาจกันอย่างผิด ๆ แต่ขณะเดียวกันการควบคุมด้วยระบบอย่างเดียวไม่พอ จำเป็นต้องมีการสอดส่องตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่สิ่งซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับการควบคุมดังกล่าวก็คือ อุดมการณ์

เม่งจื้อ (อ้างถึงใน จวินจื้อ, 2556, น. 24-25) กล่าวไว้ว่า “ผู้ทำลายคุณสมบัติของความเมตตา ชื่อว่ามหาโจร ผู้ทำลายความซื่อสัตย์สุจริต ชื่อว่าคนโหด ฉะนั้น ผู้รู้ทั้งเมตตาและซื่อสัตย์สุจริต จึงนับเป็นทรราช” เมื่อนักการเมือง นักปกครองไม่ใส่ใจคุณธรรม เม่งจื้อแนะนำให้ประชาชนรวมตัวกันให้เข้มแข็ง ฝึกหัดพัฒนาตนให้มีศีลธรรม คุณธรรม มีปัญญารู้เท่าทันนักการเมือง ไม่ให้ผู้มีอำนาจคนใด คณะใดมาแอบอ้างชื่อประชาชน มาหากินแสวงหาอำนาจสุบผลประโยชน์ของชาติได้

พุทธทาสภิกขุ (อ้างถึงใน พระบารุง ปญญาพโล (โพธิ์ศรี, 2554, น. 9) ได้ให้ อรรถาธิบายคำว่า คุณธรรม ไว้ว่า คุณ หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือเป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย คือ ไม่ว่าจะทำให้จิตใจยินดีหรือยินร้ายก็เรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน ส่วนคำว่า ธรรม มีความหมาย 4 อย่าง คือ

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ
2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้
3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ
4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่จะต้องมี หรือใช้มันอย่างถูกต้อง

ว. วชิรเมธี (2558, น. 115) กล่าวว่าถ้าเราอยากจะเป็นคนที่ร่ำรวยอย่างยั่งยืน อย่าเลือกวิธีการทุจริต เพราะทุจริตวันนี้ วันพรุ่งนี้มันก็ทุจริต ถ้าวันนี้คิดวันพรุ่งนี้มันก็ไม่ถูก ถ้าวันนี้ถูกเมื่อวานก็ถูก พรุ่งนี้ก็ถูก ถ้าวันนี้ผิด เมื่อวานก็ผิด พรุ่งนี้ก็ผิด ผิดคือผิด ถูกคือถูก แม้จะบอกว่ารักษาความลับได้ ไม่จริงเลย ความลับคือสิ่งที่คนอื่นยังไม่รู้ เมื่อคนอื่นรู้วันไหนคุณก็ตายวันนั้นอยู่ดี

ธีรนุช สุนทร (อ้างถึงใน พระบำรุง ปญญาพโล (โพธิ์ศรี, 2554 , น. 28) ได้ให้ความหมายของ “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมดีงาม ตรงต่อความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจาและทางใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ประมวลกฎหมายของพระเจ้าจักรพรรดิจัสติเนียน The Institute of Justinian ในภาคแรก ได้ให้ความหมายของความยุติธรรมในอารัมภบทว่า หลักกฎหมายก็คือ “ดำรงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ทำร้ายผู้อื่น และให้แก่ทุกคนตามส่วนที่เขาควรได้” (ฉัฐวรรณ วงศ์สุวรรณ, 2554, ออนไลน์)

ประภาศรี สีหอำไพ (อ้างถึงใน พระบำรุง ปญญาพโล (โพธิ์ศรี, 2554, น. 10) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึงหลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจจนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดีการกระทำที่ดีย่อมได้รับผลของความดีคือความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมได้รับผลของความชั่วคือความเจ็บปวดหรือความทุกข์ต่างๆ

ปรภากร ถมยางกูร (2553, น. 2) ได้กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ คือ เป็นคนดี ไม่คดโกงใคร แม้ว่าจะมีโอกาสก็ตาม ต้องซื่อสัตย์กับตัวเอง ต่อสังคม ต่อสิ่งที่ทำอยู่ แล้วความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดต่อสังคม ในเชิงจิตวิทยา ความซื่อสัตย์ คือ คุณธรรมและความดี พอเราได้ทำดี มีความซื่อสัตย์แล้ว เราจะเกิดคุณค่าในตัวเอง แต่ใครที่ไม่มีความซื่อสัตย์ คุณค่าในตัวเองจะลดลง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, น. 253 อ้างถึงใน พระมหาอาจริยพงษ์ คำตัน, 2554, น. 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง น. สภาพคุณงามความดี คุณ หมายถึง มีค่า มีความดี และธรรม หมายถึง ความประพฤติ คุณธรรม หมายถึง ความประพฤติในสิ่งที่มีค่า ประพฤติแต่คุณงามความดี

พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ (อ้างถึงใน พระบำรุงปญญาพล (โพธิ์ศรี), 2554, น. 9) (ชำระ-เพิ่มเติมช่วงที่ 1/ยุค) ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” หมายถึงธรรมที่เป็นคุณความดีงามสภาพที่เกื้อหนุน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺ, 2540, น. 34 อ้างถึงในพระมหาอจริยพงษ์ คำตัน, 2554, น. 8) กล่าวว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล

พระบรมราชาบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันพฤหัสบดี ที่ 12 กรกฎาคม 2522 “...คนไม่มีความสุจริต คนไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...” (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552, น. 34)

พระบรมราชาบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2513 “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญ”

พระบรมราชาบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่ง ในพระบรมราชาบาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2522 “คนที่ไม่มี ความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้นจึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ”

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดี ที่ 4 ธันวาคม 2523 “...ความซื่อสัตย์สุจริตความดีความเพียรนั้น ต้องทำความฉลาด ต้องตระหนัก ต้องพิจารณาว่าคืออะไร เราทำอะไรต้องรู้ว่าไม่เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ ไม่เบียดเบียนเพื่อนร่วมชาติ แล้วงานที่ตนทำก็จะเป็นงานที่ดี งานที่สุจริต...” (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552, น. 34)

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ ท้องสนามหลวง วันจันทร์ที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2525 “...คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ ประการแรก คือการรักษาความดี ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์

และเป็นธรรม ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติ อยู่ในความ
 สัจจะความดีนั้น ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ
 สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละ
 ประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละ
 คนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้น โดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิด
 ความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”
 (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2552, น. 48)

พระราชดำรัส ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ใน
 โอกาสที่นายกรัฐมนตรี นำคณะรัฐมนตรีเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ พระตำหนัก
 จิตรลดารโหฐาน วันเสาร์ ที่ 15 พฤศจิกายน 2540 “...ในสถานการณ์ปัจจุบัน ความเข้มแข็งซื่อสัตย์
 สุจริตจะเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะว่าถ้าแต่ละคนปฏิบัติด้วยความตั้งอกตั้งใจจริงๆ ก็สามารถจะผ่าน
 พันอุปสรรคทุกอย่างโดยเฉพาะจะต้องทำด้วยความเฉลียวฉลาดและสอดคล้องกัน...”

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
 พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชา อาจารย์ และนายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 57
 ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศทั่ว ๆ ไปทางภาคใต้ ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลา
 บุษบัน ทักษิณราชนิเวศน์ วันอังคาร ที่ 28 สิงหาคม 2522 “...ความซื่อสัตย์สุจริตนั้นขอวิเคราะห์
 ศัพท์ว่าความตรงไปตรงมาต่อสิ่งทั้งหมดน้อยใหญ่ ส่วนงานราชการ ส่วนงานของตัวเองเป็นส่วนตัว
 ทั้งหมดคือความซื่อสัตย์สุจริต และคำว่าสุจริตนี้ก็มาจากคำว่ากรทองเทียวของจิตในทางที่ดี หรือ
 คิดให้ดี คิดให้สุจริตทั้งฉลาดด้วย ทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือการงานของตัวเอง ทั้งไม่เบียดเบียน
 ส่วนรวมด้วย จึงจะเป็นผู้สุจริต...”

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ (2548) ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้กล่าวว่า ความ
 ซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึง การ
 ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องปฏิบัติตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย (พิศสมัย
 หมกทอง, 2554, น. 32)

ภาณุ มณีวัฒนกุล (2553, น. 3) กล่าวไว้ว่า “ความซื่อสัตย์มองได้หลายอย่าง ความ
 ซื่อสัตย์เป็นทั้งกับดัก เป็นได้ทั้งเครื่องมือ เป็นทั้งคำมายาคติหรือเป็นอุดมคติก็ได้ ถ้าคนที่เชื่อ
 ในความซื่อสัตย์ที่เป็นอุดมคติ ก็จะมองว่าความซื่อสัตย์มันเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์อยู่
 ในกรอบในกฎเกณฑ์ที่เชื่อว่าดี เป็นเครื่องมือหนึ่งของการขัดเกลาให้มนุษย์เป็นคนดี ทำให้เรามี
 ขอบเขตในการใช้ชีวิตของเรา

สุเมธ แสงนิมนวล (2552, น. 28-29) ได้กล่าวว่า คำว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมแห่งความดี หรือ คุณงามความดี คุณธรรมจึงเปรียบประดุจหางเสือเรือ อันจะนำพาคนเราไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องหรือเป็นเครื่องกำหนดทิศทางของบุคคลหรือองค์กรนั่นเอง คุณธรรมมีพื้นฐานมาจากคำ 2 คำที่น่าสนใจ คือ คำว่าศีลธรรมและจริยธรรม ศีลธรรม คำว่า ศีล คือ ความดี ความปกติ ศีลธรรม จึงหมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเราเป็นคนดี คนปกติ ไม่ผิดเพี้ยนไป จริยธรรม คำว่า จริย มาจาก จริยา หรือ จรรยา หมายถึงการประพฤติคุณธรรม เป็นธรรม คุณธรรม จึงเป็นเหมือนแนวคิดทฤษฎีส่วนศีลธรรม จริยธรรม เหมือนแนวปฏิบัติ เล่าจื๊อ ปราชญ์ชาวจีน เคยกล่าวไว้ว่า “ผู้นำไม่ต้องมีคุณธรรมมาก มีเพียง 3 ประการก็พอ คือ เมตตา ประมาณ และ ถ่อมตน” เล่าจื๊อ ให้เหตุผลว่า “หากมีเมตตาจะไม่มีศัตรู หากมีประมาณจะไม่ขัดสนจนยาก และหากมีการถ่อมตนจะเจริญรุ่งเรืองในการงาน”

อานันท์ ปันยารชุน (2553, น. 7) กล่าวไว้ว่า ผมเคยออกกรayerการโทรทัศน์ครั้งหนึ่งเป็นรายการด้านการเมือง คนสัมภาษณ์ถามผมว่า กินตามน้ำคอร์รัปชั่นไหม ผมฟังแล้วสะอึก แต่ผมเข้าใจว่าผู้ถาม ถามด้วยความตั้งใจ ไม่ใช่ถามเพราะความแค้น คำตอบผมคือว่า กินตามน้ำก็คอร์รัปชั่น เหนือน้ำก็คอร์รัปชั่น ได้น้ำก็คอร์รัปชั่น กินคอมมิชชั่นก็คอร์รัปชั่นกินล่วงหน้าก็คอร์รัปชั่น กินให้หลังก็คอร์รัปชั่นทั้งนั้น เรามีกฎว่า หิริ โอตตัปปะ ความละอายใจจากการที่เราทำอะไรไม่ถูกต้อง ไม่ต้องพูดว่าทำอะไรผิดกฎหมาย เพราะปัญหาคอร์รัปชั่นฝังแม่แต่ในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม

อภิญา อิงอาจ (อ้างถึงใน พระบารุง ปญญาพโล โพธิ์ศรี, 2554, น. 28) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความซื่อสัตย์” หมายถึง การกระทำ หรือการแสดงออกซึ่งการประพฤติอย่างเหมาะสม ตรงต่อความเป็นจริง มีความประพฤติตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ความซื่อสัตย์ หมายถึง แก่มุมหนึ่งของศีลธรรม แสดงถึงคุณลักษณะทางบวกและคุณธรรม อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมา พร้อมด้วยความประพฤติตรง ตลอดจนการงดเว้นการโกหก การคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความภักดี ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งความซื่อสัตย์ก็อาจจะให้ผลดีต่อตัวเราหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรมศาสนาให้ค่าความซื่อสัตย์ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558, น. ออนไลน์)

สรุปความหมายของ ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นทั้งกาย วาจา และใจ มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่คดโกง มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติทุจริตทุกประเภท และกระทำแต่สิ่งที่ดีงามที่เป็นความคิดที่จะก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในคุณงามความดี สามารถแยกแยะดีชั่ว ถูกผิด อันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม เป็นคุณค่าของชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์

ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ ให้เกิดความรักสามัคคี ความอบอุ่นมั่นคงในชีวิต ดังนั้นคุณธรรม เป็นบ่อเกิดของความซื่อสัตย์ สุจริต

5. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

คำว่า “ธรรมาภิบาล” นั้นเป็นแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาความไร้ประสิทธิภาพและการคอร์รัปชันในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเมื่อแนวคิดนี้ได้มีการเผยแพร่ในประเทศไทย ได้มีผู้แปลสร้างคำภาษาไทยขึ้นมามากมาย เช่น ธรรมรัฐ วิธีการปกครองที่ดี วิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี สุประศาสนการ เป็นต้น (สิทธิโชคกลางคุณานนท์, 2552, น. 59)

5.1 ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)

กระทรวงมหาดไทย (อ้างถึงใน วิสิษฐ ญาณภักดิ์, 2557, น. 85-86) กล่าวว่า องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบและการกำกับดูแล จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยเน้นไปทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาและการกระจายอำนาจซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรง

5.1.1 การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

5.1.2 ความยั่งยืน (Sustainability) มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

5.1.3 ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

5.1.4 มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5.1.5 ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติและมีระบบการรับเรื่องร้องทุกข์ที่ชัดเจน

5.1.6 มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

5.1.7 ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ (Effectiveness and Efficiency) คือ องค์กรและกระบวนการต้องสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตรงต่อความต้องการ และขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.1.8 ภาวะรับผิดชอบ (Accountability) คือ ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องมีภาระรับผิดชอบต่อสาธารณชนทั่วไป และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถาบันของตน

5.1.9 วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) คือ ผู้นำและสาธารณชนต้องมีมุมมองที่เปิดกว้างและเล็งการณ์ไกลเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงมีจิตสำนึกว่าอะไรคือความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนา

เกษม วัฒนชัย (2546) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Good Governance คำว่า “Good” แปลว่า “ดี” Governance แปลว่า “การกำกับที่ดี การดูแลอย่างดี” ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance จึงเป็นหลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดี เพื่อประกันว่าในองค์กรจะไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพ ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาจะช่วยประกันเรื่องนี้ได้ เพราะที่ผ่านมามหาการศึกษาของเรามีการโกงกินกันในทุกระดับ และบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ (พระปีย์วัฒน์ ปิยสีโล (จอร์แด), 2554, น. 33)

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2557, น. 21) อธิบายว่า ธรรมรัฐ หมายถึง การบริหารกิจการของบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิของผู้คนพลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนประชาชนที่สะท้อนความคิดของผู้คนได้อย่างเที่ยงตรง มีรัฐบาลที่ไม่ถืออำนาจเป็นธรรมแต่ใช้อำนาจอย่างที่ประชาชนจะตรวจสอบได้ รัฐบาลเองก็มีความเอื้ออาทรต่อผู้คนสามัญเป็นอาภรณ์ประดับตน ไม่ดูถูกประชาชนด้วยการเอาความเท็จมาให้ และมีอารยะพอที่จะแสดงความรับผิดชอบหากบริหารงานผิดพลาดหรือไร้ประสิทธิภาพ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ได้ให้ความหมายหลักธรรมาภิบาล หรือการจัดการที่ดี โดยหลักสากลจะประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้ (อ้างถึงใน พิศสมัย หมกทอง, 2554, น. 31-32)

1. ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน หมายถึงการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
2. ความโปร่งใส หมายถึง สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้
3. ความมั่นใจ หมายถึง การมีหลักการที่แน่นอนเป็นธรรมเนียมที่ทำให้สาธารณชนมั่นใจ
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านกิจการของรัฐ

ฉัตรชัย (2548) ให้แนวคิดไว้ว่า “การบริหารจัดการที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล” หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ และการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะและสิทธิมนุษยชน โดยหลักการบริหารจัดการที่ดี ต้องปราศจากการบิดเบือนใช้ประโยชน์ในทางที่ผิดและคอร์รัปชัน และเป็นไปตามกฎแห่งกฎหมาย (พระปิยวัฒน์ ปิยสิโล (จักร์เต), 2554, น. 34)

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2557, น. 23) ใช้คำเรียก Good Governance ว่า ธรรมาภิบาล โดยมองเปรียบเทียบกับจริยธรรมว่า จริยธรรม (Ethics) เป็นเรื่องของแนวปฏิบัติตนให้บรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่า มุ่งเน้นการควบคุมพฤติกรรมของคน/กลุ่มคนให้เป็นไปในหนทางที่เหมาะสมดั่งงาม โดยคาดหวังว่ามนุษย์มีเหตุมีผลสามารถแยกแยะชั่วดีได้ ซึ่งต่างจากธรรมาภิบาลอันเป็นเรื่องของการจัดระเบียบโครงสร้างความสัมพันธ์ในการใช้อำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายตัวการ (Principal) และฝ่ายตัวแทน (Agency) และการวางระบบกระบวนการบริหารงาน เพื่อป้องกันการฉ้อฉลการเอาเปรียบหรือพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของมนุษย์ รวมถึงการวางมาตรฐานในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและคุณค่าที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือบุคคลที่ตนมีภาระรับผิดชอบอยู่

ธนาคารโลก (World Bank) (1989 อ้างถึงใน สิทธิโชค ลางคูลานนท์, 2552, น. 59) ได้ให้ความหมายของ “Good Governance” ว่า เป็นลักษณะและแนวทางของการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อบริหารจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะ การจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา เพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ โดยเพิ่มศักยภาพของรัฐบาลให้สามารถให้บริการ สาธารณะ ที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการทางกฎหมายที่อิสระ รวมทั้งการมีระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติ และสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้ ซึ่งโครงการพัฒนาเพื่อ สหประชาชาติ (United Nations and Development Programme: UNDP) (2002 อ้างถึงใน สิทธิโชค ลางคูลานนท์, 2552, น. 59) ได้ให้นิยามเพิ่มเติมถึงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลว่า เป็นการดำเนินการทั้งทางด้านการเมือง ด้านบริหารและด้านเศรษฐกิจที่มีกระบวนการ และสถาบันต่างๆ ที่ทำให้ประชาชนและกลุ่มต่าง ๆ สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์และปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และสามารถแสดงความเห็นที่แตกต่างกัน

บนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และมีการส่งเสริมหลักนิติธรรม ในทุกระดับของการจัดกิจการของประเทศ เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาได้ขึ้นอยู่กับความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank: ADB) (2542) ได้กล่าวว่า ธรรมชาติของการมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล ซึ่งหมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (สิทธิโชค งามคุณานนท์, 2552, น. 59)

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดลำดับหน่วยงานที่มีอัตราการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยพิจารณาจากหลักธรรมชาติ ได้แก่ (อ้างถึงใน ฌภัทร เตโช และคณะ, 2553, น. 4)

1. หลักนิติธรรม โดยพิจารณาจากลักษณะงานและลักษณะของส่วนราชการ ภาวะเทียบของหน่วยงานมีความถูกต้องตามกฎหมาย หน่วยงานมีความผูกพันต่อกฎหมาย ภาวะเทียบต่างๆ หน่วยงานมีความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
2. หลักคุณธรรม ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ หรือ ปลอดจากการทำผิดกฎหมาย และปลอดจากการทำผิดวินัย
3. หลักความโปร่งใส หน่วยงานที่มีความโปร่งใสด้าน โครงสร้าง หน่วยงานที่มีความโปร่งใสด้านการลงโทษ หน่วยงานมีความโปร่งใสด้านการให้คืน และหน่วยงานที่มีความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูล
4. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานมีการรับฟังความคิดเห็นประชาชนและหน่วยงาน หน่วยงานมีการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และหน่วยงานมีการพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วม
5. หลักสำนึกรับผิดชอบ หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีรยุทธ บุญมี (2551) ชี้ว่า ความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมือง การปกครองแบบใหม่ที่แข็งที่ตายตัว แต่ให้ปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนและให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิดธรรมรัฐ คือ การเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐ ประชาชน และเอกชน ซึ่งกระบวนการอันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่าระบบราชการล้าหลังทุกส่วน ต้องการการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและ

ประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ (พิศสมัย หมกทอง, 2554, น. 32)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าเป็นระบบโครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี (พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จอร์แด), 2554, น. 35)

เปรม ติณสูลานนท์, พล.อ. ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ (2548) กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่องจริยธรรมของการบริหารภาครัฐ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2548 ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในการจัดงานครบรอบ ๕๐ ปี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ กล่าวว่า การบริหารต้องพูดถึงผู้บริหาร เพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน บางกรณีเป็นเรื่องเดียวกันจริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม การใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ดีไปใช้ และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป สิ่งเหล่านี้คือ (พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (จอร์แด), 2554, น. 35-36)

1. ความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริหารความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึง การประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย

2. กฎหมาย เป็นที่ยอมรับกันว่า กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่การบริหาร ผู้บริหารที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของการประพฤตินิชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องของการประพฤตินิชอบและความซื่อสัตย์นั้นสูงกว่ากฎหมาย

3. ความเป็นธรรม บอกยากกว่าความเป็นธรรมคืออะไร บ้างว่าความเป็นธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้บริหาร ก็ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะผู้บริหารลำเอียงได้ ถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นธรรม

4. ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและจริยธรรมของการบริหารที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้องกับจริยธรรม กรณีนี้จริยธรรมมีความสำคัญมากเราสามารถหาหนทางที่จะให้ประสิทธิภาพไปด้วยกันได้กับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือความเป็นธรรม

5. ความโปร่งใส เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีการเรียกร้องหาความโปร่งใสกันมาก เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบการบริหารภาครัฐได้เรา

มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารบัญญัติให้รัฐเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน การหลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูลถือได้ว่าขัดจริยธรรม

6. ความมั่นคงของรัฐ เราใช้จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐคือ ผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ คือประโยชน์ของรัฐอย่างหนึ่งการใช้จริยธรรมการบริหารความมั่นคงอาจกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงหาความสมดุลให้ได้

7. ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า ความร่ำรวยสร้างชื่อเสียงเกียรติยศและฐานะได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรีบสร้างความสำเร็จโดยไม่แยแสต่อจริยธรรม

ประเวศ วะสี (2541) ได้อธิบายว่า ธรรมรัฐประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องโปร่งใส เป็นธรรม ซึ่งเปรียบเสมือนพลังผลักดันทางสังคม (Social Energy) ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหของประเทศไทยได้แก่ (สิทธิโชค ลางกุลานนท์, 2552, น. 60)

1. มีการเมืองและระบบราชการที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ถูกตรวจสอบได้
2. มีภาคธุรกิจที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ถูกตรวจสอบได้
3. มีสังคมที่เข้มแข็ง ความเป็นประชาสังคม (Civil Society) สามารถตรวจสอบภาครัฐ และภาคธุรกิจให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

เพลโต (427-347 B.C., อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2557, น. 7) ได้เขียนงานชื่อ The Republic ในหนังสือได้ถกเถียงเรื่องใครจะเป็นผู้ปกครองจะใช้รูปแบบการปกครองใดนับได้ว่าเป็นการจุดประเด็นเรื่อง “การปกครอง” ครั้งแรก และการถกเถียงนี้ได้ส่งต่อถึงปัจจุบันว่าจะการปกครองที่ดีคืออะไร โดยเพลโตเองเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ไม่ดี แต่ก็เป็นระบอบที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจผู้คนจำนวนมาก เพราะระบอบดังกล่าวมีความหลากหลายอยู่ในตัวเมื่อเปรียบเทียบกับระบอบอื่น ๆ ที่คนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจทางการเมืองเหมือนในระบอบนี้ความหลากหลายของประชาธิปไตยเกิดจากการที่พลเมืองแต่ละคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกคนจึงปกครองตนเองและเป็นนายตนเอง

ศรีพัชชา สิทธิกำจร (2551, น. 14) กล่าวว่า การใช้หลักธรรมาภิบาล (The Practice of Good Governance) หมายถึง การกระทำหรือวิธีปฏิบัติในการปกครองหรือการบริหารงาน ขั้นตอนกระบวนการทำงานมาตรฐานการบริหารภาครัฐ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะของผู้ที่เกี่ยวข้องสำคัญๆ ในการบริหารจัดการและดำเนินงานขององค์กรในภาครัฐยุคใหม่ สร้างความมั่นคงในสังคมและเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีเสถียรภาพ มีคุณค่า เป็น กลไกที่น่าเชื่อถือ

สุเมธ แสงนันทนวล (2552, น. 26-28) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรมะ บวกกับอภิบาล แปลว่า การดูแลปกครองโดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องช่วยในด้านการบริหารจัดการ ธรรมา-

ภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้น สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP (The United Nations Development Programme) ได้ทบทวนและให้คำนิยามใหม่ โดยรวมความถึงการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกิจการของประเทศชาติ รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เรียกว่า หลักธรรมาภิบาลสากล ประกอบด้วยหลัก 9 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ทุกคนควรมีสิทธิในการตัดสินใจทั้งทางตรงและทางอ้อมในการมีส่วนร่วม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น รวมถึงการสามารถมีส่วนร่วมอย่าง มีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

2. นิติธรรม (Rule of Law) คือ กรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชน

3. ความโปร่งใส (Transparency) คือ การบริหารและดำเนินงานต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสารบุคคลที่มีความสนใจหรือมีความเกี่ยวข้อง จะต้องสามารถเข้าถึงสถาบัน กระบวนการและข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง ทั้งนี้ การได้รับข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอต่อการทำความเข้าใจและการติดตามประเมินสถานการณ์

4. การตอบสนอง (Responsiveness) คือ องค์การและกระบวนการดำเนินงานต้องพยายามดูแลเอาใจใส่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) คือ มีการประสานความแตกต่างในผลประโยชน์ของฝ่ายต่างๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะป็นนโยบายและกระบวนการขั้นตอนใดๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

6. ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity) คือ ทุกคนมีโอกาในการปรับปรุงสถานะหรือรักษาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตน

สำนักนายกรัฐมนตรี (อ้างถึงใน วิสิฐ ญาณภีร์, 2557, น. 84-85) เมื่อปี พ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติสำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติแบบรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและสภาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ

1. หลักนิติธรรมเป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับ เหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรมเป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรจงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบ อาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยหลัก
3. หลักความโปร่งใสเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน
4. หลักความมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ
5. หลักความรับผิดชอบเป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตน
6. หลักความคุ้มค่าเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรจงให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน
7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promotion Gender Balance) เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น
8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากดูรวมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้
9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) พัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้ออกชนดำเนินการแทน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓ (๑) ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยมีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ (พระพิยวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์เตด), 2554, น. 38-39)

1. หลักนิติธรรม (Rule of law) ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม (Morality) ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Utility) ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน”

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (อ้างถึงใน วิไลฐ ญาณภีร์, 2557, น. 86) หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผลจากการประชุมประจำปีระหว่าง ส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วมและหลัก คุณธรรม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการ ให้บริการของรัฐ

สนอง วรอุไร (2556, น. 74) ได้ให้ความหมาย “ธรรมาภิบาล” ประกอบด้วยคำว่า “ธรรมะ” และ“อภิบาล” หมายถึง การปกครองด้วยคุณความดี เราจะนำธรรมะข้อใดมาปกครอง คุ้มครองรักษาใจ เพื่อให้ชีวิตมีแต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่ทำให้ชีวิตพบกับความวิบัติหรือตกต่ำ

สะยุมพร ปุณยานุคม (2541, น. 32, อ้างถึงใน พระวิรัช เอี่ยมศรีดี, 2554, น. 15) ได้ ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการที่ดีกับหลักพุทธศาสนาสรุปได้ว่า ประเทศไทยในปัจจุบันประสบ ปัญหาสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปัญหาที่ทำให้เกิดสภาวะครั้งนี้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เนื่องจากมีปัจจัยและเงื่อนไขภายนอกและภายในหลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้องจนในที่สุดประเทศ ไทยจำเป็นต้องหาทางออกโดยการเจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินจาก (Internation Monetary Fund (IMF) เพื่อนำเงินมากู้วิกฤติทางเศรษฐกิจใน ครั้งนี้ เงื่อนไขหนึ่งที่ประเทศไทยจะต้องมี good governance และสามารถสรุปคำนี้ออกมาเป็น (1) ความซื่อสัตย์จริงใจ (2) ความโปร่งใส (3) ความ พร้อมที่จะชี้แจงหรือได้รับการตรวจสอบจากบุคคลหรือสถาบันอื่น ๆ (4) การมีส่วนร่วมของ สาธารณชน (5) การพยากรณ์ได้ (6) การปกครองแบบประชาธิปไตย (7) การปกครองโดยกฎหมาย (8) สิทธิมนุษยชน (9) ความเสมอภาค (10) สังคมประชาธิปไตย (11) เศรษฐกิจพอเพียง (12) ประสิทธิภาพ (13) ประสิทธิภาพ (14) ประหยัด (15) คุณธรรมและจริยธรรม และนำหลักทางพุทธ ศาสนาที่เป็นหลักธรรมคำสอนนำมาใช้เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการที่ดี และ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยในการปกครองเพื่อให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

อริสโตเติล (384-322 B.C., อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2557, น. 8) อริสโตเติลก็มองว่ารูปแบบการปกครองของรัฐที่ดีคือรัฐที่ให้ความสุขแก่พลเมือง เป็น รัฐที่พลเมืองสามารถมีกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ และได้จัดรูปแบบการปกครองไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 รูปแบบการปกครองของรัฐ

ประเภท	การปกครองที่ดี	การปกครองที่เลว
ผู้ปกครองคนเดียว	ราชาธิปไตย	ทรราชย์
ผู้ปกครองเป็นคณะ	อภิชนาธิปไตย	คณาธิปไตย
ผู้ปกครองจำนวนมาก	การปกครองโดยหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ	ประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด คือระบอบการปกครองโดยหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ (Polity) ซึ่งให้คนจำนวนมากมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน เป็นการลดการทุจริต การปกครองดังกล่าวได้ยึดรัฐธรรมนูญส่งผลให้เป็นการปกครองที่ไม่ใช่แบบพวกมากลากไป เนื่องจากทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย และสามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้

อานันท์ ปันยารชุน (2542) อธิบายว่า “ธรรมรัฐ” คือ ผลลัพธ์การจัดกิจกรรม ซึ่งบุคคล และสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผลร่วมกันได้กระทำลงในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้ โดยสาระแล้วธรรมรัฐหรือ Good Governance คือ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนด จะได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลจะสร้างผลงานที่ให้ไว้กับประชาชน

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลหรือ Good Governance หมายถึง การบริหารการจัดการ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลจะมีองค์ประกอบเท่าไรก็ได้แล้วแต่ในทุกองค์ประกอบ ของหลักธรรมาภิบาลล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่างๆ ไว้ เช่น หลักคุณธรรมก็คือการรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับผู้อื่น คือไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือตัวเองจนเดือดร้อน ความสมดุล หรือ ธรรมะ จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล

6. ลัทธิ ศาสนากับแนวความคิดทางสังคมการเมือง คุณธรรมและจริยธรรม ที่ปรากฏใน ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เป่าปู้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทย ทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เป่าปู้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 เป็นละครอิงประวัติศาสตร์ของข้าราชการจีนคนหนึ่งชื่อ เป่า เจิ้ง ตามสำเนียงกลาง หรือ เป่าจิ้น ตามสำเนียงฮกเกี้ยนหรือในวรรณกรรมเรียก เป่าเหวินเจิ้ง ตามสำเนียงกลาง หรือ เป่าปู้นจิ้น ตามสำเนียงฮกเกี้ยนเกิดเมื่อ 11 เมษายน ค.ศ. 999-20 พฤษภาคม ค.ศ. 1062 ที่เมืองเหอเฟย์ มณฑลอันฮุย เป่าปู้นจิ้นถึงแก่กรรม อายุ 63 ปี 39 วันที่เมืองไคเฟิง เป่าปู้นจิ้น เป็นข้าราชการชาวจีนซึ่งมีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือในรัชกาลพระเจ้าเหรินจง ดำรงตำแหน่งหลายหลากในราชการพลเรือน ตั้งแต่นายอำเภอ เจ้าเมือง ขุนนางทัตทาน ไปจนถึงเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) ในสมัยนั้นประเทศจีนได้รับอิทธิพลอย่างมากจากลัทธิขงจื้อ (Confucianism) ขงจื้อเป็นนักปราชญ์ชาวจีนที่ยิ่งใหญ่ เกิดก่อนสมัยของเป่าปู้นจิ้นหลายร้อยปี คือเกิดเมื่อประมาณก่อนพุทธศักราช 7 ปี (เสถียร พันธรังสี, 2542, น. 40 อ้างถึงใน อุดุลย์ ศรีคล้าย, 2549, น. 57) ขงจื้อเกิดในสมัยราชวงศ์โจวซึ่งสมัยนั้นประเทศจีนเกิดความไม่สงบขึ้น มีการแย่งชิงอำนาจทำสงครามกันระหว่างรัฐต่างๆอยู่ตลอดเวลา จนขึ้นปกครองไว้ซึ่งคุณธรรม ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากระบบการปกครองที่เลวร้ายอย่างมาก นักปราชญ์ในสมัยนั้นจึงต่างที่จะครุ่นคิดแสวงหาสังคมที่ดีให้แก่มนุษย์ ขงจื้อก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ต้องการจะสร้างสังคมให้น่าอยู่สำหรับมนุษย์ ขงจื้อเป็นนักปราชญ์ที่ให้ความสำคัญในทางปฏิบัติมากกว่าในทางอุดมคติที่เป็นนามธรรม ซึ่งสามารถแสดงลำดับเหตุการณ์แห่งพัฒนาการของชีวิตของขงจื้อ ได้ดังนี้ (พระมหาพิณ โย อภิปัญญา, 2543, น. 36)

เมื่ออายุ 15 ข้าพเจ้าตั้งใจมุ่งมั่นขยันเรียนรู้อะไรที่ดีที่สุด

เมื่ออายุ 30 ข้าพเจ้ามีความมั่นคงในคุณธรรมและความรู้

เมื่ออายุ 40 ข้าพเจ้าหมดสิ้นความสงสัยแล้ว

เมื่ออายุ 50 ข้าพเจ้าเข้าใจลึกซึ้งในความเป็นไปของสวรรค์

เมื่ออายุ 60 ข้าพเจ้าฟังรู้ดูออกเพื่อรับเอาแต่ความจริงแท้

เมื่ออายุ 70 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามความปรารถนาโดยปราศจากการละเมิดความถูกต้อง

แนวความคิดของขงจื้อเป็นแบบอนุรักษนิยม คือต้องการให้สังคมเป็นไปด้วยระเบียบแบบแผนที่ดี คนในสังคมต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยให้ยึดหลักความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ที่มีอยู่ 5 สาย (five relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ความสัมพันธ์

ระหว่างบิดามารดากับบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับผู้เยาว์ และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน (เสถียร พันธรังสี, 2542, น. 257 อ้างถึงใน อุดุลย์ ศรีคล้าย, 2549, น. 58) ขงจื๊อต้องการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับคนในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลได้จริงในโลกนี้

แนวความคิดการปกครองบ้านเมือง ขงจื๊อได้เห็นความเหลวไหลในระบบราชการสมัยนั้นซึ่งขาดคนดีที่มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม ขงจื๊อจึงเห็นว่ารัฐควรจัดหาขุนนางที่ดีเพื่อมารับใช้บ้านเมือง โดยให้เลือกเฟ้นจากผู้ทรงความรู้และมีคุณธรรม ด้วยการสอบเข้ารับราชการให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม บ้านเมืองจึงจะเจริญก้าวหน้า มั่นคง อาณาประชาราษฎร์จะได้อยู่อย่างมีความสุข

จากแนวความคิดของขงจื๊อนี้เองที่มีอิทธิพลต่อสังคมและระบบการเมืองการปกครองของจีนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยแนวคิดขงจื๊อที่ต้องการให้รัฐส่งเสริมคนดีมีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการเพื่อให้คนดีได้บริหารจัดการและปกครองบ้านเมือง

สำหรับลัทธิอีกลัทธิหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองการปกครองของจีนที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดทางสังคมการเมือง คุณธรรมและจริยธรรมในละคร โทรทัสน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 คือ ลัทธิเต๋า (Taoism) ผู้ให้กำเนิดลัทธิชื่อ เล่าสี่อ หรือ เล่าจื๊อ (Lao-Tzu) เล่าจื๊อเกิดประมาณก่อนพุทธศักราช 61 ปี ((เสถียร พันธรังสี, 2542, น. 40 อ้างถึงใน อุดุลย์ ศรีคล้าย, 2549, น. 60) เล่าจื๊อเกิดในราชวงศ์โจวร่วมสมัยกับขงจื๊อ แต่เล่าจื๊ออายุมากกว่าขงจื๊อ จากที่สภาวะบ้านเมืองแตกแยกมีแต่การทำสงครามแย่งชิงอำนาจกันเป็นใหญ่ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ชนชั้นปกครองไร้ซึ่งคุณธรรม และจริยธรรม เล่าจื๊อได้ค้นพบหลักปรัชญาเต๋าที่สามารถทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสุขได้ หลักของเต๋า คือ ความเที่ยงแท้ (อุดมธรรม) อันสูงสุด (ultimate reality) ซึ่งเป็นเอกภาพไม่มีรูปร่าง ไม่อาจกำหนดได้โดยผัสสะ (sense) ทั้งหลาย หลักแนวคิดของเต๋าที่สำคัญก็คือ การดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามธรรมชาติ ความยุ่งยากในโลกนี้เกิดจากการกระทำ การกระทำทั้งปวงเป็นเรื่องของการสร้างปัญหา จริงอยู่ที่เล่าจื๊อมุ่งสอนไปทางจิตและธรรมชาติ แต่เล่าจื๊อก็ไม่ได้ทอดทิ้งจริยธรรมทางสังคม เล่าจื๊อสอนเน้นอย่างมากในเรื่องจริยธรรม เล่าจื๊อได้เขียนเกี่ยวกับเต๋าไว้เป็นคัมภีร์ ชื่อ เต๋าเต้ กิง (หรือ เต๋า เต้ จิง) อิทธิพลของลัทธิเต๋าที่มีต่อสังคมและการเมืองการปกครองของจีนมิให้เห็นในเรื่องราวของคุณธรรมและจริยธรรมของคนที่ต้องใช้ชีวิตประจำวัน

ศาสนาพุทธ (Buddhism) ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมในละคร โทรทัสน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ผู้ให้กำเนิดศาสนาพุทธ คือ สิทธัตถะ ศาสนานี้เกิดที่ประเทศอินเดีย ประมาณก่อน

พุทธศักราช 45 ปี มีพระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ (เสถียร พันธรังสี, 2542, น. 40 อ้างถึงใน อคฺลฺย ศรีคฺลฺย, 2549, น. 63) ศาสนาพุทธแบ่งเป็น 2 นิกาย คือ นิกายเถรวาท และนิกายมหายาน ศาสนาพุทธมีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะในซีกโลกตะวันออก ศาสนาพุทธนิกายมหายาน เริ่มเข้ามาในประเทศไทยประมาณที่ลัทธิเต๋าเริ่มเผยแพร่คำสั่งสอนให้แก่ชาวจีน แต่เดิมนั้นศาสนาพุทธยังเป็นแค่ นิกายเล็กๆ ชาวจีนไม่น้อยเข้าใจว่า คำสอนพุทธศาสนาพุทธเป็นนิกายหนึ่งของลัทธิเต๋า และหลักธรรมาภิบาลที่มีบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก ที่เกี่ยวกับการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในหลายแห่ง ในรูปแบบที่แตกต่างกันตามสถานะของผู้ฟัง ซึ่งแนวคิดธรรมาภิบาลที่ผู้วิจัยเห็นสมควรหยิบยกมาเป็นแนวทางในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งแยกออกมาเป็น 3 หมวด ดังนี้ (อภิญา ทองสอาด, 2554, น. 8)

ธรรมะภาคการเมือง หรือธรรมะสำหรับผู้ปกครองที่จะใช้ทุกประเภทเป็นข้อปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นภาคการเมืองหรือภาคธุรกิจ ธรรมะหมวดนี้ ได้แก่ จักรวรรดิสูตร ทศพิธราชธรรม เป็นต้น

ธรรมะภาคเศรษฐกิจ ได้แก่ ราชสัทหัตถ์ 4, กุฏทันตสูตร เป็นต้น ธรรมะในหมวดนี้มีทั้งแนวทางในการจัดการทางเศรษฐกิจทั้งระดับจุลภาค และมหภาค ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับทุกระดับครอบครัวหรือระดับประเทศได้

ธรรมะภาคสังคม หรือธรรมะสำหรับหน้าที่พลเมือง ได้แก่ หลักอภิธานิยธรรม หลักปัพพชิตอกนิหปัจจเวกซ์ หลักทิส 6 ในสังคาลกสูตร ซึ่งทรงแสดงบทบาทหน้าที่ระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

สรุปได้ว่า จากหลักคำสั่งสอนของลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธ จะเห็นได้ว่ามีหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ต่างฝ่ายต่างต้องการให้คนในสังคมอยู่กันอย่างปกติสุขเรียบร้อย และโดยที่หลักคำสั่งสอนของแต่ละฝ่ายนั้น ไม่เป็นปรปักษ์ต่อกัน จึงทำให้หลักคำสั่งสอนของทั้ง 3 ฝ่ายอยู่ร่วมกันได้ในสังคมจีน และในยุคสมัยที่เป่าบุ๋นจิ้นในช่วงระหว่างรับราชการนั้น เป่า เจิ้ง ได้นำหลักคำสั่งสอนและหลักคุณธรรมจริยธรรมมาช่วยในการตัดสินใจตัดสินใจ และเป่าบุ๋นจิ้น ได้แสดงออกซึ่งความฉลาดเฉลียวและชื่อเสียงสุจริตจนเป็นที่เลื่องลือ มีชื่อเสียงเป็นอันมากในการตรวจสอบทุจริตในวงราชการ เขาได้ตรวจสอบและลงโทษเหล่าผู้ฉ้อฉล ไม่เว้นแม้แต่ญาติพี่น้องของตนเอง พระประยูรญาติ ตลอดจนตระกูลที่ทรงอำนาจทั้งหลาย เขายังได้ปฏิรูประบบราชการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น จึงได้รับยกย่องเป็นรัฐบุรุษในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ และมีกิตติคุณเล่าขานกันทั่วไปสืบ ๆ มา ทั้งในรูปแบบมุขปาฐะ วรรณกรรม และอุปรากร และในรูปแบบละคร โทรทัศน์ในปัจจุบัน ผู้คนจึงนับถือกันว่า เขาเป็นสัญลักษณ์แห่งความยุติธรรม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวคิดทางการเมืองในละครโทรทัศน์: กรณีศึกษา เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า ในประเทศไทยมีการจัดทำงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ มีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการสืบค้นงานวิจัยที่สื่อสารแนวคิดทางการเมืองผ่านช่องบันเทิงอื่นๆ จึงพบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมากที่มีผู้จัดทำเอาไว้ แตกต่างกันไปเพียงช่องทางการสื่อสารแนวคิด หรืออุดมการณ์ทางการเมืองเท่านั้น ได้แก่ วิจัยเกี่ยวกับ วรรณกรรม เรื่องสั้น นวนิยาย งานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงเพื่อชีวิต และภาพยนตร์ เป็นต้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระฤกษ์ดำรงค์ ปญฺาโร (จันทร์แสง) (2553) ได้ “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเหยียฟ้าทำดิน” โดยวิธีดำเนินการวิจัยมี 2 วิธีคือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาภาคสนามสรุปผลการศึกษาวิจัย เรื่องกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า พระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับ “กฎแห่งกรรม” กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ได้มีความหมายว่าเป็นความชั่วหรือเป็นคำกล่าวว่าเป็นดี หากแต่กฎแห่งกรรมที่กระทำที่ประกอบด้วย ๆ เจตนา คือทำด้วยความตั้งใจ หรือตั้งใจทำ ไม่ว่าจะเป็นการทำดีหรือทำชั่วก็ตาม แต่เมื่อเป็นการกระทำที่ดีเรียกว่า “กรรมดี” การกระทำที่ชั่วเรียกว่า “กรรมชั่ว” แต่กฎแห่งกรรมที่สะท้อนในละครโทรทัศน์นั้นเป็นกฎแห่งกรรมที่ต้องการสื่อให้เห็นถึง กรรมดีหรือกรรมฝ่ายกุศลย่อมชนะฝ่ายอกุศล หรือธรรมะย่อมชนะอธรรม กฎแห่งกรรมที่บุคคลกระทำลงไปไม่ว่าจะเป็นความดีหรือความชั่วก็ตาม ตัวของบุคคลแต่ละคนจะต้องเป็นผู้รับผลแห่งการกระทำนั้นด้วยตนเอง หากแต่กฎแห่งกรรมบางอย่างการให้ผลช้าหรือเร็วเท่านั้น แต่กฎแห่งกรรมนั้นจะส่งผลติดตามเป็นวิบากที่จะส่งผลกรรมตลอดเวลา กฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องอินไตยที่บุคคลไม่ควรคิดหรือกล่าวถึงเพราะไม่ใช่วิสัยของบุคคลทั่วไป หากแต่เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าเท่านั้นสำหรับแนวคิด และรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง “เหยียฟ้าทำดิน” พบว่า ละครยังเป็นที่นิยมที่มีผู้ชมเป็นกลุ่มผู้บริโภคผู้ผลิตส่วนใหญ่ต่างต้องประสบกับปัญหาที่ว่า จะผลิตละครโทรทัศน์ออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมส่วนใหญ่ภายใต้ภาวะการแข่งขัน และเงื่อนไขของเวลา จึงต้องมีการอิงอาศัยเทคนิค การสร้างฉาก การมีดาราส่งนำที่เป็นที่นิยม ทั้งฝ่ายชายและหญิง พร้อมกับการสะท้อนอัตลักษณ์ของตัวละคร ทั้งฝ่ายดี และฝ่ายไม่ดี เนื้อหาละครเรื่อง “เหยียฟ้าทำดิน” ได้สื่อให้เห็นกฎแห่งกรรม ได้แก่ ภวินทร์ เป็นผู้แทนฝ่ายกรรมดี (กุศลกรรม) มากกว่าฝ่ายกรรมไม่ดี เมฆา เป็นผู้แทนฝ่าย

กรรมไม่ดี (อกุศลกรรม) มากกว่าฝ่ายกรรมดีส่วนทัศนคติ และความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมของผู้เกี่ยวข้องและผู้ชมละครโทรทัศน์เรื่อง “เขี้ยวฟ้าท้าดิน” พบว่า ส่วนใหญ่เชื่อว่ากฎแห่งกรรมจะติดตามตัวบุคคลและส่งผลตลอดเวลา ผู้ที่ทำความดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน หากทำความชั่วย่อมได้รับสิ่งที่ชั่วตอบแทน หากบุคคลใดยึดมั่นในความดีไม่ว่าจะประสบความสำเร็จทุกขากลำบากเพียงใดก็ตาม สิ่งที่ดีย่อมจะปรากฏผลอย่างแน่นอน

จิราภรณ์ เจริญกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยกับผู้หญิงญี่ปุ่นที่ถูกสะท้อนผ่านละครโทรทัศน์กรณีศึกษา : การเปรียบเทียบละครเรื่องแรงเงาของไทยกับละครเรื่อง The Last Cinderella ของญี่ปุ่นโดยผ่านละครโทรทัศน์โดยในการศึกษาคครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากละครโทรทัศน์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นสองประเภทคือ ละครไทย กับละครญี่ปุ่น และแยกช่วงเวลาออกเป็นแต่ละปี พ.ศ. ซึ่งจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าพบว่าผู้หญิงไทยในละครนั้นจะถูกกำหนดมาให้นำเสนอภาพผู้หญิงแบบสุดโต่งสองแบบคือถ้าเป็นผู้หญิงดีหรือเป็นนางเอกต้องเรียบร้อย รักนวลสงวนตัว เป็นแม่บ้านแม่เรือน และอีกมุมหนึ่งคือการเสนอภาพผู้หญิงร้ายที่เป็นนางอิจฉา มักจะมีกลอุบายต่างๆ มากมาย มีการด่าทอ ดบตี แย่งผู้ชาย วนเวียนอยู่กับการใช้ความรุนแรง ส่วนผู้หญิงญี่ปุ่นในละครนั้นส่วนมากจะนำเสนอภาพผู้หญิงที่มีความนุ่มนวล อ่อนโยนและมีความระมัดระวังในการแสดงอารมณ์ ในเรื่องการด่าทอ ดบตี แย่งชิงจะเห็นได้น้อยมากในละครญี่ปุ่นนอกจากนั้นผู้หญิงไทยกับผู้หญิงญี่ปุ่นมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันตรงที่การแสดงออกทางอารมณ์ผู้หญิงไทยในละครจะแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงกว่าผู้หญิงญี่ปุ่น เพราะลักษณะนิสัยของผู้หญิงของทั้งสองประเทศแตกต่างกัน มีฐานะความเป็นอยู่และสังคมแตกต่างกันรวมถึงมีวัฒนธรรมการดูละครที่ต่างกันด้วย

ลินิน แสงพัฒนา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “สัมพันธบทของตัวละครนางเอกในสื่อละครโทรทัศน์กรณีศึกษา ละครโทรทัศน์เรื่อง แรงเงา” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Purposive Sampling) ทำการเลือกละครโทรทัศน์จำนวน 1 เรื่อง เป็นกรณีศึกษา คือละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงาที่ผลิตโดยบริษัท บรอดคาซท์ ไทย เทเลวิชั่น จำกัด ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ในปี พ.ศ. 2544 และในปี พ.ศ. 2555 โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาของละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา ตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง 6 ประการ ได้แก่ ตัวละคร โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก สัญลักษณ์พิเศษ และความขัดแย้ง เพื่อค้นหาสัมพันธบทของตัวละครนางเอก ซึ่งอาศัยแนวคิดสัมพันธบท แนวคิดการเล่าเรื่อง แนวคิดสัญวิทยา แนวคิดเรื่องสตรีนิยม เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะสัมพันธบทของตัวละครนางเอกมีทั้งการคงเดิม (Convention) ความแปลกใหม่ (Invention) การขยายความ (Extension) และการตัดแปลง (Modification) โดยไม่พบลักษณะการตัดทอน (Reduction) ปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อสัมพันธบทที่พบ ได้แก่ ปัจจัยด้านธุรกิจและการตลาด ปัจจัยด้านดารานักแสดง ปัจจัยด้านสังคม และค่านิยม

ณัฐธัญญา คำคง (2555) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับและตีความละครโทรทัศน์ ด้านคุณธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช่วิธีการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่คัดเลือกมาเป็นตัวแทนจำนวน 15 คน โดยใช้ละครเรื่อง “ดอกส้มสีทอง” เป็นกรณีศึกษา ผลการวิจัยในด้านพฤติกรรมการเปิดรับละครโทรทัศน์พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่ยังคงดูละครโทรทัศน์ โดยมีพฤติกรรมการดูทุกวันและใช้เวลามากกว่า 30 นาที – 1 ชั่วโมง ละครโทรทัศน์ที่ดูเป็นละครหลังข่าว (ช่วงเวลา 20.30 น. – 22.30 น.) ส่วนใหญ่ดูร่วมกับบิดามารดา เหตุผลที่ดูละครโทรทัศน์ก็เพื่อความสนุกสนาน และเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด ส่วนในแง่ประโยชน์ของละครโทรทัศน์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นว่า ละครโทรทัศน์ให้คติเตือนใจให้ขบคิดเรื่องการทำความดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และยังช่วยผ่อนคลายความเครียดอีกด้วย นอกจากนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าละครโทรทัศน์ได้นำเสนอด้านคุณธรรมและจริยธรรมในระดับมาก ในด้านการตีความละครโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากการสนทนากลุ่มในกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาเป็นตัวแทน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้เข้าใจเจตนาของผู้สร้างและผลิตละครโทรทัศน์ในการนำเสนอ “สาร” ด้านคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจว่าละครได้นำเสนอแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีที่ควรปรับใช้และพฤติกรรมไม่ดีที่ไม่ควรเลียนแบบ แสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อที่สามารถนำมาใช้สอนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนไทยได้ แต่ผู้ใช้ละครโทรทัศน์เป็นสื่อในการสอนจะต้องเลือกสรรละครโทรทัศน์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องด้วย

ปนทร ธรรมสัจจ์ และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง” ความคิดทางการเมืองในวรรณกรรมไทย: ศึกษากรณีนวนิยายเรื่องสี่แผ่นดิน” แสดงให้เห็นถึงความเป็นอนุรักษ์นิยมของท่านผู้แต่ง ด้วยความเชื่อที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างไร้ระเบียบได้มนุษย์ต้องการความช่วยเหลือจากบรรพบุรุษในเรื่องความรู้ที่สะสมมาแต่อดีต และได้ผ่านการทดสอบด้วยกาลเวลาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดี การพยายามฟื้นอดีตโดยบรรยายถึงความรุ่งเรืองต่าง ๆ ของราชสำนักบ่งถึงความเป็นนักอนุรักษ์นิยมของท่านผู้ประพันธ์ที่ชื่นชอบในประวัติศาสตร์และประสพการณ์มากกว่าความคิดที่เป็นนามธรรมการเป็นนักอนุรักษ์นิยมของท่านผู้ประพันธ์ทำให้ท่านไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงฉับพลัน แต่สามารถทำใจยอมรับได้ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยไม่กระทบโครงสร้างเดิม วรรณกรรมเรื่อง สี่แผ่นดิน เกิดขึ้นในช่วงอุดมการณ์ของฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา

กำลังต่อสู้กันอย่างรุนแรง ท่านผู้ประพันธ์พยายามเรียกคะแนนกลับคืนมาให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกดีและรู้สึกผูกพันต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยการให้ผู้อ่านคล้อยตามไปกับความจงรักภักดีของตัวละคร และแฝงไปด้วยการแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อสังคมไทย พร้อมกันนี้ก็แสดงให้เห็นว่า คณะราษฎรกระทำการโดยไม่สมควรแก่เวลา คณะราษฎรมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี นับได้ว่าเป็นวรรณกรรมที่รับใช้ราชสำนักเล่มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการสอดแทรกความคิดเหล่านี้ให้แก่ผู้อ่านอย่างได้ผล

ประกายกาวิล ศรีจินดา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากในละครโทรทัศน์ไทย ยุคหลังการรัฐประหารปี 2549” การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นเครื่องมือในการวิจัยผลการศึกษาพบว่า อุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในการสื่อสารด้วยการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากในละครโทรทัศน์ไทย นั้น ประกอบไปด้วย อุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางสังคม และอุดมการณ์ทางศีลธรรม โดยถ่ายทอดผ่านระบบสัญลักษณ์ทั้งการปรากฏในบทพูดของตัวละคร เพลงประกอบละคร ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของละคร โทรทัศน์เรื่องนั้นๆ โดยอุดมการณ์ที่ปรากฏในเนื้อเพลงที่ใช้ประกอบละครนั้น หากพิจารณาในรายละเอียดของเนื้อเพลง จะพบว่าเป็นลักษณะเดียวกับแก่นเรื่องของละครโทรทัศน์แนวฮีโร่หน้ากากทั้ง 4 เรื่องที่ทำการศึกษา คือ “การทำดี การเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว”

“ลูกผู้ชายหัวใจทะนง ไม่เคยจะยอมให้ใคร ไม่เคยเมามัวกับอำนาจใด” (ลูกผู้ชายไม่ตะพด)

“ยอมตาย ดีกว่ายอมให้ใครทำลายและทำร้ายบนผืนดินบ้านเกิด ปกป้องไว้ไม่กลัวสิ่งใด” (ปานงเสื่อ)

“เป็นนางสิงห์สวนทางเดือน ฝ่าความเลวร้าย ล้างบางพวกคน โจร ไม่ว่าหน้าไหน” (นางสิงห์สะบัดช่อ)

“เอาความไม่เป็นธรรม ที่อยู่ในกำมือของคน โกง เอามาเปิดโปง คนขี้โกงต้องรับกรรม ต้องล้างให้สิ้น แผ่นดินถูกขย้ำ จะละลายพฤติกรรมพวกอิทธิพล ข้ำมาทวงความเป็นธรรม ให้แผ่นดินของไทยเฮา ข้ำมาทวงความเป็นธรรม (นักสู้พันธุ์ข้าวเหนียว)

ส่วนอุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหานั้น สามารถพิจารณาตามอุดมการณ์ทั้ง 3 ประเภทที่ศึกษาได้ ดังนี้

1. อุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ในการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากนั้นจะปรากฏอุดมการณ์ในเชิงบวกอยู่น้อยมาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะของปรัชญาทางการเมืองที่อยู่ใน

อุดมคติ แต่ที่ปรากฏพบในการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากาก จะเป็นการนำเสนอแบบอุดมการณ์ฝั่งตรงกันข้ามเป็นลักษณะของอุดมการณ์ต่อต้าน คือ ถูกนำเสนอผ่านผู้เล่าเรื่องที่เป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองในสังคม และใช้อำนาจในทางที่ผิด โดยยึดถือเอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก โดยที่ไม่คำนึงถึงความสุขของผู้คนในสังคมโดยรวม ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏดังกล่าว จึงเป็นลักษณะของการตอกย้ำ Stereotype ที่มีอยู่เกี่ยวกับนักการเมือง และข้าราชการว่าเป็นชั่วตรงกันข้ามกับฝ่ายพระเอก นั่นคือ ผู้ร้ายนั่นเอง โดยเฉพาะยิ่งระดับความใหญ่โตของตำแหน่ง หน้าที่การทำงานในทางการเมืองสูงมากขึ้นแค่ไหนระดับความชั่ว เลวร้ายกาจ ก็จะมากขึ้นไปด้วย ซึ่งตัวละครที่ปรากฏนั้นมีตั้งแต่ระดับนักการเมืองท้องถิ่นอย่างกำนัน ไปจนถึงนักการเมืองระดับชาติอย่าง สส. เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะของตำรวจที่ใช้อำนาจทางกฎหมายในทางที่ผิดปรากฏอยู่ในละครแต่ละเรื่องเช่นกันเพียงแต่การทำความผิดของตำรวจนั้นเกิดขึ้นเพราะความเข้าใจผิดหรือการโดนอำนาจลึกลับบางอย่างที่อยู่ฝ่ายคนร้ายเข้าครอบงำอย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษายังสามารถพบอุดมการณ์หลักทางการเมืองที่นำเสนอผ่านการเล่าเรื่อง โดยจะเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงเข้าร่วมกับอุดมการณ์ทางสังคม เพื่อถ่ายทอดความคิดหลักที่ว่าบ้านไหนเมืองไหนถ้าประชาชนและผู้บริหารตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมแล้ว บ้านเมืองก็จะเจริญรุ่งเรือง ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องเล่านั้นสามารถที่จะสื่อสารและสร้างความจริงแบบสัจจะนิยม (Truth) ให้เกิดขึ้นอุดมการณ์ทางสังคมอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากนั้น จะปรากฏในลักษณะของการที่เน้นให้เห็นถึงการทำหน้าที่และความรับผิดชอบของคนในสังคมให้เต็มที่และดีที่สุด ต้องการกระตุ้นความสามัคคีของคนในชุมชน สังคมนั้น ๆ ผ่านการเล่าเรื่อง โดยเป็นการเน้นสื่อสารข้อความผ่านตัวละครหลักที่มีความน่าเชื่อถือทั้งตัวพระเอก นางเอก ผู้ช่วยพระเอก เพื่อเราให้คนในสังคมมีความเสียสละ โดยเน้นให้เห็นการทดแทนบุญคุณของแผ่นดินเกิด เพื่อให้อยู่และตายอย่างมีศักดิ์ศรี โดยเน้นให้เห็นว่าคนเราไม่ควรที่จะเสียชาติเกิด ควรจะสร้างคุณงามความดีเอาไว้ให้กับแผ่นดินบ้าง ด้วยการต่อต้านพวกทรราชย์คิดขายชาติขายแผ่นดิน นอกจากนี้ยังพบว่าประเด็นความแตกแยกทางสังคมปรากฏในละครเรื่องนางสิงห์สะบัดช่อและนักสู้พันธุ์ข้าวเหนียว โดยมีการสร้างตัวละครเอก เป็นผู้กระตุ้นอุดมการณ์ทางสังคม โดยการชี้ให้เห็นว่า ไม่มีภัยพิบัติไหนที่จะเลวร้ายไปกว่าคนในสังคมแตกแยกกันเอง ที่สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ที่ต้องการประสานความสามัคคีของคนในสังคมไทย ถึงแม้จะจำลองเหตุการณ์ผ่านพื้นที่ของเรื่องเล่าในละครโทรทัศน์ก็ตามที่อุดมการณ์ทางศีลธรรมอุดมการณ์ทางศีลธรรมที่ปรากฏอยู่ในการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากนั้น ถือว่าเป็นอุดมการณ์หลักของการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากในละครโทรทัศน์ไทย โดยจะปรากฏในลักษณะของการให้คำสอนเกี่ยวกับ สัจธรรม คำสอนทางศาสนา เช่น การสื่อให้เห็นว่าคนเราต่อให้ยิ่งใหญ่แค่ไหนก็ไม่มีใครหนีพ้นความตายไปได้ ไม่มีใครหนีความตายได้พ้น จะเหลือก็แต่คุณงามความดีที่เคยสร้างเอาไว้เท่านั้น ถึงแม้

กฎหมายจะเอาผิดกับคนชั่วไม่ได้ แต่กฎหมายไม่เคยละเว้นใคร หรือการให้คำสอนว่าการทำความดีจะเป็นสิ่งช่วยปกป้องคุ้มครองจากสิ่งชั่วร้าย การที่เชื่อมั่นในพลังแห่งความดีจะช่วยให้ชนะทุกอย่าง การสอนให้จงมีสติทำลายอธรรมด้วยธรรมะในใจ ดังนั้น อุดมการณ์ด้านศีลธรรมที่ปรากฏอยู่จึงเป็นลักษณะของการตอกย้ำ Stereotype ของคนไทยที่ว่า ไม่ว่าจะอย่างไร ความดีย่อมชนะความเลวในที่สุด โดยเป็นลักษณะเดียวกับคำสั่งสอนที่ผู้ใหญ่ใช้ถ่ายทอดให้เด็กเกี่ยวกับประเด็นของการทำความดี เพื่อให้ความดีเป็นเกราะป้องกันความชั่วร้าย หรือการใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องคนดี จึงถูกถ่ายทอดอุดมการณ์ดังกล่าวนี้ออกมา

บงการ อิมสาอังก์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงคาราบาว ช่วงปี 2524 – 2554” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาบทเพลงเพื่อชีวิตของวงคาราบาวเฉพาะอัลบั้มปกติ คัดเลือกบทเพลงแบบเฉพาะเจาะจงที่มีเนื้อหาที่สื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมือง จำนวนทั้งสิ้น 20 เพลง จาก 14 ชุด และศึกษาข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น บทความ หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการอื่นๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า เพลงเพื่อชีวิตของวงคาราบาวมีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ตามช่วงเวลาได้แก่ (1) ช่วงก่อตั้งวง (พ.ศ. 2524-2526) เนื้อหาสื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองสังคมนิยม โดยคาราบาวกล่าวถึงปัญหาสังคมและการเอาเปรียบ การสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรม สังคมที่ร่วมแรงร่วมใจกันไม่เอาเปรียบกัน ต่อต้านการแข่งขัน การร่วมมือร่วมใจกันในการสร้างสรรค์สังคมที่อยู่อย่างมีความสุข (2) ช่วงรุ่งเรืองของวง (พ.ศ. 2527-2533) เนื้อหาสื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยม โดยคาราบาวกล่าวถึงความรัก ความสามัคคีในชาติ และเน้นการสำนึกในบุญคุณของชาติ ความจงรักภักดี และ (3) ช่วงประคองตัวของวง (พ.ศ. 2534-ปัจจุบัน) เนื้อหาสื่อถึงอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยม โดยกล่าวถึงปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศและปัญหาวัฒนธรรมข้ามชาติ กับชาติตะวันตก และสหรัฐอเมริกา การต่อต้านต่างชาติ และสหรัฐอเมริกา ปัญหาด้านวัฒนธรรมข้ามชาติที่มากระทบกับวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม รวมถึงปัญหาการแบ่งแยกดินแดน และอุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตย โดยคาราบาวเรียกร้องให้ผู้นำประเทศมาจากการเลือกตั้งของประชาชน การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และการต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง

นิศานาจ โสภภาพล (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัย “แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า” การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร โดยวิธีการอ่านละเอียดและวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นพานแว่นฟ้า ผลการศึกษาพบว่ามีแนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏอยู่ 5 ประเด็น คือ 1) แนวคิดการสำนึกทางการเมืองของประชาชน 2) แนวคิดพฤติกรรมเชิงการเมืองของนักการเมือง 3) แนวคิดทางเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองใน

ระบอบประชาธิปไตย 4) แนวคิดความขัดแย้งทางการเมือง ได้จำแนกความขัดแย้งทางพฤติกรรม การเมืองจำแนกออกเป็น 2 เรื่อง คือ ความขัดแย้งทางความคิดและความขัดแย้งของนักการเมือง ระดับท้องถิ่น 5) แนวคิดเรื่องความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภายใต้ ซึ่งผู้แต่งได้สะท้อน แนวคิดเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น วรรณกรรมการเมืองมีความสัมพันธ์กับวิวัฒนาการของสังคม อย่างใกล้ชิด และเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และความเป็นไปของ สังคมการเมือง

องอาจ สิงห์ลำพอง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “การอภิปรายความการสื่อสารทางการเมือง จากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช” การศึกษานี้เป็นการศึกษาในแบบหลังนวมัย (Postmodernism) เกี่ยวข้องกับการตีความ (Interpretive) โดยใช้การ วิเคราะห์ตัวบทและบริบทของตัวบท (Textual, Contextual and Intertextual Analysis) เป็นกรอบในการศึกษาแต่ละองค์ข้อมูล(Corpus) ที่ได้จากเนื้อความภาพยนตร์มาวิเคราะห์หาคำสำคัญที่ได้จากการปรากฏในองค์ข้อมูลของเนื้อความ (Text) จากภาพยนตร์ทั้งสิ้น 334 องค์ข้อมูล นำมาอธิบายโดย การตีความหมายด้วยการอภิปรายความ แล้วสืบสาวรากเหง้าในเนื้อความผลการศึกษาพบว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นวีรมหาราชที่ประกอบด้วย 2 ประการคือ 1.ลักษณะของมหานุรุษ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำ ที่มีความกล้าหาญ เป็นนักปกครองแนวสมัยใหม่ที่มีความเด็ดขาด มีการตัดสินใจที่มีความลับไว มีอุดมการณ์ชาตินิยมในภาพลักษณ์ของผู้สร้างชาติและทรงเป็น ศูนย์นำ ดวงใจชาวสยาม และ 2. พระบุญญาบารมีอย่างสูงสุดเทียบเท่าพระจักรพรรดิราช นอกจากนี้ยังพบบทบาทของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชต่อผู้ใต้ปกครองนั้น พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับ ด้านการทหารในฐานะเป็นกลุ่มกำลังผู้สร้างชาติ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมืองด้วย ธรรมเพื่อเกิดความผาสุกของเหล่าปวงชน และทรงทำนุบำรุงด้านศาสนาเพื่อสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และความร่มเย็นแก่ประชาราษฎร์ และนอกจากนี้ได้พบว่าภาพยนตร์ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหา ราชมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มบุคคลหลายสถานะในสังคม 2 กลุ่มใหญ่คือ ผู้ปกครองได้แก่ พระมหากษัตริย์ เจ้านายเชื้อพระวงศ์ และผู้ใต้ปกครอง ได้แก่ ไพร่และทาส ซึ่งอำนาจที่ปรากฏขึ้น ในภาพยนตร์ที่เป็นอำนาจในเชิงลบได้แก่ การครอบงำบังคับ กดขี่ ปกปิด หวงห้าม และอำนาจใน เชิงบวกได้แก่ การสร้างความรู้จนเกิดเป็นธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมจนนำไปสู่ ความเป็นอารยธรรมของชาวไทยสืบต่อมา

อดุลย์ ศรีคล้าย (2549) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณธรรมของผู้ปกครองในวรรณกรรมสามก๊ก ตามกรอบแนวคิดของมาคิอาเวลลี เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากสาระของเรื่อง (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ปกครองในวรรณกรรมสามก๊กเมื่อมีและใช้คุณธรรมตามกรอบแนวคิดของ

มาคิอาเวลลีจะทำให้ประสบความสำเร็จในทางการเมืองการปกครอง (2) โขชะตาที่ดี ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนต่อการใช้คุณธรรมของผู้ปกครองในวรรณกรรมสามก๊ก ให้ประสบความสำเร็จในทางการเมืองการปกครอง (3) ผู้ปกครองในวรรณกรรมสามก๊กที่ประสบความสำเร็จในทางการเมืองการปกครองต้องมีคุณธรรมในเจ้าผู้ปกครองของมาคิอาเวลลีอย่างสมบูรณ์และสมดุลกัน อีกทั้งต้องนำตัวคุณธรรมมาใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครอง

อาภากร โรจนบุรานนท์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองผ่านเพลงเพื่อชีวิต กรณีศึกษาวงคาราวานและวงคาราบาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาบทเพลงเพื่อชีวิตของวงคาราวานและคาราบาว ช่วง พ.ศ. 2516–2549 ผลการวิจัยพบว่า เพลงเพื่อชีวิตสามารถใช้ในการสื่อสารทางการเมืองใน 5 ลักษณะ คือ (1) การอบรมกล่อมเกล่าและให้การเรียนรู้ทางการเมือง โดยการปลูกจิตสำนึกเรื่องความรัก ความสามัคคี ให้มีความรักชาติ รักความเป็นไทย ส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยและการสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน และการเผยแพร่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง (2) การแสดงออกซึ่งผลประโยชน์หรือการเรียกร้องผลประโยชน์ในลักษณะการเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพความเป็นประชาธิปไตย เรียกร้องสันติภาพทางการเมืองสะท้อนความทุกข์ยากทางการเมือง การเรียกร้องโดยใช้สัญลักษณ์ และกดดันการทำงานของรัฐบาล (3) การสนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งอาจมีทั้งการสนับสนุนและการต่อต้านในขั้นตอนของการกำหนดนโยบายและดำเนินนโยบายของรัฐบาล (4) การสะท้อนอุดมการณ์ทางการเมืองของไทย เน้นการต่อต้านขั้วไว้พัฒนาธรรมต่างชาติ การต่อต้านความเจริญทางเทคโนโลยีและสังคมนวัตกรรม การแสดงค่านิยม ความคิดอุดมการณ์ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย และ (5) การสื่อสารทางสังคม ในลักษณะทางการเมือง รายงานสภาพแวดล้อมทางสังคมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของสังคม การถ่ายทอดมรดกทางสังคม และการให้ความบันเทิง

บทที่ 3

ประวัติ และผลงานของเปาบุ้นจิ้น

1. ประวัติเปาบุ้นจิ้น

เปาบุ้นจิ้น เป็นทนายทรรุ่นที่ 35 ของจีนเปาซู่ ซึ่งเป็นวีรชนร่วมยุคกับไซซี มีชีวิตอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 999-1062 ท่านเกิดในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือในรัชสมัยของพระเจ้าซ่ง – เหยินจง ในวันที่ 13 เดือน 3 พุทธศักราช 1542 ที่อำเภอหลูโจว เมืองเหอเฟยในมณฑลอันฮุย เปาบุ้นจิ้นเป็นลูกชายของเปาเบ๊ะบ้วน และนางหลิวสีอันหยิน เปาบุ้นจิ้นมีพี่ชายสองคน คือเปาบุ้นกั๋ว และ เปาบุ้นลู่ เมื่อเปาบุ้นจิ้นเกิดมามีหน้าดำมีคมมาก พร้อมกับแปลเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวกลางหน้าผาก พ่อเพื่อนบ้านเรือนเคียงพากันมาเยี่ยม และเห็นทารกหน้าดำปี๋ ต่างตกใจกลัวไปตาม ๆ กัน และนึกรังเกียจว่าอัปมงคล และเชื่อว่าทารกนี้อาจจะเป็นปีศาจมาเกิด จึงมีหน้าตาผิดมนุษย์มนาเช่นนี้ ชาวบ้านก็โจษขานกันว่าปีศาจมาเกิด ทำให้เปาเบ๊ะบ้วนบิดาของเปาบุ้นจิ้นใจคอไม่ดี พลอยนึกไปในทางอกุศลแก่ลูกของตนตามที่ชาวบ้านโจษขานว่าลูกคนนี้คงเป็นปีศาจมาเกิด หากเลี้ยงไว้จะเป็นเสนียดจัญไรแก่บ้าน บิดาของเปาบุ้นจิ้นจึงได้ปรึกษากับหลิวสีอันหยินผู้เป็นภรรยา และเห็นพ้องต้องกันว่าจะเอาลูกที่เพิ่งเกิดมาได้ไม่นานนี้ไปทิ้งไว้ในป่า หากเอาไว้ในบ้านจะนำความพินาสมาสู่วงศ์ตระกูล ในขณะที่พ่อแม่ของเปาบุ้นจิ้นกำลังปรึกษากัน นางหลิวสีสะใภ้คนโตผู้มีสติปัญญา ซึ่งนั่งอยู่ในที่ไม่ไกลจากที่นั่นได้ยินเข้า จึงขอร้องให้พ่อแม่ของเปาบุ้นจิ้นอย่าได้ทำเช่นนั้น แล้วนางจะเป็นผู้รับเลี้ยงไว้เอง ถ้ามีภัยอันตรายเกิดขึ้นก็จะขอรับผิดชอบเอง เนื่องจากนางเชื่อว่าเด็กคนนี้เมื่อโตขึ้นจะต้องเป็นผู้มีบุญวาสนามาก นางหลิวสีรับทารกนั้นไปเลี้ยงไว้ แล้วให้ตั้งชื่อว่า เปาบุ้นจิ้น โชคดีที่ถึงแม้ว่าพ่อแม่ของท่านเปาบุ้นจิ้นจะรังเกียจเดียดฉันท์อย่างไร แต่พี่ชาย ทั้งสอง พร้อมพี่สะใภ้ทั้งสองให้ความเมตตามากในวัยเด็กท่านไม่ค่อยเล่นหัวอย่างเด็กทั่วไป เปาบุ้นจิ้นเป็นคนที่เคร่งขรึมจริงจังมาตั้งแต่เด็ก เมื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่ก็มีก้อยืมหรือหัวเราะให้ใครเห็น ก็เป็น คนยิ้มยาก

ตามพระราชพงศาวดารราชวงศ์ซ่งระบุว่า เปาบุ้นจิ้นมีแซ่เปา ชื่อจริงคือ “เปาจิ้น” หมายถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เปาที่เป็นชื่อสกุล (แซ่) ของเปาบุ้นจิ้นมีที่มาจากบรรพชนที่ชื่อ เซินเปาซู่ ขุนนางรัฐฉู่ในปลายยุควสันตสารทหรือชุนชิว (770 ถึง 476 ปีก่อน ค.ศ. หรือ 771 ถึง 481 ปีก่อน ค.ศ.) เปาบุ้นจิ้นถือเป็นรุ่นที่ 34 ของตระกูล ชีวิตในวัยเด็กของเปาบุ้นจิ้นขึ้นชื่อในเรื่องความ

กตัญญู และการให้ความเคารพต่อผู้สูงอายุมาก่อนอยู่แล้ว ครั้นมีอายุ 28 ปีใน ค.ศ.1027 เปาบุ้นจิ้น มีภรรยา 2 คน คือ “นางจาง” หรือ “สุหยินใหญ่” และ “นางต่ง” หรือ “สุหยินรอง” มีลูกชายที่เกิดจากสุหยินใหญ่ 1 คน แต่ได้เสียชีวิตตั้งแต่ยังเยาว์วัย และก็ได้มีลูกชายอีกคน ที่เกิดจากสุหยินรอง เป็นผู้สืบสกุล

เมื่อเปาบุ้นจิ้นเกิดมาหน้าดำ คนจึงเรียกท่านว่า “เปาเฮย” แปลว่า เจ้าดำแซ่เปา แต่เมื่อได้ไปเล่าเรียนหนังสือเปาเฮยสามารถอ่านและเข้าใจความหมายของคัมภีร์ค้ำเสวียของขงจื้อได้อย่างแจ่มแจ้งทะลุปรุโปร่ง ทำให้ครูผู้สอนหนังสือเชื่อว่าเปาเฮยเกิดมาเพื่อกอบกู้บ้านเมืองและช่วยเหลือประชาชน จึงตั้งชื่อให้ท่านว่า “จิ้น (เจิ้ง)” โดยมีชื่อรองว่า “เหวินเจิ้ง” แปลว่า “ต้องเที่ยงเที่ยงปราษฎ์” และมีความหมายแฝงว่า “ผู้สุจริตในราชการ” ด้วยครูผู้นี้มุ่งหวังอยากจะทำให้ลูกศิษย์ของตนต่อไปในอนาคตจะรับราชการด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและช่วยเหลือบ้านเมืองและประชาชนอย่างแข็งขัน ส่วน เปาซิงเทียน นั้น เป็นฉายาที่คนตั้งให้ท่านโดยที่คำว่า “ซิงเทียน” หมายถึง “ฟ้าสีน้ำเงินใส” เปรียบว่าการตัดสินใจของท่านกระจ่าง โปร่งใสตรวจสอบได้เหมือนท้องฟ้าสว่างใส ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเที่ยงตรง ยุติธรรม และด้วยความที่เปาบุ้นจิ้นเป็นผู้ที่ผดุงความยุติธรรม เปาบุ้นจิ้นจึงมีฉายา “เปาซิงเทียน” และชื่อที่ชาวจินนิยมเรียกท่านว่า เปากง นั้น เป็นคำที่เรียกเพื่อยกย่องเปาบุ้นจิ้น คำว่า กง หมายถึงขุนนางผู้ใหญ่สมัยโบราณ

2. ประวัติการทำงาน

เมื่อเปาบุ้นจิ้นมีอายุได้ 29 ปี จึงสอบจอหงวนได้ในระดับจิ้นชื่อ ซึ่งเป็นตำแหน่งบัณฑิตสูงสุดในสมัยนั้น เทียบเท่ากับปริญญาเอกในปัจจุบัน ได้รับพระราชทานช่อดอกไม้ทองเสียบหมวกจาก เหยินจงฮ่องเต้ ท่านรับราชการอยู่ได้เพียง 1 ปีก็ลาออก เพราะท่านต้องรับคำสั่งให้ไปรับราชการประจำที่เมืองต้าหลี่ อำเภอเจียนชาง หรืออำเภอหย่งชิว มณฑลเจียงซีในปัจจุบัน เนื่องจากบิดามารดาของท่านแก่ชราแล้วจึงไม่สามารถร่วมเดินทางกับท่านไปยังเมืองที่ท่านรับตำแหน่งได้ ท่านเปาบุ้นจิ้นจึงตัดสินใจไม่ไปรับราชการ และอยู่ปรนนิบัติจนกระทั่งบิดาและมารดาทั้งสองเสียชีวิต ระยะเวลาที่ท่านต้องออกจากราชการในคราวนี้ราว 10 ปี โดยใช้เวลาดูแลบิดามารดา 5 ปี เมื่อบิดามารดาสิ้นท่านก็ไว้ทุกข์ตามประเพณีจนครบ 3 ปี และยังเฝ้าสรวงซุ้ยอีก 2 ปี ก่อนที่ท่านจะกลับไปรับราชการต่อ เพราะผู้ใหญ่ในวงศ์ตระกูลมาขอรับรอง เมื่อบิดามารดาเสียชีวิตไปใน ค.ศ. 1038 และปลงศพตามประเพณีแล้ว เปา เจิ้ง จึงกลับมารับใช้แผ่นดิน เริ่มแรกเขาได้ปกครองอำเภอเทียนฉั่ง มณฑลอันฮุย ต่อมาในปีพุทธศักราช 1583 เปาบุ้นจิ้นได้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าเมืองตวนโจวจื่อ

โจว ปัจจุบันอยู่ในเมืองกวางย่าว มณฑลกวางตุ้ง และถัดมาในปีพุทธศักราช 1600 เปาบุ้นจิ้นได้รับคำสั่งให้รักษาการตำแหน่งเจ้าเมืองไคฟงอันเป็นเมืองหลวงของราชวงศ์ซ่งเหนือ

เปาบุ้นจิ้นมีทั้งคนที่รักใคร่และอิจฉาริษยามากมาย และมีอยู่ในทุกระดับเช่นกัน แต่นับว่าโชคดีมากที่ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากฮ่องเต้ทั้งสองพระองค์ และมีบริวารผู้ที่ยศสนับสนุนและช่วยเหลือการทำงานที่ดี มีความจริงใจ และมีความรู้ความสามารถ ที่สำคัญคือรักเคารพ และเสียสละแทนเปาบุ้นจิ้นได้ มี 6 คน คือ

1. จันเจา หรือ “องครักษ์จัน” ฉายา แมวหลวงเก้าชีวิตหรือ พยัคฆ์แดนใต้ผู้เปรียบประดุจแขนขวาของท่านเปา เป็นผู้มีความรักที่เยี่ยมยอดและจงรักภักดีต่อท่านเปามาก

2. กงซุนเซอะ หรือ “ท่านกงซุน” ผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดหลักแหลม และยังมีความรู้ด้านกฎหมาย กฎราชสำนัก ด้านยาและการแพทย์ที่ดีอีกด้วย เปรียบประดุจว่าเป็นแขนซ้ายของท่านเปาเลยทีเดียว

3. หวังเฉาเป็นทหารองครักษ์ที่คอยช่วยเหลือท่านเปา มีวรยุทธ์และจงรักภักดีต่อท่านเปาอย่างมาก

4. หม่าฮั่นเป็นพี่น้องร่วมสาบานกับหวังเฉา สำนึกในบุญคุณและจงรักภักดีต่อท่านเปา จึงได้เป็นองครักษ์พิทักษ์ท่านเปาอีกคน

5. จางหลงเป็นทหารองครักษ์คอยพิทักษ์ท่านเปา มีวรยุทธ์และจงรักภักดีต่อท่านเปามาก

6. เจ้าอู่ เป็นทหารองครักษ์คอยพิทักษ์ท่านเปา มีวรยุทธ์และจงรักภักดีต่อท่านเปามากเช่นกัน

เปาบุ้นจิ้นได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากฮ่องเต้ทั้งสองพระองค์ และได้รับ “กระบี่อาญาสิทธิ์” ในการทำงานจากฮ่องเต้อีกด้วย ที่สำคัญเปาบุ้นจิ้นได้ขอพระบรมราชานุญาตในการทำเครื่องประหาร 3 ชนิด สำหรับใช้ในการพิพากษา ดำเนินคดี และลงโทษกับผู้กระทำผิด ดังนี้

1. เครื่องประหารหัวสุนัข ใช้สำหรับประหารผู้กระทำผิดที่เป็นราษฎรทั่วไป
2. เครื่องประหารหัวพยัคฆ์ หรือ “หัวเสือ” ใช้สำหรับประหารข้าราชการ ขุนนาง และเจ้าเมืองต่าง ๆ

3. เครื่องประหารหัวมังกร ใช้สำหรับประหารพระบรมวงศานุวงศ์

เปาบุ้นจิ้นเป็นคนที่ถือคุณธรรมในการทำงานและในการดำรงชีวิต ขยัน ทุ่มเท และจริงจังในการทำงานตลอดชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว และข้าราชการที่ดี หรือ “ข้าราชการตงฉิน” และเป็นพศกนิกรที่ดี ทำให้ชนรุ่นหลังทั้งที่เป็นชาวจีนหรือชาวต่างชาติได้ทำการศึกษา

เรียนรู้ประวัติของเป่านุ่นจิ้น และนำไปเป็นแบบอย่างตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคตอย่างแน่นอน

3. แนวความคิดของเป่านุ่นจิ้น

เป่านุ่นจิ้นมีหลักในการบริหารว่า “จิตใจสะอาด บริสุทธิ์ คือหลักแก้ไขปัญหามูลฐาน ความเที่ยงตรงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต จงจดจำบทเรียนในประวัติศาสตร์ไว้ อย่าให้คนรุ่นหลังเหยียนได้” เป่านุ่นจิ้นเป็นแบบอย่างที่ดีคือ เป่านุ่นจิ้นเป็นคนถือคุณธรรม มีความเชื่อ และวิธีการทำงานที่ดีและโดดเด่นมาก เป่านุ่นจิ้นมีความเชื่อว่า (1) “ความจริงมีเพียงหนึ่งเดียว” (2) “ความยุติธรรม” เป็นสิ่งมนุษย์ทุกคนต้องการ (3) ควรบำเพ็ญบุญบารมีในเรื่อง “ซื่อสัตย์สุจริต” (4) เป่านุ่นจิ้นมีแนวความคิดว่า “ฮ่องเต้ทำผิด โทษเท่าสามัญชน” และมีการเขียนยกย่องเป่านุ่นจิ้นไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์จีน ว่า “เป็นคนตรงไปตรงมา รังเกียจข้าราชการนอกราชการบังหลวง” และกตัญญูตักเตือนประชาชน แม้จะเกลียดคนแล้ว แต่เป่านุ่นจิ้นก็มีใจเป็นคนศรัทธา ท่านเป็นคนซื่อสัตย์ และให้อภัยคนทำผิดโดยไม่เจตนา เป่านุ่นจิ้นไม่เคยคบคนง่าย ๆ อย่างไรก็ตาม หลักการ ไม่เสแสร้งทำหน้าชื่นและป้อนคำหวานเพื่อเอาใจคน ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเปิดเผย ไม่มีลับลมคมใน จึงไม่มีฝักไม่มีฝ่าย แม้วายศฐาบรรดาศักดิ์สูงส่ง เสื้อผ้า เครื่องใช้และอาหารการกินก็ไม่ได้แตกต่างจากเมื่อครั้งยังเป็น คนสามัญธรรมดาเลย เป่านุ่นจิ้นนับว่าเป็นคนที่มีอายุยืนยาวคนหนึ่งมีอายุถึง 105 ปี ก่อนจะสิ้นใจ เป่านุ่นจิ้นถึงแก่อสัญกรรมที่เมืองหลวงเมื่อ พ.ศ. 1605 เพราะโรค แต่พงศาวดารบันทึกว่า เป็นไปได้ที่จะถูกลอบวางยาพิษ พระจักรพรรดิเหรินจงทรงรับศพเขาไว้ในพระราชานุเคราะห์ และพระราชทานสมัญญาแก่เขาว่า "เสี่ยวสู" หมายถึง “ปฐมนิยบุคคลประดุจบิดามารดา” ก่อนหมดลมหายใจเป่านุ่นจิ้นได้สั่งเสียไว้ด้วยว่า “ลูกหลานเราคนใดเป็นข้าราชการแล้วกินสินบาทคราคาสินบน ห้ามกลับคืนมายังบ้านเราและห้ามเผาผีร่วมสกุลกันอีก ใครไม่นับถือคุณงามความดีอย่างเรา เราไม่นับเป็นลูกเป็นหลาน” ในภาพรวม เป่านุ่นจิ้น ไม่ปรากฏผลงานโดดเด่นในด้านหนึ่งด้านใด แต่มีชื่อเสียงเป็นอันมากในด้านการตรวจสอบการทุจริต กับทั้งอุปนิสัยเข้มงวดกวดขัน และไม่อดทนหรือรอมชอมต่อความอยุติธรรมและการฉ้อฉล บุคลิกภาพของเป่านุ่นจิ้น ก็เป็นที่ขึ้นชื่อเช่นกัน มีบันทึกว่า เป่า นุ่นจิ้น วางตัวเคร่งครัดและเคร่งขรึม ถึงขนาดพูดกันทั่วไปว่า รอยยิ้มของเป่านุ่นจิ้น นั้นหาดูยากยิ่งกว่าฮวง โทกลายเป็นสี่ไสสะอาด กิตติศัพท์เกี่ยวกับความซื่อตรงของเป่านุ่นจิ้น นั้นเลื่องลือไปทั่วแผ่นดิน ชื่อเขาจึงกลายเป็นไวพจน์ของคำว่า "ตงฉิน" ขณะที่ตัวเขาเองก็กลายเป็นหัวข้อขอมนิยมนิพนธ์วรรณกรรมและอุปกรอย่างรวดเร็ว พลเมืองมักเล่าขานว่า เป่านุ่นจิ้น

นั้น กลางวันรับราชการอยู่บนโลกมนุษย์ กลางคืนไปรับราชการเป็นยมราชอยู่ในนรกภูมิ พุคกันติดปากว่า เจ้าชำระคดีคน คำชำระคดีผี

4. ผลงานของเปาบุ้นจิ้น

เมื่อเปาบุ้นจิ้นได้ย้ายมารับตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองไคฟงในปีพุทธศักราช 1600 ได้ตั้งกลองไว้ที่หน้าศาลา ที่ว่าราชการของศาลไคฟงเพื่อให้ชาวบ้านที่เดือดร้อนสามารถมาเคาะกลองร้องเรียนได้โดยตรง พงสาวดารบันทึกไว้ว่า ขณะที่เขารับราชการอยู่นั้น เขาได้ไล่และลดตำแหน่งข้าราชการใหญ่ย่อยไปมากกว่า 30 คน ในข้อหาทุจริต รับสินบน และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งเขายังเคยถวายรายงานกล่าวโทษ จาง เย่า โจ้ว ซึ่งเป็นพระปิตุลาของพระสนม 6 ครั้ง, กล่าวโทษ หวัง กุ้ย ข้าราชการคนโปรดของพระเจ้าแผ่นดินอีก 7 ครั้ง และกล่าวโทษ ช่ง หยาง เจ้าพระยามหาอุปราช (นายกรัฐมนตรีนคร) อีกหลายครั้ง และกล่าวโทษพระสัสสุระจางเหยาจว่อ (ลิ่วถานกั๋วจางจางเหยาจว่อ) หกครั้ง ซึ่งจางเหยาจว่อก็คือราชครูฝังจี้ในละครโทรทัศน์นั่นเอง จางเหยาจว่อ บรรดาศักดิ์เป็นถึงพ่อตาของจักรพรรดิซ่งเหยินจง (ครองราชย์ ค.ศ. 1023-1063) ฐานะพระสัสสุระของจางเหยาจว่อ มาจากที่บุตรสาวบุญธรรมของจางเหยาจว่อที่มีชื่อว่า จางซื่อ ได้เป็นสนมเอกของซ่งเหยินจง เปาบุ้นจิ้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความยุติธรรม จนมีคำกล่าวติดปากผู้คนที่ว่า “ยมราชเปาบุ้นจิ้น สินบนซื้อไม่ได้” (เรื่องชย รักศรีอักษร, 2533, น.7)

5. สรุปเนื้อหาในแต่ละตอนของบทละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

5.1 ตอนราชบุตรเขยจอมโหด

เรื่องย่อ เงินชื่อเหมยเป็นบัณฑิตอยู่ในชนบท สมรสกับฉิน เชียงเหลียนและมีบุตรด้วยกันสองคน คู่สามีภรรยาฐานะยากจน ต้องอดทนกัดก้อนเกลือกินด้วยกันตลอดมาภายหลังเงินชื่อเหมยไปสอบขุนนางในเมืองหลวงและได้อันดับหนึ่ง จึงได้รับการแต่งตั้งไปรอบเมืองหลวง ขณะนั้น พระกนิษฐภคินีพระเจ้าเหริน จง ทอดพระเนตรเห็นเงินชื่อเหมย รูปร่าง ก็มีพระทัยปฏิบัติ เงินชื่อเหมย ทูลความเท็จว่า ตนยังโสด พระเจ้าเหรินจึงจึงพระราชทานสมรสให้ และทรงตั้งให้เขาเป็นเขยหลวง ฐานันดรศักดิ์ว่า "ราชบุตรเขย" หลายปีต่อมาเกิดเหตุพิภพภัยบีบให้ฉินเชียงเหลียน ต้องพาลูกเข้ามาตายดาบหน้าที่บ้านเมืองหลวง ณ ที่นั่น ฉิน เชียงเหลียนทราบความจริงเกี่ยวกับเงินชื่อเหมย นางจึงไปร้องขอให้เขาช่วยเหลือลูกของเขาเองด้วย แต่ราชบุตรเขยบอกปิด

ฉิน เชียงเหลียน จึงไปฟ้องคดีต่อเป่าบุ๋นจิ้น ว่า ราชบุตรเขยทอดทิ้งลูกเมียและหลอกหลวงเบี่ยงสูงเข้าสู่พระราชวัง เป่าบุ๋นจิ้น พิสูจน์จนแน่ชัดว่า คำฟ้องของฉิน เชียงเหลียน เป็นจริงทุกประการ แต่ฉินเชื่อหม่อม คงยิ่นกระต่ายขาเดียวไม่รับรู้ และใช้ให้หาน ฉิ่งครักษ์ ไปฆ่าฉิน เชียงเหลียน พร้อมบุตรทั้งสอง เสียให้ตายทั้งหมด แต่หาน ฉี มีมนุษยธรรม จึงชี้ทางให้ฉิน เชียงเหลียน กลับไปหาเป่าบุ๋นจิ้น ก่อนจะใช้ดาบเชือดคอตนเองตาย เป่าบุ๋นจิ้นจึงสั่งให้เจ้าพนักงานศาลไปจับกุมราชบุตรเขยมาขึ้นศาล พิจารณาแล้วพิพากษาประหารชีวิต สมาชิกพระราชวงศ์เข้าแทรกแซง และข่มขู่จะใช้อิทธิพลทำให้เป่าบุ๋นจิ้นหลุดจากตำแหน่ง แต่เป่าบุ๋นจิ้นไม่เกรงกลัว และสั่งให้เจ้าพนักงานปฏิบัติตามคำพิพากษาประหารราชบุตรเขยเพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

ตารางที่ 3.1 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ราชบุตรเขยจอมโหด

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ราชบุตรเขยจอมโหด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) หลักคุณธรรม จริยธรรม	ราชบุตรเขยฉิน เชื่อหม่อมขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้ปกครองที่ดี ซึ่งผู้ปกครองที่ดี ต้องยึดถือหลักทศพิธราชธรรม หรือ ราชธรรม 10 คือ จริยวัตร 10 ประการเป็นคุณธรรมประจำตนของผู้ปกครองบ้านเมือง ประกอบด้วย (1) ทาน (2) ศีล (3) บริจาค (4) ความซื่อตรง (5) ความอ่อนโยน (6) ความเพียร (7) ความไม่โกรธ (8) ความไม่เบียดเบียน (9) ความอดทน (10) ความเที่ยงธรรม เป็นต้น
(2) ความซื่อสัตย์ สุจริต และความยุติธรรม	ในตอน ราชบุตรเขยจอมโหดนี้ เป่าบุ๋นจิ้นได้แสดงออกถึงการมีคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ คือ พูดจริง ทำจริง เป็นคนจริงใจ เป็นคนตรง เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้อง ในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด เห็น

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ราชบุตรเขยจอมโหด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(4) หลักนิติธรรม	ได้จากที่เปาบุ้นจิ้นยอมแลกด้วยตำแหน่งเพื่อต่อสู้อำนาจอิทธิพลขององค์หญิงและองค์ไทเฮาที่พยายามขัดขวางการลงโทษประหารชีวิตราชบุตรเขย นอกจากนี้เปาบุ้นจิ้นยังคำนึงถึงหลักสัจจะและการไม่เสียสัจจะเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมราชบุตรเขยเงินซื้อหม่ยจึงต้องจบชีวิตลงด้วยเครื่องประหารหัวมังกรการปกครองที่คตินั้นควรจะต้องให้กฎหมายอยู่สูงสุด (supremacy of law) และทุกๆ คนต้องมีสถานะที่เสมอภาค และเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังกล่าวที่ว่า “กษัตริย์หรือราชวงศ์ทำผิดโทษเท่าสามัญเป็นต้น

2.2 ตอน ตีฆ้องจอหงวน

เรื่องย่อ เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มสองคนที่มีนามว่า โจวฉิน ทั้งคู่ ส่วนข้อแตกต่างกันก็คือ โจวฉิน คนแรกเป็นถึงจอหงวน พร้อมทั้งได้เป็นบุตรเขยของอำมาตย์หวัง ส่วนโจวฉินคนที่สอง มีร่างกายพิการ ไม่สามารถเดินได้ ตาบอดสนิท สาเหตุเนื่องจากถูกทำร้ายอย่างทารุณ อาศัยอยู่กับขทาน้อย โจวฉินผู้พิการใช้ปากคาบพู่กันเขียนคำร้องฟ้องจอหงวนกับเปาบุ้นจิ้น กงซุนเชอะจึงได้คิดวิธีพิสูจน์ความจริงว่าใครคือจอหงวนตัวจริงด้วยวิธีให้เขียนคำตอบจากข้อสอบจอหงวนใหม่ก็จะสามารถพิสูจน์ความจริงได้ เมื่อพยานหลักฐานผูกมัดแน่นหนาโจวฉิน บุตรเขยอำมาตย์หวัง ต้มยาพิษฆ่าตัวตายเพื่อหนีความผิด ส่วนโจวฉินผู้พิการฮองเต้ได้ชดเชยด้วยการประทานคฤหาสน์พร้อมข้าทาสบริวารและได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนสันติ ส่วนชายกษัตริย์ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นน้องสาวขุนสันติ พร้อมเงิน 1,000 พันตำลึง บ่าวไพร่ 10 คน เพื่อคอยดูแลขุนสันติต่อไป

ตารางที่ 3.2 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน สี่กึ่งจอหงวน

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน สี่กึ่งจอหงวน	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม	<p>บัณฑิตต้องประกอบด้วยหลักจริยธรรมความกตัญญูกตเวที คือ การรู้จักบุญคุณและตอบแทนอันเป็นหลักธรรมพื้นฐานทั่วไปของมนุษย์ เพื่อการดำรงอยู่อย่างปกติสุข ดังเช่น โจวฉินผู้ที่เป็นบัณฑิตแต่ขาดซึ่งคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถเข่นฆ่าได้แม้กระทั่งชายแก่ผู้ที่เมตตาให้ที่พักอาศัยในยามตกทุกข์ได้ยากแถมยังตามหมอมารักษาในยามที่โจวฉินผู้ที่ไม่สบายอีกด้วยมิหนำซ้ำยังมีจิตใจโหดเหี้ยมถึงขนาดวางยาพิษในสุราให้กับโจวฉินผู้น้องได้ดื่มเพียงเพื่อให้ตนเป็นจอหงวนแทนน้องร่วมสาบานทำให้โจวฉินผู้น้องพิการไม่สามารถเดิน และพูดจาได้ “ผู้มีคุณธรรมสูงส่งจะไม่ทำลายผู้อื่น เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง คนที่เจริญแล้ว จะไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น เพียงเพราะหวังชื่อเสียง”</p>
(2) นิตินิยม	<p>เป่าบุนจิ้น ได้ถ่ายทอดแนวคิดการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิพลเมืองทั้งหลาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุผลของความแตกต่างทางร่างกาย เชื้อชาติ เพศ เหล่ากำเนิดชาติพันธุ์ ศาสนา หรือความยากดีมีจนและชนชั้นวรรณะทางสังคม เห็นได้จากการที่เป่าบุนจิ้นได้ให้โอกาสโจวฉินผู้น้องที่มีร่างกายพิการเดินไม่ได้ มองไม่เห็น ไม่สามารถพูดได้ แต่ยังสามารถใช้ปากคาบฟูกันเขียนคำร้องเรียนต่อเป่าบุนจิ้นได้ “กฎหมายก็คือกฎหมาย ฆ่าคน</p>

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สี่กึ่งจอหงวน	กำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	ต้องชดใช้ ทำร้ายคนคิดถูก เป็นสิ่งที่ใครก็ไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้”

2.3 ตอนลับเปลี่ยนองค์ชาย

เรื่องย่อ ในรัชกาลพระเจ้าเงินจง สมมหลี่ ให้ประสูติกาลพระโอรส สมมหลิว ริษยา จึงให้กำ ไหว ขันที่ สั้ง โคว์ จู นางกำนัล เอาซากแมวป่าถลกหนังมาสับเปลี่ยนพระโอรส แล้ว นำพระโอรสไปฆ่าหมกสะพานนทีทอง แต่ โคว์ จู จงรักภักดี ไม่กล้าฆ่าพระโอรส ขณะนั้น ฉิน หลิน ขันที่ กำลังถือกล่อ่งผลไม้ที่พระเจ้าเงินจงพระราชทานเป็นของขวัญวันสมภพอ่องแปด พระอนุชา มาพบเข้า จึงช่วยกันเอาผลไม้ ออก เอาพระโอรสใส่กล่อ่ง แล้วฉิน หลิน ขันที่ นำออกไป มอบให้อ่องแปดเลี้ยงดู เวลานั้น สมมหลี่ต้องพระราชอาญาให้ขังไว้ในค้ำหนักเย็น เพราะทรงเชื่อว่า นางคลอดปีศาจแมวป่า ฝ่ายสมมหลิวก็ให้กำเนิดพระโอรสในเวลาถัดมา จึงได้เลื่อนขึ้นเป็นอัคร มเหสีที่ตำแหน่งจักรพรรดินี พระนางหลิวทูลยุยงให้พระเจ้าเงินจงรับสั่งประหารสมมหลี่ ก็โปรด ให้ตามนั้น แต่ชาวค้ำหนักเย็นมีใจเมตตาแก่สมมหลี่ อู๊วี่ จง ขันที่ เสนอตัวเข้าตายแทน ทั้งได้รับความ ช่วยเหลือของฉิน เฟิง ขันที่ สมมหลี่จึงหลบหนีจากพระราชวังต้องห้ามออกมาสู่โลกภายนอกได้ แต่ก็ต้องตกระกำลำบาก ทั้งมีพระหทัยคิดถึงพระโอรสกันแสงไม่เว้นวันจนพระเนตรมีดบอด ขณะเดียวกัน ด้วยบาปของพระนางหลิว พระโอรสที่พระนางประสูติจึงพระชันษาสั้น พระเจ้าเงิน จงไร้พระโอรสอีก อ่องแปดจึงส่งพระโอรสที่ตนได้อภิบาลไว้เข้ามาเป็นรัชทายาทมิให้ขาดสายพระ โลहित รัชทายาทนั้นต่อมาได้เสวยราชย์เป็นพระเจ้าเหรินจงสำหรับกัวหวายนั้นสนับสนุนงานของ เปาบุ๋นจิ้นมาตลอดและเป็นไ้วางพระราชหฤทัยของสมเด็จพระจักรพรรดิ ทำให้กระบวนการ สอบสวนเป็นไปไม่ได้โดยลำบาก เปาบุ๋นจิ้นจึงปลอมตัวเป็นหยานหลัว และจำลองยมโลกขึ้นเพื่อ ล่อลวงให้ขันที่รับสารภาพ ส่วนหลิวไทเฮาจึงถูกส่งไปบวชชีตลอดชีวิต

ตารางที่ 3.3 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สับเปลี่ยนองค์ชาย

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สับเปลี่ยนองค์ชาย	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม	<p>ในตอนนี้แสดงออกให้เห็นถึงความจงรักภักดีของนางกำนัลชื่อ โควงูที่มีหลักหรืโอบุ้ปะความละอายและเกรงกลัวในการกระทำชั่วถือว่าซึ่งเป็นธรรมะสำคัญ ต่อการใช้ชีวิต อยู่ร่วมกันของคนในสังคมนี้มาก เพราะบุคคลที่ไม่ละอายแก่ใจต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อผล ของการกระทำผิดแล้วนั้น บุคคลนั้นสามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ทุกชนิด สามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ตนเอง และผู้อื่นในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน และด้วยเพราะว่านางกำนัล โควงูได้ขัดคำสั่งของกั้ว ไหว่ ขันทีและพระสนมหลิวจนตนเองต้องจบชีวิตลงในที่สุดเพื่อยึดถือไว้ซึ่งหลักศีลธรรม “กฎหมายไม่อาจล้าเอียงเพราะใครคนหนึ่ง และยังไม่ควรกลัวอิทธิพลบีบคั้น ผู้บัญญัติกฎหมายต้องการเห็นความเป็นธรรมทั่วหล้า ผู้รักษากฎหมายก็ต้องปฏิบัติตาม นี่คือเหตุผลที่ไม่มีวันเปลี่ยน”</p>

2.4 ตอนฆ่าเสียบหัว

เรื่องย่อ เป็นเรื่องราวของคดีฆาตกรรมคดีหนึ่ง ที่คนร้ายใช้ตะปูยาว 7 นิ้ว ตอกเสียบเข้าไปกลางศีรษะผู้ตาย ซึ่งทำให้ยากแก่การตรวจสอบชั้นสูตร เรื่องราวเริ่มต้นจากบัณฑิตหนุ่มชื่อ โจวชิงสง ได้มาร้องเรียนกับนายอำเภอจงโหมวชื่อ หลี่เจินหนานกล่าวหาว่าพี่สะใภ้ของตนชื่อนางโจวอู่ชื่อฆ่าพี่ชายของตนตาย แต่นายอำเภอพยายามให้หมอชั้นสูตรตรวจสอบร่องรอยการถูกฆาตกรรมหลายครั้งแต่ไม่พบ จึงตัดสินใจให้ยกคำร้องของโจวชิงสง และให้ปล่อยตัวนางโจวอู่ชื่อไป โจวชิงสงรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับความธรรมจึงได้เดินทางมาเมืองไคฟงเพื่อร้องเรียนกับเป่าบู๋นัจฉิน แต่

ระหว่างทางได้ถูกลูกน้องของหูซี้ป้าซึ่งเป็นนักเลงใหญ่ของอำเภอจ้งโหมวลอบทำร้ายโชคคิที่ผู้ค้าขายหมูชื่อหวังชู่ได้ช่วยเหลือเอาไว้ เมื่อหูซี้ป้าทราบเรื่องจึงส่งลูกน้องให้ไปลอบสังหารครอบครัวของหวังชู่จนสิ้นและได้จับตัวน้องสาวของหวังชู่มาทำงานในหอนางโลม เมื่อกลุ่มเกิดความกลุ่มใจจึงได้มาระบายกับภรรยา สุธยีนของนายอำเภอจ้งซี้แะสามีว่าให้มีการตรวจพิสูจน์ศพอีกครั้งและให้พิจารณาบริเวณศึระะของศพให้ละเอียด ซึ่งเมื่อทำการชันสูตรศพอีกครั้งก็พบตะปูขนาด 7 นิ้ว เสียบฝังอยู่ในศึระะจริงตามคำชี้แะของสุธยีนจึงทำให้นายอำเภอสามารถปิดคดีนี้ได้และสามารถจับฆาตกรคือนางโจวอู่ชื่อมาลงโทษตามกฎหมายแต่สิ่งที่กลับตาลปัดเพราะสุธยีนของนายอำเภอในอดีตก็เคยใช้วิธีนี้ในการสังหารสามีเก่าเช่นกันเมื่อสุธยีนทราบวาเปาบุ๋นจิ้นสังสัยในตัวนางจึงผูกคอฆ่าตัวตายหนีความผิดเพื่อไม่ให้สามีเดือดร้อน

ตารางที่ 3.4 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน มาเสียบหัว

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน มาเสียบหัว	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม	ในตอนนี้แนวความคิดทางสังคมการเมืองด้านคุณธรรมที่ละครโทรทัศน์ได้มีการถ่ายทอดผ่านตัวละครที่ชื่อว่าหวังชู่พ่อค้าหมูและครอบครัวมีเมตตาธรรมได้ช่วยเหลือโจวชิวงและนอกจากช่วยชีวิตแล้ว ครอบครัวของหวังชู่ยังให้เงินก้อนหนึ่งเพื่อให้เขาเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเมืองไคฟงด้วย แต่สุดท้ายเมื่อหูซี้ป้าทราบเรื่องจึงได้ส่งลูกน้องมาสังหารหวังชู่ตายอย่างอนาถและจับน้องสาวของหวังชู่ไปเป็นสาวนางโลมที่ช่องของตน หนีรอดเพียงแค่แม่ที่แก่ชราแล้วเท่านั้น เพราะเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วยด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ชื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และ

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน มาเสียบหัว	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง ด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลก ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และ รับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
--	---

2.5 ตอนท่องเที่ยวโลก

เรื่องย่อ บัณฑิตหนุ่มเขียนฉากเส้นกับหลิวจินฉาน พ่อแม่ได้หมั้นหมายก็ไว้ตั้งแต่ ทั้งสองคนยังเล็ก แต่เมื่อเวลาผ่านไปครอบครัวเขียนประสบภาวะขาดทุนจากค้าขายจึงได้ย้าย ครอบครัวไปอยู่เมืองอื่น หลายปีผ่านไปเขียนฉากเส้นจึงได้เดินทางกลับหาหลิวจินฉานอีกครั้ง แต่ กลับได้รับคำปฏิเสธจากเศรษฐีหลิวซึ่งเป็นพ่อของหลิวจินฉาน ส่วนหลิวจินฉานมีใจผูกพันต่อ เขียนฉากเส้นเมื่อทราบข่าวว่าพ่อของนางปฏิเสธการหมั้นดังกล่าว จึงได้แอบมาหาเขียนฉากเส้นในยาม วิกฤต โดยให้สาวใช้ชื่อซิวหรงดูต้นทางไว้ แต่แม่นมของหลิวจินฉานผ่านมาเห็นเหตุการณ์จึงได้นำ เรื่องราวดังกล่าวไปบอกกับฝงจุนเหินซึ่งเป็นคู่หมั้นคนใหม่ที่เศรษฐีจะยกหลิวจินฉานแต่งงานด้วย เมื่อฝงจุนเหินเดินทางมาเพื่อตรวจสอบกลับถูกซิวหรงสาวใช้ขัดขวางไว้ จนในที่สุดฝงจุนเหินจึงได้ พลังมือฆ่าซิวหรงตาย และได้โยนความผิดให้เขียนฉากเส้นเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย ซึ่งเขียนฉากเส้นต้อง จำใจยอมรับความผิดเพราะเกรงเรื่องที่หลิวจินฉานแอบมาพบเขาในกลางดึกจะมีคนล่วงรู้ มิฉะนั้น จะทำให้หลิวจินฉานเสื่อมเสีย แต่เมื่อความจริงปรากฏว่าคนที่เป็นผู้ลงมือฆ่าซิวหรงก็คือฝงจุนเหิน ฝงจุนเหินจึงดื่มเหล้ามาฆาตกรรมตัวเองฆ่าตัวตาย เมื่อฝงจุนเหินหมดลมหายใจแล้วยมทูตจะมา รับ วิญญาณของฝงจุนเหินเพื่อไปปรับกรรมในนรก แต่ปรากฏว่าถูกขัดขวางจากเลขของท่านยมทูต ซึ่ง เมื่อตอนเป็นมนุษย์เคยเป็นน้ำชาของฝงจุนเหิน แต่เมื่อท่านพยายามซึ่งก็คือเปาบุ๋นจิ้นที่กลางวันได้ สวรรคตของมนุษย์ กลางคืนให้ความยุติธรรมแก่วิญญาณในยมโลก เปาบุ๋นจิ้นจึงส่งลงโทษเลขที่ บังอาจกล้าพลิกแพลงโชคชะตา ให้ร้ายคนดี ทำผิดกฏนรก ส่วนฝงจุนเหิน มีหลักฐานเอาผิดแน่น หนา อยากให้อภัยจึงถูกลงโทษตามกฏหมาย

ตารางที่ 3.5 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอนท่องเที่ยวโลก

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ท่องยมโลก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	<p>ใน ตอน นี้ ตัวละครที่แสดง ให้เห็น ถึง พฤติกรรมของการขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม หลักความซื่อสัตย์ ก็คือเศรษฐีหิวที่เสียสัจจะ เพราะเมื่อในอดีตเคยตนเคยหมั้นหมายให้ลูกสาวหิวจินฉานกับบัณฑิตหนุ่มเอียนฉาเสี้ยน แต่พอเวลาผ่านไปกับ ไม่ยึดถือคำมั่นสัญญาที่ เคยให้ไว้ เพราะความซื่อสัตย์สุจริต เป็น คุณธรรมที่มีความสำคัญ เพราะหากสมาชิกใน สังคมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่ลัก ทรัพย์ ให้เกียรติผู้อื่น เคารพในคำมั่นสัญญา ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของ ประเทศชาติมาเป็นของตน รวมทั้งผู้นำ ประเทศมีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้สังคม มีแต่ความเจริญ ประชาชนมีแต่ความสุข</p>

2.6 ตอนนักฆ่าดอกไม้แดง

เรื่องย่อ คดีนี้นับได้ว่าเป็นการกลับมาแก้แค้นเป่าบูนจิ้นของหลิวกงกงขันที่แห่ง พระตำหนักองค์หญิงที่ต้องสูญเสียราชบุตรเขยเงินชื่อเหม่ยเพราะเป่าบูนจิ้นสั่งให้ประหารชีวิตในอดีต โดยหลิวกงกงได้วางแผนการอย่างแยบยล โดยใช้หญิงคนจากหอนางโลมชิซุนชื่อหู่หม่งซึ่งเป็นใบหน้าคล้ายคลึงกับเย่เหนียงคนรักเก่าของจันเจาเป็นอย่างมากใช้เป็นเหยื่อจันเจาให้ติดกับดักจันเจาไม่ทันระวังตัวจึงถูกวางแผนล่อให้มาที่หอนางโลมชิซุนและถูกหู่หม่งวางยาสลบและถูกกล่าวหาว่าเป็นนักฆ่าดอกไม้แดง และเมื่อเป่าบูนจิ้นสามารถหาพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าจันเจาเป็นผู้บริสุทธิ์ จันเจาจึงรอดพ้นมลทิน เพราะแท้จริงแล้วนักฆ่าดอกไม้แดงตัวจริงก็คือเสี่ยวเฟยซึ่งเป็นลูกน้องของหลิวกงกงเมื่อเรื่องราวสืบสาวเข้ามาใกล้ตัวหลิวกงกงจึงคิดกำจัดเสี่ยวเฟยเพื่อตัดไฟ

ตั้งแต่ต้นลม ด้วยการวางยาพิษ แต่ก็ไม่วายที่มีจริงจะถูกเปิดเผยเพื่อไม่ให้เรื่องพั้วพันถึงองค์หญิง หลิวกงกจึงตัดสินใจดื่มยาพิษฆ่าตัวตายให้พ้นผิด

ตารางที่ 3.6 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นักฆ่าดอกไม้แดง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นักฆ่าดอกไม้แดง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตความ ยุติธรรม	ในตอนนักฆ่าดอกไม้แดง เป็นบททดสอบ คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ของเป่านุ่น- จิ้นอีกตอนเพราะในตอนนี้ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหา ฆ่าคนตายคือจั้นเจา ซึ่งเมื่อคดีนี้ตกมาถึงศาล ไคฟง เป่านุ่นจิ้นจึงต้องสอบสวนและพิจารณาคดี คดีให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม และ เป็นกลาง เพราะผู้พิพากษาจะต้องให้ความเท่า เทียมกัน ระหว่างคู่กรณีทั้งสอง และมีการ ปฏิบัติหน้าที่โดยปราศอคติและไม่ใช้ ความรู้สึกส่วนตัวการตัดสินพิจารณาคดี

2.7 ตอนก๊กกุ่มโหด

เรื่องย่อ ก๊กกุ่มก็คือหลวงสุขสันต์ผั่งอี่ ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของราชครูผั่งจี้ และมีฐานะเป็นน้องชายของเจ้าจอมผั่งที่เป็นที่โปรดปรานขององค์ฮ่องเต้เรื่องราวของคดีนี้เกิดขึ้นจากที่หลวงสุขสันต์ผั่งอี่ได้รับพระบัญชาจากฮ่องเต้ให้ไปแจกจ่ายเสบียงที่เงินโจวแต่หลวงสุขสันต์ผั่งอี่กลับทุจริตคอร์รัปชั่นเบียดบังทรัพย์เป็นของตนเองสร้างหอนางโลมเสพสุขอยู่อย่างสบาย ปลอ่ยให้ราษฎรประสบภัยแล้งอย่างแสนสาหัส มีหน้าซำยังเกณฑ์แรงงานชาวบ้านสร้างประโยชน์ให้กับตน ลุดคร่ำหาหญิงชาวบ้านมาเป็นนางบำเรอ เมื่อเป่านุ่นจิ้นได้รับการร้องเรียนจึงได้เดินทางไปเงินโจวเพื่อจับตัวผั่งอี่มารับโทษ แต่ก็ถูกราชครูผั่งจี้และเจ้าจอมผั่งใช้อำนาจอิทธิพลขัดขวางทุกทาง สุดท้ายหลวงสุขสันต์ผั่งอี่สำนึกผิดในการกระทำที่ตนเองได้ก่อไว้ จึงยอมให้เป่านุ่นจิ้นตัดสินโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.7 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ก๊กกู๋จอมโหด

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ก๊กกู๋จอมโหด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
<p>(1) การทุจริต คอร์รัปชัน</p> <p>(2) คุณธรรม จริยธรรม</p>	<p>ในตอนก๊กกู๋จอมโหด ละครโทททัศน์ได้ถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองด้านการทุจริต คอร์รัปชัน ผ่านตัวละครคือหลวงสุขสันต์ผั่งอี้ ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของราชครูผั่งจี ที่ใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งละเว้นการปฏิบัติอย่างใดอย่างใดเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เบียดบังเอาทรัพย์สินของราชการที่ให้นำไปช่วยราษฎรที่ประสบทุกข์ภัย มีหน้าซำยังไร้ซึ่งคุณธรรมไม่ช่วยกลับซ้ำเติมด้วยการเกณฑ์แรงงานจากชาวบ้านเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนและพวกพ้องแถมยังไร้ซึ่งมนุษยธรรมจูดคร่ำหึงชาวบ้านไปเป็นนางบำเรอ ดังเช่นคำสอนของขงจื้อเรื่อง มโนธรรมว่าเป็นคนไม่ควรทำทุจริต ทรัพย์สินเงินทองแม้เป็นของนำยินดี แต่ควรให้ได้มาอย่างเป็นธรรม หากแข็งขันช่วงชิงมา ทำให้ผู้อื่นเสียหายเพื่อตนจะได้ประโยชน์ เช่นนี้ภายหลังย่อมได้รับภัยพิบัติเสียหายจะนั้น กัลยาณชนผู้มีมโนธรรม ไม่เพียงแต่ไม่โลกในทุกข์ลาภยังจะต้องสละทรัพย์ เพื่อมนุษยธรรม ช่วยเหลือผู้คน และงานธรรมต่างๆเป็นที่ชื่นชมต่อเทพยดา เป็นที่เคารพ ของคนทั้งหลายไว้ชื่อเสียงเกียรติคุณแก่ลูกหลาน และบรรพบุรุษคงอยู่ชั่วกาลนาน“การช่วยเหลือราษฎร</p>

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน กักกุ่มโหด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง แจกจ่ายเสบียงเพื่อบรรเทาปากท้องอันหิวโหย ต้องทำด้วยใจอันเมตตาบริสุทธิ์
--	---

2.8 ตอนประหารเปาเหมียน

เรื่องย่อความเดิมชีวิตในอดีตของเปาบุ๋นจิ้นที่เกิดมาหน้าอุปถัมภ์จนพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดคิดจะนำไปทิ้งไว้ในป่า แต่โชคที่น้ำสะกั้ได้รับเลี้ยงดูและให้การศึกษามาตั้งแต่ยังเล็ก จนเปาบุ๋นจิ้นเรียกน้ำสะกั้ผู้นี้ว่า แม่ซ้อ และแม่ซ้อก็มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่าเปาเหมียนซึ่งเป็นนายอำเภอไหลหยาง และมีศักดิ์เป็นหลานชายแท้ๆของเปาบุ๋นจิ้น แต่กลับมีชื่อไปพัวพันกับกับคดีฆาตกรรมมีหน้าซำยังถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลังการก่อคดีฆาตกรรมตั้งครุฑเพื่อนำรกไปผลิตเครื่องยาม่วง ซึ่งมีสรรพคุณใช้บำรุงร่างกาย ผู้ที่กล่าวหาเปาเหมียนก็คือ เลขาของเขาเองชื่อว่าเหวินยว้อและซิวเฟย สุดท้ายเพื่อสร้างความเป็นกลางในการสอบสวนคดีเปาบุ๋นจิ้นจึงยินยอมยกคดีนี้ให้กับกรมอาญาเป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีต่อไปตามพระบัญชาฮ่องเต้ และจากความช่วยเหลือราชครูฝ่งจี้และเจ้ากรมอาญาจึงสามารถหาหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าเปาเหมียนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในคดีดังกล่าว

ตารางที่ 3.8 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารเปาเหมียน

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารเปาเหมียน	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) หลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	เปาบุ๋นจิ้นในตอนนี้ได้ถ่ายทอดแนวความคิด
(2) หลักธรรมาภิบาล (หลักความโปร่งใส)	หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ สุจริตไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเหลือเปาเหมียนที่เป็นหลานชายแท้ๆ ที่มีส่วนพัวพันคดีฆาตกรรม สร้างความโปร่งใสไม่แทรกแซงคดีความ “ชาติบ้านเมืองเป็นเอก เรื่องส่วนตัวเป็นรอง”

2.9 ตอนอ่างผีสิง

เรื่องย่อ กลางดึกคืนหนึ่งในเทศกาลโคมไฟ ในระหว่างทางพ่อค้าหนุ่มคนหนึ่งชื่อ “หลี่ฮ่าว” กำลังเดินทางกลับบ้านถูกนักเลงชื่อ “ดิงเซียน” ฆ่าเพื่อชิงทรัพย์จากนั้นจึงนำศพหลี่ฮ่าวไปเผาผสมกับดินแล้วปั้นเป็นอ่างล้างเท้า ทำให้วิญญาณของหลี่ฮ่าวติดอยู่ในอ่างนั้นเพื่อรอวันทวงความยุติธรรม โชคเข้าข้างวันหนึ่งช่างทำโคมไฟชื่อหวังจิ้งผ่านมาและได้ซื้ออ่างล้างเท้าไปใช้งาน หลี่ฮ่าวจึงปรากฏตัวให้เห็นและขอร้องให้หวังจิ้งช่วยเรียกร้องความธรรมให้ ดังนั้นหวังจิ้งจึงได้นำอ่างใบนั้นเดินทางไปพบหญิงเหี้ยกับลูกชายของหลี่ฮ่าวและพากันไปร้องเรียนที่ศาลไคฟง ในช่วงแรกในการฟ้องคดีพบอุปสรรคคือวิญญาณของหลี่ฮ่าวไม่สามารถเข้าไปภายในศาลไคฟงได้เพราะมีเจ้าที่ขัดขวางไว้ห้ามวิญญาณเข้าไปภายในศาล แต่เป่าบุนจิ้นพบมีข้อน่าสังเกตและน่าสงสัยของคดีหลายประการจึงให้องครักษ์จันเจาตามไปสืบคดีอย่างเงียบ จึงพบว่าป็นจริงดังคำฟ้องร้อง จึงได้ดำเนินการตามจับกุมดิงเซียนมารับโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.9 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อ่างผีสิง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อ่างผีสิง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) หลักคุณธรรม จริยธรรม	เนื่องจากในคดีนี้วัตถุพยานที่ใช้ยืนยันว่า ดิงเซียน ได้ลงมือฆ่าชิงทรัพย์หลี่ฮ่าวอย่างโหดเหี้ยมก็คือ อ่างล้างเท้า 1 ใบเท่านั้นซึ่งเมื่อหญิงเหี้ยและหวังจิ้งได้นำอ่างเท้าไปร้องเรียนกับเป่าบุนจิ้นจึงทำให้ไม่น่าเชื่อแต่เป่าบุนจิ้นมีคุณธรรม ความเมตตาธรรมและความสำนึกในหน้าที่อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้พิพากษาที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเห็นถึงความตั้งใจจริงของหญิงเหี้ยและหวังจิ้งที่ไม่ย่อท้อ จึงให้จันเจาไปสืบคดีอย่างลับๆจนข้อเท็จจริงได้ปรากฏและสามารถนำตัวผู้กระทำผิดคือ ดิงเซียน มาลงโทษตามกฎหมายได้ “กรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมคืนสนอง ไม่ช้า...ก็เร็ว”

2.10 ตอนชีวเหนียง-สะใภ้ยอดกตัญญู

เรื่องย่อชีวเหนียงเป็นหญิงหน้าตาดี อุปนิสัยสุภาพเรียบร้อยได้แต่งงานกับค้าหู่มีอาชีพเป็นคนฆ่าสัตว์ชายที่มีอายุห่างกันเกือบยี่สิบปี แต่ก็ได้ทำหน้าที่ภรรยาอย่างสมบูรณ์ คอยดูแลสามีและปรนนิบัติแม่สามีตามประเพณีอย่างสม่ำเสมอ แต่ด้วยความงามของชีวเหนียงจึงทำให้เป็นที่ถูกตาต้องใจของชายอื่นทั่วไป รวมถึงหมอจางช่งเต๋อที่อยู่ข้างบ้านแต่อาฟุคนรับใช้ที่ชื่อสตัยพยายามกล่าวร้ายเตือนหมอจางช่งเต๋ออยู่ตลอดเวลาว่า “ปัญญาชนนั้น คือผู้รู้จักคิด อ่าน สำนึก ยับยั้ง และก็คอยควบคุมสติของตน” หมอจางช่งเต๋อจึงทำได้แค่เพียงเก็บความรู้สึกดีๆ ที่มีให้ชีวเหนียงไว้ในใจเพียงเท่านั้น แต่อีกคนหนึ่งที่มีใจปฏิพัทธ์ต่อชีวเหนียงก็คือจางซัน ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับหมอจางช่งเต๋ออุปนิสัยเกเร วันหนึ่งจางซันได้วางแผนล่อลวงชีวเหนียงไปเพื่อข่มขืนแต่ชีวเหนียงสามารถหนีรอดมาได้ แต่จางซันก็ยังไม่ลดละความพยายามจนสุดท้ายใช้วิธีใส่สารหนูในหม้อต้มยาของค้าหู่ที่กำลังป่วยอยู่ทำให้ค้าหู่เสียชีวิตอย่างสยดสยอง เมื่อค้าหู่เสียชีวิตแม่ผัวสามีจึงเข้าใจว่าชีวเหนียงและหมอจางช่งเต๋อวางแผนร่วมกันจึงเข้าไปแจ้งความที่อำเภอซึ่งประจวบเหมาะกะกับที่จางซันกำลังหาแพะรับบาปแทนอยู่แล้ว จึงได้ตัดสินใจบนนายอำเภอให้ตัดสินคดีปรักปรำจางช่งเต๋อจนชีวเหนียงต้องออกเดินทางไปขอความเป็นธรรมกับเปาบุ๋นจิ้นที่เมืองไคฟง จึงสามารถจับตัวคนร้ายตัวจริงมาลงโทษได้และล้างมลทินให้กับหมอจางช่งเต๋อได้ในที่สุด

ตารางที่ 3.10 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ชิวเหนียง-สะใภ้ยอดกตัญญู

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ชิวเหนียง-สะใภ้ยอดกตัญญู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ในตอนนี้เป็น การถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองผ่านตัวละครชื่อว่าชีวเหนียงเป็นภรรยาของค้าหู่อาชีพเป็นคนฆ่าสัตว์ ด้วยความที่ชีวเหนียงเป็นหญิงที่หน้าตาและมีความสุภาพอ่อนโยนแต่เชิงเหนียงก็สามารถครองคนยึดหลักขรรษาธรรม 4 อันประกอบด้วย (1) สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ต่อสามีและแม่สามีอย่างเคร่งครัด ไม่มีนอกกลุ่มนอกทาง (2) ทมะ คือ การฝึกตน มีจิตใจหนักแน่น มั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย ใช้สติปัญญาแก้ปัญหา (3) ขันติ คือ ความอดทน มี

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ชิวเหนียง-สะใภ้ยอดคตัญญู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง ความอดทนอดกลั้นถึงแม้จะถูกสามีและแม่ สามีดูค่าและต่อว่าสาดเสียดเสียดต่าง ๆ นา ๆ (1) จาคะ คือ ความเสียดสละ ประพฤติดีนก่อน นอนทีหลัง เป็นต้น
--	---

2.11 ตอนประหารท่านอ่อง

เรื่องย่ออ่องจ้าว เป็นพระอนุชาขององค์ฮ่องเต้เหรินจง และเป็นหลานชายคนโปรดของอ่องแปด อุปนิสัยเกร ไมเกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง วันหนึ่งอ่องจ้าวเกิดไปพอใจมีไมตรีต่อหญิงชาวบ้านซึ่งเป็นสะใภ้ถึงชื่อหลังจึงฟังจึงให้ทหารองครักษ์ไปลุดคร่านางเข้าไปกุมขังไว้ที่ตำหนักอ่อง แต่เรื่องราวก็บานปลายเมื่ออ่องจ้าวทราบว่าคุณตระกูลถึงจะไปแจ้งความที่อำเภอจึงสั่งให้ฆ่าตระกูลถึงล้างตระกูล แต่โชคดีที่คุณชายน้อยชื่อเสี่ยวกวงกับสาวใช้ชื่อเหมยเซียนหนีรอดมาได้ นำเรื่องเข้าฟ้องร้องเปาบุ้นจิ้นจนนำไปสู่การจับกุมอ่องจ้าวมารับโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.11 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารท่านอ่อง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารท่านอ่อง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง (1) คุณธรรม จริยธรรม อ่องจ้าว เป็นพระอนุชาขององค์ฮ่องเต้เหรินจง เป็นชนชั้นปกครองในรูปแบบของราชาธิปไตย ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือน้อยลงในอำนาจ มีเป้าหมายมุ่งประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ละเลยการให้ความใส่ใจต่อความทุกข์ยาก เดือดร้อน และประโยชน์สุขของสังคมโดยรวมของผู้ใต้การปกครองกลายเป็นทรราชย์
--	---

ตารางที่ 3.11 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารท่านอ๋อง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(2) หลักนิติธรรมและหลักความยุติธรรม	ผู้พิพากษาจะต้องมีอิสระในการพิจารณาและพิพากษาคดี โดยไม่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงจากอำนาจบริหาร ความยุติธรรมจึงจะเกิดขึ้นในสังคม ดังเช่นในคดีประหารท่านอ๋องจ้าว ซึ่งมีฐานันดรเป็นถึงอนุชาของจักรพรรดิเหรินจง ในคดีนี้สิ่งที่ควรกล่าวถึงเป็นอย่างยิ่งก็คือ การให้เปาบุ้นจิ้นมีอิสระในการพิจารณาและพิพากษาคดีของจักรพรรดิเหรินจงและอ๋องแปดโดยไม่ใช้อำนาจทางการบริหารเข้าแทรกแซงคดี ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปตามวัตถุประสงค์และพยานหลักฐานต่างๆ จนสุดท้ายอ๋องจ้าวจึงถูกประหารด้วยเครื่องประหารหัวมังกร เพื่อคงไว้ซึ่งความศักดิ์ของกฎหมายและสามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคม เปาบุ้นจิ้นกล่าวว่า “ถ้ามีคนรับผิดชอบคดีก็สิ้นสุด แล้วกฎหมายจะมีไว้ทำไม จะหาใครมารับก็ได้ แบบนี้ก็เท่ากับไม่รู้จักแยกแยะ คนไม่ได้ทำผิดต้องรับโทษคนทำผิดจริงกลับลอยนวล”

2.12 ตอนพัฒนาธรรมะ

เรื่องย่อ หลิวเทาพบกับไช้อี้เอียนเป็นสามภรรยาที่เพิ่งแต่งงานไม่นาน แต่ก็ต้องจากกันเพราะหลิวเทาถูกพ่อเร่งให้ไปสอบจอหงวนที่เมืองหลวงแต่ไม่มีข่าวคราวทำให้ไช้อี้เอียนกับแม่สามีต้องอยู่อย่างยากลำบาก ช้าไช้อี้เอียนยังถูกใส่ความจนเกือบถูกประหารชีวิต แต่โชคยังเข้าข้างเปาบุ้นจิ้นมาช่วยไว้ได้ทัน เมื่อเปาบุ้นจิ้นดำเนินการสืบสวนคดีพบว่าที่แท้วัตถุประสงค์ของคนร้ายก็คือเพียงต้องการ “พัฒนาทางใหม่” ที่ไช้อี้เอียนครอบครองอยู่เพียงเท่านั้นจึงหาวิธีปรักปรำคน

ที่ไร้ความผิด แต่ผิดตรงที่สมบัติที่ครอง ผู้อยู่เบื้องหลังก็คือผู้ว่าเขียนที่หมายปองพิณหางไหม้ของไข่อีเอียนเพราะว่ามีความหลงใหลในเครื่องดนตรีเป็นอย่างมาก เมื่อพันมลทินไข่อีเอียนก็เดินทางมาเมืองหลวงสืบข่าวตามหาหลิวงาจนได้ทราบความจริงว่าหลิวงาสอบได้จอหงวนและยังได้แต่งงานใหม่กับลูกสาวแม่ทัพใหญ่

ตารางที่ 3.12 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน พิณมรณะ

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน พิณมรณะ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในตอนนี้เป็นการถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับข้าราชการที่ขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตสุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริตต่อหน้าที่ และขาดความสำนึกในหน้าที่ของข้าราชการ ผู้ว่าเขียนที่หมายปองพิณหางไหม้ของไข่อีเอียนเพราะเพียงว่าคนมีความหลงใหลในเครื่องดนตรีเป็นอย่างมากเท่านั้น ถึงกับใช้หน้าที่ทางราชการเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นทำให้เสียทั้งงานเสียทั้งคน ดังเช่นที่ เปาบุ้นจิ้นกล่าวขำและสั่งสอนผู้ใต้บังคับบัญชาของเขาเสมอว่า “เราเป็นข้าราชการ ต้องกินเงินเดือนหลวง ห่วงแทนฮ่องเต้ และ ทุกข์ของประชาชน คือทุกข์ของแผ่นดิน”

2.13 ตอน แม่ทัพแดนเถื่อน

เรื่องย่อ ในยุคสมัยของฮ่องเต้เหรินจงแห่งอาณาจักรต้าซ้องดินแดนได้ถูกเมืองเหลียวเป็นเพียงชนเผ่าเล็ก ๆ ทางเหนือรุกรานอยู่บ่อยครั้ง แต่จากการสู้รบกลับปรากฏว่าต้าซ้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้สงครามตลอดจนต้องทำการผูกสัมพันธไมตรีกับเมืองเหลียวและต้องส่งบรรณาการให้กับเมืองเหลียวทุกปีตามแต่ที่ทางเมืองเหลียวเรียกร้อง และในปีหนึ่งทางเมืองเหลียวได้ส่งทูตเยือนต้าซ้องมีนามว่า “เขลุ่มงหลง” บรรดาศักร์เป็นถึงอ่องแห่งเมืองเหลียว พอเดินทางมาถึงเมือง

ไคฟงก็วางอำนาจบาตรใหญ่ไม่เกรงกลัวใครถือว่าตนเป็นผู้ชนะสงคราม แต่อย่างไรก็ตามเขลุ่มงหลง ก็พอใจในหญิงนางหนึ่งชื่อว่า “ฉินปิงจี” ซึ่งเป็นลูกสาวของเจ้ากรมกลาโหม แต่ปิงจีกลับมีใจให้กับ “จางหงจู่” บัณฑิตหนุ่มผู้หัวใจรักชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์รักสามเส้าเกิดขึ้น เขลุ่มงหลงจึงทำทุกวิถีทางที่จะใส่ร้ายจางหงจู่ว่าเป็นคนขายชาติ เมื่อแผนการใส่ร้ายจางหงจู่ไม่สำเร็จแถมจางหงจู่ยังเข้าไปล่วงรู้ความลับว่าที่แท้คนขายความลับทางการทหารให้กับเมืองเหลียวก็คือพ่อของปิงจี เมื่อเกี่ยวโยงถึงบ้านเมืองเปาบุ๋นจิ้นจึงทำการสืบสวนจนสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้

ตารางที่ 3.13 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แม่ทัพแดนเถื่อน

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แม่ทัพแดนเถื่อน	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในตอนนี้เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่มีการถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับขุนนางข้าราชการที่ขาดซึ่งความซื่อสัตย์ สุจริต ถึงขั้นคิดคดทรยศขายชาติบ้านเมืองได้ คือเจ้ากรมกลาโหมปิงเป็นผู้ขายความลับทางการทหารให้กับเมืองเหลียวเพียงเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตน ขาดความยึดมั่นในผลประโยชน์ของแผ่นดิน และความถูกต้องเป็นธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ

2.14 ตอนคู่แฝดใจเพชร

เรื่องย่อ ชันเงินและชันผิงเป็นพี่น้องฝาแฝดกันแต่มีอุปนิสัยต่างกัน โดยชันเงินผู้ที่เป็นคนมูทะลุคุดัน กร้าวร้าวเย็นซาเต็มไปด้วยความอาฆาต จากการทำมีการเกิดคดีฆาตกรรมขุนนางหลายรายที่ผ่านมาแล้วแต่เป็นฝีมือของชันเงิน ส่วนชันผิงผู้รื่องมีนิสัยอ่อนโยน แต่สุขภาพไม่ดีอย่างไรก็ตามทั้งสองคนพี่น้องมีความรักและผูกพันกันเป็นอย่างมากเพราะเป็นลูกกำพร้าเนื่องด้วยบิดาของทั้งคู่ต้องมาได้รับโทษประหารชีวิตเพราะการตัดสินคดีพิพลาตของขุนนาง ดังนั้นชันเงินจึงออกตามล่าสังหารขุนนางที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายของพ่อเขาทุกคน และเมื่อคดีมาถึงมือของเปาบุ๋นจิ้นชันผิงผู้รื่องเกรงว่าพี่ชายจะถูกตัดสินโทษประหารจึงได้ตัดสินใจปลอมตัวเข้ามามอบตัว

กับทางศาลไคฟง แต่ก็ไม่สามารถตบตาฉันมาได้เพราะฉันมาได้เคยประลองฝีมือกับชั้นเงินครั้งหนึ่ง แต่ชั้นผิงไม่เป็นวรยุทธ์ เมื่อชั้นเงินทราบว่าน้องชายเข้ามามอบตัวแทนตนด้วยความเป็นห่วง จึงตามมาช่วยเหลือแต่ไม่สามารถรอดมือกฎหมายได้

ตารางที่ 3.14 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน คู่แฝดใจเพชร

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน คู่แฝดใจเพชร	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ในคดีนี้แสดงให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรม ของ เปาบุ้นจิ้น ในตำแหน่งผู้พิพากษา มีความรอบคอบไม่ด่วนสรุปปิดคดีเพื่อเอาผลงานอย่างเดียว เนื่องด้วยในคดีนี้ชั้นเงินและชั้นผิงเป็นพี่น้องฝาแฝดกันชั้นผิงได้เข้ามามอบตัวกับ เปาบุ้นจิ้นแต่เปาบุ้นจิ้นเห็นข้อพิรุธหลายอย่าง จึงยังไม่ด่วนสรุปคดี มอบหมายให้จันเจ๊าสืบคดีอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงว่าชั้นผิงไม่ใช่ฆาตรกรตัวจริง

2.15 ตอนสววรรค์ลงโทษ

เรื่องย่อ สองตายายมีอาชีพเก็บของเก่าขายได้เก็บเด็กทารกเพศชายที่ถูกพ่อแม่ นำมาทิ้งไว้ที่ศาลาแทนคุณมาเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรมแต่ตั้งชื่อว่าช่งเทียนเป่า แต่ช่งเทียนเป่าเป็นคนมีนิสัยทะเยอทะยานมักใหญ่ใฝ่สูงแต่มีความสามารถทางการศึกษาเล่าเรียน และได้หนีออกจากบ้าน โชคดีได้หญิงคนคนหนึ่งชื่อเสี่ยวเซียน เป็นคนอุปถัมภ์และส่งเสริมให้ช่งเทียนเป่าได้เดินเข้ามาสอบจอหงวนในเมืองหลวง ด้วยการที่ช่งเทียนเป่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงอยู่แล้วจึงสอบได้เป็นจอหงวนและได้รับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอมาประจำที่บ้านเกิดของตนเอง เมื่อขบวนเกี้ยวผ่านมาทางศาลาแทนคุณปรากฏว่าได้พบกับสองตายาย แต่ช่งเทียนเป่าก็ยื่นกรานว่าสองตายายทุกคนผิดเขาไม่ใช่ลูกชายของตายายอย่างแน่นอน ส่วนหญิงคนกาช่งเทียนเป่าก็สร้างคดีความปรักปรำให้ต้องโทษประหาร แต่โชคดีที่เปาบุ้นจิ้นมาช่วยไว้ได้ทันและสืบสวนข้อเท็จจริงจน

กระจ่าง ช่งเทียนเป่าจะถูกตัดสินประหารชีวิต แต่ก่อนที่มีดประหารจะได้ทำงานฟ้าผ่ามาที่ช่งเทียนเป่าสิ้นใจตาย

ตารางที่ 3.15 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สวรรค์ลงโทษ

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน สวรรค์ลงโทษ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	<p>เป็นการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองการขาดซึ่งคุณธรรมของช่งเทียนเป่าไว้ซึ่งความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณถึงแม้จะไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริงแต่เลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กกลับปฏิเสธไม่ตอบแทนบุญคุณประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งคือในฐานะที่เป็นข้าราชการช่งเทียนเป่าขาดคุณธรรมความเป็นข้าราชการที่ดี คือ ด้านความสุจริต เทียงตรง ไม่มีความรับผิดชอบ ทุจริตคอร์รัปชั่น หาประโยชน์จากงานราชการ ช่งเทียนเป่าเป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่เล็กได้สองตายายเก็บของเก่าหาเงินมาเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่หวังจะฝากผีฝากไข้แต่สิ่งที่ได้รับคือความทุกข์ใจ นับว่าช่งเทียนเป่าขาดซึ่งคุณธรรมในสิ่งที่บุตรธิดาพึงบำรุงมารดาบิดา ดังนี้ (1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ (2) ช่วยทำกิจของท่าน (3) ดำรงวงศ์สกุล (4) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทาส (5) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสพระธรรมเทศนาเรื่องทศ 6 เอาไว้ใน สิงคาลกสูตร ในพรรษาที่ 16 “ผู้มีใจตั้งมั่น ย่อมชนะฟ้า ผู้ไร้ความตั้งมั่น ฟ้าย่อมชนะคน”</p>

2.16 เปาบุ๋นจิ้น ตอน ลูกเขยจำแลง

เรื่องย่อ เกิดเรื่องประหลาดขึ้นที่สกุลหวางซึ่งจะมีพิธีมงคลสมรสลูกสาวชื่อ “เจี๋ยวี่” ซึ่งได้หมั้นหมายไว้กับชายหนุ่มชื่อ “หลิวเทียนเฟิง” มาตั้งแต่เล็กแต่ไม่เคยเห็นหน้าตากัน ครั้นพอถึงได้เวลาแต่งงานกลับมีหลิวเทียนเฟิงสองคน ซึ่งมีหลักฐานพิสูจน์ตัวตนทั้งสองคน ทำให้ไม่อาจแยกแยะได้ว่าใครคือตัวจริงตัวปลอม ซึ่งอีกด้านหนึ่งก็มีเหตุการณ์มีคนร้ายลอบสังหาร เปาบุ๋นจิ้น ซึ่งจากการสอบสวนข้อเท็จจริงพบว่าคนที่ปลอมตัวชื่อหวังตะเป็นลูกชายของหวังคุณแห่งอำเภอถ่งหยุน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการแอบอ้างเป็นหลิวเทียนเฟิงเพื่อรอโอกาสลอบสังหาร เปาบุ๋นจิ้นเนื่องด้วยจากเข้าใจผิดคิดว่าเปาบุ๋นจิ้นเป็นต้นเหตุที่ทำให้บิดาของตนต้องตาย หลังจากสำนึกผิดจึงมามอบตัวและขอรับโทษทัณฑ์

ตารางที่ 3.16 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกเขยจำแลง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกเขยจำแลง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ในตอนนี้เป็น การถ่ายแนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรม ด้านการให้อภัยของเปาบุ๋นจิ้นที่ไม่ถือสาหาความกับการกระทำของหวังตะเป็นลูกชายของหวังคุณแห่งอำเภอถ่งหยุนได้ ลอบสังหารเปาบุ๋นจิ้นหลายครั้ง แต่เนื่องด้วยความเมตตาธรรมของเปาบุ๋นจิ้นเข้าใจว่าเป็นความเข้าใจผิดของหวังตะคิดว่าเปาบุ๋นจิ้นเป็นต้นเหตุที่ทำให้บิดาของตนต้องตาย หลังจากสำนึกผิดจึงมามอบตัวและขอรับโทษทัณฑ์

2.17 ตอนกระบองวิเศษ

เรื่องย่อ อ๋องจิ้งซานมีลูกชายสองคนซึ่งมีอุปนิสัยอันธพาลเกร ซ่มเหงชาวบ้านสร้างความเดือดร้อนให้แก่บ้านเมืองไม่เว้นแต่ละวัน เนื่องด้วยความรักลูกจึงอยากส่งเสริมให้ได้จึงได้ขอให้ฮ่องเต้พระราชทานกระบองม่วงทองเพื่อเป็นตัวแทนพระองค์เดินทางไปสี่โจวเพื่อแจกจ่ายเสบียงเนื่องด้วยเกิดภาวะภัยแล้ง แต่กลับไปทุจริตคอร์รัปชันสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน

หนักขึ้น เมื่อความทราบถึงฮ่องเต้จึงโปรดเกล้าให้เป่าม้วนเงินเดินทางไปตรวจสอบจึงพบข้อเท็จจริงตามที่ถูกกล่าวหา จึงได้นำตัวฮ่องน้อยมารับโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.17 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน กระทบองวิเศษ

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏตอน กระทบองวิเศษ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ฮ่องน้อยจ้าวชีวิตเจ็ยและฮ่องน้อยจ้าวชีวิตงักถูกชายของฮ่องจั้งซานฮ่องเต้พระราชทานกระบองม่วงทองเพื่อเป็นตัวแทนพระองค์เดินทางไปสี่โจวเพื่อแจกจ่ายเสบียงเนื่องด้วยเกิดภาวะภัยแล้งแต่กลับไปทุจริตคอร์รัปชั่นสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ส่วนฮ่องจั้งซาน ขาดคุณธรรมที่ดีที่บิดาควรต้องอนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้ (1) ห้ามปรามจากความชั่ว (2) ให้ตั้งอยู่ในความดี ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสพระธรรมเทศนาเรื่องทิส 6 เอาไว้ใน สิงคาลกสูตร ในพรรษาที่ 16 “กรรมใดใครก่อผู้นั้นควรเป็นผู้รับกรรม”
(2) การใช้อำนาจธิปไตย	ในตอนนี้มีความแตกต่างของการใช้อำนาจธิปไตยที่ฮ่องเต้ประทานให้ในทางที่ชอบและในทางไม่ชอบอย่างชัดเจน คือ ฮ่องน้อยจ้าวเจ็ยและฮ่องน้อยจ้าวชีวิตงักใช้อำนาจธิปไตยที่ฮ่องเต้พระราชทานให้ผ่านการเป็นตัวแทนพระองค์โดยมีกระบองม่วงทองเป็นสัญลักษณ์เสมือนฮ่องเต้เสด็จเองแต่มีการอำนาจที่กดขี่ข่มเหงผู้อ่อนแอหรือผู้น้อย ประชาชนผู้ทุกข์ยากเหมือนหนีเสือปะจระเข้ หาที่พึ่งไม่ได้ ส่วนอีกด้านหนึ่งของการใช้อำนาจธิปไตยของเป่าม้วนเงินผ่านกระบี่อาญาสิทธิ์เพื่อคานอำนาจกับ

ตารางที่ 3.17 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน กระบองวิเศษ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง กระบองม่วงทองเป็นการต่อสู้กันระหว่างฝ่าย ธรรมะและฝ่ายอธรรม
---	---

2.18 ตอนตระกูลใหญ่ไครกล้าตะ

เรื่องย่อเป็นเรื่องราวความรักอันมั่นคงของทนายทแห่ง "ตระกูลอันดับหนึ่ง" นาม "เขมมุเหวิน" ซึ่งมีต่อหญิงม่ายคนหนึ่ง แม้มีอุปสรรคขวางกั้น แต่เขมมุเหวิน ก็ไม่ยอมท้อฝ่าฟันเพียง เพื่อได้อยู่กับหญิงคนรัก แต่สวรรค์ไม่เป็นใจบีบคั้นให้เขาต้องก่อคดีฆ่าแล้วฆ่าเล่า แม้แต่ครั้งสุดท้าย เพื่อคนที่เขารักก็ไม่อาจต่อสู้กับชะตากรรมอันเลวร้าย ทำให้เขมมุเหวินท้อแท้สิ้นกำลังใจยอมมอบตัวต่อเปาบุ้นจิ้น เพื่อค้นหาว่าอะไรคือสังขกรรมแห่งการฆ่าคนกันแน่ การที่ต้องเผชิญกับอิทธิพลอันกว้างขวางของตระกูลอันดับหนึ่งก็ทำให้เปาบุ้นจิ้นต้องทำงานลำบากอีกครั้ง อีกทั้งคดีเก่าของมุเหวินที่ฆ่าพี่ชายพี่สะใภ้อีหนูและคดีใหม่ฆ่าบ่าวไพร่สกุลตึงและจับตัวลูกชายสกุลตึงเปาบุ้นจิ้นจึงไม่อาจละเว้นได้ คำพิพากษามุเหวินฆ่าคนฆ่าถึง 2 คดี โทษหนักนักหนา จึงตัดสินให้ประหารชีวิต แต่ก่อนที่มุเหวินจะถูกประหารอึ้งแปดได้อัญเชิญราชโองการอภัยโทษเขมมุเหวินทุกข้อหาให้รับโทษเพียงแค่โทษขั้นแรกเท่านั้น

ตารางที่ 3.18 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ตระกูลใหญ่ไครกล้าตะ

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ตระกูลใหญ่ไครกล้าตะ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) การใช้อำนาจธิปไตย	ในตอนนี้เป็นกรถ่ายทอดการใช้อำนาจ ธิปไตยขององค์ฮ่องเต้ซึ่งขาดหลักธรรมมาภิ- บาล คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส ความ เสมอภาค เนื่องด้วยผลสุดท้ายแล้วด้วยความผิด ของมุเหวินจะถูกประหารอึ้งแปดได้อัญเชิญ ราชโองการอภัยโทษเขมมุเหวิน ทุกข้อกล่าวหา ให้รับโทษเพียงแค่โทษขั้น

ตารางที่ 3.18 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ตระกูลใหญ่ไครกล้าแตะ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	แรกหลุโทษเท่านั้น ซึ่งการใช้อำนาจอำนาจ อธิปไตยของฮ่องเต้เพื่อแทรกแซงในคดี ดังกล่าวไม่มีเหตุผลอธิบายที่สามารถอธิบาย ได้ ไม่มีความเสมอภาคทางกฎหมายขาดหลัก นิติธรรม “ตราบิดไม่ขึ้นศาล...คดีก็ไม่มีวัน สิ้นสุด แม้เป็นตระกูลอันดับหนึ่ง แต่ภายใต้ กฎหมาย ถือว่าทุกคนเท่าเทียม”

2.19 ตอน ดวงใจแม่

เรื่องย่อ เรื่องราวกล่าวถึงบุคคลซึ่งเป็นแม่โดยไม่ต้องสงสัย เนื้อหากล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของผู้เป็นแม่ตลอดจนความรักความผูกพันของพี่น้องซึ่งไม่ได้เกี่ยวพันโดยสายเลือด ความเข้มแข็งและต่อสู้ชีวิตของผู้เป็นแม่ผ่านตัวละครคือชีวิตเอื้อ สาเหตุเนื่องจากสามีของชีวิตเอื้อออกทะเลเพื่อหาปลาแต่กลับล้มป่วยเสียชีวิตกลางทะเล ทำให้นางลูกหลอกให้แต่งงานกับจางเต๋อเป่าพ่อม่าย จางเต๋อเป่าฆ่าหมอยังชีพเลี้ยงดูลูกสองคนและพ่อที่ชราภาพชีวิตเอื้อพร้อมด้วยลูกสองคนแต่งงานกับจางเต๋อเป่า จางเต๋อเป่าซึ่งมีจิตใจดีงามประสานสองครอบครัวเป็นหนึ่งเดียวกัน จากความขัดแย้งที่มีแต่เดิมได้กลับกลายเป็นความเข้าอกเข้าใจกันปรองดองเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่แล้วจางเต๋อเป่าก็ล้มป่วยลงจนถึงแก่ความตายชีวิตเอื้อซึ่งมีจิตใจที่เข้มแข็งหอบความหวังและความกล้าต่อสู้ชีวิต แยกรับภาระอันหนักอึ้งของครอบครัวตามลำพัง คนในครอบครัวลูก ๆ ที่มีความแตกต่างกันทางสายเลือดและพ่อสามีซึ่งชราภาพ ความเข้มแข็งของผู้เป็นแม่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูกๆ ตามลำพัง ชีวิตที่มีทั้งรอยยิ้มและน้ำตาจากบทบาทของชีวิตเอื้อทำให้ทุกคนตระหนักถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีต่อครอบครัวและสังคม ตลอดจนความยิ่งใหญ่ของผู้เป็นแม่

ตารางที่ 3.19 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดวงใจแม่

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดวงใจแม่	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ประเทศชาติจะก้าวหน้าคนในประเทศต้องมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต สถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างคนที่มีคุณภาพ ในคดีดวงใจแม่เป็นเรื่องราวกล่าวถึงบุคคลซึ่งเป็นแม่มีความมั่นคงหนักแน่นมีความเข้าใจและคอยสนับสนุนลูก ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นผู้นำครอบครัว แม่ผู้เสียสละ สอนให้ดีเป็นคนดีของสังคม ซึ่งหน่วยของสังคมที่สำคัญที่สุด ได้แก่ครอบครัว

2.20 ตอน ประหารมังกร

เรื่องย่อ เรื่องราวเกิดขึ้นจาก “บันทึกหนังแกะ” หนึ่งแผ่นที่ทำให้คนต้องตายเป็นจำนวนมาก ซึ่งความสำคัญของบันทึกหนังแกะนี้มีความเชื่อมโยงกับตระกูลเหวินแห่งหู่โจวที่บรรพชนได้สร้างความดีความชอบต่อบ้านเมืองเป็นอย่างมากร่วมบุกเบิกสถาปนาราชวงศ์ซ่งกับองค์ไท่จูตระกูลเหวินแห่งหู่โจวมีอำนาจและอิทธิพล ผู้ปกครองสกุลคือเหวินเล่าฮุยในอดีตแม่ของฮองเต้ พร้อมทั้งมีลูกชายมีลูกชายสี่คน และสี่พี่น้องสกุลเหวินยังได้รับฉายาในยุทธภพว่า สี่มังกรหู่โจว คือ คนโตมีชื่อว่าเหวินเหยียนอุปนิสัยสุขุม เยือกเย็นใจคอเหี้ยมโหด ฉายามังกรเกร็ดทอง ลูกคนรองชื่อเหวินอี้เจ้าเล่ห์เพทุบายแต่สุขภาพอ่อนแอ ฉายามังกรจีโรค คนที่สามเหวินลี่นิสัยขี้ว้าวามชอบใช้กำลัง ฉายามังกรตาเดียว คนที่สี่เหวินซัน สุภาพ อ่อนโยน เก่งทั้งบู้และบู้ ฉายามังกรหน้าหยก บันทึกหนังแกะมีความสำคัญกับตระกูลเหวินเป็นอย่างมากเพราะในบันทึกความว่าที่แสดงให้รู้ว่าในอดีตบรรพบุรุษของตระกูลเหวินเป็นคนขายชาติ ดังนั้นเพียงเพื่อตามติดบันทึกหนังแกะกลับมาทำลายทำให้สกุลเหวินต้องฆ่าคนวางเพลิงมีโทษมหันต์ และเมื่อเป่าบู้ขึ้นได้รับพระราชโองการให้มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าหู่โจวแทนผู้ว่าคนเก่าที่ถูกสังหาร จึงสามารถจับตัวพี่น้องสกุลเหวินมารับโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.20 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารมังกร

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารมังกร	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	สกุลเหวินเป็นตระกูลใหญ่อันดับหนึ่งแห่ง หุโจวที่บรรพชนได้สร้างความดีความชอบต่อ บ้านเมืองเป็นอย่างมากร่วมบุกเบิกสถาปนา ราชวงศ์ซ่งกับองค์ไท่จูขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม ใช้อำนาจกดขี่แห่งราษฎร มีหน้าซำยัง ฆ่าคนวางเพลิงกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนสำหรับเปาบุ๋น- จิ้นความยากลำบากการตัดสินใจคือการใช้อำนาจ แทรกแซงคดีของราชครูฝ่งจี้ แต่ด้วยความ ที่เปาบุ๋นจิ้นเป็นข้าราชการที่กล้ายืนหยัด ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ชอบธรรม เสียสละ อดทน ยึดหลักวิชาและ จรรยาวิชาชีพ ไม่ยอมโอนอ่อนตามอิทธิพล ใด ๆ และซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา มีหลักธรรม สุดท่ายี่มังกกรแห่งหุโจวจึงได้รับ โทษตามกฎหมาย ดังคำกล่าวของเปาบุ๋นจิ้นที่ว่า “มีกฎหมายอยู่ในมือแต่ให้ความเป็นธรรมแก่ ประชาชนไม่ได้ถือว่าเป็นผู้ไร้ซึ่ง คุณธรรม”

2.21 ตอน รักวิปโยค

เรื่องย่อ เรื่องราวก็หญิงสาวนางหนึ่งชื่อเฉียน โหยว ถูกสามีกล่าวหาว่าคบชู้ผู้ชาย แต่ความเป็นจริงก็คือ การที่นางถูกกล่าวหาเช่นนี้เป็นเพราะสามีนางชื่อว่าสื่อหย่งจิ้งซึ่งเป็นหมอยู่ในหมู่บ้านสื่อเจียนเมื่อตรวจร่างกายตนเองพบว่าตนไม่สามารถมีทายาทสืบสกุล ได้จึงคิดหาวิธีเพื่อให้สามารถมีลูกไว้สกุล ซึ่งเมื่อ 7 ปีที่ผ่านมามีบัณฑิตตกยากคนหนึ่งเดินทางผ่านมาชื่อว่าหลิวซิงฝิง สื่อหย่งจิ้งจึงวางแผนให้หลิวซิงฝิงนอนกับภรรยาของตนเองด้วยวิธีการวางยาภรรยาของตน

เพื่อให้ตนเองสามารถมีลูกสืบสกุล หลังจากนั้นเงิน โหยวก็ตั้งครุฑ และได้คลอดลูกเป็นผู้ชายสม
 ตั้งใจของสื่อหย่งจิ่ง แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ 7 ปีที่แล้วยังคงฝังใจสื่อหย่งจิ่งยากที่ลืมได้ง่าย ๆ
 สื่อหย่งจิ่งจากที่เคยเป็นหมอที่มีอุปนิสัยสุภาพ อ่อนโยน กลับเปลี่ยนไปเป็นคนละคนกลายเป็นคนนี้
 เหล่า เมายา ทำร้ายลูกเมีย เมื่อเหตุการณ์บานปลายจึงหาเรื่องปรักปรำเงิน โหยวว่าคบชู้ เงิน โหยวจึง
 ถูกมัดใส่แพล่องไปตามน้ำ ตามกฎของหมู่บ้านสื่อเจียน แต่โชคยังข้างแม่ทัพซันจีมาผ่านมา
 มิน่าซ้ำยังรับเงิน โหยวเป็นภรรยา แต่เหตุการณ์กลับวุ่นวายมากขึ้นเมื่อลูกชายของเงิน โหยว
 ชื่อสื่อชิง ได้หนีออกจากบ้านเพื่อออกตามหาแม่ที่เมืองไคฟง เมื่อทั้งสองได้พบกันกลับต้องพบ
 วิบากกรรมเพราะบังเกิดหิวชิงผิง ได้ย้อนกลับมาเพื่อทวงลูกชายคืนเพราะภรรยาของเขาก็ไม่
 สามารถมีลูกสืบสกุลให้ได้เช่นกัน ส่วนสื่อหย่งจิ่งก็เข้ามาตามหาสื่อชิงที่เมืองไคฟงเช่นกัน เมื่อเรื่อง
 ทุกอย่างยากที่จะลงเอยด้วยดี แม่ทัพซันจีพลังมือฆ่าหิวชิงผิง และสื่อหย่งจิ่งตายทั้งสองคน จน
 เปาบุ้นจิ้นต้องสอบสวนหาข้อเท็จจริงจึงพบว่าแม่ทัพซันจีเป็นฆาตรกร แต่ด้วยวิฤตยาศาสตร์ของแม่
 ทัพซันสูง จึงสามารถหนีออกจากศาลไคฟงได้ แต่สุดท้ายแม่ทัพซันจีเลือกวิธีจบชีวิตด้วยน้ำมือ
 ตนเอง

ตารางที่ 3.21 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักวิปโยค

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักวิปโยค	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
หลักธรรมาภิบาล (ความเสมอภาค, หลักนิติ ธรรมและความโปร่งใส)	เปาบุ้นจิ้นมีหลักธรรมาภิบาลในการทำงาน ถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองผ่าน บทสนทนาระหว่างเปาบุ้นจิ้นกับแม่ทัพซัน คือ เมื่อแม่ทัพซันจ้านด้วยหลักฐานที่ชี้ชัดว่าแม่ ทัพซันเป็นฆาตรกรที่ฆ่าหิวชิงผิง เปาบุ้นจิ้น กล่าวว่าที่ผ่านเคยล่วงเกินขุนนางน้อยใหญ่นับ ไม่ถ้วนที่สามารถแคล้วคลาดปลอดภัยได้เพราะ เมตตาของฮ่องเต้และความศรัทธาของประชา ชนดังกล่าวที่ว่า “เบื้องบนเป็นธรรม เบื้องล่าง ภักดี” แม่ทัพซันกล่าวได้ตอบว่าหากไม่มีทหาร กล้าอย่างพวกเราคอยปกป้องบ้านเมืองราษฎร จะอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างไรเปาบุ้นจิ้น

ตารางที่ 3.21 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักวิปโยค	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	<p>เป็นข้าราชการฝ่ายขุน ไหนเลยจะเข้าใจทหารหาญอย่างเรา และเพียงแค่ว่าชาวบ้านเพียงไม่กี่คนจะเป็นอะไรหนักหนา เมื่อได้ยินคำกล่าวของแม่ทัพชั้น เป่าขลุ่ยจีนจึงกล่าวว่าทหารสมควรฆ่าศัตรูไม่ใช่ราษฎรที่ยังบ้านเมืองสงบได้ก็ยิ่งควรรักษาไว้ ถ้าเรื่องนี้เป็นจุดใหญ่และบรรดาแม่ทัพก็คิดเหมือนอย่างแม่ทัพชั้นรากฐานบ้านเมืองมีต้องสิ้นกลอนทหารฆ่าคนตายราษฎรไม่มีกำลังต่อสู้ก่อให้เกิดความโกรธแค้นกลายเป็นความรู้สึกต่อต้านถึงตอนนั้นไม่จำเป็นต้องมีประเทศใดมารุกรานการจลาจลภายในก็มีผลต่อบ้านเมืองอย่างมากแล้ว ด้วยเหตุผลฆ่าคนต้องชดใช้ชีวิตกฎหมายบัญญัติไว้จึงไม่อาจจะเว้นใครได้</p>

2.22 ตอน เลือดล้างตระกูล

เรื่องย่อ คืบหนึ่งมีคนร้ายกลุ่มหนึ่งลักลอบเข้าไปในบ้านผู้ตรวจการจี้กั้งฆ่าล้างคนทั้งตระกูล โชคดีที่ถูกสาวชื่อหมิงเยี่ย และน้องชายอีกสองคนรอดชีวิตมาได้พร้อมกับสุนัขแสนรู้ชื่อ อาจี้ ซึ่งอาจี้สามารถคาบหลักฐานชิ้นสำคัญของคดีมาได้หนึ่งชิ้นคือร่องเท้าข้างหนึ่งของคนร้าย เมื่อพี่น้องทั้งสามคนหนีรอดมาได้จึงได้รับการช่วยเหลือโดยบังเอิญ เพราะเจียงเหวินไหหลงรักหมิงเยี่ยตั้งแต่แรกพบจึงชักชวนให้มาอาศัยที่บ้านตน แต่หารู้ไม่ว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการฆ่าล้างตระกูลจี้กั้งคือ เจียงเหวินไหบิดาของตน ซึ่งเจียงเหวินไหจึงพยายามทุกวิถีทางการทำลายหลักฐานคือร่องเท้าหนึ่งของคนร้าย แต่ความพยายามต้องล้มเหลวเพราะความจริงปรากฏ เป่าขลุ่ยจีนจึงสามารถจับตัวเจียงเหวินไหมาลงโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.22 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เลือดล้างตระกูล

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เลือดล้างตระกูล	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม	<p>ในคดีนี้เจียงเหวินไห่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม การยับยั้งชั่งใจเมื่อตนได้เสียลาก ถูกขัดผลประโยชน์ ซึ่งเจียงเหวินไห่เป็นคนประเสริฐกว่าสรรพสัตว์ใดๆ แต่ไม่มีจริยธรรมก็จะไม่ต่างอะไรกับเครื่องจานและจะไม่ได้รับการยกย่อง ฉะนั้น การบำเพ็ญธรรม จึงให้เห็นความสำคัญของแบบแผนจริยธรรม รักผู้อื่นเคารพให้เกียรติผู้อื่น เช่นนี้ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติสูงส่ง ไม่ละอายต่อจริยธรรม และมีความละเอียดต่อการกระทำชั่ว</p>
(2) ความซื่อสัตย์ สุจริต	<p>ในคดีนี้เป็นการถ่ายทอดแนวความคิดความซื่อสัตย์ ของอาจีสูนัขตัวที่มีความซื่อสัตย์เป็นที่ตั้ง อาจีแสดงให้เห็นว่าแม้ในช่วงหนึ่งจะถูกเจ้านายจับได้และไม่ยอมรับแล้วเนื่องจากมีความเข้าใจผิด แต่อาจีกลับแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ และห่วงใยเจ้าของอย่างมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งละครในคดีนี้พยายามถ่ายทอดคุณธรรม ความซื่อสัตย์ผ่านตัวละครที่เป็นสุนัขอย่างอาจีที่มีความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ต่อเจ้าของดังเช่น ตั้งแต่ทำราชการมา เปาบุ้นจิ้นมีแต่ความซื่อสัตย์ สุจริตไม่เคยฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่เคยกินตามน้ำหรือทวนน้ำ ไม่ใช่ว่าโง่เขลาคอร์รัปชันไม่เป็น หามิได้ เปาบุ้นจิ้นเป็นคนฉลาดทำการอันใดไม่เคยพลาด แม้มีอำนาจล้นมือแต่ไม่เคยใช้อำนาจในทางมิชอบ</p>

2.23 ตอน เจ้าสาวจอมปลอม

เรื่องย่อ เมื่อสกุลณีได้รับราชโองการให้ยกลูกสาวชื่อถิณีหนีงให้แต่งงานกับลูกข้าหลวงชื่อหูเทียนหลุน แต่ถิณีหนีงกลับมีคนรักอยู่แล้วชื่อว่าหลิวเจิ้นซุน และเมื่อทราบข่าวหลิวเจิ้นซุนกินเหล้าเมามาขออาสาในงานแต่งงานทำให้ถูกทางการจับกุมและเป่าบันจิ้นได้พิจารณาโทษให้เกณฑ์ทหารที่ชายแดน แต่ในระหว่างทางพบทหารเหลียวหลิวเจิ้นซุนต่อสู้กับทหารอย่างองอาจจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “แม่ทัพพิทักษ์ชาติ” แต่หลิวเจิ้นซุนหาผู้ไม่เป็นผู้ที่เป็นเจ้าสาวในการสมรสพระราชทานในครั้งนั้นกลับไม่ใช่ถิณีหนีงคนรัก แต่เป็นหยุนเซียนที่อาสาขอแต่งงานแทนเพราะหูเทียนหลุนไม่เคยเห็นหน้าตาของถิณีหนีง แต่เมื่อหลิวเจิ้นซุนกลับมาเมืองไคฟงอีกครั้งเรื่องราวก็กลับวุ่นวายขึ้นอีกครั้งเพราะหลิวเจิ้นซุนกลับไปพบถิณีหนีงในหอนางโลมแห่งหนึ่ง แต่ก็ไม่กล้าบอกใครเพราะจะถือว่าเป็นการขัดราชโองการมีโทษถึงประหาร แต่ความลับไม่มีในโลกสุดท้ายด้วยความหึงหวงของหยุนเซียนเรื่องราวทั้งหมดก็ถูกเปิดเผย เมื่อเรื่องราวถึงองค์ฮ่องเต้ ทรงพิจารณาแล้วว่าสกุลหูกราบพูลความเท็จตั้งแต่เริ่มต้น จึงอภัยโทษให้แก่สกุลณีให้พ้นความผิดฐานขัดราชโองการ

ตารางที่ 3.23 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เจ้าสาวจอมปลอม

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เจ้าสาวจอมปลอม	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ในตอนนี้อ่ายทอดแนวความคิดหลักทศพิธราชธรรมในข้อวิโรชนะคือ การธำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมขององค์ฮ่องเต้เมื่อได้ทราบความจริงว่าสกุลหูกราบพูลความเท็จตั้งแต่เริ่มต้น จึงอภัยโทษให้แก่สกุลณีให้พ้นความผิดฐานขัดราชโองการ

2.24 ตอน เป่าบันจิ้นตัวจริงตัวปลอม

เรื่องย่อ เป็นเรื่องราวการก่อกบฏของขุนนางเก่าแก่มีตำแหน่งเป็นถึงอ๋องสันติปกครองเมืองอู่โจวชื่อว่าสี่กั้วจู้ ซึ่งฉวยโอกาสก่อกบฏโดยการจับตัวฮ่องเต้ในขณะที่ฮ่องเต้ปลอมเป็นสามัญชนออกตรวจเยี่ยมราษฎรอย่างลับๆ แต่คาดไม่ถึงว่าคนใกล้ชิดอย่างซึ่งเป็นขันทีชื่อว่า จะเป็นหนอนบ่อนได้และคิดคดทรยศไปเข้ากับสี่กั้วจู้ เมื่อฮ่องเต้หายตัวไปเป่าบันจิ้นจึงส่งองค์รัช

จั้นเจาออกตามหา และเรื่องต้องวุ่นวายมากขึ้นเมื่อเขียนเต๋าก็ออกตามหาหลานได้แปลงร่างให้กลายเป็นเปาบุ๋นจิ้น แต่เรื่องกลับวุ่นวายมากขึ้นเมื่อเปาบุ๋นจิ้นตัวจริงได้เดินทางมาถึงเมืองอี้โจวพร้อมอำมาตย์หวัง อ๋องแปด และราชครูผั่งจี ซึ่งเมื่อเรื่องถูกเปิดเผยสื่อก๊วจู้ก็บังคับให้เขียนเต๋าแปลงร่างให้ตนกลายเป็นบุ๋นจิ้น จึงมีเปาบุ๋นจิ้นสองคน จนนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงว่าใครคือเปาบุ๋นจิ้นตัวจริงตัวปลอมด้วยคำถามจากหลากหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องและเป็นผลงานของเปาบุ๋นจิ้น ซึ่งสื่อก๊วจู้ที่ปลอมตัวเป็นเปาบุ๋นจิ้นก็สามารถตอบได้ทุกคำถามเพราะก่อนที่จะมีการคิดก่อการกบฏนั้น สื่อก๊วจู้ได้ศึกษาตัวตนของเปาบุ๋นจิ้นได้อย่างแตกฉาน แต่พอถึงคำถามสุดท้ายคือ ในขณะที่องค์ฮ่องเต้หายตัวไป ณ ศาลไคฟง ก็เกิดเหตุการณ์ประหลาดอย่างหนึ่งเช่นเหตุการณ์นั้นเปาบุ๋นจิ้นตัวปลอมไม่สามารถตอบได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวคือ มีลมพัดแรงพัดเอาเต๋าหินยักษ์ตัวหนึ่งที่ประดิษฐานอยู่อุทยานในวังหลวงพัดมาที่ศาลไคฟง แดมเต๋าหินยักษ์ตัวดังกล่าวตาทิ้งสองข้างยังมีเลือดไหลออกมาอีกด้วย ด้วยคำถามนี้ทำให้สื่อก๊วจู้จนปัญญา ที่ตอบคำถาม จึงถูกตัดสินโทษในข้อหากบฏ

ตารางที่ 3.24 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เปาบุ๋นจิ้นตัวจริงตัวปลอม

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เปาบุ๋นจิ้นตัวจริงตัวปลอม	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
หลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในตอนนี้มีบทพิสูจน์คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดีต่อชาติ ความหนักแน่นและความสำนึกในตำแหน่งหน้าที่ของเปาบุ๋นจิ้น เพราะอ๋องสันติปกครองเมืองอี้โจวชื่อว่าสื่อก๊วจู้คิดก่อการกบฏได้จับตัวฮ่องเต้ไว้ และบีบบังคับด้วยกลวิธีมากมายเพื่อให้เปาบุ๋นจิ้นเปลี่ยนมาเข้ากับฝ่ายของตนเนื่องด้วยสื่อก๊วจู้มีความชื่นชมการทำงานของเปาบุ๋นจิ้นเป็นการส่วนตัว แต่ไม่ว่าจะทำวิธีใดก็ตามกลับพบว่าไม่สามารถใจเปาบุ๋นจิ้นที่ยึดหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ ไม่ยอมโอนอ่อน

ตารางที่ 3.24 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เปาบุ้นจิ้นตัวจริงตัวปลอม	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง ตามอิทธิพลใดๆ ไม่สามารถทำให้เปาบุ้นจิ้น เอาหูไปนา เอาตาไปไร่ แสร้งทำเป็นไม่รู้ไม่ เห็น สุดท้ายสื่อก็จู่จึงถูกตัดสินประหารชีวิต ตามกฎหมายเหี้ยมโหด
---	--

2.25 ตอน ยอดหญิงแห่งแผ่นดิน

เรื่องย่อเป็นเรื่องราวของหญิงผู้หนึ่งที่ถูกลูกสาวจนเติบโตใหญ่ ได้รับการยกย่องจากผู้คนโดยทั่วว่าเป็น "หญิงม่ายตัวอย่าง" ของอำเภอ ซ้ำยังได้รับพระราชทานป้ายเกียรติคุณยกย่องจากราชสำนักอีก ซึ่งกฎหมายช่องกำหนดไว้ว่าหญิงม่ายต้องเป็นหม้ายอย่างน้อย 30 ปี และต้องรักษาจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด แต่แล้วนางจางหลิวซื่อกลับตกเป็นผู้ต้องหาฆ่าชายผู้หนึ่ง ซึ่งอ้างตนว่าเป็นสามีของนางตายชื่อจางอู่อู่ย ทำให้เปาบุ้นจิ้นต้องสืบหาเบื้องหลังและสาเหตุที่เป็นมา ขณะเดียวกันก็มีนักเลงเจ้าถิ่นอีกคนคืออู๋เหยินคอยก่อกวนให้คดีไขว้เขว ยากจะสืบหาความจริงได้สุดท้าย หญิงม่ายผู้รักเกียรติของตนก็ต้องลุกขึ้นต่อสู้ และเผชิญหน้ากับความจริงที่เกิดขึ้น เปาบุ้นจิ้นพิจารณาคดีตามหลักฐานจึงได้พิจารณาตัดสินคดีให้ประหารชีวิตนางจางหลิวซื่อ แต่นางจางหลิวซื่อขอกลับบ้านไปเอาป้ายพระราชทานมาฝากเปาบุ้นจิ้นคืนราชสำนักก่อน เปาบุ้นจิ้นก็อนุญาตแต่ในระหว่างทาง นางจางหลิวซื่อได้วิ่งเอาหัวชนเสาตาย เปาบุ้นจิ้นถึงกับรำพึงว่า เกียรติสร้างคนได้ ก็ฆ่าคนได้เช่นกัน

ตารางที่ 3.25 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดหญิงแห่งแผ่นดิน

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดหญิงแห่งแผ่นดิน	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง เป็นเรื่องราวการถ่ายทอดแนวความคิดทาง สังคมเกี่ยวกับการไม่ควรยึดมั่นถือมั่นใน เกียรติยศชื่อเสียงจนเกินไปจนขาดดีสัมปชัญญะ กระทำความผิดถึงขั้นฆ่าคนตายดังเช่นนางจาง
--	---

ตารางที่ 3.25 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดหญิงแห่งแผ่นดิน	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	หลิวซือได้รับพระราชทานป้ายหญิงม่ายตัวอย่างประจำอำเภอแต่เมื่อวันหนึ่งสามีที่ตนเองคิดว่า เสียชีวิตแล้วกลับมางหลิวจง ซ็อกกลับมาสามีด้วยเหตุผลเพียงกลัวว่าจะเสื่อมยศถูกถอดตำแหน่งหญิงม่ายตัวอย่างไปเพียงเท่านั้น

2.26 ตอน อภินิหารฝ้ายนัตกิ้นเลือด

เรื่องย่อเป็นเรื่องราวของการแก้แค้นแทนพ่อของหญิงที่ชื่อว่า “เหลียนไฉ่หยุน” ใช้อาวุธในการสังหารคือ “ฝ้ายนัตโลहित” ซึ่งวิธีสังหารของฝ้ายนัตโลहितคือดูดเลือดเหยื่อจนแห้ง แต่ความพิเศษของฝ้ายนัตโลहितก็คือเมื่อสังหารหนึ่งคนสามารถนำไปช่วยชีวิตคนอีกหนึ่งคนได้ เรียกว่า ชีวิตแลกชีวิต เมื่อคดีถึงศาลไคฟงการสอบสวนหาเท็จจริง ปรากฏว่าที่ผ่านเหลียนไฉ่หยุน เข้าใจผิดมาตลอดว่าเหลียนคุนซึ่งเป็นพ่อบุญธรรมของตนเป็นผู้สังหารพ่อที่แท้จริง แต่พอได้เข้าใจ กระจางซัดก็ไม่สามารถลบล้างความผิดที่สังหารผู้บริสุทธิ์ได้ นางจึงสละชีวิตตนเองเพื่อรักษาหัวหยุนให้หายจากโรคประหลาดและก่อนตายนางบอกว่าการที่จะทำลายอิทธิฤทธิ์ของฝ้ายนัตได้คือ ต้องใช้เลือดของเปาบุ๋นจิ้นเพียงเท่านั้นถึงจะสยบอำนาจของฝ้ายนัตโลहितได้

ตารางที่ 3.26 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อภินิหารฝ้ายนัตกิ้นเลือด

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อภินิหารฝ้ายนัตกิ้นเลือด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
หลักคุณธรรม จริยธรรม	เรื่องราวการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองในตอนฝ้ายนัตกิ้นเลือดปรากฏผ่านตัวละครที่ชื่อเหลียนไฉ่หยุนซึ่งทั้งชีวิตของนางจมอยู่กับการฆ่าผู้บริสุทธิ์เพียงเพื่อจะบีบให้

ตารางที่ 3.26 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อภินิหารฝ้ายนัคน์กิ้นเลือด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	<p>มาตรการที่ฆ่าฟองนางปรากฏตัว แต่เมื่อนาง สำนึกผิดกลับสามารถสละชีวิตตนเองเพื่อ รักษาหัวหยุนให้หายจากโรคประหลาดและ บอกวิธีการในการทำลายในการทำลายฝ้ายนัคน์ โหดด้วยการใช้เลือดผู้มีคุณธรรมคือเปาบุ้น จิ้นทำลายอิทธิฤทธิ์ของฝ้ายนัคน์ลงได้ “ความ แค้นเปรียบเหมือนดาบสองคม ทำร้ายได้ทั้ง คนอื่นและตัวเองถ้ายังไม่ถูกผู้ไม่เกี่ยวข้อง ก็ ถือว่าเป็นบาปยิ่งนัก ควรใช้เมตตาบาลล้าง ความแค้นความบาดหมางให้สิ้นสุด”</p>

2.27 ตอน รักแท้คนละโลก

เรื่องย่อ บัณฑิตหนุ่มจางถงกวางกับภรรยาจ้าวเจียหยู ถูกกล่าวหาว่าจับคนไปเรียก
ค่าไถ่ต้องโทษประหารชีวิตทั้งที่ไม่ได้ทำความผิดใดๆ แต่เพราะถูกคนให้ร้ายจนคดีเบี่ยงเบนจึงทำ
ให้ทั้งสองต้องเป็นแพะรับบาป ณ ลานประหารขณะที่เพชรฆาตกำลังจะลงดาบ เปาบุ้นจิ้นเมื่อทราบ
ความเป็นก็สั่งจางหลงเจ้าหูอันเชิญกระบี่อาญาสิทธิ์เดินทางไปขัดขวางการประหารไว้ก่อนแต่ไม่
ทันช่วยชีวิตจางเจียหยูไว้ได้ จึงเหลือรอดชีวิตเพียงแก่จางถงกวางแต่ก็กลายเป็นคนเศร้า โศกเสียใจ
อยากตายตามภรรยาเพราะความรักความผูกพันที่มีต่อกัน ส่วนวิญญาณจ้าวเจียหยุนั้นเล่าก็เป็นห่วง
สามีนักหนาจนไม่ยอมไปเกิดใหม่ คอยวนเวียนช่วยเหลืออยู่ใกล้ๆ เมื่อเปาบุ้นจิ้นได้รู้พื้นคดีใหม่
กลับพบข้อพิรุธมากมายในการตัดสินคดี ซึ่งคดีนี้ผู้รับผิดชอบในการตัดสินคดีคือ ผู้ตรวจการเจ็ด
มณฑลเหอเหวินซู่มีชื่อจริงว่าอาหลางและเป็นผู้บงการจับเหอต้าโหย่วไปเรียกค่าไถ่และเป็น
มาตรการตัวจริงที่ฆ่าเหอต้าโหย่วโดยโยนความผิดให้กับจางถงกวางและภรรยาจ้าวเจียหยูให้รับผิดชอบ

ตารางที่ 3.27 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักแท้คนละโลก

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน รักแท้คนละโลก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
<p>หลักคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>หลักการใช้อำนาจอุปไทย</p>	<p>ในคดีรักแท้คนละโลกนี้ได้มีการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองและความสำคัญของการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ของเปาบุ้นจิ้นในฉากหนึ่งในละครในขณะที่ลูกทวดพ่อผู้ตาบอดของจางถงกวงได้ คืบคั้นเพื่อจะไปพบเปาบุ้นจิ้นหวังจะให้ช่วยลูกชายและ ลูกสะใภ้ สวรรค์เมตตาคนดีเจ้าที่ได้นำตัวลูกทวดที่ตาบอดไปนอนขวางทางขบวนเกี้ยวของเปาบุ้นจิ้นเพื่อเปาบุ้นจิ้นได้ผูกคอตายกับลูกทวดจึงทราบที่มาที่ไปของเรื่องจึงเกิดความสงสัยว่าทำไมลูกทวดซึ่งตาบอดจึงสามารถเดินทางเพียงลำพังมาที่เมืองไคฟงได้เหตุการณ์ครั้งนี้คงไม่เรื่องบังเอิญ ในฉากนี้แสดงให้เห็นว่าเปาบุ้นจิ้นในฐานะข้าราชการไม่มีพฤติกรรมเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ มีน้ำซ้ายังมีเมตตาธรรม เพราะคิดว่าคตินี้คงมีเงื่อนไขแอบแฝงจึงไม่รอช้าสั่งจางหลงเจ้าหูอันเชิญกระบี่อาญาสิทธิ์เดินทางไปขัดขวางการประหารไว้ก่อนแต่ไม่ทันช่วยชีวิตจางเจี๋ยหยูไว้ได้ จึงเหลือรอดชีวิตเพียงแค่จางถงกวงเท่านั้น</p>

2.28 ตอน ลูกทวดพี

เรื่องย่อ เป็นเรื่องราวการติดตามหาลูกชายของก๊วยกงหลังจากการเกษียณราชการในตำแหน่งชั้นที่ประจำพระตำหนักฮ่องเต้เห็นว่ามีความดีความชอบเลยพระราชทานหยกให้เป็นรางวัล เปาบุ้นจิ้นและอำมาตย์หวังซึ่งเป็นเพื่อนสนิทจึงจัดงานเลี้ยงส่งให้จึงทำให้ได้รู้ว่าก๊วยกงมีลูกชายที่พลัดพรากไปอยู่คนหนึ่ง เปาบุ้นจิ้นจึงสั่งให้องครักษ์จันเจาช่วยตามหาอีกแรงหนึ่ง จัน

เจ้าหลังสืบข่าวจนได้เบาะแสแล้วว่าลูกชายกึ่งกงคือลูกชายคนรองของบ้านหลิวต้าซานที่ท่านหลิวรับเลี้ยงไว้ จึงพากึ่งกงไปหาลูกทันทีแต่ลูกหลิวหยุนเฟยซึ่งอยู่ที่บ้านคนเดียวแอบอ้างว่าเป็นลูกของกึ่งกงเพราะเห็นว่ากึ่งกงมีทรัพย์สินสมบัติมากมาย เนื่องจากไม่ใช่เป็นลูกที่แท้จริงของกึ่งกงจึงไม่ได้ดูแลกึ่งกงตามที่คาดหวังทำเรื่องอกตัญญูมากมาย ถึงขั้นไล่กึ่งกงออกจากบ้านไปเป็นขอทาน แต่เนื่องจากกึ่งกงไม่ทราบความจริงจึงไม่ยอมถือสาเอาความลูกชายของตน ภายหลังกึ่งกงทราบความจริงว่าหลิวหยุนหลงซึ่งเป็นพี่ชายคนโตของของหลิวต้าซานต่างหากที่เป็นลูกชายของตนเอง เมื่อเรื่องราวทุกอย่างถูกเปิดเผยว่าฆาตกรที่แท้จริงที่ลงมือฆ่าหลิวต้าซานก็คือหลิวหยุนเฟยเพราะกลัวว่าพ่อบุญธรรมของตนจะเปิดเผยความลับที่ว่าตนไม่ใช่ลูกที่แท้จริงของกึ่งกง เมื่อคดีทุกอย่างคลี่คลายหลิวหยุนเฟยจึงถูกเป่าปุ่นจิ้นตัดสินประหารชีวิต

ตารางที่ 3.28 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกทรีพี

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกทรีพี	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	<p>ในตอนลูกทรีพีมีการถ่ายแนวความคิดทางสังคมการเมืองเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมการรู้จักคุณและตอบแทนคุณอันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของคนดีและการเป็นลูกที่ดีต้องมีความกตัญญูและกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ เมื่อขาดซึ่งคุณสมบัติของการเป็นลูกที่ดีก็ไม่สามารถเป็นผู้นำคนที่ดีได้ถ้าลูกทรีพี โชคดีมีอำนาจวาสนาก็จะมีแนวโน้มในการใช้อำนาจเพื่อกดขี่ข่มเหงผู้อื่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม</p> <p>ดังเช่นหลิวหยุนเฟยซึ่งเป็นลูกกำพร้าได้รับการเลี้ยงดูจากหลิวต้าซานตั้งแต่ยังเป็นเด็กกลับสามารถฆ่าพ่อเลี้ยงของตนเองได้เพียงเพื่อต้องการลาภยศสรรเสริญ มีหน้าซำยังโยนความผิดให้กับหลิวหยุนหลงให้รับเคราะห์แทนตน นับว่าเป็นคนที่ขาดซึ่งคุณธรรม ตามหน้าที่</p>

ตารางที่ 3.28 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ลูกทรี	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	บุตรีดาพึงบำรุงมารดาบิดา ดังนี้คือ (1) ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ (2) ช่วยทำกิจของท่าน (3) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสพระธรรมเทศนาเรื่องทิส 6เอาไว้ใน สิงคาลกสูตรในพรรษาที่ 16

2.29 ตอน ดอกเหมยปลิดชีพ

เรื่องย่อชีวิตคำคัญของหญิงสาวคนหนึ่งคือเซี่ยเหเมย ซึ่งเดิมเกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่นแต่ตอนหลังแม่ไปมีชู้ทำให้ผู้เป็นพ่อต้องตรอมใจตายและน้องชายคือเซี่ยเหวินก็ล้มละเลเทเมาไปวันๆ หญิงสาวจึงเกิดความแค้นฝังใจจึงวางแผนสังหารชายชู้แม่อย่างลับ ๆ ทีละคน กลายเป็นคดีดังซึ่งไม่อาจสืบหาฆาตกรได้ มีแต่กลีบดอกเหมยซึ่งถูกทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุซึ่งก็เป็นหลักฐานชิ้นเดียวที่มีเท่านั้น จวบจนมีผู้ใจบุญคนหนึ่งชื่อ “เส้นเส้าไป” เดินทางมาถึงจึงกลายเป็นเป้าสงสัยให้ทางการติดตาม หากแต่เส้นเส้าไปก็มาเพื่อตามหาลูกสาวที่จากกันหลายปี และเหมือนชะตาเล่นตลก พอได้พบลูกสาวก็ปรากฏว่านางคือฆาตกรที่ทางการตามหาอยู่ เส้นเส้าไปพยายามวิ่งเต้นช่วยเหลือแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ กฎหมายไม่อาจจะเว้นให้ใครก็ตามที่ทำผิด แม้ว่าจะด้วยความจำเป็นแค่ไหนเซี่ยเหเมยจึงต้องรับโทษที่ก่อไว้

ตารางที่ 3.29 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดอกเหมยปลิดชีพ

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดอกเหมยปลิดชีพ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	เซี่ยเหเมยเป็นฆาตกรต่อเนื่อง สังหารผู้ชายที่เคยมีความสัมพันธ์กับมารดาของตนทุกคน

ตารางที่ 3.29 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ดอกเหมยปลิดชีพ	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	<p>เพราะมีความแค้นฝังใจว่าผู้ชายเหล่านั้นเป็นคนกระทำให้ตนเองและน้องชายต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าครอบครัวต้องแตกแยก จึงมีความแค้นฝังใจขาดซึ่งการยับยั้งชั่งใจให้รอบคอบไม่ยั้งคิ้วหลักธรรมอริยสัจ 4 ในการดำเนินชีวิต คือ (1) ทุกข์ คือ การมีอยู่ของทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ และตาย ล้วนเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก ความกรธ ความอิจฉาริษยา ความวิตกกังวล ความกลัวและความผิดหวังล้วนเป็น ทุกข์ การพลัดพรากจากของที่รักก็เป็นทุกข์ ความเกลียดก็เป็นทุกข์ ความอยาก ความยึดมั่นถือมั่นความยึดติดในขั้นทั้ง 5 ล้วนเป็นทุกข์ (2) สมุทัย คือ เหตุแห่งทุกข์ เพราะอวิชา ผู้คนจึงไม่สามารถเห็นความจริงของชีวิต พวกเขาตกอยู่ในเปลวเพลิงแห่งตัณหา ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความเศร้าโศก ความวิตกกังวล ความกลัว และความผิดหวัง (3) นิโรธ คือ คือ ความดับทุกข์ การเข้าใจความจริงของชีวิตนำไปสู่การดับความเศร้า โศกทั้งหมด อันยังให้เกิดความสงบและความเบิกบาน (4) มรรค คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ แต่กว่าที่เชื้อะเหมยจะสำนึกได้ในตอนสุดท้ายก็ได้สายไปแล้ว การฆ่าคนต้องชดใช้ชีวิต</p>

2.30 ตอน แก้วมังกร

เรื่องย่อ หวังก้านได้เป็นหัวหน้าขององค์กรภัยในวัง ด้วยการทุจริตในสอบ “บู๊จอหงวน” โดยเขาได้ตัดสินบนประธานผู้คุมสอบบู๊จอหงวน หลังจากนั้นหวังก้านก็ฆ่าครอบครัว

เหอปิดปากเหลือเพียงแค่บันทึกเหอเสี้ยนลูกชายของตระกูลที่หนีรอดมาได้คนเดียวและเยี่ยเทียนโจวเป็นศิษย์ผู้น้องของหวังก้าน แต่เนื่องจากมีพรสวรรค์กว่าจึงได้สืบทอดวรยุทธจากอาจารย์สร้างความไม่พอใจให้แก่หวังก้านเสมอมา หวังก้านจึงพยายามหาหนทางกำจัดเยี่ยเทียนโจว แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์แย่งชิง “แก้วมังกร” หรือคิงจางอานพันปี ซึ่งสามารถรักษาได้สารพัดพิษ ที่ถูกเนี่ยเสี่ยวหงขโมยออกจากวังหลวงเพื่อนำไปรักษาบิดา หวังก้านจึงกล่าวหาว่าเยี่ยเทียนโจวเป็นคนขโมยไป ประจวบเหมาะกับไทเฮาก็ถูกแมงมุมพิษต่อยต้องให้ “แก้วมังกร” รักษาด่วน ฮองเต๋อรื้อนพระทัย จึงพระราชทานหยกให้หวังก้าน ไปตามจับร้ายเอา “แก้วมังกร” คืนให้ได้ ในระหว่างติดตามแก้วมังกรหวังก้านอาศัยของอำนาจหยกพระราชทานพยายามบังคับให้จันเจาฆ่าเนี่ยเสี่ยวหงและเยี่ยเทียนโจว แต่จันเจาขัดคำสั่ง จึงถูกจับข้อหาขั้ดราชโองการ ส่วนราชครูฝังถือโอกาสนี้บีบให้เปาบุ๋นจิ้นประหารจันเจาและจงหลงจ้าวหู ทำให้เปาบุ๋นจิ้นลำบากใจ ส่วนเหอเสี้ยนก็เข้าฟ้องร้องต่อเปาบุ๋นจิ้นเรื่องที่หวังก้านฆ่าครอบครัวเหอตาย หวังก้านปฏิเสธ แต่กลัวโจวซาน ลูกน้องคนสนิทจะทรยศไปเป็นพยาน จึงฆ่าโจวซานปิดปาก แต่คราวนี้มีพยานรู้เห็น จึงทำให้หวังก้านถูกประหาร เมื่อไทเฮาทรงหายป่วยแล้วรู้ว่าเนี่ยเสี่ยวหงขโมย “แก้วมังกร” ไปเพื่อรักษาพ่อ และจันเจาก็ขั้ดราชโองการเพราะไม่ต้องการฆ่าผู้บริสุทธิ์ จึงทูลแนะนำให้ฮองเต๋อ มีราชโองการอภัยโทษให้จันเจาและเนี่ยเสี่ยวหง

ตารางที่ 3.30 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แก้วมังกร

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แก้วมังกร	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม	แนวความคิดทางสังคมทางการเมืองที่ปรากฏในคดีนี้มีหลายหลากรูปแบบ ดังนี้ (1) คุณธรรม จริยธรรม ของจันเจาที่ขั้ดราชโองการเพราะไม่ต้องการฆ่าผู้บริสุทธิ์ (2) คุณธรรม จริยธรรม ของเปาบุ๋นจิ้นในฐานะหัวหน้าไม่ทราบถึงความจำเป็นของจันเจาที่ต้องขั้ดคำสั่งของตนและขั้ดราชโองการด้วย (3) คุณธรรม จริยธรรม ของเยี่ยเทียนโจวที่มีวิทยายุทธแต่เลือกใช้ผดุงคุณธรรม (4) คุณธรรมขององค์ไทเฮาที่เห็นว่าเนี่ยเสี่ยวหงขโมยแก้วมังกรเพราะมีความต้องการเพื่อนำไป

ตารางที่ 3.30 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน แก้วมังกร	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(2) การใช้อำนาจธิปไตย	รักษาพ่อที่ป่วยหนัก มีความกตัญญูเป็นที่ตั้งจึง อภัยโทษให้ เป็นต้นในคดีนี้ละครมีการถ่ายทอด แนวความคิดทางสังคมการเมืองเกี่ยวกับ หลักการใช้อำนาจธิปไตยที่แตกต่างกันใน 2 รูปแบบ คือ (1) เปาบุ้นจิ้นใช้กระบี่อาญาสิทธิ์ เพื่อผดุงธรรม และช่วยเหลือประชาชนที่ตก ทุกข์ได้ยาก (2) หวังก้านใช้หยกพระราชทาน เพื่อใช้ข่มเหงประชาชน และแสวงหาประโยชน์ ให้กับตนเอง

2.31 ตอน นางพญาเงือก

เรื่องย่อ บัณฑิตหนุ่ม “จางเงิน” ได้เดินทางมาเมืองไคฟงเพื่อเข้าสอบจอหงวน แต่ระหว่างทางเผชิญได้ช่วยปลาในตู้หนึ่งให้รอดพ้นจากการถูกจับกินจึงพลาดการสอบไป เพราะนักเลงกลุ่มนั้นเห็นเขามีเงิน จึงรุมทำร้ายปล้นเงินแล้วจับเขาโยนน้ำเพื่อฆ่าปิดปาก แต่ปลาในตู้ นั้นแท้จริงคือปลาในตู้ นั้นเป็นปลาที่มีตะบะบำเพ็ญพันปีได้ช่วยเขาขึ้นจากน้ำชื่อ “เสี่ยวเหลียน” ฝ่ายจางเงินเมื่อพลาดจากการสอบจอหงวนก็เดินทางไปบ้านได้ทำเงินจงเจ้ากรมพิธีการเพื่อขอแต่งงานกับจินโบตันลูกสาวได้ทำเงิน เพราะในอดีตตอนที่ทั้งคู่ยังเด็กกันนั้นพ่อของทั้งสองได้เคยหมั้นหมายเอาไว้ แต่มีบิดาได้ทำเงินได้เลือกลูกเขยคนใหม่ไว้แล้วนั้นคือจอหงวนใหม่ปีนี้ เมื่อตกลงกันไม่ได้ได้ทำเงินจึงเรียกให้จินโบตันผู้เป็นลูกสาวออกมาตัดสิน ว่านางจะเลือกใครเป็นคู่ครองและนางก็เลือกจอหงวนคนใหม่เป็นคู่ครอง ส่วนปลาในตู้ด้วยความที่อยากตอบแทนบุญคุณจางเงินจึงแปลงร่างเป็น “จินโบตัน” คู่หมั้นของจางเงินตั้งแต่เด็กและยังช่วยจางเงินให้พ้นภัยหลายครั้ง ฝ่ายมารแต่มาขณะเมื่อคุณดลมปราณเปาบุ้นจิ้นไม่สำเร็จก็เบนเข็มไปหาเป้าหมายที่เล่นงานง่ายกว่าคือจอหงวนใหม่ จอหงวนถูกฆ่าคุณดลใจคนแห่งแล้วนำศพมาแขวนไว้กลางลาน จางเงินกับเสี่ยวเหลียนผ่านมาพบเข้านางบอกให้เขาริบทหนีไปเพราะถ้าใครมาเห็นเขาต้องถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ฆ่าจอหงวน แต่หลบหนีไม่พ้นจางเงินถูกจับในข้อหาเป็นคนสังหารจอหงวนใหม่ และในศาลไคฟง โปตันตัวจริง

กับโบตันตัวปลอมเผชิญหน้ากันและ เมื่อมารเฒ่ามรณะถูกปราบทุกอย่างก็เข้าสู่ความสงบอีกครั้ง และหนึ่งปีให้หลัง จางเงินก็สามารถสอบได้จอหงวนสมใจ

ตารางที่ 3.31 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นางพญาเงือก

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน นางพญาเงือก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ตั้งคำโบราณว่า “คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้” เปรียบได้กับความมีคุณธรรมของบัณฑิตหนุ่มจางเงินที่มีเมตตาธรรมความสงสารได้ช่วยปลาในตู้หนึ่งให้รอดพ้นจากการถูกจับกินจึงพลาดการสอบไป เพราะนักเลงกลุ่มนั้นเห็นเขามีเงิน จึงรุมทำร้ายปล้นเงินแล้วจับเขาโยนน้ำเพื่อฆ่าปิดปาก แต่สุดท้ายคนดีพระย้อมคุ้มครอง ได้รับการช่วยเหลือจากปลาในตะพานปีที่เขาได้ช่วยเอาไว้ในปีถัดมาเขาก็สามารถสอบได้จอหงวนสมใจซึ่งเป็นผลจากการทำความดี

2.32 ตอน เด็กเซ็งแม่ทัพผู้ทรนง

เรื่องย่อ สมัยฮ่องเต้เหยินจงแห่งต้าซ้อง แคว้นซีเซี่ยมักฉวยโอกาสสุรุกรานเพื่อหวังยึดครองดินแดนอันสมบูรณ์แห่งภาคกลาง แต่กัโชคดีที่เมืองซ้องมีแต่แม่ทัพเก่งกล้านามว่าเด็กเซ็ง คอยรักษาการณ์สามด่านใหญ่ไม่ให้ถูกศัตรูล่วงล้ำ แต่คนเราเมื่อมีความดีความชอบมากก็ย่อมเป็นที่ริษยาทั้งจากฝ่ายซีเซี่ยและขุนนางในราชสำนัก ภายหลังเด็กเซ็งถูกใส่ความว่าฆ่าภรรยาที่เพิ่งแต่งงานคือเหอเจียนเหลียน จากนั้นจึงถูกกล่าวหาว่าสมคบซีเซี่ยคิดขายชาติ และเมื่อคดีถึงมือเปาบุ๋นจิ้นซึ่งเป็นบุคคลเดียวเท่านั้นที่เชื่อในความภักดีของเขาเมื่อเปิดศาลพิจารณาคดีพบข้อเท็จจริงว่าตามหลักฐานที่นำมาอ้างอิงคือบันทึกที่เป็นข้อตกลงระหว่างแม่ทัพเด็กเซ็งกับซีเซี่ยระบุไว้ว่าในฤดูเก็บเกี่ยวจะไม่รุกรานกันแต่เอกสารกลับถูกปลอมแปลงเป็นข้อความว่าแม่ทัพเด็กเซ็งกำลังขายชาติ ซึ่งจากการสอบสวน ณ ศาลไคฟงฮั่วเทียนเอี้ยนของลัทธิงแห่งซีเซี่ยให้การมีประโยชน์บอกว่าที่นางต้องมาภาคกลาง (ต้าซ้อง) เพราะหลงงูสั่งให้มาเพื่อวางแผนใส่ร้ายแม่ทัพเด็กเซ็งโดยฉวย

โอกาสในขณะที่แม่ทัพเด็กซึ่งกำลังแต่งงานมาแล้วโยนความผิดให้แม่ทัพเด็กซึ่ง เพื่อให้แม่ทัพเด็กซึ่งไปเข้าร่วมกับซีเซี่ยแทนเพื่อเป็นผลดีในการสู้รบ ต่อไป

ตารางที่ 3.32 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เด็กซึ่งแม่ทัพผู้ทรนง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เด็กซึ่งแม่ทัพผู้ทรนง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม และความยุติธรรม	<p>ในตอนเด็กซึ่งแม่ทัพผู้ทรนงนี้ มีการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมือง คือ ถึงแม้ว่าเมื่อคิดที่แม่ทัพเด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่าขายชาติได้มาถึงมือเป่าบู้นจิ้น และแม้ว่าเป่าบู้นจิ้นโดยส่วนตัวแล้วไม่เชื่อว่าแม่ทัพเด็กซึ่งจะสามารถขายชาติได้ แต่ด้วยความสำนึกในหน้าที่ผู้พิพากษาและการที่จะผดุงความยุติธรรมนั้น มีส่วนประกอบอยู่สองประการ คือ (1) การมีกฎหมายที่เป็นธรรมต่อสังคม และผู้พิพากษาต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายต้องปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม และปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการผดุงความยุติธรรม เป่าบู้นจิ้นจึงพยายามรวบรวมพยานหลักฐานและสามารถล้างมลทินให้กับแม่ทัพเด็กซึ่งได้ในที่สุด</p>

2.33 ตอน ยอดลูกกตัญญู

เรื่องย่อ จางลั่ว ชายฆ่าหมูผู้หยาบคายต้องโทษคดีฆ่าคนตาย โดยมีพยานหลักฐาน ผูกมัดหนาแน่น แต่เขากลับยื่นกรณานปฏิเสช จางลั่วถึงแม้จะเป็นคนฆ่าหมูที่ไม่มีกิริยามารยาทแต่ทุกคืนเขาต้องนวดเท้าให้แม่ก่อนนอนอย่างสม่ำเสมอส่วนเรื่องอาหารดี ๆ เสื้อผ้าใหม่ๆ เขาต้องให้แม่ก่อนเสมอ เดิมพวกเขาเป็นชาวเมืองอิงชานซึ่งอยู่ห่างเงิน โจวนับพันลี้ต้องข้ามเขาและลำห้วยหลายสิบลูก แต่เพื่อพาแม่มาหาหมอลูกเขาแบกแม่ข้ามเขานับหลายสิบลูก ด้วยเงินที่มีจำกัด ต้องประหยัดไว้รักษาแม่ทำให้พวกเขาต้องเช่าห้องที่โรงเตี๊ยมได้แค่ห้องเดียวส่วนจางลั่วขอไปนอนห้อง

เก็บพื้น นอกจากคำรักษาที่แพงแล้วหมอเขี่ยผู้นี้ยังรักษาวັນนิ่งแค่ไม่เกิน 3 ราย ดังนั้นจางลั่วจึงไปเข้าคิวต่อแถวให้แม่แต่เช้ามีด จันเจากลั้มมาจากเมืองเงินโจว รายงานเปาบุ้นจิ้น ถึงเรื่องราวที่ได้ไปสืบมา รวมทั้ง จางหยุนเหนียง ผู้เป็นภรรยาที่คั่นคั้นถึงศาลไคฟง ร้องเรียนให้สามีเมื่อเปาบุ้นจิ้นสอบถามก็ได้พบเบื้องหลังคดีนี้มีเงื่อนงำมากมายแต่ก็ถูกผู้ว่าเงินเจ้าของคดีขัดขวางไม่ให้รู้แน่ชัดด้วย ทำให้เปาบุ้นจิ้นจำเป็นต้องใช้อำนาจเด็ดขาดในการรับคดีนี้มาพิจารณาด้วยการแสดงกระบี่อาญาสิทธิ์ ปรากฏว่าคดียังพัวพันถึงหมอชื่อคังนามว่าเขี่ยหยุน ซึ่งใช้การรักษาคนบังหน้าแต่ลับหลังกลับทำความชั่วแอบแฝงทำให้จางหยุนเหนียงไม่อาจต่อสู้กับอิทธิพลที่มีมากกว่า จึงจำเป็นต้องให้เปาบุ้นจิ้น ออกหน้าแทนเรื่องราวจึงได้กระจ่างชัดในที่สุด

ตารางที่ 3.33 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดลูกกตัญญู

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดลูกกตัญญู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม	ในคดียอดลูกกตัญญูเป็นการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองในส่วนของกระบวนการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ภายในครอบครัวกับความกตัญญูของจางลั่ว ชายฆ่าหมูผู้หยาบคายต้องโทษคดีฆ่าคนตาย แต่เมื่อคดีถึงศาลไคฟง เปาบุ้นจิ้นถ่ายทอดให้เห็นถึงคุณธรรมของผู้พิพากษาต่อการปฏิบัติหน้าที่ในข้อการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ ยังไม่ปักใจเชื่อกับพยานหลักฐานที่นำมาใช้ปรักปรำจางลั่ว เพราะเพียงแค่มองจากภาพลักษณ์ภายนอกของจางลั่วเท่านั้น เปาบุ้นจิ้นมีการสืบพยานอย่างรอบคอบถึงได้ทราบว่าจางลั่ว ถึงแม้จะเป็นเพียงชายฆ่าหมูต่ำต้อย แต่จิตใจกลับสูงส่งมีความกตัญญูต่อมารดาเป็นอย่างยิ่ง เปาบุ้นจิ้นจึงสามารถล้างมลทินให้จางลั่วได้ในที่สุด จางลั่วได้ถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมหลักคือ ความกตัญญู

ตารางที่ 3.33 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ยอดลูกกตัญญู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	<p> ดังเช่นคำสอนของขงจื้อที่กล่าว สอนธรรมะ ในข้อกตัญญูแก่ศิษย์ไว้ว่า ลูกกตัญญู พึง ปฏิบัติต่อมารดาบิดา คือ เมื่ออยู่กับท่านให้ เคารพ เมื่อเลี้ยง ดูท่านให้ได้รับความสุข เมื่อ ท่านป่วยไข้ให้ห่วงกังวล เมื่อท่านสิ้นไปให้ อาลัยโศก เศร้า เมื่อบูชาเช่นไหว้ให้ยำเกรงเต็ม ใจ ทั้งห้าประการนี้ดีพร้อม จึงได้ชื่อว่าปฏิบัติ กตัญญู ร่างกายตลอดจนปลายเท้าและเส้นผม ได้จากมารดาบิดา มิกล้าทำลาย นี้ คือ กตัญญู ในเบื้องต้น สำรวมตนบำเพ็ญธรรม สร้างคุณ งานไว้ในโลก เกียรติ ปรากฏแก่มารดาบิดา นี้ คือ กตัญญูในเบื้องปลาย ฉะนั้น ชายหญิงที่ ได้รับธรรมะแล้ว อย่าลืมรากฐานชีวิตที่ได้มา จงกตัญญูต่อพ่อ แม่ จึงจะได้ชื่อว่า เป็นผู้ บำเพ็ญธรรม </p>

2.34 ตอน อาญาสวรรค์

เรื่องย่อ ในสมัยราชวงศ์ซ้อง มีสองตระกูลใหญ่ซึ่งไม่กินเส้นกันมาช้านาน คือ
 “สกุลฉาย” ซึ่งมีศักดิ์เป็นอ๋อง กับ “สกุลหยาง” อันเป็นตระกูลขุนศึกใหญ่เริ่มเรื่องจากฉายเหวินอ๋อ
 ซึ่งมีศักดิ์เป็นอ๋องน้อยนั้นเกิดพอใจจางอ้อเหลียน ผู้เป็นคู่หมั้นของหยางเจี๋ยเซินแห่งสกุลหยางจึง
 วางแผนล่อคร่านางไปทำให้หยางเจี๋ยเซินโกรธมาก และชิงนางกลับมาได้ ในขณะเดียวกันหยางเจี๋ย
 เป่า ซึ่งเป็นน้องชายหยางเจี๋ยเซินก็ไปชอบพอกับฉายเหวินอ๋อ น้องสาวฉายเหวินอ๋อเข้าอีก ขณะที่ท่าน
 อ๋องกลับมาก็เจอลูกสาวตายพอดีอ๋องน้อยก็บอกว่าเจี๋ยเป่าเป็นคนฆ่าข่มขืนท่านหญิงสุดท้ายหยางเจี๋ย
 เป่ากลายเป็นผู้ต้องหาฆ่าคนตาย ส่วนทางด้านหยางเจี๋ยเซินก็ถูกฉายเหวินอ๋อวางแผนลอบสังหาร
 สกุลหยางต้องบ้านแตกเพราะความอาฆาตของฉายเหวินอ๋อและกลายเป็นปัญหาหนักสำหรับเป่าบู๊น-
 จิ้น เพราะรู้ทั้งรู้ว่าใครเป็นคนผิดแต่ก็ไม่อาจเอาโทษได้เพราะองค์ไท่จู่เคยมีพระบัญชาไว้ว่า

ลูกหลานสกุลฉายไม่ว่าจะทำผิดแค่ไหนก็ต้องได้รับอภัยโทษระหว่างความดีชู้กับหน้าที่จึงทำให้เปาบุ๋นจิ้นตัดสินใจลำบากนักเปาบุ๋นจิ้นจึงได้รำพันต่อสวรรค์ว่าหากประหารก็ขัดราชโองการ ทำให้ฮ่องเต้เป็นคนอกตัญญูแต่ถ้าไม่ประหารแล้วข้าจะมองหน้าคนที่ตายได้อย่างไรเมื่อเลือกไม่ได้ ข้าก็ขอลาออกจากตำแหน่งฮ่องน้อยเดินออกจากศาลด้วยความลำพองใจหยางเจียเป่าแค้นสุดขีดวิ่งมาพร้อมมีดกะแลงด้วยแต่โดนฮ่องน้อยถีบกระเด็นไป ขณะที่ฮ่องน้อยกำลังอย่างสามขุมเข้าหาเจียเป่านั้นก็เกิดพายุลมแรงต่างๆที่แดดจ้า แล้วฟ้าก็ผ่าลงมาไล่ฮ่องน้อยวิ่งหนีกระเจิงแต่คนชั่วหรือจะหนีอาญาจากสวรรค์พ้นฮ่องน้อยโดนสายฟ้าฟาดเข้าครึ่งแล้วครึ่งเล่าจนขาดใจตาย

ตารางที่ 3.34 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อาญาสวรรค์

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อาญาสวรรค์	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
(1) คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในคดีนี้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริตของเปาบุ๋นจิ้นซึ่งเป็นคุณธรรมอันสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จักต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และถือความยุติธรรมเป็นประโยชน์ของส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว สืบเนื่องจากสกุลหยางต้องบ้านแตกเพราะความอาฆาตของฉายเหวินอี่และกลายเป็นปัญหาหนักสำหรับเปาบุ๋นจิ้น เพราะรู้ทั้งรู้ว่าใครเป็นคนผิดแต่ก็ไม่อาจเอาโทษได้เพราะองค์ไท่จู๋เคยมีพระบัญชาไว้ว่าลูกหลานสกุลฉายไม่ว่าจะทำผิดแค่ไหนก็ต้องได้รับอภัยโทษระหว่างความดีชู้กับหน้าที่จึงทำให้เปาบุ๋นจิ้นตัดสินใจลำบากนักทั้งที่พยายามเอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุงแล้วยอมแม้กระทั่งตนต้องพ้นจากตำแหน่งก็ตามแต่ก็ไม่เป็นผล แต่สุดท้ายแม้ฉายเหวินอี่จะรอดพ้นเอื้อมมือกฎหมายแต่ก็ไม่สามารถรอดพ้นอาญาสวรรค์ได้จึงถูกฟ้าผ่าตายในที่สุด ดัง

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อาญาสวรรค์	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง พุทธภยิตตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “สัจจน กิตฺติ ปฺปโปติ ” แปลว่า “คนเราจะบรรลุถึงเกียรติได้ เพราะความสัตย์”
--	--

2.35 ตอน หมออุเทศา

เรื่องย่อ“จางอี่เฟิน” เป็นสาวซึ่งมีความสามารถในการทำนายดวงชะตา ส่วนหนึ่ง
ชีวิตเป็นคนสนิทของคุณนายเก้าแห่งหมู่บ้านชู่หลินซึ่งเป็นภรรยาหม้ายของหัวหน้าเว่ยสำนักคุ้ม
ภัยเงินหยิ่นซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีความดีความชอบต่อราชสำนักถึงแม้ปัจจุบันหัวหน้าเว่ยจะเสียชีวิตแล้ว
แต่คุณนายเก้าผู้ภรรยาหม้ายที่เป็นหัวหน้าสำนักสืบต่อก็ยังได้รับการยกย่องจากชาวยุทธทั่วไป
เหตุการณ์ต่อมาจางอี่เฟินถูกตามล่าทั้งที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุนางหลบหนีไปจนถึงศาลไคฟงและ
เปาบุ๋นจิ้นช่วยเหลือไว้ คนร้ายยังไม่ละความพยายามที่จะเอาชีวิตจางอี่เฟินให้ได้คืบนั้นเขาลอบเข้า
มาเพื่อสังหารนางซ้ำอีกแต่ถูกจันเจากับจางหลงเจ้าหูสกักไว้ได้คนร้ายใช้อาวุธลับเป็นเข็มอาบยาพิษ
รูปแมลงปอซัดไป ซึ่งแมลงปอเงินเป็นอาวุธลับที่ขึ้นชื่ออันดับ 3 ในยุทธภพ จันเจาเล่าให้คุณนาย
เก้าฟังเรื่องแมลงปอเงินทำให้คุณนายเก้านึกถึงสามีที่ถูกสังหารด้วยอาวุธชนิดเดียวกัน จากนั้นเมือง
ไคฟงก็มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นตามมามากมาย จนเปาบุ๋นจิ้นสับสนไม่รู้ว่าป็นฝีมือใครกันแน่ จึง
ได้อาศัยคำทำนายของจางอี่เฟินชี้แนะนำทาง ปรากฏว่าเรื่องพิวพันถึงนายทหารคนหนึ่งชื่อ “เหวิน
เย่าถึง” ซึ่งมีประวัติไม่แน่ชัด อีกทั้งยังมีพ่อตาที่มีอิทธิพลหนุนหลังอยู่ทำให้ยากจะเอาผิดได้ สุดท้าย
คนร้ายที่ใช้แมลงปอเงินเป็นอาวุธก็คือเหวินเย่าถึง ซึ่งระหว่างต่อสู้กันเขาพลาดไปโดนแมลงปอเงิน
ปักคอตัวเองเข้าจึงจบชีวิตด้วยอาวุธที่เขาเคยใช้สังหารพ่อตัวเอง

ตารางที่ 3.35 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน หมอคูเทวดา

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน หมอคูเทวดา	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ชื่อสัตย์ สุจริต	เหวินเข้าถึงผู้บังคับกองพันลูกเขยเจ้ากรมการปกครองเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง ขาดซึ่งคุณธรรม จริยธรรม ใช้อำนาจรังแกผู้อื่น ขาดหลักสุจริตธรรมใจซื่อมือสะอาด ไม่โลภมากอยากได้ ไม่ทุจริตคิดมิชอบทำการใดๆ ให้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ฉวยโอกาสเมื่อใกล้เงินไม่ละอายต่อความชั่วใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น โทษของการไม่มีความซื่อสัตย์ชีวิตและหน้าที่การงานไม่ประสบความสำเร็จดังเช่นเหวินเข้าถึง

2.36 ตอน เสื่อไข่มุก

เรื่องย่อ เรื่องราวของสมบัติล้ำค่าสิ่งหนึ่งคือเสื่อไข่มุก อันเป็นเหตุให้เกิดคตินิยมทั้งครอบครัวเพื่อแย่งชิง จากนั้นเสื่อไข่มุกก็ถูกขุนนางชื่อ "หวังหลุน" นำไปถวายให้เจ้าจอมฝัง เพื่อให้เป็นที่โปรดปรานและรักษาฐานะของ "เอียนเอียน" ผู้เป็นพระสนมและน้องสาวของหวังหลุนให้เป็นที่ทรงโปรดของฮ่องเต้ แต่เมื่อเปาบุ้นจิ้นได้รับข้อมูลว่า เสื่อไข่มุกมีประวัติไม่ชอบมาพากล จึงสอบสวนพบข้อเท็จจริงของคดีจึงพบว่าแท้จริงหวังหลุนเป็นผู้บงการฆ่าล้างตระกูลหลี่ 35 ศพ จึงต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

ตารางที่ 3.36 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เสื่อไข่มุก

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เสื่อไข่มุก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
หลักคุณธรรม จริยธรรม	ในคดีนี้เป็นการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองพื้นฐานที่ประชาชนควรมีคือ หลักhiri โอดตัมปะ ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เป็นธรรมะชั้น

ตารางที่ 3.36 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน เลื้อไข่มุก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	พื้นฐานที่จะควบคุมจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ให้กระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องนอกทางในทางเลื้อมเสียว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ดังเช่นการกระทำหวังหลุนที่สามารถเข้ามาล้างตระกูลหนี 35 ศพ เพียงเพื่อต้องการเลื้อไข่มุก

2.37 ตอน กฎแห่งกรรม

เรื่องย่อ จอมโจรผู้เหี้ยมโหดและลุ่มหลง เข้าปล้นขบวนของหยางจิ้นเหวิน คหบดีผู้ใจบุญ และฆ่าครอบครัวหยางตายหมด มีแต่อีเซิงลูกสาววัยสิบขวบเท่านั้นที่หนีรอดไปได้ ต่อมาลู่เฉิงหักหลังคิดฆ่าลู่เหี้ยมโหด แต่หลงจินลี้มโลกและสี่ไควมาช่วยไว้ทันเวลา ลู่เหี้ยมโหด เมื่อรู้ว่าสี่ไควเป็นลูกของตัวเองที่เกิดจากหญิงชาวบ้านที่อดีตตนเคยปลุกปล้ำ พร้อมกับฟังคำเทศนาของหลวงจินก็เกิดสำนึกผิด ออกบวชและตั้งปฏิญาณว่า ต่อไปจะไม่ฆ่าคนจะช่วยเหลือชาวบ้านและจะกำจัดภัยให้แผ่นดินอีเซิงได้หลบซ่อนตัวอยู่ 9 ปี จนโตเป็นสาว และได้พบกับเหี้ยมโหดซึ่งออกบวชแล้วกับสี่ไคว อีเซิงจำเหี้ยมโหดได้แต่ด้วยไร้วารุทธ จึงเข้าตีสอนจนสี่ไควหลงรัก และรับปากจะช่วยอีเซิงแก้แค้น โดยไม่รู้ว่ศัตรูของอีเซิงก็คือเหี้ยมโหดผู้เป็นอาจารย์สี่ไควไม่รู้ว่เหี้ยมโหดเป็นพ่อตน ทางด้านลู่เฉิงได้สมคบกับเก้อเหี้ยมโหดและได้เลื่อนตำแหน่งเป็นถึงข้าหลวงตรวจการที่เยวปล้นขบวนขุนนางที่ออกไปประจำหัวเมือง จนเปาบุ๋นจิ้นต้องเข้ามาสืบหาตัวคนร้าย เหี้ยมโหดคอยให้เบาะแสจั่นเจาโดยไม่ออกหน้า ลู่เฉิงรู้เข้าจึงสร้างหลักฐานป้ายความผิดให้เหี้ยมโหด แต่เปาบุ๋นจิ้นยังไม่ปักใจเชื่อยังคงให้จั่นเจาสืบหาคนร้ายตัวจริงต่อไป อีเซิงพยายามฆ่าเหี้ยมโหดหลายครั้งเหี้ยมโหดรู้ตัวแต่ไม่คิดอาฆาต เพราะตั้งใจจะไถ่บาป จนสุดท้ายอีเซิงก็เห็นความดีของเหี้ยมโหด จึงโอหิวให้ และช่วยเหี้ยมโหดและสี่ไคว ทางด้านองครักษ์จั่นเจาสามารถจับกุมลู่เฉิงและเก้อเหี้ยมโหนดนำตัวมารับโทษตามกฎหมายได้

ตารางที่ 3.7 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน กฎแห่งกรรม

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน อาญาสวรรค์	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
หลักคุณธรรม จริยธรรม	ในคดีเป็นการถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองในแง่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังเช่น จอมโจรผู้เขียนหมิงและคู่เถียงเข้าไปสิ้นขบวนของหยางจิ้นเหวิน กบฏผู้ใจบุญ และฆ่า ครอบครัวหยางตายนหมด มีแต่ อี้เซิงลูกสาววัยสิบขวบเท่านั้นที่หนีรอดไปได้ แต่สุดท้ายก็หนีไม่พ้นกรรมเวรที่ตนเองก่อไว้

2.38 ตอน ปริศนาภาพวาด

เรื่องย่อเรื่องราวเริ่มต้นจากในอดีตอู่จินรักอยู่กับศิษย์พี่รองไล่จิงไคแต่ถูกพ่อบังคับให้แต่งงานกับตัวหนังสือที่คนโต ก่อนแต่งงานอู่จินได้ตัดพอยมกับมอมบ่ินให้ไล่จิงไคเพื่อเป็นของอำลา จึงทำให้ไล่จิงไคโกรธแค้นมากเพราะผิดหวังในความรัก เมื่อสิ้นบุญอาจารย์พ่อและแม่ของอู่จินเขาจึงร่วมมือกับศิษย์น้องเล็กคือจ้าวจี้ถึงลอบฆ่าศิษย์พี่ตัวหนังสือและเผาสำนัก แต่อู่จินหนีมาได้พร้อมลูกสาวและลูกชาย แต่ลูกชายกลับโชคร้ายร่างกายพิการจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ส่วนนางก็ตามอดแต่ได้วาดภาพสำนักถูกไฟไหม้ให้เพื่อลูกชายกับลูกสาวออกเร่ขายเพื่อล่อให้ไล่จิงไคปรากฏตัว โดยตั้งราคาเท่ากับกระปวนทองคำที่ไล่จิงไคมอบให้นางในวันแต่งงาน เวลาผ่านไปหลายปี ณ เมืองไคฟง สองพี่น้องจึงหนีกับฟงเอ๋อได้เอาภาพวาดไฟไหม้ตีกลองระฆังมาขาย โดยตั้งราคาไว้ที่ 22 ตำลึง 3 สลึง 7 เฟื้อง โดยเขียนไว้ว่าขายภาพนี้เพื่อหาเงินซื้อโลงฝังศพแม่ แม้ใครจะต่อราคาเท่าไรนางก็ไม่รับขายบอกแล้วว่าแม่สั่งไว้ก่อนตาย ขาดหรือเกินไม่ได้คุณชายหลินสงสารอาสาจะบริจาคโลงฝังศพแม่ให้แต่นางยังปฏิเสธและยื่นกรานราคาเดิม สุดท้ายเมื่อทำทุกวิถีทางแล้วไม่เป็นผลคุณชายหลินจึงชักชวนนางและน้องชายพร้อมครอบครัวไปอยู่บ้านด้วยกัน คืนหนึ่ง ณ บ้านเศรษฐีหลินฟงเอ๋อนอนไม่หลับ ออกไปเดินตามหาแม่ แล้วจู่ๆก็ไปเจอห้องลับเข้าโดยบังเอิญงงหนีตื่นมาไม่พบน้อง จึงออกตามหา หลินถึงเลขชวนพ่อบ้านออกช่วยตามหา ทั้งหมดจึงเจอกันที่ห้องลับถึงชวนแปลกใจมากเพราะไม่รู้เรื่องห้องลับนี้ที่ใช้ผลิตทองมาก่อนเมื่อจั้นเจาตามมาเจอสิ่งที่เขาได้พบนอกจากที่ผลิตทองผิดกฎหมายแล้วยังพบหน้ากากที่คนร้ายเคยใช้สวมอำพราง

หน้าตาเพื่อก่อคดีฆาตกรรมโทษปิดปากในคดีเกี่ยวกับการขนแร่ผิวดอกหมายแอบซ่อนอยู่ในขบวนข้าวของเศรษฐีหลินอีกด้วย จึงเข้าใจได้ในทันทีว่าที่แท้เบื้องหลังที่ลี้ลับใคร่ร้ายกลายเป็นเศรษฐีหลินขึ้นมาได้ ก็เพราะแอบค้าผลิตทองผิวดอกหมาย เมื่อจั้นเจกกลับมาที่ศาลไคฟงพร้อมหลักฐาน แน่นอนว่าจ้าวจี้ถึงรับรับสมอ้างว่าทุกอย่างเป็นฝีมือเขาทั้งหมด แต่เปาบุ้นจิ้นได้กล่าวต่อให้จ้าวจี้ถึงเป็นคนลงมือจริงแต่ลี้ลับไคก็เป็นคนบงการอยู่เบื้องหลังทุกอย่างอยากที่จะฟันข้อกล่าวหา

ตารางที่ 3.38 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ปริศนาภาพวาด

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ปริศนาภาพวาด	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในคดีนี้เป็นเรื่องราวความมีเมตตาธรรมของคุณชายหลินที่เห็นสองพี่น้องมาเร่ขายภาพวาดเพื่อฝังศพให้แม่โดยคุณชายหลินเสนอซื้อ โฉงศพและทำพิธีทางศาสนาให้แต่สองพี่น้องกลับบ่ายเบี่ยงเพราะเจตนาที่แท้จริงในการขายภาพวาดก็คือเพื่อล่อให้คนร้ายที่ฆ่าล้างครอบครัวและเผาสำนักให้ออกมาตามคำสั่งของแม่เท่านั้นแต่คุณชายหลินก็ไม่ยอมลดละหาวิธีช่วยทุกทางนับว่าเป็นบุคคลที่คุณธรรม และเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์เป็นอย่างมาก ทางด้านหนึ่งที่ละครถ่ายทอดออกมาก็คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ต่อหน้าที่ของจั้นเจา เพราะถึงแม้จั้นเจาอยากตอบแทนบุญคุณอู้อี้จิ้นก็ตามเพราะในอดีตสมัยเป็นชาวยุทธนั้นบิดาของอู้อี้จิ้นเคยถ่ายทอดวิชายุทธให้ก็ตาม แต่ด้วยความซื่อตรงต่อหน้าที่ต้องมาก่อนจั้นเจาจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจเป็นกลาง

2.39 ตอน ประหารราชครู

เรื่องย่อ“เจ้าจอมฝ่ง” เป็นบุตรสาวของราชครูฝ่งจี้ได้ตั้งครุฑ เป็นที่ยินดีของผู้คนทั่วหน้าซึ่งหมายถึงว่าเมืองซ้องจะมีรัชทายาทสืบต่อ โดยเฉพาะราชครู ถึงกับวาดวิมานว่าจะมีอนาคตที่ก้าวหน้ามากกว่านี้แน่นอน แต่แล้วเจ้าจอมก็แท้งด้วยอุบัติเหตุ ทำให้ความฝันของ

ราชครูพังทลาย แต่ด้วยความที่ไม่อาจยอมรับความจริงได้ราชครูฝงจีจึงวางแผนปิดเรื่องนี้เป็นความลับและจับหญิงชาวบ้านชื่อ “ตุ๊อี่เหมย” มาขังไว้ เพราะขณะนั้น ตุ๊อี่เหมยก็กำลังตั้งครรภ์อยู่ เช่นเดียวกันแกมอายุครรภ์ก็ไม่ห่างกัน ราชครูจึงคิดจะเอาลูกของนางสมอ้างเป็นพระโอรส ที่เจ้าจอมให้กำเนิดแต่ในระหว่างที่มีการดำเนินการตามแผนราชครูฝงจีก็ได้ก่อคดีฆ่าคนที่ล่วงรู้เกี่ยวกับความลับนี้ปิดปาก เมื่ออ่องแปดกับอำมาตย์หวังก็ใช้ชีวิตเป็นประกันเพื่อขอให้อ่องเต้พิจารณาอนุญาตให้เปาบุ๋นจิ้นเปิดศาลสอบสวนเรื่องดังกล่าวนี้ อ่องเต้จึงยอมสั่งให้เปาบุ๋นจิ้นรื้อฟื้นคดีและสอบสวนใหม่ความจริงจึงปรากฏเปาบุ๋นจิ้นจึงได้อัญเชิญกระบี่อาญาสิทธิ์เพื่อดำเนินจับกุมราชครูฝงจีและเจ้าจอมฝง ในข้อหาหลอกลวงเบี่ยงตวง ก่อนจะประหารชีวิตราชครูฝงนั้น อ่องเต้กับไทเฮาก็เสด็จมา ไทเฮาทรงขอชีวิตราชครูและเจ้าจอม เพราะให้เหตุผลว่าราชครูทำทุกอย่างเพราะรักลูกสาว ส่วนเจ้าจอมก็แท้จริงไปก็เสียใจมากพออยู่แล้ว จึงขอให้เปาบุ๋นจิ้นตัดสินใจให้จำคุกราชครูตลอดชีวิต ส่วนเจ้าจอมก็ส่งไปอยู่ตำหนักเย็น

ตารางที่ 3.39 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารราชครู

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารราชครู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	ในคดีประหารราชครู เป็นอีกคดีหนึ่งที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตต่อหน้าที่ของเปาบุ๋นจิ้น คือ การตัดสินคดีประหารราชครูนี้เปาบุ๋นจิ้นต้องต่อสู้กับอำนาจอิทธิพลที่เข้ามาแทรกแซงคดีโดยเฉพาะจากเจ้าจอมฝงบุตรสาวของราชครูที่คอยใส่ร้ายป้ายสีเปาบุ๋นจิ้นกับอ่องเต้อยู่บ่อยครั้งจนเปาบุ๋นจิ้นต้องลาออกจากตำแหน่ง แต่ยังไม่ให้จั่นเจาสืบคดีอย่างลับ ๆ จนสามารถพิสูจน์ความจริงได้ว่าราชครูฝงจีและเจ้าจอมฝงมีความผิดจริงฐานหลอกลวงเบี่ยงตวงและฆ่าคนตาย แต่เมื่อเปาบุ๋นจิ้นพิจารณาคดีตัดสินโทษประหาร ยังไม่วางถูกแทรกแซงจากไทเฮาให้ลดโทษประหารราชครูและเจ้าจอมฝงเหลือเพียงโทษให้จำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่านอกจากคุณธรรม ด้านความ

ตารางที่ 3.39 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ประหารราชครู	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	ข้อสัจยในการปฏิบัติงานหน้าที่ของเป่าบู้นจิ้น แล้วเป่าบู้นจิ้นยังมีความอดทนอดกลั้นเป็นอย่างมากอีกด้วย “กฎหมายเปรียบเหมือนหลักค้ำจุน บ้านเมือง ถ้าโอนเอนบ้านเมืองก็ปั่นป่วน”

2.40 ตอน องค์กรหญิงตักยา

เรื่องย่อ แม่น้ำสวโทเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ ทำให้ชาวบ้านต่างพากันหนีภัยอย่าง
ซุลมุน ซึ่งในจำนวนนี้มีครอบครัวของ “หลิงหลง” กับ “เสี่ยวฉี” รวมอยู่ ด้วยความอดอยาก ทั้งสอง
คนสมคบกันไปขโมยเงินจากบ้านของเศรษฐี “สี่หุนถั่ง” พร้อมกับได้กล่องมาอีกใบโดยไม่รู้ว่่าที่
แท่ข้างในบรรจุเอกสารสาระสำคัญที่สี่หุนถั่งทุจริตการสร้างเขื่อนจนเป็นเหตุให้เขื่อนพังน้ำท่วม
พอเป่าบู้นจิ้นมาสืบสวนและได้เอกสารรับนี้จึงได้รู้ความไม่ชอบมาพากลของเรื่องดังกล่าว
ขณะเดียวกันยังได้พบความสำคัญอีกเรื่องว่่าที่แท่หลิงหลงก็คือองค์กรหญิงที่ถูกอดีตฮ่องเต้ทอดทิ้งให้
อยู่อย่างสามัญชนจึงนำตัวไปเข้าวังด้วย ฮ่องเต้รู้เข้าก็ทรงยินดีอย่างยิ่ง แต่แล้วก็ต้องคิดหนักเรื่องขุน
นางมากมายหลายคนทุจริตในหน้าที่แทน โดยเป่าบู้นจิ้นเข้าเฝ้ารายงานเรื่องทุจริตเขื่อนซึ่งมีขุนนาง
ที่ต้องโทษถึง 18 คน บางคนเป็นถึงชั้น 1 บางคนเป็นผู้ว่าแคว้นซึ่งก็หมายถึงคดีนี้เป็นคดีทุจริตครั้ง
ใหญ่ของราชวงศ์ซ่งเลขที่เดียวแต่ฮ่องเต้กลับตรัสว่าเป็นการเน้นการเข่นฆ่าจนเกินไป แต่เป่าบู้น-
จิ้นกล่าวแย้งฮ่องเต้ว่่าการที่เขื่อนแตกทำให้เกิดอุทกภัยในครั้งนี้ ถึงแม้จะเป็นธรรมชาติก็จริงแต่
ทั้งหมดทั้งมวลล้วนเป็นการกระทำของเหล่าขุนนางข้าราชการที่ไม่เห็นแก่ราษฎรมาก่อนแต่หวัง
กอบโกยผลประโยชน์เข้าตัว ทุจริต โกงกิน ซ่อมแซมเขื่อนไม่ได้ตาม โครงการทำให้เกิดภัยพิบัติ
ใหญ่หลวง ส่วนฮ่องเต้ได้กล่าวเสริมเป่าบู้นจิ้นด้วยเช่นกันว่่าหลักการปกครองต้องถือคุณธรรม
เป็นสำคัญ และอำมาตย์วังกล่าวถึงประเด็นนี้ว่านิ้วไหนร้ายก็ให้ตัดนิ้วนั้น ถ้าไม่กำจัดขุนนางทุจริต
ขุนนางคิก็หมดกำลังใจ โดยเป่าบู้นจิ้นกล่าวอีกว่่าบัดนี้ขุนนางข้าราชการทุจริตเปรียบเสมือนเงาของ
ผีร้าย ใจดั่งอสรพิษ หน้าไว้หลังหลอก ปิดบังเบื้องสูง รังแกเบื้องล่าง ปากหวานกันเปรี้ยว พูดอย่าง
ทำอย่าง ผู้ด้อยกว่าได้แต่มอง โดยไม่กล้าแตะต้อง ผู้เหนือกว่าก็ต้องพึ่งพาผลประโยชน์ เมื่อผู้พิทักษ์

กฎหมายตรวจสอบพบแล้วกลับทำเนียงเฉยไม่แจ้งยังทำให้สังคมวุ่นวาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น
ขุนนางข้าราชการที่ทุจริตโกงกินจึงถูกตัดสินประหารชีวิตทั้งหมด

ตารางที่ 3.40 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน องค์กรหญิงตงหยาก

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน องค์กรหญิงตงหยาก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต	<p>ในคดีนี้เป็นใหญ่ในการปราบปรามการทุจริต คอร์ปชั่นที่เป่าบู้นจิ้นเคยตัดสินคดีผ่านมาก็ว่าได้ เป่าบู้นจิ้นได้ชื่อว่ามีคุณธรรมเพราะเป่าบู้นจิ้นมี ความจริงต่อการทำงาน ทำอะไรทำจริง มุ่งให้งานสำเร็จ เกิดกับส่วนรวมได้จริงๆจริงต่อหน้าที่ ทำจริงใน งานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า หน้าที่ ทำงาน เพื่องาน ทำงานให้ดีที่สุด ไม่เลินเล่อ ไม่หละหลวม ไม่หลีกเลียงบัคพลั่ว คือ หลีกเลียงไม่ปฏิบัติตาม หน้าที่ ต้องเอาใจใส่หน้าที่ให้งานสำเร็จเกิดผลดี เพราะในคดีนี้สุดท้ายแล้วจากการสอบสวนของ เป่าบู้นจิ้นพบว่ามีขุนนางทุจริต คอร์ปชั่น งบประมาณ ก่อสร้างเขื่อนจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ทั้งส่วน ภูมิภาคและส่วนกลาง แต่เมื่อเป่าบู้นจิ้นตัดสินโทษ ประหารขุนนางทั้ง 18 คน ฮ้องเต้กลับตรัสว่าเป็น การเน้นการเช่นฆ่าจนเกินไป แต่เป่าบู้นจิ้นกล่าว แย้งฮ้องเต้ว่าการที่เขื่อนแตกทำให้เกิดอุทกภัยใน ครั้งนี้ ถึงแม้จะเป็นธรรมชาติก็จริงแต่ทั้งหมดทั้ง มวลล้วนเป็นการกระทำของเหล่าขุนนางข้าราชการ ที่ไม่เห็นแก่ราษฎรมาก่อนแต่หวังกอบโกย ผลประโยชน์เข้าตัว ทุจริตโกงกิน ซ่อมแซมเขื่อน ไม่ได้ตามโครงการทำให้เกิดภัยพิบัติใหญ่หลวงถ้า ไม่กำจัดขุนนางทุจริตขุนนางดีก็</p>

ตารางที่ 3.40 (ต่อ)

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน องค์หญิงตกยาก	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
	<p>หมดกำลังใจโดยเปาบุ้นจิ้นกล่าวอีกว่าบัดนี้ขุนนางข้าราชการทุจริตเปรียบเสมือนเงาของผีร้ายใจคั่งอสรพิษ หน้าไว้หลังหลอก ปิดบังเบื้องสูงรังแกเบื้องล่าง ปากหวานก้นเปรี้ยว พูดอย่างทำอย่าง ผู้ดียกกว่าได้แต่มองโดยไม่กล้าแตะต้อง ผู้เหนือกว่าก็ต้องพึ่งพาผลประโยชน์ เมื่อผู้พิทักษ์กฎหมายตรวจสอบพบแล้วกลับทำนิ่งเฉยไม่แจ้งยังทำให้สังคมวุ่นวาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นขุนนางข้าราชการที่ทุจริตโกงกินจึงถูกตัดสินประหารชีวิตทั้งหมด “มีชีวิตอย่างไรคุณธรรม มีผู้ตายอย่างมีคุณธรรม ได้มาอย่างคดโกง มีผู้ยอมเสียอย่างซื่อตรง”</p>

2.41 ตอน ห้าหนุคะนองกรุง

เรื่องย่อเมืองไคฟงซึ่งอยู่ใต้การปกครองของเปาบุ้นจิ้น เดิมเคยอยู่อย่างสงบมานาน แต่แล้วจู่ๆก็ มีกลุ่มชาวยุทธนาม "ห้าหนุ" ออกอาละวาด คนแรกลูฟาง-หนุทะยานฟ้า พี่ใหญ่ของกลุ่ม คนที่สองหานจาง-หนุคำดิน,คนที่สามนิจี่-หนุทะลายภูผา คนที่สี่เจียงผิง-หนุลุยบาดาล คนที่ห้า คนสุดท้าย คู่กัดตลอดกาลของจันเจา ไป้อี้ถัง-หนุขนทอง โดยทั้งห้าหนุได้บังอาจโมยของล้ำค่าสามอย่างในวังหลวงไป ทำให้กลายเป็นความบกพร่องที่เปาบุ้นจิ้นต้องรับผิดชอบ แต่เปาบุ้นจิ้นเห็นว่าห้าหนุยังเป็นคนดีอยู่บ้าง จึงไม่ต้องการลงโทษหนัก ถ้าเกลี้ยกล่อมให้รับใช้ทางการได้จะยิ่งเป็นการดี แต่ฮ่องเต้ไม่เห็นด้วย ต้องการจับมาลงโทษให้ได้ จึงเกิดความขัดแย้งกันขึ้น สุดท้าย ด้วยความมีน้ำใจของจันเจา ทำให้ห้าหนุซาบซึ่งจนยอมเป็นมิตรด้วยและร่วมมือกันจับคนร้ายที่เป็นตัวการยุแหย่ให้แตกหักคือซาเซียนหลี่มาลงโทษ ในที่สุดทุกอย่างก็เข้าสู่ภาวะปกติอีกครั้ง

ตารางที่ 3.41 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ห้าหนุคะนองกรุง

แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ตอน ห้าหนุคะนองกรุง	คำขยายความแนวความคิดทางสังคมการเมือง
คุณธรรม จริยธรรม และหลักนิติธรรม (ความเสมอภาค)	ในคดีนี้แสดงให้เห็นว่าเป่าบู้่นจิ้นมีคุณธรรมและเมตตาธรรมต่อกลุ่มชาวยุทธนาม "ห้าหนุ" มีการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ และมีสถานะผู้นำสูง เพราะเป่าบู้่นจิ้นเล็งเห็นถึงความสามารถของชาวยุทธ ทั้งห้าคนว่าเป็นจอมยุทธฝ่ายคุณธรรมดังเช่นจั้นเจาที่เป่าบู้่นจิ้นเคยเล็งเห็นความสามารถและคุณธรรมภายในตัวของจั้นเจามาก่อน สุดท้ายเมื่อสามารถจับคนร้ายตัวจริงคือซาเซียนหลี่มาลงโทษได้ ห้าหนุจึงพินมลินในที่สุด “คนในยุทธภพชอบทำอะไรจับไวอะอะก็ใช้กำลังต่อสู้ฆ่าฟัน แทนที่จะคิดว่าความผิดชอบชั่วดีนั้น ควรใช้กฎหมายระบุ ศาลตัดสินต่างหาก ไม่ใช่ใครมีกำลังเหนือกว่าก็ตั้งกฎขึ้นมาเอง แล้วใคร

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องแนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์: กรณีศึกษา เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 ใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) โดยวิเคราะห์เนื้อหาจาก ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” จำนวน 41 คดี 236 ตอนและใช้แบบการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) กับผู้ทรงวุฒิจำนวน 16 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เนื้อหาแนวความคิดทางสังคมการเมือง จากละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 และนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5.2 สรุปเนื้อหาความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์: กรณีศึกษา เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 ใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) โดยวิเคราะห์เนื้อหาจาก ละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 จำนวน 41 คดี 236 ตอนและใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้ทรงวุฒิ จำนวน 16 ท่านที่สำคัญกลุ่มต่างๆ 10 กลุ่ม โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive random) กลุ่มละ 1-3 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
1) กลุ่มนักการเมือง	1 คน
2) กลุ่มศาสนา	1 คน
3) กลุ่มนักวิชาการ	2 คน
4) กลุ่มนักรัฐศาสตร์	2 คน
5) กลุ่มนักกฎหมายมหาชน	1 คน
6) กลุ่มข้าราชการประจำ	2 คน
7) กลุ่มสื่อสารมวลชน	3 คน
8) กลุ่มองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ	2 คน
9) กลุ่มภาคประชาสังคม	1 คน
10) กลุ่มภาคธุรกิจ เอกชน	1 คน
รวม	16 คน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จากหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลซึ่งเคยดูแลนครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

2. เป็นบุคคลที่มีบทบาททางด้านการเมือง และเป็นบุคคลที่มีลักษณะของผู้นำทางความคิด (opinion leader) มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องแนวความคิดทางสังคมการเมือง และเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

3. เป็นบุคคลที่มีผลงานทางวิชาการทางการเมืองการปกครอง และเป็นบุคคลที่มีการปรากฏตัวต่อสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และเป็นสื่อสารมวลชน
4. เป็นบุคคลซึ่งสังคมให้การยอมรับในบทบาทหน้าที่ ทั้งบทบาทหน้าที่ส่วนตัวหรือบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่และวิชาชีพที่รับผิดชอบ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) มี 2 ประเภท

2.1.1 **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** ได้แก่ ข้อมูลจากการดูแลครุโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 ย้อนหลังในสื่อออนไลน์

2.1.2 **ข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Data)** ได้แก่ ข้อมูลซึ่งรวบรวมมาจากเอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

2.2.1 **ผู้วิจัยจะขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ** เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ได้ศึกษาค้นพบในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 กับการนำไปใช้ในเวทีทางการเมืองไทย โดยใช้รูปแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2.2.2 **ในระหว่างการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยจะต้องใช้วิธีการจดบันทึกในประเด็นที่สำคัญ หรือน่าสนใจพร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการบันทึกเสียงจากผู้ถูกสัมภาษณ์

2.2.3 **ข้อมูลที่ได้อาจจะนำมาทำการบันทึกและถอดเทปเป็นรายวัน** เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนหรือขาดหาย เพื่อประโยชน์ในการนำไปศึกษาในครั้งหน้า

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการดูแลครุโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ย้อนหลังจากสื่อออนไลน์

3.2 เครื่องบันทึกเสียง

3.3 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนดข้อความด้วยการกำหนดให้ข้อความให้สอดคล้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีจำนวน 5 ข้อคำถามดังนี้

3.3.1 แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่สำคัญที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 ประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง

3.3.2 ท่านคิดว่า แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิรูปการเมืองของไทยในปัจจุบันได้หรือไม่ อย่างไร?

3.3.3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิรูปประเทศจำเป็นต้องจัดให้มีการปฏิรูปด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลทั้งระบบ จึงจะทำให้สังคมและประเทศไทยเข้มแข็ง?

3.3.4 ควรมีการปฏิรูประบบราชการไทยเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในกรณีดังกล่าวนี้ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร?

3.3.5 ละครโทรทัศน์มีบทบาทกับการปฏิรูปการเมืองและสังคมไทย อย่างไร?

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหาแนวความคิดทางสังคมการเมือง จากละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 และนำเสนอในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4.2 สรุปเนื้อหาความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ผู้วิจัย ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 กลุ่ม และได้ ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

2. เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

1. แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชัน ที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจอธิปไตย

1.1.1 *อำนาจอธิปไตย* ในทางกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐหรืออำนาจที่แสดงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น สิ่งอื่นใดจะมีอำนาจยิ่งกว่า หรือขัดต่ออำนาจอธิปไตยหาได้ไม่ อำนาจอธิปไตย ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการ ปกครอง อำนาจอธิปไตย ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครองของประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยจะเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยผ่านตัวแทนคือสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ส่วนการปกครองในระบบกษัตริย์ประชาธิปไตย อำนาจจะเป็นของคณะบุคคลที่ปกครองใน ระบบกษัตริย์ไทย ขณะเดียวกันการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอธิปไตยเป็น ของพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และเป็นผู้เดียวที่ ใช้อำนาจดังกล่าว อำนาจอธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1) *อำนาจอธิปไตยภายใน* เป็นอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย รักษา กฎหมาย และการใช้กฎหมายในเขตดินแดนของรัฐนั้น

2) *อำนาจอธิปไตยภายนอก* เป็นผู้ที่รัฐดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ รวมถึงอำนาจที่จะประกาศสงครามหรือทำสัญญาสันติภาพได้อย่างอิสระโดยปราศจากการบังคับบัญชาของรัฐอื่น

หลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยจะมีเฉพาะในการปกครองโดยผู้แทนเท่านั้น และ โดยทั่วไปแล้วอำนาจอธิปไตยแยกตามลักษณะหน้าที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. *อำนาจนิติบัญญัติ* คือ อำนาจในการออกกฎหมาย รัฐสภา (ส.ส.และ ส.ว.) ทำหน้าที่ แทนปวงชนในการออกกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบภายในและนำมาซึ่งความกินดีอยู่ดีและความ มั่นคงของรัฐ

2. *อำนาจบริหาร* คือ อำนาจซึ่งคณะรัฐมนตรี และข้าราชการทั้งหลายใช้ในการบริหาร ปกครองประเทศตามกฎหมายซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราออกมา

3. *อำนาจตุลาการ* คือ อำนาจศาล มีอำนาจตัดสินคดี ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างบุคคล กับบุคคลหรือบุคคลกับรัฐตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราออกมา

ส่วนการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือระบอบเผด็จการนั้น โดยสภาพ แล้วกษัตริย์หรือผู้ปกครองระบอบเหล่านี้ย่อมมีอำนาจเด็ดขาดจึงไม่มีใครสามารถที่จะแบ่งแยกหรือ จำกัดอำนาจได้ และถึงแม้จะเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นมาปกครองตนเอง ก็ตาม การแบ่งแยกอำนาจก็เป็นหลักการที่จำเป็นต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น เพราะหากผู้แทนที่ ประชาชนเป็นผู้เลือกมีอำนาจอธิปไตยทั้งหมดอยู่ในมือ การปกครองก็จะกลายเป็นระบอบเผด็จการ โดยผู้แทน

เปาบุ้นจิ้นมีชีวิตอยู่ในช่วงที่อำนาจอธิปไตยสูงสุดเป็นของจักรพรรดิเหรินจงแห่ง ราชวงศ์ซ่งอำนาจของจักรพรรดิหรือฮ่องเต้ หรือ หวงตี้ ถ้าแปลตรงตัวจะสามารถแปลได้ว่า “ผู้ปกครองที่ยิ่งใหญ่” ฮ่องเต้เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด เป็นถึงเจ้าชีวิตและเจ้าแผ่นดิน เป็นผู้มีอำนาจ ในการกำหนดกฎระเบียบให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติตาม และมีอำนาจสิทธิ์ขาดที่จะลงโทษผู้ละเมิด แม้กระทั่งโทษประหารชีวิต มีอำนาจในการออกกฎหมายหรือแม้กระทั่งอภัยโทษให้กับนักโทษ ในทุกกรณี ในยุคจักรพรรดิเรืองอำนาจ ประเทศจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับ "โอรสสวรรค์" ซึ่ง ผู้ปกครอง หรือ "ฮ่องเต้" ถือว่าเป็นบุตรแห่งฟ้าที่สวรรค์ประทานลงมาให้ปกครองโดยชอบธรรม ฮ่องเต้จึงมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ดังภาษิตจีนที่ กล่าวไว้ว่า “ฮ่องเต้ให้ขุนนางตายขุน นางก็ต้องตาย” เป็นต้น

ฮ่องเต้จะใช้อำนาจในการบริหารประเทศผ่านทางขุนนาง ข้าราชการและเจ้าเมือง รูปแบบการปกครองยึดตามรูปแบบการปกครองของราชวงศ์ฉิน ตามที่จินซีฮ่องเต้ได้เคยจัดตั้งไว้ คือ ใช้ระบบจังหวัดและอำเภอ ข้าราชการของรัฐบาลกลางและหน่วยงานของรัฐบาลท้องถิ่นล้วนแต่งตั้งและถอดถอนโดยองค์จักรพรรดิเอง และมีการนำแนวทางการปฏิบัติติดตามนโยบายใหม่ของฟานจิ้งเยียน (ค.ศ. 989 – 1052) ขุนนางและกวีสมัยราชวงศ์ซ่ง ผู้ซึ่งได้รับราชการทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมาใช้ และวาทะของฟานจิ้งเยียนที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากคือ “ทุกข์ก่อนทุกข์ของแผ่นดิน สุขหลังสุขของแผ่นดิน” ให้มีการปฏิรูประบบการปกครองภายใน แต่่นโยบายปฏิรูปของฟานจิ้งเยียนทำให้บรรดาขุนนางและกลุ่มตระกูลศักดินามากมาย สุดท้าย การปฏิรูปดังกล่าว ดำเนินการไปได้เพียงปีเศษก็ต้องล้มเลิกไป และต่อมาหวังอันสื่อ เป็นข้าราชการชาวจีนในประวัติศาสตร์ มีบทบาทเป็นทั้งนักเศรษฐศาสตร์ นักปฏิรูป อัครมหาเสนาบดีซึ่งตรงกับตำแหน่ง "นายกรัฐมนตรี" ในปัจจุบัน และกวีสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือได้นำเสนอแนวทางการปฏิรูปแบบใหม่ โดยเสนอให้เร่งสร้างบุคลากรที่มีความสามารถ ปรับปรุงระเบียบข้อกำหนดกฎหมาย และจัดการบริหารการคลังเสียใหม่ เป็นต้น หวังอันสื่อมีผลงานโดดเด่นในด้านการปฏิรูปเศรษฐกิจ เขาเล็งเห็นความล้มเหลวของสังคมนและเป็นผู้นำการปฏิรูปทางเศรษฐกิจสังคม ส่งผลให้การใช้จ่ายของประชาชนคล่องตัว ทำลายการผูกขาดทางการค้า และสร้างระเบียบทางการปกครองและสวัสดิการสังคมรูปแบบใหม่ หวังอันสื่อยังปรับปรุงระบบการสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ โดยขัดขวางคติเห็นแก่ญาติและระบบอุปถัมภ์อันฝังรากลึกในมาแต่เดิม การปฏิรูปของหวังอันสื่อไม่เป็นที่พึงใจของกลุ่มอนุรักษนิยมอันนำโดยรัฐมนตรีชื่อหม่ากวงอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สมเด็จพระจักรพรรดิเหรินจง ซึ่งมีพระราชอัธยาศัยใฝ่พระราชหฤทัยไปทางชื่อหม่ากวงก็ไม่โปรดด้วย ทำให้การปฏิรูปดำเนินการและประสบความสำเร็จในช่วงสั้น ๆ เท่านั้น

เปาบุ๋นจิ้นเป็นขุนนางใหญ่ ตำแหน่งเจ้าเมืองไคฟง ทำหน้าที่ผู้ออกกฏ-ตัดสินคดี-และบริหารเมืองในคนเดียว เปาบุ๋นจิ้นมีหลักในการบริหารการปกครองว่า "จิตใจสะอาด บริสุทธิ์ คือหลักแก้ไขปัญหามูลฐาน ความเที่ยงตรงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต จงจดจำบทเรียนในประวัติศาสตร์ไว้ อย่าให้คนรุ่นหลังเหยียดหยันได้" เปาบุ๋นจิ้นปกครองเมืองไคฟง ได้มีการปฏิรูประบบราชการหลายประการ เช่น เปิดให้ประชาชนเข้าร้องทุกข์ต่อผู้บริหารเมืองได้โดยตรง จากเดิมที่ต้องผ่านปลัดเมืองซึ่งมักเรียกสินบน และเป็นใจให้แก่ผู้มีอิทธิพล ก่อให้เกิดการฉ้อฉลฉ้อโกง การปฏิรูปดังกล่าวสร้างชื่อเสียงให้แก่เขาเป็นอันมาก ก่อนหมดลมหายใจเปาบุ๋นจิ้นได้สั่งเสียไว้ด้วยว่า “ลูกหลานเราคนใดเป็นข้าราชการแล้วกินสินบาตรคาดสินบน ห้ามกลับคืนมายังบ้านเราและห้ามเผาผีร่วมสกุลกันอีก ใครไม่นับถือคุณงามความดีอย่างเรา เราไม่นับเป็นลูกเป็นหลาน”

นอกจากการทำหน้าที่บริหารเมืองแล้วความโดดเด่นของเปาบุ๋นจิ้นอีกด้านหนึ่งคือการตัดสินใจอย่างยุติธรรม จนได้รับการยกย่อง ให้เป็น เทพเจ้าผู้ทรงธรรม ตำแหน่งตุลาการของเปาบุ๋นจิ้นเป็นหน้าที่หนึ่งในครั้งที่รับตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าเมืองไคฟงในอดีต ประวัติของเปาบุ๋นจิ้นส่วนใหญ่เน้นที่การตัดสินใจ แม้ว่าความจริงแล้ว เปาบุ๋นจิ้นไม่ได้มีอาชีพเป็นตุลาการโดยตรงก็ตาม ความเด็ดเดี่ยว กล้าตัดสินใจ ทำให้ผู้คนพากันยกย่อง และคอยร้องทุกข์ต่อเปาบุ๋นจิ้นเสมอ นอกจากนี้ เปาบุ๋นจิ้นได้รับพระราชทานหว่ายทองคำจากสมเด็จพระจักรพรรดิเงินจง โดยให้สามารถใช้เขียนติตั้งสอนสมเด็จพระจักรพรรดิพระองค์ปัจจุบันได้ นอกจากนี้ เปาบุ๋นจิ้นยังได้รับพระราชทานสิ่งของซึ่งเปรียบเทียบกับเสมือนสิ่งแทนอำนาจขององค์ฮ่องเต้ที่ไว้วางใจให้เปาบุ๋นจิ้นใช้แทนพระองค์ ดังนี้

1. กระบี่อาญาสิทธิ์ อำนาจของกระบี่อาญาสิทธิ์เปรียบเทียบกับได้ฮ่องเต้เสด็จเอง เมื่อถูกอันเชิญออกแสดงแล้ว ผู้คนทั้งปวงต้องเชื่อฟังประหนึ่งเป็นพระจักรพรรดิ โดยให้มีอาญาสิทธิ์สามารถประหารผู้ใดก็ได้ นับแต่สามัญชนจนถึงเจ้าโดยไม่จำเป็นต้องได้รับพระราชานุญาตก่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่หลังจากประหารแล้วให้จัดทำรายงานกราบบังคมทูลทราบบพระกรุณาด้วยเป็นที่มาของสำนวนจีนว่า “ฆ่าก่อน รายงานทีหลัง” กระบี่อาญาสิทธิ์ (ข้างฟางเป่าเจียน หรือ ชื่อเจียน แปลว่า “กระบี่หลวง” หรือ “กระบี่แห่งอำนาจ”) หมายถึง กระบี่ของพระมหากษัตริย์จีนในสมัยที่ยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อยู่ เป็นสัญลักษณ์ของอาญาสิทธิ์และบำเหน็จความชอบ กระบี่อาญาสิทธิ์มีความคมดั่งเหล็กดั่งเพชรตัดกระบี่มีสีเขียววาวแวบเปล่งแสงออกมาภายใต้พลั้งมังกร ในทางประวัติศาสตร์ กระบี่อาญาสิทธิ์ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์ฉิน และยังมีบันทึกว่าสมเด็จพระจักรพรรดิพระราชทานให้แก่ข้าราชการสำคัญหลายคน เช่น ในสมัยราชวงศ์หมิง พลเอกหยวนซังฮ้วน ใช้กระบี่อาญาสิทธิ์ตามอำเภอใจ ได้ตั้งประหารพลเอกเหมาเหวินหลง นายทัพผู้มากความสามารถ เป็นเหตุให้ราชวงศ์หมิงขาดคนมีฝีมือและล่มสลายลง และในราชวงศ์ชิงจึงไม่มีการพระราชทานกระบี่อาญาสิทธิ์แก่ผู้ใดอีก การที่กระบี่อาญาสิทธิ์จะพระราชทานให้กับขุนนางผู้ใด ขุนนางผู้นั้นต้องเป็นตำแหน่งที่ “เป็นกลาง” และต้องมีคุณลักษณะใช้การ “ออกคำสั่งเพื่อรักษาความสมดุล” ไม่อย่างนั้นกระบี่อาญาสิทธิ์ จะกลายเป็นคนถืออ้างสิทธิ์ฮ่องเต้ในการละเมิดสิทธิของใครต่อใครก็ได้

2. เครื่องประหาร เปาบุ๋นจิ้นได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระจักรพรรดิเงินจง โดยชุดเครื่องประหารประกอบด้วย

- 1) เครื่องประหารหัวสุนัขสำหรับประหารอาชญากรที่เป็นสามัญชน เป็นเครื่องประหารสำหรับประชาชนที่ไม่มียศฐาบรรดาศักดิ์ ดังนั้นหัวของเครื่องประหารจึงถูกแกะสลักออกมาให้เป็นรูปสุนัข ซึ่งถือเป็นสัตว์ที่ธรรมดาสามัญทั่วไป

2) เครื่องประหารหัวพยัคฆ์สำหรับประหารอาชญากรที่เป็นข้าราชการและผู้มีบรรดาศักดิ์ ตัวแทนประหารมีการแกะสลักเป็นรูปเสือเพื่อให้ดูยิ่งใหญ่กว่าสุนัขธรรมดาทั่วไป โดยมีใบมีดพับติดอยู่ที่กลางหลังเพื่อเอาไว้ใช้กระตุกขวัญข้าราชการคดโกงทั่วไปที่คิดชั่วจนกระทำผิดอาญาแผ่นดินให้อกสั่นขวัญแขวนจะได้สำนึกกันก่อนตาย วัสดุที่ใช้นำมาแกะสลักนั้นเพื่อตอบแทนเหล่าบรรดาข้าราชการผู้ชั่วร้ายทั้งหลายจึงใช้วัสดุที่ดูหยาบขึ้นมาในระดับหนึ่ง เป็นอีกหนึ่งอุปกรณ์ชั้นพิเศษที่เหมาะสมกับข้าราชการทุกระดับที่มีความผิดถึงขั้นประหารชีวิต

3) เครื่องประหารหัวมังกรสำหรับประหารอาชญากรที่เป็นเชื้อพระวงศ์ ที่ต้องอาญาแผ่นดิน ตัวแทนทำการแกะสลักเป็นรูปมังกรเพื่อให้ดูมีคลาสเหมาะสมกับผู้ที่กระทำความผิดตามฐานันดรศักดิ์

อำนาจอธิปไตยของฮ่องเต้ที่ได้พระราชทานให้แก่เป่าบุ๋นจิ้นผ่านสิ่งของ 2 อย่าง คือ กระบี่อาญาสิทธิ์ และเครื่องประหาร เป่าบุ๋นจิ้นได้นำมาใช้ในการบริหารการปกครองบ้านเมืองและตัดสินคดีความอย่างบริสุทธิ์ และเที่ยงธรรม โดยไม่เกรงกลัวอำนาจอิทธิพล ดังเช่นคดีราชบุตรเขยจอมโหดเป่าบุ๋นจิ้นต้องตัดสินคดีภายใต้การขัดขวางจากอำนาจและอิทธิพลขององค์ไทเฮาที่พยายามใช้อำนาจอิทธิพลที่มีอยู่เข้ามาก้าวก่ายการตัดสินคดีของเป่าบุ๋นจิ้นในทุกวิถีทาง สุดท้ายเป่าบุ๋นจิ้นจึงได้อัญเชิญกระบี่อาญาสิทธิ์เสมือนเป็นสิ่งแทนพระองค์ แต่องค์ไทเฮาก็ยังไม่ละความพยายามใช้ไม้เท้าหัวมังกรวางพาดไว้บนเครื่องประหารซึ่งเป็นการเตือนเป่าบุ๋นจิ้นว่าถ้ากล้าสั่งประหารราชบุตรเขย โดยที่ไม้เท้ามังกรพาดอยู่ ถือว่าเป็นการลบถู่เบื้องสูง มีโทษถึงประหารชีวิตพร้อมกับตรัสว่า ถ้าเป่าบุ๋นจิ้นกล้าประหารราชบุตรเขยจะส่งปลดเป่าบุ๋นจิ้นออกตำแหน่งในทันทีสำหรับกระบี่อาญาสิทธิ์นั้นเป็นสิ่งของที่ทางราชสำนักพระราชทานให้แก่เป่าบุ๋นจิ้น จะขอคืนเมื่อไรก็ยอมได้ เป่าบุ๋นจิ้นก็ไม่ได้หวั่นเกรงอำนาจอิทธิพลขององค์ไทเฮา และพร้อมจะสละลาภยศสรรเสริญ ทุกอย่างขอเพียงแค่ได้ตัดสินคดีของราชบุตรเขยอย่างยุติธรรมให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษตามกฎหมายบ้านเมือง และเป่าบุ๋นจิ้นได้กล่าววาทะเตือนสติองค์ไทเฮาว่า “กษัตริย์ตรัสแล้วไม่ควรคืนคำ” หมายความว่า กษัตริย์ควรยึดมั่นในหลักอริยฐานธรรม 4 ประการ คือ (1) ปัญญา คือ รอบรู้ (2) สัจจะ คือ จริงใจ ไม่กลับกลอก (3) จาคะ คือ เสียสละ (4) อุปสมะ คือ สงบใจ เมื่อองค์ไทเฮาได้ยินคำพูดของเป่าบุ๋นจิ้นดังกล่าว จึงยอมหลีกทางให้เป่าบุ๋นจิ้นตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐาน ผิดให้ก็ว่าผิด ถูกก็ว่าถูก ขวากับคำขอมแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อพยานหลักฐานแน่นหนาผิดตัวราชบุตรเขยเงินซื้อเหมย เป่าบุ๋นจิ้นจึงตัดสินให้ประหารชีวิตด้วยเครื่องประหารหัวมังกรตามฐานันดรศักดิ์

นอกจากนี้ในคดีอาญาสวรรค์เป่าบุ๋นจิ้นยังใช้อำนาจของกระบี่อาญาสิทธิ์ยับยั้งการประหารชีวิตนักโทษหยางเจียเป่าบุตรชายคนสุดท้องของตระกูลหยางที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกร

ฆ่าข่มขืนท่านหญิงฉายแห่ง “สกุลฉาย” ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้องเพราะเปาบุ๋นจิ้นพบว่าคดียังมีเงื่อนงำจึงขอให้มีการไต่สวนใหม่เมื่อมีการสอบสวนใหม่เปาบุ๋นจิ้นก็พบหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่านายเหวินอี้หรืออ๋องน้อย แห่งสกุลฉาย เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของเรื่องราวทั้งหมด และเมื่อพยานหลักฐานมัดตัวอ๋องน้อยแน่นหนา เปาบุ๋นจิ้นจึงตัดสินใจพิจารณาโทษให้ประหารชีวิตอ๋องน้อย แต่ก่อนที่เพชรฆาตจะลงมือ ราชครูฝงอี้ ก็ได้นำราชโองการอภัยโทษนายเหวินอี้จากฮ่องเต้ กล่าวว่า บรรพบุรุษของสกุลเจ้า (สกุลของฮ่องเต้) ตั้งไว้ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆก็ตามห้ามลูกหลานสกุลเจ้าต้องไม่ทำอันตรายลูกหลานสกุลฉาย มิฉะนั้นลูกหลานสกุลเจ้าผู้นั้นต้องกลายเป็นคนอกตัญญู ดังนั้นองค์ฮ่องเต้จึงสั่งห้ามเปาบุ๋นจิ้นประหารลูกหลานสกุลฉายเป็นอันขาด แต่แค่คนชั่วหรือจะหนีอาญาจากสวรรค์พ้นอ๋องน้อยโดนสายฟ้าฟาดเข้าครั้งแล้วครั้งเล่าจนขาดใจตาย

และในพิจารณาคดีก็ถูกจ่อมโหด เปาบุ๋นจิ้นยังพบกับความยากลำบากในการตัดสินคดี เพราะผู้กระทำผิดคือหลวงสุขสันต์ฝงอี้ลูกชายของราชครูฝงอี้และมีศักดิ์เป็นน้องชายของเจ้าจอมฝงที่พยายามใช้อำนาจและอิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อเบี่ยงเบนคดี เดิมทีหลวงสุขสันต์ฝงอี้ได้รับพระกรุณาให้นำเสียบงหลวงไปแจกจ่ายเสียบงให้กับราษฎรที่ประสบเภทภัย แต่ฝงอี้กลับทุจริตเอางบประมาณที่จะนำไปสร้างหอนางโลมไว้บำเรอตน และยังเกณฑ์ชาวบ้านไปใช้แรงงานสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องโดยประกาศศักดาโดยไม่เกรงกลัวกฎหมายว่า “ใครขอมฆ่าอยู่ใครค้ำหน้าตาย” ใช้อำนาจในฐานะผู้แทนพระองค์ก่อกรรมทำชั่วนานปีการสุดท้ายที่เปาบุ๋นจิ้นจะยอมให้อภัยได้ แต่เจ้าจอมฝงก็ยังพยายามกราบทูลฮ่องเต้ให้รับสั่งอภัยโทษให้กับน้องชายของตนเองแต่เปาบุ๋นจิ้นได้กราบทูลว่า “การให้ทัณฑ์พาล คือ หายนะ ราษฎรเป็นฐานล้อมรอบอาณาจักร ขาดซึ่งราษฎรแล้วอาณาจักรก็มีอาจคงอยู่ได้ต่อไป” หลังจากฮ่องเต้ได้ฟังสิ่งที่เปาบุ๋นจิ้นพูดเตือนสติแล้วจึงรับสั่งให้เปาบุ๋นจิ้นตัดสินไปตามพยานหลักฐานจริงก็ว่าจริง เท็จก็ว่าเท็จและให้นำตัวหลวงสุขสันต์ฝงอี้ไปประหารชีวิตด้วยเครื่องประหารหัวพยัคฆ์ตามบรรดาศักดิ์

ถวิล ไพรสมนธ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา, รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และอดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้อธิบายถึงหลักการใช้อำนาจอธิปไตยของผู้มีอำนาจว่า การใช้อำนาจอธิปไตยของผู้มีอำนาจต้องไม่ใช้อำนาจอธิปไตยและอิทธิพลดังกล่าวนั้นเพื่อเข้าไปแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมหรือใช้อำนาจอิทธิพลนั้นในการวิ่งเต้นเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ซึ่งในเรื่องนี้ผมเองเคยได้เสนอคุณมิชัย ฤชุพันธุ์ ในประเด็นที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ควรมิเอกสิทธิ์ใดๆ ที่ต้องได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปขึ้นศาลถ้าอยู่ในช่วงสมัยประชุมสภา ซึ่งทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำภายใต้อธิปไตยเดียวกัน (ถวิล ไพรสมนธ์ สัมภาษณ์, 2559) เช่นเดียวกับ ดร.ปรีชา เรื่องจันทร์อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพิษณุโลก ได้กล่าวถึงหลักการใช้อำนาจอธิปไตยว่า อำนาจอธิปไตยเริ่มจากกระบวนการแสวงหาอำนาจทางการเมือง

และต้องมีการใช้อำนาจอธิปไตย และมีวิธีการรักษาอำนาจอธิปไตย ซึ่งข้าราชการมีทั้งข้าราชการ กังฉิน ซึ่งเป็นข้าราชการคดโกง ไม่ซื่อตรง ใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพวก พ้อง ข้าราชการประเภทนี้จะมีพฤติกรรมในการแสวงหาอำนาจแบบสุดโต่งไม่สนใจวิธีการและก็จะ ใช้ทุกวิถีทางในการรักษาอำนาจของตนให้คงอยู่ ซึ่งแตกต่างกับข้าราชการตงฉินอย่างสิ้นเชิงเพราะ ข้าราชการกลุ่มนี้จะมีวิธีการแสวงหาอำนาจ และใช้อำนาจ รวมทั้งรักษาอำนาจอธิปไตยนั้นด้วยวิธีที่ มีคุณธรรม แบ่งปันและเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว (ดร.ปรีชา เรื่องจันทร์ สัมภาษณ์, 2559)

ส่วนนายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ประธานกรรมการมูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด ได้อธิบายถึงหลักการใช้อำนาจอธิปไตยว่าผู้ที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการใด ๆ ตามที่อำนาจอธิปไตยได้ มอบหมายให้มันต้องไม่หวั่นไหวต่อแรงพายุ และไม่เกรงกลัวต่ออำนาจหรืออิทธิพลจนทำให้ ตนเองต้องเบี่ยงเบนไปจากความตงฉิน ประเทศไทยในปัจจุบันกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ต้องใช้อำนาจ อธิปไตยก็คือข้าราชการ และข้าราชการก็คือบุคคลที่ทำงานแทนพระเจ้าอยู่หัวฯ แต่ข้าราชการของ ไทยในปัจจุบันกลับใช้อำนาจอธิปไตยนั้นๆ แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคการเมือง ไม่ได้ทำให้ราษฎรส่วนใหญ่อยู่ดีกินดี (นายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ สัมภาษณ์, 2559) และรศ.ดร. เสนีย์ คำสุข อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิด หลักการใช้อำนาจอธิปไตยว่าเหมือนดังเช่นคำกล่าวอ้างเรื่องอำนาจทำให้คนเสียคนของบารอน แอ็กตัน ที่ 1 หรือ ลอร์ดแอ็กตัน (Lord Acton) เคยกล่าวไว้ว่า “อำนาจมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการ ใช้อำนาจที่ไม่ชอบและอำนาจเด็ดขาดย่อมก่อให้เกิดการใช้อำนาจที่ไม่ชอบขึ้นอย่างแน่แท้ แม้กระทั่งคนดีก็กลายเป็นคนเลวได้เมื่อกลายมาเป็นผู้ใช้อำนาจ (Power tends corrupt and absolute power corrupts absolutely. Great men are almost always bad men.) คำกล่าวนี้สะท้อน ให้เห็นปัญหาอันเป็นสังขรณ์ของการใช้อำนาจที่เคยเกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์การเมืองการ ปกครองหลายยุคหลายสมัย ฉะนั้นจึงต้องควบคุมอำนาจด้วยคุณธรรม และจริยธรรม และการใช้ อำนาจอธิปไตยผ่านตัวบทกฎหมายนั้นทุกคนต้องได้รับความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ภายใต้การปกครอง ด้วยกฎหมายเดียวกันนั่นเอง

นอกจากนี้ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิผู้อำนวยการบริหาร สำนักข่าวอิศรา และอดีตนายก สยามคณักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้กล่าวว่าการใช้อำนาจอธิปไตยขึ้นอยู่กับรูปแบบ การเมืองการปกครอง อย่างเช่นการเมืองการปกครองในระบบอบกษัตริย์การใช้อำนาจอธิปไตยมี รูปแบบที่แตกต่างจากรูปแบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่สำคัญ คือผู้ที่มี หน้าที่ต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ต้องไม่เกรงกลัวอำนาจอิทธิพลที่เข้ามาแทรกแซงการทำงานเพราะ ด้วยหลักของการใช้อำนาจตามกฎหมายต้องค้ำประกันว่าทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายไม่ว่าคุณจะเป็น

ฮ่องเต้หรือสามัญชนก็ตามในประเด็นนี้ผมขอยกตัวอย่างคำพูดของท่านชวน หลีกภัย ที่เคยได้พูดว่า “ผมไม่สามารถทำให้ทุกคนรวยเท่ากันได้ แต่ผมสามารถทำให้ทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันได้” ความหมายของคำพูดนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างเท่าเทียมโดยผ่านเครื่องมือในการบริหารจัดการคือกฎหมาย (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ สัมภาษณ์, 2559)

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต

ความซื่อสัตย์ สุจริต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นทั้งกาย วาจา และใจ มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่คดโกง มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติกุศลทุกประเภท และกระทำแต่สิ่งที่ดีงามที่เป็นความคิดที่จะก่อให้เกิดการประพฤติกุศลปฏิบัติตนให้อยู่ในคุณงามความดี สามารถแยกแยะดีชั่ว ถูกผิดอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ขงจื้อ กล่าวถึง คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ไว้ว่า คือการกระทำใด ๆ ให้ออกต้องยุติธรรม ไม่ไปปิดหลอกหลวง ไม่ทำสิ่งน่าละอายต่อตนเองและผู้อื่น ถูกต้องตรงต่อฟ้าดิน ตรงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตรงต่อบ้านเมือง ตรงต่อสังคม ตรงต่อพ่อแม่ ตรงต่อพี่น้อง บุตร และภรรยา ทุกสิ่งที่ทำไปโดยไม่ผิดต่อมโนธรรม

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์จะเป็นผู้ที่ยึดมั่น ในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิต ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด คนมีศีลธรรมหรือมีมนุษยธรรม ที่สามารถเรียกได้ว่า เป็นอารยชน จะมีความประพฤติดี ประพฤติชอบ และมีความซื่อสัตย์ สุจริต 3 ประการ ดังนี้คือ

1.2.1 กายสุจริต เป็นความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ละเว้นการบีบบังคับ เบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ไม่แย่งชิงลักขโมยหรือเอารัดเอาเปรียบ แต่เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ประพฤติดล่่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

1.2.2 วาจาสุจริต เป็นความสุจริตทางวาจา ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกหลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ไม่พูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่ส่งเสริมสามัคคี ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง รวมถึงละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ และถูกกาลเทศะ

1.2.3 มโนสุจริต เป็นความสุจริตทางใจ ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะ ได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เพื่อแผ่กว้างขวาง ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย แต่ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์

สุขแก่กัน มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

เปาบุ๋นจิ้นมีมีชื่อรองว่า “เหวินเจิ้ง” แปลว่า “ต้องเที่ยงเยี่ยงปราชญ์” และมีความหมายแฝงว่า “ผู้สุจริตในราชการ” เปาบุ๋นจิ้นขณะที่รับราชการได้แสดงออกชื่อสัตย์สุจริต ยึดถือเป็นหลักในการทำงานจนมีชื่อเสียงเป็นที่เลื่องลือ มีบันทึกไว้ว่า ในขณะที่ย้ายไปปกครองอำเภอตวนโจว อยู่ในมณฑลกวางตุ้งปัจจุบัน ซึ่งเป็นแหล่งขึ้นชื่อด้านผลิตงานฝนมิก เปาบุ๋นจิ้นตรวจสอบพบว่า ผู้ปกครองคนก่อน ๆ มักทุจริตงานฝนมิกจำนวนมากจากราษฎร เมื่อทำราชการอยู่ที่อำเภอนี้ เปาบุ๋นจิ้น จึงใช้งานฝนมิกเพียงอันเดียว โดยกล่าวว่า ความจำเป็นมีเท่านั้น ครั้นต้องย้ายไปท้องที่อื่น ประชาชนรักใคร่ก็นำงานฝนมิกมามอบให้เป็นของขวัญมากมาย เปาบุ๋นจิ้น ไม่รับไว้เลย และโยนงานฝนมิกที่ใช้ประจำอยู่นั้นทิ้งลงสู่แม่น้ำกวางตุ้งเปาบุ๋นจิ้นเป็นคนตรงไปตรงมาไม่เห็นแก่หน้าใคร ทำให้คนเรียกขานท่านว่า “เฉียบเยียนอู่ฉิง” แปลว่า “หน้าเหล็กไม่เห็นแก่หน้าใคร” อุปนิสัยของเปาบุ๋นจิ้นในด้านนี้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดจากคดีประหารเปาเหมียน เหตุการณ์เริ่มต้นจากเปาเหมียนซึ่งเป็นหลานชายของเปาบุ๋นจิ้นถูกกล่าวว่าเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลังการฆาตกรรมหญิงตั้งครรภ์แล้วผ่าเศ็กออกนำรกไปผลิตยาชนิดหนึ่งมีชื่อเรียกว่า เครื่องยาม่วง ใช้เป็นยาบำรุงร่างกาย ผู้บงการที่แท้จริงก็คือเลขาของเปาเหมียนและน้องชาย แต่เมื่อถูกจับได้เลขาของเปาเหมียนและน้องชาย กลับให้การว่าเปาเหมียนเป็นผู้บงการ สร้างความลำบากใจให้กับเปาบุ๋นจิ้นเป็นอย่างมาก เพราะเปาเหมียนเป็นลูกชายของแม่ซ้อที่รับเลี้ยงไว้ไม่ให้ประสบเคราะห์กรรมในครั้งเยาว์วัย เพราะในอดีตนั้น เปาเฮ้ะบัววัน และนางหลิวสีอันหยิน ซึ่งเป็นบิดาและแม่ผู้ให้กำเนิดเปาบุ๋นจิ้น เห็นพ้องกันว่าเอาลูกที่เพิ่งเกิดมาได้ไม่นานนี้ไปทิ้งไว้ในป่า เพราะเปาบุ๋นจิ้นเกิดมามีหน้าดำมีดมาก พร้อมกับแผลเป็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวกลางหน้าผาก นี้จึงเรียกว่าอัปลักษณ์ และเชื่อว่าทารกนี้อาจจะเป็นปีศาจมาเกิด หากเอาไว้ในบ้านจะนำความพินาสมาสู่วงศ์ตระกูล แต่ในขณะที่พ่อแม่ของท่านเปาบุ๋นจิ้นกำลังปรึกษากัน นางหลิวสีสะใภ้คนโตจึงเข้าไปห้ามไว้และขอรับเลี้ยงดูแลเปาบุ๋นจิ้นเอง หากมีเหตุเภทภัยใดๆ เกิดขึ้นจะขอรับไว้เอง ดังนั้นเมื่อเกิดคดีความกับเปาเหมียนเช่นนี้ เปาบุ๋นจิ้นจึงลำบากใจมาก แต่ด้วยความมีคุณธรรมชื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่ญาติพี่น้องเปาบุ๋นจิ้นจึงไม่ก้าวท้าวคดี ฮองเต้จึงให้ทางกรมอาญาเป็นผู้ตัดสิน สุดท้ายด้วยความช่วยเหลือของราชครูฝ่งจี้ก็สามารถพิสูจน์ได้ว่าเปาเหมียนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าวจึงสามารถพ้นผิดได้

นอกเหนือจากการตัดสินคดีอย่างตรงไปตรงมาแล้ว เปาบุ๋นจิ้น ก็ยังมีชื่อเสียงในฐานะข้าราชการตงฉิน ไม่เคยรับสินบนใดๆ แม้จะเป็นของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม เปาบุ๋นจิ้นมีหลักคิดอยู่ว่า “ลาภยศสรรเสริญไม่ใช่สิ่งยั่งยืน สุขกายสบายใจ ถึงจะเป็นวาสนาต่างหาก” ตั้ง

คำสั่งสอนของเปาป๋นจิ้นที่ได้กล่าวตักเตือนนายอำเภอที่ตัดสินคดีประหารชีวิตไช้อี้เอียน เพียงเพราะความโลภที่ต้องการ “พินหางใหม่” ซึ่งเป็นพินล้ำค่าและเป็นสมบัติประจำตระกูลของอี้เอียน กล่าวว่า “ความซื่อ 1 เช่น จริ่งใจ 2 เหยี่ยญ ผิดถูก 3 ชั่ง ยุติธรรม 4 กรัม ตำหนักได้โรครก็จะหายขาด” ในคดีพินมรณะ

นอกจากนี้เปาป๋นจิ้นยังพูดถึงความซื่อสัตย์ว่า “เป็นขุนนางกลับใช้อำนาจในทางที่ผิดก็คือไม่ซื่อสัตย์ เป็นลูกแต่ไม่เหลียวแลพ่อแม่ทอดทิ้งไปก็คืออกตัญญู มีความรู้เสียเปล่าแต่คิดคด หลอกลวงประชาชนก็คือไม่มีคุณธรรม” ซึ่งเปาป๋นจิ้นกล่าวสั่งสอนช่งเจียนเป่าก่อนตัดสินประหารชีวิตในคดีสวรรคตลงโทษ เป็นต้น

พระราชนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ได้อธิบายความหมายและความสำคัญของคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ว่าผู้มีหน้าที่ใช้กฎหมายต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ใช้อคติ และไม่เห็นให้แก่ลาภยศ มีความจริงใจในการตัดสินคดีความ หรือที่โบราณได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีพฤติกรรมเป็นม้าสองปาก กินทั้งโจทก์ทั้งจำเลย” ไม่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก ไม่คอร์รัปชั่นประโยชน์ก็จะเกิดขึ้นกับประชาชนอย่างมหาศาล ซึ่งความซื่อสัตย์ สุจริตนั้นมันต้องไม่เป็นที่ไปเพื่อประโยชน์สุขของคนเพียงบางกลุ่ม ต้องทำให้คนส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ดีและอยู่กันอย่างสงบ พระราชนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ยังได้อธิบายถึงความสำคัญของคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริตต่อว่าความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมที่จำเป็นต่อทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ระดับไหนก็ตามจะต้องมีการปลูกฝังหรือสอนเยาวชนรุ่นหลังให้ประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะหากคนในสังคมขาดคุณธรรมข้อนี้เมื่อใดสังคมจะวุ่นวายไม่สงบคนจะเอารัดเอาเปรียบกันเกิดการคอร์รัปชั่นและเห็นแก่ตัวมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆที่ตามมาอย่างมากมาย (พระราชนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) สัมภาษณ์, 2559)

เช่นเดียวกับถวิล ไพรสณฑ์ได้อธิบายถึงความสำคัญของคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริตว่าผู้มีอำนาจในกระบวนการยุติธรรมจะต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ความหมายก็คือว่าต้องมีการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา มีการพิจารณาหาข้อมูลอย่างรอบด้านและมีข้อมูลที่ชัดเจน ไม่ใช่ฟังความข้างเดียว (ถวิล ไพรสณฑ์ สัมภาษณ์, 2559) และมานิจ สุขสมจิตรบรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและอดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้กล่าวถึงแนวคิดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริตว่าผู้ที่ใช้กฎหมายควรเป็นผู้ต้องระมัดระวังและรอบคอบในการใช้กฎหมายต้องเป็นผู้ที่ใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรมและใช้กฎหมายอย่างซื่อสัตย์ สุจริต และตรงไปตรงมาไม่ลำเอียง มีความโปร่งใส และการที่บุคคลจะมีความซื่อสัตย์ สุจริตได้นั้นต้องเข้าใจความหมายของคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมนั้น ยกตัวอย่างเช่น สมมุติว่าผมได้นำที่นาของผมไปจำนองในราคา 2 ล้านบาท เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว แต่

มูลค่าที่นาฬิกาดังกล่าวราคา 2 ล้านบาท และในข้อสัญญาระบุว่าถ้าภายในสิ้นปีนี้ ผมไม่มีเงินไปได้ ถอนคืนคุณจะยึดที่นาฬิกานั้นของผมได้เลย การกระทำประมาณนี้มีความถูกต้องก็จริง แต่ยังมีคำถาม ที่ต้องการคำตอบคือ เป็นการกระทำที่ชอบธรรมและมีความซื่อสัตย์ สุจริต เพียงพอหรือไม่ และอีก ประเด็นหนึ่งก็คือ การไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานของตนใช้อำนาจในทางที่มิชอบกระทำการทุจริต คอร์รัปชันแสวงหาประโยชน์เพื่อให้อัตนเองการกระทำอย่างนี้ยิ่งก่อความเดือดร้อนเสียหายกับ ประชาชนและบ้านเมืองอย่างใหญ่หลวง (มานิจ สุขสมจิตร สัมภาษณ์, 2559)

ในประเด็นความซื่อสัตย์นี้ นายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ ได้กล่าวอธิบาย ความหมายของคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริตว่า ไม่ว่าจะเป็ชนชั้นใดในสังคม เรื่องจริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด และยิ่งถ้าคุณเป็นชนชั้นปกครองจะใช้หลัก คุณธรรมในการปกครองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญต้องเห็นประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน ประโยชน์ส่วนตนเสมอ ยกตัวอย่างในยุคสมัยที่บิดาของผมนเอง คือ ท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรม ศักดิ์ ท่านเคยกล่าวยกตัวอย่างสมมุติเหตุการณ์หนึ่งว่า ถ้ารัฐบาลต้องการจะซื้อที่ดิน 1 แปลง เพื่อนำ ก่อสร้างงานตามโครงการต่าง ๆ นั้น แต่ปรากฏว่าที่ดินผืนที่จะซื้อนั้นเจ้าของกลับเป็นภรรยาของ นายกรัฐมนตรีเสียเอง เหตุการณ์ดังกล่าวนี้บิดาของผมนมองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์ สุจริต และผิดกฎศีลธรรม และคุณธรรมทั้งสิ้นทั้งปวง ดังนั้นผู้ปกครองที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ต้องมอง ประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตนเสมอ (นายแพทย์จักรธรรม ธรรมจักร สัมภาษณ์, 2559)

ส่วนอนุชิต ปราสาททองผู้อำนวยการสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐสำนักงาน คณะกรรมการเลือกตั้งได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต คือการทำงานแบบตรงไปตรงมา ไม่มีลัษลคมในเปิดเผยดำเนินการตามกฎหมาย ความซื่อสัตย์ หมายถึง ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจปลอดจากความลำเอียงหรืออคติ คุณลักษณะพฤติกรรมของผู้มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อ เวลา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และ ถูกต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนยอมรับการตรวจสอบทั้งจากภาครัฐ และเอกชน และอีก ประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต และการทำงานอย่างตรงไปตรงมา สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารภาครัฐพร้อมทั้งนำมาใช้ปรับปรุงการทำงานของภาครัฐ ให้ยึดหลักความซื่อสัตย์ สุจริต ในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติต่อไปนั่นเอง (อนุชิต ปราสาททอง สัมภาษณ์, 2559)

เช่นเดียวกับรศ.ดร.กิจบติ ก้องเบญจภูธรรองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ คณะ นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง กล่าวถึงคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต ว่าความซื่อสัตย์

สุจริต คือการบังคับใช้กฎหมายของผู้มีหน้าที่ต้องมีความเที่ยงตรง สร้างความเป็นธรรม ต้องไม่เบียดหรือกด ต้องซื้อตรง สุจริต ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ยกตัวอย่างเช่น การร่างรัฐธรรมนูญ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญ ขาดความสุจริตในการร่างนั่งเทียนเขียนเองไม่มีการสำรวจต้นสายปลายเหตุหรือความเดือดร้อนใจของประชาชนเพื่อนำข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเราจึงได้รัฐธรรมนูญที่ยังขาดความซื้อตรง อาจจะถึงเวลาแล้วที่ผู้นำประเทศควรที่จะหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต อย่างเอาจริงเสียทีถึงเวลาหรือยังที่เราจะกำหนดวาระเรื่องคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต เป็นวาระแห่งชาติ สมมุติยกตัวอย่างเช่น อาจจะกำหนดวาระแห่งชาติว่าอีก 10 ปีข้างหน้าประชาชนคนไทยทุกคนต้องมีพื้นฐานของความสุขุมสุจริต ประเทศไทยจะต้องไม่มีคำว่า “ได้โตะ” อีกต่อไปนั่นเอง (รศ.ดร.กิจติ ก้องเบญจกุล สัมภาษณ์, 2560)

1.3 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม

ความยุติธรรม คือ (1) ความเที่ยงธรรม หมายถึง การไม่เอนเอียง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (2) ความชอบธรรม หมายถึง ชอบด้วยนิติบัญญัติ หรือชอบด้วยธรรมมะ (3)ความชอบด้วยเหตุผล ความยุติธรรมเป็นการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ความยุติธรรมเป็นการให้และได้รับตอบแทนที่อยู่บนหลักความถูกต้อง ความยุติธรรมเป็นการยุติปัญหา และยุติข้อขัดแย้ง โดยการนำอำนาจอธิปไตย อันเป็นสิทธิ และหน้าที่ของประชาชนเข้ามา ประมวลผล เพื่อหาข้อยุติของปัญหา และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

ความยุติธรรมเป็นคำที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปเปรียบได้กับความยุติธรรมตามธรรมชาติซึ่งก็คือ การตัดสินใจตามแนวคิดเรื่องความถูกต้อง แนวคิดเรื่องหลักความยุติธรรมมีหลากหลายโดยแนวคิดพื้นฐานคือการหามาตรการที่เกี่ยวกับความไม่ยุติธรรมและความไม่เพียงพอของกฎหมาย แนวคิดของอริสโตเติล (Aristotelian) กล่าวว่า หลักความยุติธรรม คือ การแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่โดยทั่วไปที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอของการมีกฎหมายนั้น โดยความยุติธรรมมิได้ขึ้นกับตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องการปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ชอบกฎหมาย (Legal Methodology) ด้วย

กฎเกณฑ์ของหลักความยุติธรรม (Maxim of Equity) (วิศว พัวเทพนิมิตร, 2550, น. 6-7) ซึ่งกฎเกณฑ์ที่จะกล่าวต่อไปนี้มีได้เป็นกฎเกณฑ์ทั้งหมดของหลักความยุติธรรมแต่เป็นหลักสำคัญๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้หลักความยุติธรรม โดยเนื้อหาของกฎเกณฑ์เหล่านี้สร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับ การพิจารณาคดีโดยอาศัยหลักความยุติธรรม กฎเกณฑ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. หลักความยุติธรรมจะไม่ยอมให้มีความผิดโดยไม่มีทางชดใช้เยียวยา (Equity will not suffer a wrong to be without a remedy)

2. หลักความยุติธรรมเป็นไปตามกฎหมาย (Equity follow the law)
3. ผู้แสวงหาความยุติธรรมต้องทำด้วยความยุติธรรม (He who seek equity must do equity)
4. หลักความยุติธรรมมองที่เจตนามากกว่ารูปแบบที่แสดงออกมา (Equity looks to the intent rather than to the form)
5. หลักความยุติธรรมเป็นการพิจารณาแต่กระทบต่อบุคคล (Equity acts in personam)
6. หลักความยุติธรรมคือความยุติธรรม (Equity is equity)
7. หลักความยุติธรรมอยู่ภายใต้ความรู้สึกผิดชอบ (Equity acts on the conscience)
8. หลักความยุติธรรมจะไม่นำมาใช้เพื่อปิดบังการฉ้อฉล (Equity will not permit a statute to be used as a cloak for convenience)
9. หลักความยุติธรรมช่วยให้เกิดความรอบคอบ (Equity aids the vigilant)
10. หลักความยุติธรรมเป็นการพิจารณาถึงความสมดุลของความเหมาะสม (Equity regards the balance of convenience)
11. หลักความยุติธรรมอาจแสดงออกเพื่อการปฏิบัติตามข้อผูกพันให้สมบูรณ์ (Equity imputes an intent to fulfill an obligation)
12. หลักความยุติธรรมพิจารณาถึงสิ่งที่ทำในทางที่ควรจะเป็น (Equity look on that as done which ought to be done)
13. การเยียวยาตามหลักยุติธรรมเป็นไปตามที่เห็นสมควร (Equitable remedies are discretionary)

พระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันที่ 29 ตุลาคม 2522 ความว่า “ผู้ที่ได้ผ่านสำนักอบรมกฎหมายทุกคน ควรจะได้รับการชี้แจงเน้นหนักให้ทราบชัดว่า กฎหมายมิใช่ตัวความยุติธรรม หากเป็นแต่เพียงบทบัญญัติหรือปัจจัยที่ตราไว้เพื่อรักษาความยุติธรรม... จึงไม่สมควรจะถือว่าการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดินมีวงกว้างอยู่เพียงแค่ขอบเขตของกฎหมาย จำเป็นต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามเป็นจริงด้วย” ความที่พระองค์ทรงถือเอาความยุติธรรมเป็นใหญ่เหนือกฎหมายโดยนัยหนึ่งย่อมหมายถึงพระราชประสงค์ที่จะให้กฎหมายกำเนิดขึ้นหรือเป็นไปเพื่อความถูกต้องดีงาม หากใช้การปล่อยให้กฎหมายและการใช้กฎหมายเป็นไปในลักษณะที่สวนทางกับความยุติธรรมหรือศีลธรรมจรรยา หรือหาใช่ปล่อยให้กฎหมายเป็นกลไกแห่งการกดขี่ของผู้ปกครองไป หลักคุณค่าเรื่องความสงบสุขของบ้านเมืองหรือเสรีภาพ

เปาบุ้นจิ้น ได้รับการยกย่องว่าเป็น เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม เปาบุ้นจิ้นมีชื่อเสียงเป็นอันมากในการตรวจสอบทุจริตในวงราชการ เปาบุ้นจิ้นได้ตรวจสอบและลงโทษเหล่าผู้ฉ้อฉลไม่เว้นแม้แต่ญาติพี่น้องของตนเอง พระประยูรญาติ ตลอดจนตระกูลที่ทรงอำนาจทั้งหลาย นอกจากนี้เปาบุ้นจิ้นยังได้ปฏิรูประบบราชการเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ได้ดียิ่งขึ้น จึงได้รับยกย่องเป็นรัฐบุรุษในสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ เปาบุ้นจิ้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความยุติธรรม เปาบุ้นจิ้นเคยกล่าวไว้ว่า “เมืองมีกฎหมาย บ้านมีกฎบ้าน ราษฎรมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน” ความยุติธรรมไม่มีการแบ่งชนชั้น ดังเช่น ในคดีศึกชิงจอหงวน ที่มีชายพิการและขอทานน้อยเป็น โจทย์ยื่นฟ้องจอหงวนโจวจิน และเป็นถึงบุตรเขยของอำมาตย์หวัง แม้ว่าชายพิการดังกล่าวไม่สามารถพูดได้และไม่สามารถเดินได้เพราะถูกทำลาย เปาบุ้นจิ้นก็ไม่ลดละความพยายามช่วยเหลือทุกวิถีทางจนสามารถนำตัวผู้กระทำผิดคือ จอหงวน โจวจินที่สมอ้างเป็นจอหงวนมารับโทษที่ได้ก่อไว้ได้

หรือแม้กระทั่งในคดีประหารทานอ่อง ผู้กระทำความผิดก็คือ “อ่องจ้าว” ที่ก่อกรรมทำชั่วสุดคร่าหญิงสาวนางหนึ่งซึ่งก็คือแม่ของเซียวกวง ไปอยู่ตำหนักซำยังส่งคนไปข่มขู่ครอบครัวนาง เพียงเพื่อสนองตัณหาของตนเอง ซึ่งในคดีนี้เปาบุ้นจิ้นก็สามารถตัดสินคดีและนำตัวอ่องจ้าวมารับโทษประหารตามกฎหมายให้ความเป็นธรรมกับผู้ตายไปได้ เป็นต้น เปาบุ้นจิ้นมีหลักความยุติธรรมช่วยทำให้เกิดความรอบคอบ (Equity aids the vigilant) ดังเช่นในคดีคู่แฝดโจเพชร ซึ่งชันเจิ้น และชันผิง เป็นพี่น้องฝาแฝดซึ่งหน้าตาคล้ายกันแต่มีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ชันเจิ้นผู้พี่เป็นผู้ที่เต็มไปด้วยจิตใจที่อาฆาตโกรธแค้น เป็นมือสังหารขุนนางหลายคน เพื่อล้างแค้นให้กับบิดาของตนที่ถูกตัดสินประหารชีวิต มารดาก็กลับมาฆ่าตัวตาย อย่างไม่เป็นธรรม ทำให้คุณและน้องชายต้องกลายเป็นลูกกำพร้า ส่วนน้องชายชันผิงเป็นผู้ที่มีจิตใจดี สุภาพอ่อนโยน แต่มีโรคประจำตัว ในคดีนี้เปาบุ้นจิ้นต้องใช้ความรอบคอบในการพิจารณาคดีเป็นอย่างมากเพราะสองพี่น้องต่างก็ยอมรับโทษแทนกันและกัน

เหมือนดังพระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ได้กล่าวอธิบายความยุติธรรมว่า ความยุติธรรมจะมีความเป็นธรรมต้องไม่มีความเอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีความเที่ยงธรรม มีมาตรฐานเดียวกันในการตัดสินเพื่อให้เกิดความยุติธรรมความชอบด้วยเหตุผล และมีความใสสะอาด โปร่งใสสามารถขอตรวจสอบได้ไม่มีอะไรต้องปิดเพราะการกระทำทุกอย่างกระทำไปด้วยหลักคุณธรรมท่านพระอาจารย์พยอม กัลยาโณ ยังได้อธิบายต่อการสร้างความยุติธรรมว่า การใช้กฎหมายควรใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและยุติธรรมเพียงเท่านั้น ไม่ควรใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำการทุจริต ความยุติธรรมก็จะเป็นความยุติธรรมจริงๆ ไม่เอียงเหมือนลูกตุ้ม ความยุติธรรมสามารถยกตัวอย่างเช่น วันนี้เราใช้ไม้บรรทัดอันนี้วัดประเมินและตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรม วันพรุ่งนี้ถ้าเราจะเปลี่ยนมาใช้ไม้บรรทัดอันใหม่ในการวัดประเมินและ

ตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรม เราก็ควรแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น ถ้าทำได้ดังนี้แล้วสังคมทั่วไปก็จะเกิดความสงบสุขเข้าใจกันไม่มีความขัดแย้งกัน (พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) สัมภาษณ์, 2559)

เช่นเดียวกับ รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้อธิบายเกี่ยวกับความยุติธรรมว่า การที่จะเกิดความยุติธรรมได้ต้องมีกระบวนการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีในการตัดสินคดีความต่าง ๆ รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ยังกล่าวไปอีกว่ากระบวนการในการสืบสวนข้อเท็จจริงในประเทศไทยของเรากระบวนการเหล่านี้ยังมีข้อบกพร่อง และช่องโหว่ ซึ่งการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมสามารถสร้างความผาสุกให้กับสังคมได้นั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก ยกตัวอย่างวิธีการหนึ่ง ที่อาจจะนำมาใช้ในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมได้คือองค์กรต่างๆ ที่มีหน้าที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เช่น องค์กรตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา นักนิติวิทยาศาสตร์ DSI หรือองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีการสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อให้การพิจารณาตัดสินและการได้มาซึ่งข้อมูลนั้นสามารถสร้างความมั่นใจว่าเป็นธรรมและกลางกับทุกฝ่าย เมื่อสรุปผลออกมาแล้วไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและทุกคนยอมรับผลการตัดสินนั้น เช่นนี้แล้วจึงเรียกว่ามีความยุติธรรม (รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ สัมภาษณ์, 2559)

ส่วนทางด้าน ดร.อุทิศ ขาวเชียร ผู้ทรงวุฒิด้านการวางแผนกลยุทธ์ สำนักงาน ป.ป.ช. ก็ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับหลักความยุติธรรมว่าโดยธรรมชาติต้องมีระบบความยุติธรรมคำว่า ความยุติธรรมนั้นเป็นนามธรรม (abstract noun) คือไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ “ความยุติธรรมตามธรรมชาติ” หรือกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาตินั้นมีอยู่จริง มันคือกฎเกณฑ์ วิธีทาง ปราบฏกาณ์ที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ และธรรมชาติต้องมีผู้มีอำนาจที่จะมาใช้ระบบยุติธรรมและรักษาความยุติธรรมให้แก่สังคม ดังเช่นขงจื้อกล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีอำนาจต้องต้องได้อำนาจมาจากการเล่าเรียนศึกษา ไม่ใช่มีอำนาจมาจากพลังกำลังที่มากกว่า ขงจื้อจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับที่มาของอำนาจเพราะคนที่มีความรู้เท่านั้นจึงจะมีอำนาจที่มีคุณธรรมและสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ เพราะผู้ที่มีคุณธรรมจะสามารถสร้างความเที่ยงธรรม (rectitude) ความชอบธรรม (righteousness) นอกจากการนี้ ดร.อุทิศ ขาวเชียร ยังกล่าวต่อไปว่าประเทศไทยต้องสร้างต้นแบบ(Model) ด้านความยุติธรรมเพื่อเป็นหลักในพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นสากลต่อไป (ดร.อุทิศ ขาวเชียร สัมภาษณ์, 2559)

สำหรับ รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับความยุติธรรมว่า ผลของความไม่ยุติธรรมคือการปฏิบัติด้วยวิธีการคอร์รัปชัน เพราะเกิดการบังคับใช้ข้อบังคับแบบไม่ยุติธรรมไม่คำนึงถึงความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย เกิดการปฏิบัติที่เหลื่อมล้ำไม่มีความเสมอภาคกัน กฎหมายไม่มีความศักดิ์สิทธิ์จึงนำไปสู่เรื่องอัยธรรมหลากหลายในสังคม รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข ยัง

ได้กล่าวต่อไปว่าถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประเทศไทยของเราจะต้องสร้างกระบวนการประยุกต์ใช้ละครโทรทัศน์อย่างเช่น เปาบุ้นจิ้น สร้างเป็นต้นแบบ (Model) ให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้กระบวนการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคม และสื่อในแขนงอื่นๆต้องมีการนำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความยุติธรรมให้แพร่หลาย โรงเรียนต้องปลูกฝังทำเป็นบทเรียนให้หลากหลาย ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้วิธีการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยอย่างต่อเนื่องตลอดไปเช่นเดียวกับสุภาพชาย บุตรจันทร์ รองผู้จัดการฝ่ายข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดด้านความยุติธรรมว่าการเป็นผู้นำบุคคลต้องมีหลักการงานที่ดำรงไว้ด้วยหลักความยุติธรรม เทียงธรรม ความชอบธรรม และการกระทำที่ชอบด้วยเหตุผลและสร้างความเสมอภาค สังคมเกิดความไม่ยุติธรรมก็เพราะสังคมมีพื้นฐานสังคมที่มีแต่ความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการแบ่งชั้นวรรณะทางสังคม สังคมในรูปแบบนี้ยิ่งต้องมีกระบวนการในสร้างการเรียนรู้และสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมโดยเร็วเพราะมีโอกาสที่สังคมจะเกิดความวุ่นวายตามมาจากความขัดแย้งและความคิดเห็นที่แตกต่างกัน คุณสุภาพชาย บุตรจันทร์ ยังได้กล่าวต่อไปว่าจะสังเกตเห็นว่าทำไมละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ถึงได้ยังได้รับความนิยมจากคนไทยตลอดมาก็เพราะว่าคนไทยและสังคมยังมีความต้องการให้เกิดความยุติธรรมสังคมยังมีความปรารถนาและโหยหาความถูกต้อง ต้องการความเป็นธรรมและต้องการให้สังคมไทยเกิดความยุติธรรมในสังคมนั่นเอง (สุภาพชาย บุตรจันทร์ สัมภาษณ์, 2559)

และ รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับความยุติธรรมว่าความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องเริ่มจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่หาข้อมูลและตรวจสอบข้อเท็จจริงที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ควรทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นกลางและสร้างความยุติธรรมให้ได้มากที่สุดกับทุกฝ่าย ผู้ที่มีอำนาจควรที่จะมีความรับผิดชอบสูงกว่าคนที่ไม่มีอำนาจ ยกตัวอย่างเช่น คนที่เป็นตำรวจควรที่จะมีความรับผิดชอบสูงและความเคร่งครัดในกฎหมายมากกว่าคนที่ไม่ใช่ตำรวจ ผู้ที่มีอำนาจต้องรักษากฎหมายต้องทำตัวเป็นแบบอย่างไม่ละเมิดกฎหมายเสียเอง ยังมีอำนาจมากเท่าไรยังต้องทำตัวให้อยู่ภายใต้กฎหมายมากเท่านั้นเพื่อทำให้สังคมลดความเหลื่อมล้ำและเกิดความยุติธรรมในที่สุด (รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ สัมภาษณ์, 2559) และชาติชาย เหลืองเจริญ ประธานศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนบ้านจ่ารุง มหาวิทยาลัยบ้านนอกและแกนนำสภาประชาชนเพื่อการปฏิรูป (สขป.) ได้กล่าวอธิบายความยุติธรรมว่า ที่มีปรากฏปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคมปัจจุบันนี้ เพราะหน่วยงานราชการไม่ได้ทำหน้าที่บริการประชาชนเหมือนกับที่ระบบได้วางไว้ ซึ่งถ้าจะกล่าวให้ถูกก็คือระบบที่มีอยู่สามารถทำหน้าที่คืออยู่แล้ว เพียงแค่คนที่อยู่ในระบบเท่านั้นยังที่ไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองให้ดี ปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นคือ ผู้มีอำนาจใช้สร้างวัฒนธรรมการใช้อำนาจแบบผิดๆ ขาดการใช้

อำนาจเพื่อสร้างกระบวนการทางการเมืองที่ดีที่โปร่งใสเป็นการเมืองที่บริสุทธิ์ยุติธรรม ความไม่ยุติธรรมที่สังคมไทยยังขาดอยู่ในปัจจุบันก็คือประเด็นการไม่เคารพสิทธิขั้นพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตยเพราะปัจจุบันสิ่งที่เป็นอยู่ไม่ใช่วัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งวัฒนธรรมประชาธิปไตยประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูปและทุกคนต้องสามารถเป็นเจ้าของอำนาจเท่าเทียมกันตามสมควรและเหมาะสม เมื่อนั้นความยุติธรรมจึงจะบังเกิดในสังคม (ชาติชาย เหลืองเจริญ สัมภาษณ์, 2559)

เหมือนกับที่ รศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงกล่าวว่าความยุติธรรม ก็คือ ความเที่ยงตรง ไม่เอียงเอียง มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกันผู้ที่เป็นผู้พิพากษาต้องไม่มีกิเลสดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม เป็นกลางและนำความยุติธรรมไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ระบบราชการเป็นแกนหลักของการปกครองและระบบราชการเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐต้องมีหน้าที่อำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน นอกเหนือจากภาระหน้าที่ที่ต้องกระทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เพราะคำว่าหลักการปกครองความหมายคือการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน และต้องเสริมด้วยความยุติธรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้ปลูกฝังคุณธรรมให้กับเยาวชนไทยเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพนำสังคมไทยไปสู่สังคมที่มีคุณธรรมลดการเหลื่อมล้ำต่อไป (รศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ สัมภาษณ์, 2560)

1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลหรือ Good Governance หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลจะมีองค์ประกอบเท่าไรก็ได้แล้วแต่ในทุกองค์ประกอบ ของหลักธรรมาภิบาลล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่างๆ ไว้ เช่น หลักคุณธรรมก็คือการรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับผู้อื่น คือไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือตัวเองจนเดือดร้อน ความสมดุล หรือ ธรรมะ จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาล (GOOD GOVERNANCE) 6 ประการ ประกอบด้วย

1.4.1 หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจ และถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน๓ พ.ศ.๒๕๕๔ ให้คำแปลของ “นิติธรรม” ไว้ว่า“หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” หลักนิติธรรม ก็คือ หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย ความเป็นสูงสุดของกฎหมายหรือการปกครองโดยกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมาย บุคคลจักต้องรับโทษในการกระทำผิดอันใดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาตัดสินจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าจะป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเองหรือระหว่างเอกชนกับรัฐ” อาจถือได้ว่าหลักนิติธรรมนั้นเป็นหลักสำคัญของนิติรัฐตลอดจนเป็นรากแก้วของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยแท้ และเพื่อไม่ให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงหลักการแห่งการตัดสินข้อขัดแย้ง และยุติปัญหาต่างๆ อย่างยุติธรรม

1.4.2 หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม เป็นหลักที่ใช้ในการปกครองที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุข ไม่ถูกกลืนรอนสิทธิและเสรีภาพที่มากจนเกินควร โดยนิติรัฐจะเป็นหลักเกณฑ์ในเรื่องของระบบการปกครอง ส่วนนิติธรรมนั้นเป็นหลักเกณฑ์ในการใช้ระบบกฎหมายหลักนิติรัฐ จะประกอบไปด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักความชอบด้วยกฎหมาย โดยหลักการแบ่งแยกอำนาจนั้นมีที่มาจากแนวคิดที่ว่าไม่ควรให้อำนาจอยู่ในมือของใครมากจนเกินไป เพราะยิ่งอำนาจอยู่ในมือเท่าไร ประชาชนก็จะยิ่งถูกกดขี่มากขึ้นเท่านั้น จึงต้องมีการแบ่งอำนาจหน้าที่กัน โดยการปกครองโดยทั่วไปจะทำการแบ่งอำนาจออกเป็นสามฝ่ายได้แก่ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการในส่วนของหลักนิติธรรมเป็นเรื่องของการใช้กฎหมายกับระบบการปกครอง โดยแนวความคิดของหลักนิติธรรมมีอยู่ว่าจะต้องปกครองด้วยกฎหมาย และกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นกฎหมายที่เป็นธรรม แนวความคิดของนิติธรรมปรากฏขึ้นภายหลังสงคราม โลกครั้งที่สองเพื่อควบคุมแนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมหรือสำนักกฎหมายบ้านเมืองไม่ให้มีอำนาจมากจนเกินไปจนนำไปสู่การปกครองในระบอบเผด็จการ จึงมีการรื้อฟื้นแนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติขึ้นมาที่มีแนวความคิดประการหนึ่งว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันมาบังคับใช้ หลักของนิติธรรมจึงเป็นการวางระบบกฎหมายที่เป็นธรรม เท่าเทียม และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างทั่วถึงกันทุกคน

นอกจากนี้แล้ว แนวความคิดในเรื่องนิติธรรมยังได้มีการกำหนดคุณลักษณะของกฎหมายที่เป็นธรรมว่าจะต้องมีลักษณะเช่นไรอีกด้วย โดยกฎหมายที่เป็นธรรมนั้น ได้แก่ กฎหมายจะต้องมีความชัดเจนแน่นอน มีกระบวนการร่างที่เป็นธรรมและเป็นขั้นตอนที่ได้รับการยอมรับ

กฎหมายที่ออกมาจะต้องไม่มีผลย้อนหลัง มีการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างแพร่หลาย เพื่อให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้กฎหมายจะต้องบังคับกับทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปกครองที่ประกอบไปด้วยหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมนั้น คือ การปกครองที่ฝ่ายปกครองไม่กุมอำนาจไว้ที่กลุ่มใดหรือคนใดเพียงคนเดียว แต่มีการแบ่งอำนาจกันและใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ในการปกครองประชาชนจะต้องเป็นไปตามครรลองของกฎหมายที่มีความชอบธรรมโดยสรุปสาระสำคัญ

1. การปฏิบัติตามกฎหมายของทุกองค์กรของรัฐ (Supremacy of law)
2. หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of power)
3. การมีกฎหมายที่ดี (Good law)
4. ความชอบด้วยกฎหมายของการปกครอง (Administrative legality)
5. ความรับผิดชอบของรัฐ (State responsibility)
6. การมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล
7. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

แม้ว่าหลักนิติรัฐนั้นจะเน้นไปที่รูปแบบ-โครงสร้าง (form-structure) และวิธีการในการไปให้ถึงเป้าประสงค์ คือการจำกัดอำนาจรัฐ ในขณะที่หลักนิติธรรมนั้นจะเน้นที่เนื้อหา (substance) และกระบวนการ (procedure) ในการสร้างเสริมสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชนแต่อย่างไรก็ตามการปกครองควรใช้ทั้งหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมควบคู่กันไปในลักษณะที่เกี่ยวข้องกันและเชื่อมโยงกันในการปกครองบ้านเมืองเพื่อประโยชน์สุขที่จะเกิดขึ้นกับสังคมและประชาชน ดังเช่น เปาบุ้นจิ้นได้กล่าวถึงความสำคัญของกฎหมายในคดียอดหญิงแห่งแผ่นดิน ว่า “กฎหมายทุกข้อย่อมมีที่มาถ้าไม่มีกฎก็ไม่อาจควบคุมคนได้ ถ้าทุกคนต่างใช้ความคิดของตนเองตัดสินใจไม่จำเป็นต้องถือกฎหมายเป็นหลักแล้ว กฎหมายที่กำหนดไว้ก็ไร้ซึ่งความหมาย และต้องใช้กฎหมายเป็นเข็ม โทษทัณฑ์เป็นยา จริงคือจริง เท็จคือเท็จเปลี่ยนแปลงไม่ได้” และเปาบุ้นจิ้นได้กล่าวชี้แนะเศรษฐีเส้นเส้าไปในคดีดอกเหมยปลิดชีพ ความว่า “กฎหมายไม่เห็นแก่ความเป็นญาติมิตร ฐานะสูงต่ำมันก็เท่าเทียมกันหมด” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย คือ บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมาย บุคคลจักต้องรับโทษในการกระทำผิดอันใดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาดีจากศาลยุติธรรม และเมื่อองค์ฉันเจมารับตัวเซี่ยเซเหมยไปขึ้นศาลนั้น ได้ถูกเส้นเส้าไปขัดขวางไว้ แต่เซี่ยเซเหมยก็ได้กล่าวกับเส้นเส้าไป ซึ่งเป็นพ่อที่พลัดพรากกันว่า “คนเราต้องมีคุณธรรมเมื่อมีภัยไม่หลีกเลี่ยง ทำผิดไม่หลบหนีนี้คือหลักที่ประชาชนทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติ” และในขณะที่เปาบุ้นจิ้นกำลังเปิดศาลเพื่อสอบสวนคดี

ดอกเหมยปลิดชีพ ราชครูฝั่งจี้ได้กล่าวชี้แนะเปาบุ๋นจิ้นว่า “แทนที่กฎหมายจะช่วยคน ก็กลับเป็นการทำลายคนให้จำเลยรับโทษทั้งที่ไม่มีมีความผิดต่อไปประชาชนก็จะขาดความศรัทธากฎหมาย” เพื่อให้ไม่ให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำ ในการเข้าถึงหลักการแห่งการตัดสินข้อขัดแย้ง และยุติปัญหาต่างๆ อย่างยุติธรรม และในคดีนางพญาเงือก เปาบุ๋นจิ้น ได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมในเรื่องความเสมอภาค และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายว่า “แผ่นดินทั่วหล้า ไม่ว่าที่ไหนก็อยู่ภายใต้กฎหมาย ขุนนางไม่ซื่ออยากที่จะปกครองบ้านเมือง กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์คนก็ไม่เลื่อมใส” คือ บุคคลทุกคนเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย กล่าวคือ ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมายหรือมีอภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร มีสถานะอย่างไร ย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายของแผ่นดินและอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมตามปกติและกฎหมายต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ และเปาบุ๋นจิ้นได้กล่าวถึงการรักษากฎหมายไว้ ในคดีประหารท่านอ๋องว่า “เมื่อคนร้ายก่อเหตุต้องเปิดศาลสอบสวนให้ความเป็นธรรมเพื่อพิทักษ์กฎหมายให้ดำรงอยู่” หมายถึง ต้องไม่มีการใช้ระบบพระราชภัย กล่าวคือ บุคคลทุกคนพึงได้รับการพิจารณาพิพากษาโทษโดยศาลยุติธรรม ไม่มีบุคคลใดจะถูกลงโทษ เว้นแต่บุคคลนั้นได้กระทำการอันขัดต่อกฎหมายเท่านั้น การนำตัวบุคคลใดไปลงโทษโดยประการอื่นย่อมเป็นการมิชอบ

เช่นเดียวกับพระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ได้กล่าวอธิบายเกี่ยวกับหลักนิติธรรมว่า ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการใช้กฎหมายควรยึดหลักคุณธรรมในการใช้ไม่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการคอร์รัปชัน ไม่ใช้กฎหมายทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ไม่เสมอภาคกัน ขาดความน่าเชื่อถือ ใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมจริงๆ หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการใช้กฎหมายต้องใช้กฎหมายเพื่อขจัดความอยุติธรรม มีความจริงใจทำงานในการแก้ไขไม่รักษาผลประโยชน์ของพวกเขาฟ้องบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็ โดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง ต้องกระทำการภายใต้กฎหมาย และรัฐธรรมนูญการปกครอง โดยใช้อำนาจภายในขอบเขตซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้ ดังนั้น การปกครองโดยหลักนิติธรรมในนัยที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมนั้น จะต้องมีการออกกฎหมายที่เป็นธรรมด้วย จะต้องไม่มีคำว่าสองมาตรฐานในสังคมอีกต่อไป (พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) สัมภาษณ์ 2559) และมานิจ สุขสมจิตร ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรมว่า หลักนิติธรรม หมายถึง รัฐที่ปกครองโดยกฎหมายและกฎหมายที่กำหนดต้องเป็นกฎหมายที่เป็นธรรม และผู้ที่ใช้กฎหมายนั้นต้องใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรมถูกต้องและซื่อสัตย์ สุจริต การบังคับใช้กฎหมายก็ต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็คนรวยหรือคนจนได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกันผู้ปกครองจะมีอำนาจอันชอบธรรมในการออกและบังคับใช้กฎหมาย แต่ตัวผู้ปกครอง หรือ รัฐเองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่พวกเขาออก และบังคับใช้ด้วยเฉกเช่นเดียวกันกับพลเมืองคนอื่นๆ ในรัฐ (มานิจ สุขสมจิตร สัมภาษณ์, 2559)

และถวิล ไพรสมนต์ ได้กล่าวอธิบายให้ทราบถึงหลักนิติธรรมไว้ว่าหลักนิติธรรม คือการปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้น ไม่ควรมาการให้อภิสิทธิ์ใดๆ แก่ผู้ใด ผู้หนึ่ง กฎหมายต้องปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอหน้ากันบุคคลจก็ควรรับโทษในการกระทำผิดอันใด ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี ไม่ว่าจะป็นข้อพิพาทที่ เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเองก็ดี หรือระหว่างเอกชนกับรัฐก็ดี ไม่ควรมีใครได้อภิสิทธิ์เหนือ กฎหมายบุคคลเสมอภาคกันในกฎหมายดังเช่นประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ ได้กล่าวถึงหลักนิติธรรมว่า ทุกคนมีหน้าที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ว่าจะมียศถาบรรดาศักดิ์จะเป็นถึงฮ่องเต้หรือสามัญชนก็ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้อย่างเท่าเทียมกันเพื่อที่จะทำให้การเมืองนั้น วางอยู่บน รากฐานของกฎหมาย และรัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่จำกัด โดยตัวกฎหมายเป็นสำคัญดังที่ท่านชวน หลีกภัย เคยได้กล่าวไว้ว่า “ผมไม่สามารถทำให้ทุกคนรวยเท่ากันได้ แต่ผมสามารถทำให้ทุกคนอยู่ ภายใต้อกฎหมายเดียวกันได้” (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ สัมภาษณ์, 2560)

ส่วน ดร.ปรีชา เรืองจันทร์ ก็ได้อธิบายถึงหลักนิติธรรมว่าผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ มีคุณธรรม สร้างความเสมอภาคทางกฎหมาย ไม่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนในการ ใช้กฎหมาย ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีความรวดเร็วในการพิจารณาคดีและตัดสินคดีความในเวลาที เท่ากัน ไม่มีการฟิรฟิไรหรือยื้อคดีจนทำให้คดีหมดยอายุความ ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่า เทียมกันภายใต้กฎหมายอันเดียวกันและการปกครองโดยหลักนิติธรรมในนัยที่จะให้เกิดความเป็น ธรรมนั้น จะต้องมีกรออกกฎหมายที่เป็นธรรมด้วย (ดร.ปรีชา เรืองจันทร์ สัมภาษณ์, 2559) ดังเช่น รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข ได้กล่าวเน้นย้ำถึงหลักนิติธรรมว่าประชาชนทั่วไปต้องปฏิบัติตามกฎหมาย การ รู้จักใช้สิทธิของตนเองและรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นมีสำนึกแห่งการรักษากฎหมายและเคารพ กฎกติกาของสังคมอย่างเคร่งครัด และสำหรับผู้ที่ป็นผู้นำทางการเมืองต้องคำนึงถึงว่าประชาชนจะ มีความสุขได้ กฎหมายต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ และผู้ที่บัญญัติกฎหมายต้องสร้างกฎหมายที่ทำให้เกิด ความเป็นธรรมแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและต้องคำนึงถึงเสมอว่ากฎหมายเป็น หลักเกณฑ์สูงสุดในการปกครองและจะเป็นการรับประกันว่าพลเมืองทุกๆ คน แม้แต่เจ้าหน้าที่ของ รัฐ หรือ ผู้ปกครอง ในการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือ บริหารราชการแผ่นดินนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้ กรอบของกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งสูงสุด (รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข สัมภาษณ์, 2559)

สำหรับรศ.ดร.สุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ได้กล่าวว่า หลักนิติธรรมก็คือ ไม่ว่าจะป็นผู้มี อำนาจหรืออิทธิพลสูงเพียงใด หรือเป็นเพียงปถุชนธรรมดาทั่วไป คนทุกคนทุกสถานะ ย่อมอยู่ ภายใต้อกฎหมายเดียวกัน ถึงจะดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการของนิติธรรมได้การตัดสินปัญหาต่างๆ จำเป็นที่ต้องมีหลักการที่มีเหตุผลที่ถูกต้องมีความเสมอภาคความยุติธรรมเป็นกฎหมาย และยึดถือ

กฎหมายเป็นหลักในการตัดสินปัญหาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับทุกฝ่าย (รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ สัมภาษณ์, 2559) และอนุชิต ปราสาททอง กล่าวว่า หลักนิติธรรมคือหลักการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนกฎหมายเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามมีการใช้บังคับกฎหมายที่เท่าเทียมกันและกฎหมายต้องมีความเป็นกลางกับทุกฝ่ายไม่มีการเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้อำนาจภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้ (อนุชิต ปราสาททอง สัมภาษณ์, 2559)

เช่นเดียวกันกับรศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ ได้อธิบายว่าหลักนิติธรรมคือการบังคับใช้กฎหมายและการทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป ประชาชนทุกคนต้องมีความรู้ถึงกฎหมายและหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ และผู้บังคับใช้กฎหมายต้องใช้กฎหมายอย่างเสมอหน้ากัน ไม่มีการแบ่งแยกถูกผิดตัดสินกันตามข้อมูลข้อเท็จจริงที่พบ ไม่เอนเอียงเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่คนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งที่สำคัญกฎหมายที่เป็นโทษต้องไม่มีผลบังคับย้อนหลัง (รศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ สัมภาษณ์, 2560) และสำหรับรศ.ดร.กิจบดี ก้องเบญจกุล ได้กล่าวเน้นย้ำถึงหลักนิติธรรมว่า บ้านเมืองต้องมีกฎหมายที่ดีที่สามารถเป็นพื้นฐานในการปกครองประเทศผู้พิพากษาต้องมีความเป็นอิสระและเป็นกลาง และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เที่ยงตรงและซื่อสัตย์ ไม่คดไม่โกง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผิดที่สำคัญผู้ออกกฎหมายเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มีการสำรวจต้นสายปลายเหตุเพื่อนำข้อมูลมาบัญญัติเป็นกฎหมาย (รศ.ดร.กิจบดี ก้องเบญจกุล สัมภาษณ์, 2560) ในประเด็นของหลักนิติธรรมนี้ งามอาจ จิระอร บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายหนังสือเล่ม ในเครืออัมรินทร์ได้กล่าวว่าถ้าต้องการให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ผู้ที่มีอำนาจในการใช้กฎหมายต้องใช้กฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ คือ ไม่เอนเอียง ทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และทุกคนต้องเข้าใจหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (งามอาจ จิระอร สัมภาษณ์, 2560)

1.4.3 หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยกรมรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

1.4.4 หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยมูลค่าข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มี

ประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

1.4.5 หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้แก่ การแจ้งความเห็น การได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

1.4.6 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้างต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที

1.4.7 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม

“หลักธรรมาภิบาล” หรืออาจเรียกได้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมรัฐ และบรรษัทภิบาล ฯลฯ” ซึ่งเรารู้จักกันในนาม “Good Governance” ที่หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรม นั้น ไม่ใช่แนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษยเป็นพันๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีและพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน

เปาบุ้นจิ้นมีหลักในการบริหารว่า “จิตใจสะอาด บริสุทธ์ คือหลักแก้ไขปัญหามูลฐาน ความเที่ยงตรง เป็นหลักในการดำเนินชีวิต จงจดจำบทเรียนในประวัติ ศาสตร์ไว้ อย่าให้คนรุ่นหลังเหยียนได้” และนอกเหนือจากการตัดสินใจโดยตรงไปตรงมาแล้ว เปาบุ้นจิ้นก็ยังมีชื่อเสียงในฐานะข้าราชการตงฉิน ไม่เคยรับสินบนใดๆ แม้จะเป็นของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม เปาบุ้นจิ้นนั้น มีนิสัยรักและเทิดทูนความยุติธรรม ปฏิเสธที่จะเข้าถึงอำนาจหน้าที่โดยวิถีทางอันมิชอบ เปาบุ้นจิ้นเป็นคนตรงไปตรงมา รังเกียจข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง และกดขี่ขูดรีดประชาชน แม้จะเกลียดคนเลวแต่ก็มีใจเป็นคนดีร้าย เปาบุ้นจิ้นเป็นคนซื่อสัตย์และให้อภัยคนทำผิดโดยไม่เจตนา กับทั้งไม่เคยคบคนง่าย ๆ อย่างไร้หลักการ ไม่เสแสร้งทำหน้าชื่นและป้อนคำหวานเพื่อเอาใจจน มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเปิดเผย ไม่มีลับลมคมใน จึงไม่มีฝักไม่มีฝ่าย แม้ว่ายศฐาบรรดาศักดิ์สูงส่ง แต่เสื้อผ้าเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย และอาหารการกินก็ไม่ได้แตกต่างจากเมื่อครั้งยังเป็นสามัญชนเลยการที่

เปาบุ๋นจิ้น ได้รับยกย่องว่าเป็นประจักษ์แห่งความยุติธรรมทำให้ชาวจีนเชื่อว่า เปาบุ๋นจิ้นนั้น กลางวันตัดสินคดีความในมนุษยโลก กลางคืนไปตัดสินคดีความในยมโลก

ดังเช่นในคดีท้องยมโลก เลขาของยมราชซึ่งเมื่อตอนเป็นมนุษย์เคยเป็นน้ำชาของฝงจุนเหอมากซ์คหวางเหล่ายมทูตที่จะมารับวิญญาณของฝงจุนเหอ เมื่อเปาบุ๋นจิ้นหลับและฝันไปพบว่าในนรกที่แท้เปาบุ๋นจิ้นก็คือ ท่านยมราช เป็นผู้พิพากษาวิญญาณทั้งหลายในยมโลก ดังนั้นเมื่อยมราชได้รับทราบข้อมูลว่าเลขาไปยุ่งเกี่ยวกับคดีในโลคมนุษย์ จึงให้จับตัวมารับโทษตามกฎ ส่วนฝงจุนเหอก็ถูกประหารชีวิตในข้อหาฆ่าตัวหญิงสาวใช้บ้านเศรษฐีหลิวตาย พร้อมกันนี้เปาบุ๋นจิ้นได้กล่าวว่า “กฎหมายว่าไว้ ฆ่าคนต้องชดใช้ชีวิต มิเช่นนั้นผู้ตายไร้สุข คนอยู่ก็จะเป็นทุกข์ แต่อย่างไรก็ตามคนเราต้องมีเมตตาธรรม” หมายความว่า กฎหมายต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถบังคับได้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมและเสมอหน้ากัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำ ต้องอย่างไรก็ตามผู้ใช้กฎหมายต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเมตตาธรรมเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ส่วนเรื่องการตัดสินคดีอย่างโปร่งใสของเปาบุ๋นจิ้นจะพบได้ในคดีนักฆ่าดอกไม้แดง ซึ่งในคดีนี้จันเจาหลงกล หลิวกงกึ่งที่วางแผนแก้แค้นเปาบุ๋นจิ้นที่สั่งประหารราชบุตรเขยเงินชื่อเหมยทำให้องค์หญิงได้รับความเศร้าโศกเสียใจจนถึงปัจจุบัน และเมื่อจันเจาถูกปรับปราว่าฆ่าคนตายเปาบุ๋นจิ้นจึงสั่งคุมขังจันเจาเอาไว้ก่อนเพื่อไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับคดี จนกว่าพยานหลักฐานและความจริงจะกระจ่างเพื่อไม่ให้มีข้อครหา เป็นต้น เปาบุ๋นจิ้นยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดี

และในคดีสวรรคตโทษ เปาบุ๋นจิ้นได้กล่าวว่า “ให้การศึกษาดีกว่าการลงโทษ หากทุกคนล้วนถือคุณธรรมเป็นหลัก วันหนึ่งข้างหน้าบ้านเมืองก็จะมีแต่คนดีอยู่ร่วมกัน คุณदारหรือการลงทัณฑ์ก็หมดประโยชน์ไป” นอกจากนี้เปาบุ๋นจิ้นยังมีหลักการทำงานที่ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดจากการทำหน้าที่ขุนนางในฐานะเจ้าเมืองไคฟง ว่า “หากเป็นขุนนางห่วงแต่การรักษาหน้าใจซึ่งกันและกัน สุดท้ายก็เหมือนตกกระไดพลอยโจรในทุกเรื่อง และการมีลูกแล้วไม่ยอมอบรมสั่งสอน คอยแต่ให้ท้ายในทางที่ผิดยอมเป็นความผิดของพ่อแม่” ปรากฏในคดีกระบองวิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ในคดีรักวิปโยค เปาบุ๋นจิ้นได้มีคำชี้แนะการทำงานในหน้าที่ให้กับแม่ทัพใหญ่ ชื่อ ซันป้อ ว่า “ทหารสมควรฆ่าศัตรูไม่ใช่ราษฎร การที่ทหารฆ่าคนตาย ราษฎรไม่มีกำลังต่อสู้ก่อให้เกิดความโกรธแค้นกลายเป็นความรู้สึกต่อต้าน ถึงตอนนั้นไม่ต้องให้มีศัตรูจากภายนอกเข้ามารุกรานเพียงแต่การจลาจลภายในก็สร้างผลเสียหายต่อบ้านเมืองเป็นอย่างมาก และเมื่อหน้าที่ของขุนศึกเป็นผู้สร้างแผ่นดิน หากใช้เสพสุขจากแผ่นดินนั้นไม่” และเปาบุ๋นจิ้นยังมีหลักยึดถือในการบริหารบ้านเมืองซึ่งปรากฏในคดีเปาบุ๋นจิ้นตัวจริงตัวปลอมว่า “แผ่นดินคือราษฎร” หมายความว่าเปาบุ๋นจิ้นยึดหลักธรรมาภิบาลในข้อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักในการบริหารจัดการปกครองบ้านเมือง

เหมือนดังเช่นพระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) ได้กล่าวเน้นย้ำเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลว่า ท่านพุทธทาสได้เคยกล่าวไว้ว่าจริยธรรมและธรรมาภิบาล ต้องไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของคนเพียงบางกลุ่ม และไม่ทำให้ผลประโยชน์ของบางกลุ่มสูญหายไป ไม่มีคำาธรรมาภิบาลเฉพาะพวกพ้องเดียวกัน อย่าไปหลงเชื่อคำพูดผิดๆ ที่ว่าศีลธรรมกินไม่ได้เพราะเป็นคำพูดที่ขาดวิจาร์ณญาณ ในอดีตคนไม่มีความรู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่ปฏิบัติตนยึดมั่นในศีลในธรรมก็ทำให้สังคมมีความสุข เมื่อเปรียบเทียบกับในปัจจุบันแล้วคนมีความรู้แต่ขาดซึ่งการยึดถือปฏิบัติในศีลธรรมอันดีสังคมก็เลยวุ่นวายการมีธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) ในสังคมสามารถนำมาซึ่งชีวิตความเป็นอยู่ที่มีมาตรฐานที่ดีของประชาชนในประเทศนั้นๆ ได้อย่างดี (พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ สัมภาษณ์, 2559)

ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิกรกล่าวถึง ระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลว่าเป็นลักษณะนามธรรมหมายความว่าคุณธรรม จริยธรรม ไม่ได้เกิดขึ้นเองต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย แล้วทุกคนจะเชื่อมั่นและปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลการบริหารงานจะมีความโปร่งใสรับผิดชอบตอสังคมและตรวจสอบได้ (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิกร สัมภาษณ์, 2559) มานิจ สุขสมจิตร อธิบายถึงหลักธรรมาภิบาลก็คือความโปร่งใสเป็นลักษณะของการแสดงถึงความถูกต้อง ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้และผู้ที่ใช้กฎหมายนั้นต้องใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม และคำว่าถูกต้องและเป็นธรรมมีข้อแตกต่างกัน คือ การตัดสินใจตัดสินใจได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายแต่ไม่เกิดความยุติธรรม ซึ่งหมายความว่าพิจารณาตัดสินคดี นอกจากมีความถูกต้องแล้วต้องมีเมตตาธรรมในการตัดสินคดีด้วยถึงจะเรียกว่า ถูกต้องและเป็นธรรมคุณภาพในการใช้อำนาจถ้าเป็นในองค์กรก็หมายถึงการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการงานในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็้องค์การในภาครัฐหรือภาคธุรกิจเอกชนก็ตามจะต้องคำนึงถึง การกำหนดนโยบายที่เหมาะสม การมีสถาบันที่ดี มีศักดิ์ของสังคมที่ดี มีการบริหารจัดการที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและ การมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชน

ส่วนนายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ได้กล่าวว่า ควรเริ่มจากการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพื่อลดค่านิยมด้านกระแสวัตถุนิยม เพราะว่ากฎหมายอย่างเดียวคงไม่สามารถทำให้สังคมสงบสุขได้ การมีธรรมาภิบาลจะสร้างความรับผิดชอบเป็นการพยายามให้คนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน (นายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ สัมภาษณ์, 2560) ในประเด็นของหลักธรรมาภิบาล ดร.ปรีชา เรืองจันทร์มีความคิดเห็นว่าหลักการบริหารและการจัดการบ้านเมืองที่ดี เราทุกคนต้องมีหลักเหตุผลประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการทำของตนด้วยเหตุด้วยผลที่สมเหตุสมผล การมีเหตุผลไม่สามารถกระทำได้อั้ปราศจากการปฏิบัติตามกฎหมายและความโปร่งใส ทุกองค์กรต้องมีความรับผิดชอบ

(responsiveness) เป็นการพยายามให้ทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงาน (ดร.ปรีชา เรืองจันทร์ สัมภาษณ์, 2560)

สำหรับรศ.ดร.เสนีย์ คำสุขมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลว่าการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบหลักของระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม เพราะการเมืองเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วม คนหรือสังคมยังไม่สมบูรณ์ จะมีความสมบูรณ์และสมดุลได้ต้องสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคมเสียก่อนเป็นลำดับแรก และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นหลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย (รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข สัมภาษณ์, 2559) เหมือนดั่งแนวคิดหลักธรรมาภิบาลของรศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ได้กล่าวอธิบายว่า ผู้ที่มีอำนาจควรเป็นผู้ที่ยึดถือหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล และต้องมีความรับผิดชอบสูงกว่าคนที่ไม่มีอำนาจ เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ต้องมีความเคร่งครัดในกฎหมายมากกว่าคนทั่วไป และต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎเกณฑ์ ยังมีอำนาจบาตรมีมากเท่าไรยิ่งต้องทำตัวให้อยู่ภายใต้กฎหมายมากขึ้นเท่านั้น เพื่อสร้างสังคมที่ปราศจากความเหลื่อมล้ำ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันและที่สำคัญประชาชนต้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างอิสระ (รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ สัมภาษณ์, 2559)

และอนุชิต ปราสาททอง ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลว่าการที่สังคมไทยเป็นสังคมแบบอุปถัมภ์ ก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่สามารถกระทำการใดๆ โดยขาดซึ่งความรับผิดชอบ และโปร่งใสได้ทุกคนในสังคมต้องมีความเท่าเทียมกันในสิทธิและเสรีภาพภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นประเทศไทยของเราควรมีการพัฒนาธรรมาภิบาล จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพื่อขจัดเรื่องการโกงกิน การทุจริตคอร์รัปชัน ต้องมีการพัฒนาจิตใจ การพัฒนาในเรื่องของจริยธรรม ให้เป็นพื้นฐานเป็นมาตรฐาน ในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน (อนุชิต ปราสาททอง สัมภาษณ์, 2559) และชาติชาย เหลืองเจริญได้พูดถึงกระบวนการสร้างหลักธรรมาภิบาลว่า ควรมีการปลูกฝังธรรมาภิบาลความเชื่อเกี่ยวกับประเด็นการไม่เอาเปรียบกันและไม่เอาเปรียบสังคม ต้องมีการปลูกฝังความเชื่อที่เราเป็นสัตว์สังคมเราต้องมีหน้าที่ช่วยกันดูแลสังคมให้น่าอยู่ และเรามีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมที่จะแสดงออกมาให้เห็นจากการที่สังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบกันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก และทุกคนก็เคารพหลักเกณฑ์ของกฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (ชาติชาย เหลืองเจริญ สัมภาษณ์, 2559)

นอกจากนี้ รศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ ได้กล่าวว่าหลักธรรมาภิบาลต้องมีกระบวนการอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล อย่างจริงจังเพื่อสร้างคนไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องเน้นกระบวนการสร้างกฎเกณฑ์เพื่อให้บุคคลมีคุณธรรม และ

จริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (รศ.ดร.สุรพันธุ์ ทับสุวรรณ สัมภาษณ์, 2560)เช่นเดียวกันกับ องอาจ จิระอร ได้กล่าวย้ำว่าการมีธรรมาภิบาลก็คือ การที่มีการปฏิบัติที่ไม่เลือกปฏิบัติ มีการปฏิบัติเสมอหน้าเท่าเทียมกันทุกคน และธรรมาภิบาลต้องเริ่มต้นการสอนให้คนมีสติ รู้ผิด รู้กาลเทศะ รักษาศีล 5 หรือศีล 8 มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตเคารพสิทธิของคนอื่นและปฏิบัติตามกติกาสังคม (องอาจ จิระอร สัมภาษณ์, 2560)

2. เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง เป้าขึ้นจีน เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

สังคมยุคใหม่ที่เรียกกันว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ระบบการเรียนรู้ก็เช่นเดียวกันต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ยุคไร้พรมแดนหรือยุคข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเป็นยุคที่มีการสื่อสารโดยทั่วถึงกันอย่างรวดเร็ว มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาโลกตะวันออกหรือวัฒนธรรมตะวันออกก็แพร่ขยายเข้าไปยังโลกตะวันตก เพราะฉะนั้นเพื่อการปรับตัวและเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงต้องเร่งทำความเข้าใจ และพร้อมรับมือโดยการสร้างประชากรที่มีคุณภาพการสร้างประชากรให้ มีคุณภาพของแต่ละประเทศ ก็คือการสร้างประชากรด้วยระบบการเรียนรู้ประเทศใดมีประชากรที่มีคุณภาพพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างความเป็นเอกภาพของชาติได้ ย่อมแสดงถึงศักยภาพของประเทศนั้นๆซึ่งประเทศไทยก็ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ในประเทศอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นการกำหนดทิศทางนโยบายของประเทศชาติ นอกจากสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามกระแสโลกาภิวัตน์และวัตถุนิยมแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน มี 2 ประเด็นหลัก คือ

2.1 การปฏิรูประบบคุณธรรม จริยธรรมกับสังคมและการเมืองของไทย

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้นๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากการเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวที่ว่าเราไม่สามารถสร้างครุฑบนพื้นฐานของคนไม่ดี

และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารและนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัย และความประพฤติที่ไม่ดี ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ.2525 ไว้ ดังนี้

“.....การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรม ประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้ที่นั้น เสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้ขดขาน เคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้ว เป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้ขดขานดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ คือ ปลอดภัย บรรลุจุดประสงค์..”

คุณธรรม และจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ข่มสูงส่ง มีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำงานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี อันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

การเมืองไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประสบปัญหาจริยธรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ได้แก่ การทุจริตการเลือกตั้ง การฉ้อราษฎร์บังหลวง การช่วยเหลือพวกพ้องให้ได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน พ้นจากความผิดหรือรับโทษสถานเบา แทรกแซงอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ การใช้ทรัพย์สินทางราชการและงบประมาณของหน่วยงานราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การบังคับให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยกระทำผิดแทนตน การปรับหรือออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง การเอาใจออกห่างจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การยกเว้นการเอาผิดทางจริยธรรมกับนักการเมืองบางกลุ่ม การกลั่นแกล้งนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม และการใส่ร้ายป้ายสีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม มีผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่โปร่งใส นักการเมืองในฐานะผู้ใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนทุกคน อาชีพการเมืองต้องมีความรับผิดชอบ ต้องระลึกรั้งจริยธรรม 2 ประเด็น ได้แก่ 1.จริยธรรมที่ว่าด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาที่มีหลักการ ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 2.จริยธรรมว่าด้วยความรับผิดชอบ ทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ ทำในสิ่งที่มีหลักการ ไม่ตามอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว

ดังนั้น แนวทางการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมของนักการเมืองและข้าราชการของไทย ควรมีการกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการละเมิดคุณธรรม และจริยธรรมของนักการเมืองและข้าราชการไทย ให้เข้มงวดยิ่งขึ้นจะช่วยแก้ไขปัญหาการละเมิดจริยธรรม การให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกประชาชนให้ช่วยกันสอดส่องดูแลการกระทำที่ผิดจริยธรรมของ

นักการเมือง แต่งตั้งองค์กรอิสระเพื่อดำเนินการตรวจสอบคุณธรรม จริยธรรม ของนักการเมืองและข้าราชการของไทยมากขึ้น การปฏิรูประบบคุณธรรม และจริยธรรมของข้าราชการและนักการเมืองไทย ต้องเริ่มตั้งแต่การปฏิรูประบบการศึกษา ปรับค่านิยมยกย่องคนมีความรู้ความสามารถมากกว่าคนร่ำรวย กำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมสำหรับจริยธรรมวิชาชีพ จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะดูแลจริยธรรมนักการเมือง ให้ความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกประชาชนให้สอดคล้องดูแลจริยธรรม หรือคว่าบาตรนักการเมืองที่ประพฤติผิดทางจริยธรรม ที่สำคัญสังคมไทยควรเปลี่ยนแปลงระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก ใช้วัฒนธรรมสร้างชาติไม่โกงกิน ทั้งนี้ สื่อควรแสดงบทบาทเปิด โอกาสให้สังคมได้รับรู้พฤติกรรมนักการเมือง และควรให้นักการเมืองที่จะลงสมัครเลือกตั้งต้องผ่านการอบรมจริยธรรมก่อน

2.2 ปฏิรูปสื่อในด้านบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารการสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้นการสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนาเรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนและสังคมในทุกด้าน การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทั้งตัวบุคคลและสังคม การพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คุณธรรมในการสื่อสารทำให้การสื่อสารนั้นร่ำรวยขึ้น หากสื่อสารกันอย่างขาดคุณธรรมแล้วอาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้

ละครโทรทัศน์ในปัจจุบันส่วนมากผลิตเพื่อผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่และเน้นความบันเทิง ทั้งยังมีความรุนแรงในเนื้อหา ภาษาและการกระทำละครโทรทัศน์จึงควรนำเสนอคุณธรรม จริยธรรมเพื่อปลูกฝังให้กับเยาวชนด้วย และเสนอเนื้อหาใหม่ๆ เกี่ยวกับหลักศีลธรรม มีนักแสดงและทีมงานที่สร้างสรรค์งานเพื่อเยาวชน รวมถึงเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนสามารถพัฒนาสังคมไทยโดยสื่อสารเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมผ่านสื่อละครในทางบวกให้มาก เพื่อให้เยาวชนมีจินตนาการเกี่ยวกับการทำความดี มีพื้นที่ในการแสดงออกของเยาวชนด้านการกระทำ รวมถึงให้ผู้เกี่ยวข้องกับสื่อโทรทัศน์นี้ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชนสำหรับการเสนอแนะกระบวนการพัฒนาคุณธรรม เพราะการนำเสนอเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้เยาวชนได้รับรู้ผ่านสื่อละครสามารถเป็นแนวทางการ

พัฒนาเยาวชน รวมถึงเป็นการพัฒนาสังคมไทยในที่สุด ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนนอกเหนือจากให้ความบันเทิงแล้ว ยังมีการสั่งสอนเรื่องความดีอีกด้วย ดังนั้นละครโทรทัศน์จึงควรถ่ายทอดเนื้อหาประเด็นหนึ่งที่สำคัญในสังคมไทยคือเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาเยาวชนผ่านเนื้อหาละครคุณธรรมก็มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมไทย โดยสามารถปลูกฝังเรื่องค่านิยมที่ดี เช่น ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ คุณธรรมช่วยเน้นการอบรมจิตใจ เพราะจิตใจที่ดีงามจะนำมาซึ่งความเจริญงอกงามด้านอื่นๆ

ดังนั้น ผู้จัดละครโทรทัศน์และผู้กำกับการแสดงจึงควรให้นักแสดงได้รับบทใหม่ๆ และผู้ปกครองควรแนะนำเยาวชนไม่ให้ติดกับภาพเดิมๆของผู้รับบทเป็นพระเอก นางเอก หรือนางร้ายตลอดไป นักแสดงสามารถเป็นต้นแบบ (Role Model) ของผู้ชมเยาวชนได้ ทั้งในการแสดงและในชีวิตจริง เช่น การเสนอภาพของนักแสดงหญิงที่แย่งผู้ชายในละครหลายเรื่องจนทำให้เป็นเรื่องปกติ

นอกจากนี้องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคด้านสื่อ นักวิชาการและผู้ผลิตละครโทรทัศน์แต่ละค่ายควรประชุมร่วมมือกันว่าค่ายใดจะผลิตละครเพื่อเยาวชนในประเด็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมออกมาให้ต่อเนื่องและชัดเจน เพื่อที่ว่าละครโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม การทำความดีเพื่อเยาวชนจะไม่ขาดหายไปจากจอแก้วเป็นช่วงๆ ถ้ารัฐบาลเห็นความสำคัญของเยาวชน การพัฒนาสังคมไทยให้อุดมปัญญาจะสามารถทำได้ผ่านสื่อละครโทรทัศน์ เพราะเยาวชนผู้รับสารที่ได้รับข้อมูลที่ดีจากสื่อก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่จะเป็นผู้ใหญ่และผู้นำที่ดีต่อไป

บทที่ 6

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 และเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ. 2559 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากการดูละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ย้อนหลังที่นำเข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2538-พ.ศ. 2559 และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 ท่าน และดำเนินการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ละครโทรทัศน์เป็นรูปแบบรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงของไทย ละครโทรทัศน์ อยู่คู่กับชีวิตคนไทยมาอย่างยาวนาน ผ่านร้อน ผ่านหนาว ดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในหลายยุคหลายสมัย ถึงวันนี้ ละครโทรทัศน์ก็ยังคงดำรงอยู่คู่สังคมไทย ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2538 สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำละครโทรทัศน์ของประเทศไทยได้หวน เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เข้ามาฉายในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ถือว่าเป็นละครจีนชุดแนวสืบสวนสอบสวน กำลังภายใน ที่สร้างความสำเร็จที่สุดในยุคเลวที่เดียวพร้อมทั้งได้รับความนิยมจากคนไทยอย่างมาก จึงเป็นที่ น่าสนใจอย่างยิ่งว่า หลักแนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่ นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 กับหลักการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น จะมีส่วนส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกัน และ จะสามารถพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไรบ้าง

จากการศึกษาค้นคว้าโดยรอบด้านพบว่า หลักแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏ ในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

มีหลากหลายแนวคิดที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาระบบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยและการเมืองไทย อาทิ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับหลักความยุติธรรม แนวคิดเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรม จากความสอดคล้องต้องกันดังกล่าว เป็นแนวทางที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบว่า หลักแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น นั้นมีมิติทางด้านใดบ้างที่สามารถส่งเสริม และพัฒนาระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย และจะนำไปสู่วิธีการหรือกระบวนการในการยกระดับความมีคุณธรรม จริยธรรม โดยองค์รวมของการเมืองไทยภายใต้ระบอบการปกครองรูปแบบประชาธิปไตย หากเป็นจริงแล้วงานวิจัยนี้สามารถนำผลลัพธ์ไปเสนอแนวทางขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดินและการเมืองไทยในภาพรวม ในแนวทางการเสริมสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรม ได้ในเชิงนโยบายต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ได้ถ่ายทอดแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่สำคัญหลากหลายแนวคิดที่สำคัญสู่สังคมไทย เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 20 ปีและอยู่คู่กับสังคมและการเมืองของไทยในหลายยุคหลายสมัย แนวคิดหลักที่สำคัญที่เป็นต้นแบบ (Model) ของละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 คือ แนวความคิดเกี่ยวกับความยุติธรรม เพราะเปาบุ้นจิ้นได้รับกล่าวขานว่า เป็นเทพแห่งความยุติธรรม

ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ถ่ายทอดแนวความคิดความยุติธรรม ในรูปแบบการยึดหลักความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม ความสมเหตุสมผลของกฎหมาย กฎหมายธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยงธรรม (equity) และความเป็นธรรม (fairness) ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิของพลเมืองทั้งหลาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ เหล่ากำเนิด ชาติพันธุ์ ศาสนา ความพิการ อายุ ความยากด้อยมีเงิน และชนชั้นวรรณะในสังคม นอกจากนี้ เปาบุ้นจิ้นยังยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ 6 ประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการปกครองบ้านเมือง ดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความถูกต้องโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. หลักสำนึกรับผิดชอบ

6. หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกจากนี้ ยังพบว่า เปาบุ้นจิ้นเป็นสัญลักษณ์ของข้าราชการที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นข้าราชการตงฉิน มีความประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ก่อเกิดประโยชน์และเป็นผลดีต่อราชการ สังคม และประเทศชาติ ดำเนินการด้วยการสำนึกว่า “ต้องยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัวเสมอ” ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่เกรงกลัวอำนาจอิทธิพล มีการปฏิบัติงานด้วยความขยัน หมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ถือเอาประโยชน์ส่วนตัวมาใช้ในงานของทางราชการ ไม่ยอมให้กิเลสและความโลภมีอำนาจเหนือจิตใจและความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเป็นข้าราชการที่ดี เปาบุ้นจิ้นตั้งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้อง เป็นธรรม เสมอภาค โดยไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง และไม่เลือกปฏิบัติระหว่างราษฎรผู้ได้รับความเดือดร้อนกับหน่วยงานของรัฐ ให้ความสำคัญแก่ทุกฝ่ายไม่เอียงเปาบุ้นจิ้นมีซื่อสัตย์สุจริตจนเป็นที่เลื่องลือ มีชื่อเสียงเป็นอันมากในการตรวจสอบทุจริตในวงราชการ เขาได้ตรวจสอบและลงโทษเหล่าผู้ฉ้อฉล ไม่เว้นแม้แต่ญาติพี่น้องของตนเอง พระประยูรญาติ ตลอดจนตระกูลที่ทรงอำนาจทั้งหลาย และเปาบุ้นจิ้นยังได้ปฏิรูประบบราชการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

และจากสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิพบว่า ผู้ทรงวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าแนวความคิดทางสังคมนิยมที่ปรากฏในละคร โทรทศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิรูปการเมืองไทยและระบบราชการของไทยในปัจจุบันได้เพื่อทำให้การพัฒนาทางการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงควรที่มุ่งปฏิรูปที่โครงสร้างการใช้อำนาจ ผู้มีอำนาจทางการเมือง และโครงสร้างทางสังคมควบคู่กันไป การเมืองและระบบการบริหารราชการของไทยในปัจจุบัน ต้องการการปฏิรูปเพราะระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน มีข้อบกพร่องและเกิดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน อย่างกว้างขวาง ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไป การไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง เป็นต้น ความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ และขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของประชาชน รวมถึงการขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เกิดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน และในปัจจุบันการเมืองไทยยังขาดประสิทธิภาพและความสามารถของระบบการเมืองในการแก้ไขปัญหาของสังคมซึ่งยังเป็นปัญหาของระบบการเมืองไทยที่จะต้องแก้ไขปัญหาค้นในด้านต่างๆ ผู้นำทางการเมืองยังขาดซึ่งคุณธรรม

จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และอีกด้านหนึ่งปัญหาเรื่องการทุจริต คอร์รัปชันและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ เป็นปัญหาหลักและเรื้อรังที่สะสมมานาน ไม่อาจแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและเบ็ดเสร็จ ทำให้ภาพลักษณ์ของระบบราชการติดอยู่กับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างแยกไม่ออก การปฏิรูประบบราชการและการเมืองด้วยการเสริมสร้างกระบวนการปลูกฝังระบบคุณธรรม และจริยธรรม จึงเป็นมาตรการสำคัญเร่งด่วนที่จะช่วยแก้ไขสภาพปัญหานี้ให้ลดน้อยลงหรือหมดไปในที่สุด

2. อภิปรายผล

จากการผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 ประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ในแต่ละด้านดังนี้

2.1 แนวความคิดกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 สะท้อนให้เห็นถึงผลของการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ธรรมะย่อมชนะอธรรม คนทำความดีจะได้รับแต่สิ่งที่ดีงาม คนทำกรรมชั่วย่อมหนีไม่พ้นโทษทัณฑ์ตามกฎหมาย ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น ยังสะท้อนความจริงที่ว่าสังคมยังต้องการยกย่อง คนทำดีเกลียดชังความชั่ว เพราะรักในคุณธรรม และมีความชื่นใจที่คนทำชั่วได้รับผลกระทบบุคคลที่ไม่สามารถแยกดี-ชั่ว เป็นบุคคลนำห่วงใยที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระฤกษ์ดำรงค์ ปญฺาธาโร (จันทร์แสง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเหยียฟ้าทำดิน ที่พบว่า การกระทำที่ดี เรียกว่า “กรรมดี” การกระทำที่ชั่วเรียกว่า “กรรมชั่ว” กรรมดีหรือกรรมฝ่ายกุศลย่อมชนะฝ่ายอกุศล หรือธรรมะย่อมชนะอธรรม กฎแห่งกรรมที่บุคคลกระทำลงไปไม่ว่าจะเป็นความดีหรือความชั่วก็ตาม ตัวของบุคคลแต่ละคนจะต้องเป็นผู้รับผลแห่งการกระทำนั้นด้วยตนเอง หากแต่กฎแห่งกรรมบางอย่างการให้ผลช้าหรือเร็วเท่านั้น

2.2 แนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม ละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาปุ้นจิ้น เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและสร้างกระบวนการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต โดยสื่อสารสะท้อนออกมาจากวิธีการทำงานที่ตรงไปตรงมา รังเกียจข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง และกดขี่ขูดรีดประชาชน เป็นคนซื่อสัตย์และให้อภัยคนทำผิดโดยไม่เจตนา ไม่เคยคบคนง่าย ๆ อย่างไรก็ตาม ไร้หลักการ ไม่เสแสร้งทำหน้าชื่นและป้อนคำหวานเพื่อเอาใจคน ไม่มีลัทธิลมนิยม มีความเที่ยงตรงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพราะคนดีย่อมสร้างคุณธรรมให้ผู้อื่นดีกว่าตน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

ณัฐธัญญา คำคง ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและตีความละครโทรทัศน์ด้านคุณธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้เข้าใจเจตนาของผู้สร้างและผลิตละครโทรทัศน์ในการนำเสนอ “สาร” ด้านคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจว่าละครโทรทัศน์ได้นำเสนอแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีที่ควรปรับใช้และพฤติกรรมไม่ดีที่ไม่ควรเลียนแบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อที่สามารถนำมาใช้สอนและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนไทยได้ แต่ผู้ใช้ละครโทรทัศน์เป็นสื่อในการสอนควรจะต้องเลือกสรรละครโทรทัศน์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในการนำเสนอคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องด้วยและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อากาทร โรจนบุรานนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองผ่านเพลงเพื่อชีวิต กรณีศึกษาวงคาราวานและวงคาราบาว ผลการวิจัยพบว่า เพลงเพื่อชีวิตสามารถใช้ในการสื่อสารทางการเมืองในด้านการอบรมกล่อมเกล้าและให้การเรียนรู้ทางการเมือง โดยการปลูกจิตสำนึกเรื่องความรัก ความสามัคคี ให้มีความรักชาติ รักความเป็นไทย ส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยและการสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน และการเผยแพร่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง

2.3 แนวความคิดด้านความยุติธรรมและแนวความคิด หลักการใช้อำนาจอธิปไตย เปาบุ้นจิ้นในฐานะผู้นำทางการเมืองได้แสดงออกถึงภาวะผู้นำที่ต้องมีหลักการใช้อำนาจด้วยความเที่ยงธรรม (rectitude) ความชอบธรรม (righteousness) ความชอบด้วยเหตุผล (fairness) และความถูกต้อง (rightness) และความโปร่งใสซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการตัดสินใจและการบริหารปกครองบ้านเมืองต้องมีความสุจริตและตรวจสอบได้ เพื่อความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลก็ต้องมีระบบ “ธรรมาภิบาล” หรือการกำกับดูแลที่ดี เปาบุ้นจิ้นยังเป็นผู้ทรงธรรม เป็นผู้นำที่มีศีลธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ตัดสินคดีด้วยความยุติธรรมและเที่ยงธรรมลงโทษผู้กระทำความผิดตามโทษานุโทษ โดยถือว่าหน้าที่ราชการงานของแผ่นดินสำคัญกว่าเสรีอญาติ เปาบุ้นจิ้นเป็นคนรักความยุติธรรม รักในความซื่อสัตย์ เป็นบุคคลชอบค้นหาเหตุผลในการตัดสินคดีความได้อย่างเที่ยงธรรมที่สุด ใช้หลักนิติธรรมในการตัดสินและพิจารณาคดีความต่างๆ มิได้เห็นแก่หน้าใครๆทั้งสิ้น ไม่ว่าประชาชนคนนั้นจะเป็นประชาชนหรือข้าราชการเปาบุ้นจิ้นไม่เคยคิดที่จะปกปิดหรือช่วยเหลือข้าราชการด้วยกัน ยิ่งถ้าเป็นข้าราชการด้วยกันแล้วถือว่าเป็นความผิดอย่างมหันต์เพราะใช้ ตำแหน่งหน้าที่ราชการไปในทางที่ผิด ใครทำผิดต้องได้รับการพิจารณาลงโทษไปตามตัวบทกฎหมาย ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเชื้อพระวงศ์หรือสามัญชน ทำให้บ้านเมืองและราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประกายกา วิล ศรีจินดา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสื่อสารอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากในละครโทรทัศน์ไทย ยุคหลังการรัฐประหารปี 2549 พบว่า ในการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากาก จะเป็นการ

นำเสนอแบบอุดมการณ์ที่ฝั่งตรงกันข้ามเป็นลักษณะอุดมการณ์ต่อต้าน คือ ถูกนำเสนอผ่านผู้เล่าเรื่องที่เป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองในสังคม และใช้อำนาจในทางที่ผิด โดยถือเอาประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก โดยที่ไม่คำนึงถึงความสุขของผู้คนในสังคมโดยรวม อีกประเด็นหนึ่งพบว่า อุดมการณ์หลักทางการเมืองที่นำเสนอผ่านการเล่าเรื่องฮีโร่นักกาค โดยจะเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงเข้าร่วมกับอุดมการณ์ทางสังคม เพื่อถ่ายทอดความคิดหลักที่ว่าบ้านไหนเมืองไหนถ้าประชาชนและผู้บริหารตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมแล้ว บ้านเมืองก็จะเจริญรุ่งเรือง

ประเด็นการอภิปรายด้านความเหมาะสมของการนำเสนอแนวคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 มาใช้ในการปฏิรูประบบการเมืองของไทย เนื่องจากแนวคิดที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น นั้นเป็นแนวคิดทางการเมืองในระบอบสมบูรณาสิทธิราชย์หรือระบอบการปกครองในรูปแบบจักรพรรดิจีนในอดีตซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยในปัจจุบันที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยในการบริหารปกครองประเทศ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการปกครองไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ล้วนแต่มีลักษณะเฉพาะตัว นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นการปกครองแบบใด จุดหมายปลายทางที่แท้จริงก็คงไม่แตกต่างกันมาก คือการมุ่งสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในชาติ รวมถึงการพัฒนาความเป็นอยู่และสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคม แม้ว่าละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาบุ้นจิ้น” เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559 เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในยุคสมัยสมบูรณาสิทธิราชย์ เราก็จะเห็นว่าแม้ไม่ใช่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ขุนนางในสมัยนั้นก็จะมีทั้งคนดีและทั้งเลว มีการเล่นการเมืองเช่นกัน ฉะนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณาไม่ใช่ความแตกต่างที่ระบอบการปกครอง แต่ที่สำคัญมากกว่านั้นก็คือต้องเป็นการเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นคุณธรรม และจริยธรรม ต่างหาก (ผศ.วรศักดิ์ มหัทธโนบล: สัมภาษณ์, 2559)

3. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะทางวิชาการ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่

3.1.1 ประเทศไทยควรมีการปฏิรูประบบการเมืองและระบบข้าราชการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเมืองและระบบราชการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว โดย

กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองและข้าราชการอย่างชัดเจน

3.1.2 การขับเคลื่อนกระบวนการนี้ รัฐบาลต้องตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง และประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ

3.1.3 ควรมีการดำเนินการปฏิรูปสื่อเพื่อทำหน้าที่ปลูกฝังและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมให้กับประชาชนมากขึ้น

3.1.4 ทรวงศึกษาธิการควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาปลูกฝังระบบคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเยาวชนไทยเริ่มตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรี โดยมีกระบวนการประเมินและวัดผลอย่างต่อเนื่องและชัดเจน

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ได้แก่

3.2.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ เกิดจากการที่คนทุกคนในสังคมทำตัวเห็นห่างหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะปัญหาในด้านการเมืองและในระบบราชการของไทยจะเห็นว่าแม้แต่ความวุ่นวาย ทุกคนก็ออกมาเรียกร้องหาความยุติธรรม ถ้าในระบบการเมืองและระบบราชการ ยึดมั่นและประกอบกิจกรรมต่างๆ บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ภาพพจน์ทางการเมืองและข้าราชการก็จะดี หลักคุณธรรมและจริยธรรมสามารถพัฒนาในด้านจิตใจของประชาชนให้มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง มีศีลธรรมประจำใจ ส่วนรัฐก็ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและความสงบสุขให้ประชาชนและสังคมไทย พร้อมบริหารจัดการประเทศให้มีความมั่นคง ผู้นำทางการเมืองและข้าราชการไม่ควรปฏิเสธหลักคุณธรรม จริยธรรม ขจัดการมุ่งหวังประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ควรยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่คนในสังคมไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตอย่างถูกต้องและสงบสุขได้ จนทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคม เกิดความแตกแยกในเรื่องความคิด เกิดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต่างฝ่ายก็มักคิดว่าความคิดของตนเองนั้นถูกต้องเสมอไม่มีใครยอมใครใช้กำลังเข้ามาแก้ไขปัญหา จนกลายเป็นความแตกแยกของคนในสังคม ที่สุดก็เนื่องจากขาดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการยึดเหนี่ยวจิตใจ และอีกประการหนึ่งก็คือ สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่ขาดหลักการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เพราะเนื่องจากการไม่เข้าใจในหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีพอ และการยึดมั่นถือมั่นปฏิบัติในวัฒนธรรมที่ผิดอย่างเหนียวแน่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ พวกใครพวกมัน สังคมจึงขาดความเป็นธรรม ลักษณะของสังคมไทยซึ่งกำลังเป็นสังคมที่กำลังปั่นป่วนให้ถึงจุดสูงสุดของระบอบประชาธิปไตย จึงเหมือนกับการต่อสู้อยู่ระหว่างความดีกับความชั่ว และดูเหมือนว่าพลังแห่งความไม่ดีกำลังจะกลบฝังสังคมไทยไปแล้ว ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ก็คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล

ให้แก่เยาวชนคนไทยเพื่อเป็นกำลังในการสร้างชาติ หากทุกคน ทุกฝ่ายในประเทศยึดเอาหลักคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่ตั้งในการดำเนินชีวิตแล้ว ก็จะมีความคิดที่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล สามารถที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศชาติให้มีความรุ่งเรือง ผู้ปกครองก็จะมีคุณธรรม จริยธรรมในการปกครองมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด รัฐจะต้องมีการพัฒนาประชาธิปไตยและศีลธรรมไปพร้อมๆ กัน จึงจะถึงเป้าหมายของการปกครองได้

การปกครองของไทยในปัจจุบันนั้นเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและสิ่งที่จะต้องดำเนินการและนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วนนั้น ผู้นำทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ตลอดจนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ รวมทั้งข้าราชการทางการเมืองและข้าราชการฝ่ายพลเรือน ข้าราชการตุลาการ รวมทั้งข้าราชการทหารและข้าราชการตำรวจ ทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้กำหนดทิศทางความเป็นไปของประเทศชาติ ซึ่งในปัจจุบันนี้การปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนยังบกพร่องอยู่มาก ถ้าผู้นำยังคงมีมาตรฐานความประพฤติที่ต่ำอยู่ก็ยากที่จะทำให้ประชาชนมีความประพฤติที่ดีงามได้

การสร้างสังคมที่ดีจะต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังหลักคุณธรรม จริยธรรม ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง และผู้นำทางการเมืองต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ประชาชน ยึดถือเพื่อช่วยฟื้นฟูศีลธรรมให้คืนกลับสู่สังคม เป็นการใช้งบประมาณการลงวันที่ง่ายๆ แต่ต้องมีความตั้งใจจริง ซึ่งให้ผลตอบแทนอย่างมหาศาลเป็นการปฏิรูปการเมืองอย่างแท้จริง

นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ข้าราชการทุกระดับจะต้องเข้าสู่กระบวนการอบรมหลักคุณธรรม และจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอโดยกำหนดเป็นรูปธรรมที่วัดผลได้ เมื่อข้าราชการทุกระดับเข้ารับการอบรมหลักคุณธรรม และจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยขัดเกลาจิตใจของข้าราชการทุกระดับให้มีหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มุ่งมั่นทำงานเพื่อประเทศชาติและครอบครัว ประเทศไทยจะมั่นคงและมีความเจริญในทุกๆ ด้าน

3.2.2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้หลักคุณธรรม จริยธรรม ที่จะหล่อหลอมกล่อมเกลา หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตคนได้นั้นขึ้นอยู่กับสถาบันสำคัญหลักๆ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันสื่อสารมวลชน การนำวาระแห่งชาติไปจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ไปแปลงเป็นการปฏิบัติ (Policy Implementation) จึงต้องผลักดันผ่านสถาบันหลักดังกล่าวข้างต้น (อารีรัตน์ วัฒนสิน, 2545 อ้างถึงใน อภิญา ทองสอาด, 2555)

1) สำหรับหลักแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจะต้องมีการเผยแพร่และขยายผลให้ปรากฏอยู่ในทุกสถาบันและองค์กรต่างๆ อาทิ ธรรมาภิบาลในโรงเรียน ธรรมาภิบาลในโรงงาน หรือแม้กระทั่งธรรมาภิบาลในครอบครัว

2) สถาบันทางศาสนาต้องมีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนาหลักคุณธรรม และจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยให้มากขึ้น มียุทธวิธีในการดึงคนเข้าวัดฟังธรรมให้มากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมทางศาสนาให้มากขึ้น ส่งเสริมจิตสำนึกการเสียสละ และปลูกฝังหลักคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

3) สถาบันสื่อสารมวลชน อันประกอบด้วยสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ในสังคมปัจจุบันต้องยอมรับว่าสื่อเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อ ความเชื่อ ค่านิยม ความคิด ทศนคติ พฤติกรรมที่แสดงออก และวิถีในการดำเนินชีวิตของประชาชนคนไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ และละครโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญมากในการเป็นสื่อที่กล่อมเกลา และเป็นได้ทั้งตัวจุดรั้ง หรือตัวกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้หลักคุณธรรม และจริยธรรมในสังคมไทย ในแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติที่จะสร้างและปลูกฝังหลักคุณธรรม และจริยธรรม มาใช้ส่งเสริม และพัฒนาการเมืองและระบบราชการของไทย จึงต้องมีสื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หลักคุณธรรมและจริยธรรมให้ประสบความสำเร็จ สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การปฏิรูปใดๆ ก็ตามไม่อาจประสบความสำเร็จได้เลยหากปราศจากการปฏิรูปสื่อ

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรที่จะมีการศึกษาถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวความคิดหลักคุณธรรม และจริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน ยิ่งนับวันจะยิ่งเลื่อมโทรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยแนวความคิดทางสังคมการเมืองในละครโทรทัศน์ของไทยให้มากขึ้น โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เพื่อแก้ปัญหาทางการเมืองการปกครองของไทยด้วย เพราะถือว่าแนวความคิดที่ปรากฏในละครโทรทัศน์มีหลากหลายแนวความคิดที่มีความสำคัญและประชาชนทั่วไปสามารถเรียนรู้ และซึมซับรับเอาแนวความคิดดีๆ ในแง่คำสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้มีกรอบศีลธรรมยึดถือในการทำงาน จนนำไปสู่การสร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับสังคมไทย เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนคนไทยเข้าถึงได้ง่ายๆ ราคาไม่แพง และโทรทัศน์ก็มีทุกครัวเรือน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ควรมีการวิจัยแนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ของไทย และเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ของไทยเพื่อจะพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยได้อย่างไร

3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ที่จะมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังค่านิยม และสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้กับประชาชนคนไทยได้อย่างไร

3.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องแนวความคิดทางการสังคมการเมืองที่ปรากฏในภาพยนตร์ของไทยและต่างประเทศมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังระบบคุณธรรม และจริยธรรมให้กับสังคมไทยอย่างไร

กล่าวโดยสรุปการสร้างประชาธิปไตยโดยปราศจากการสร้างและปลูกฝังแนวความคิดด้านคุณธรรม และจริยธรรมให้กับคนในชาติเป็นการยากที่จะขจัดปัญหาการคอร์รัปชัน การทุจริตโกงกินทั้งในภาครัฐและเอกชน เป็นการยากมากที่จะสร้างรัฐที่มีการใช้หลักนิติธรรมในการปกครองประเทศเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับประชาชน และยากยิ่งขึ้นถ้าไม่สร้างและปลูกฝังระบบคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เยาวชนคนไทย ที่จะเติบโตและก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม เป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ใต้ปกครอง เป็นผู้นำที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง เป็นผู้นำที่ยึดมั่นในหลักการทำดี ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองบ้านเมือง เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และพัฒนาระบบคุณธรรม และจริยธรรม ไปพร้อมๆ กัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับศาสนาและศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษณา ไวก่ำรวจ. (2555). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม*. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- กิตติ ลีมพงษ์, บรรณาธิการ. (2551). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ. (2552). *นัยทางการเมืองใน “เสภาเรื่องขุนช้าง – ขุนแผน”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- คมกฤษ อยู่เต็กแก่ง. (2553). “ซื่อสัตย์”. *นิตยสารจำขี้ใจ*, 2-3. เป็นส่วนหนึ่งของโครงการรณรงค์เผยแพร่ด้านคุณธรรมจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและการรักษาจรรยาข้าราชการข้าราชการพลเรือน (วันพุธ ที่ 5 มิถุนายน).
- จกมล โยธาศิริ. (2551). *แนวคิดทางการเมืองที่แฝงในบทเพลงลูกทุ่ง ของคำรณ สัมบุณณานนท์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จวินจื่อ เรียบเรียง. (2556). *ปรัชญาเม่งจื่อ ถ้อยแบบอย่างยอดคน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- จันทิรา มังกรศักดิ์สิทธิ์. (2556). *ความคิดเห็นของพนักงานต่อการสื่อสารภายในองค์กร: กรณีศึกษาโรงพยาบาลนนทเวช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- จิริทีปต์ ทองสุข. (2549). *กระบวนการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

- จิราภรณ์ เจริญกุล. (2556). *การศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยกับผู้หญิงญี่ปุ่นที่ถูกสะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ กรณีศึกษา : การเปรียบเทียบละครเรื่องแรงเงาของไทยกับละครเรื่อง The Last Cinderella ของญี่ปุ่น*. (ปริญญาานิพนธ์มนุษยศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ซัช จำเพชร. (2554). *การแบ่งแยกอำนาจตามรัฐธรรมนูญอังกฤษภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ ค.ศ.2005*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2549). *14 ถึง 6 ตุลา และทองปาน บันทึกประวัติศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชูศักดิ์ เพรศคอทท์ และสินี กิตติชนม์วรกุล. (2557). *การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและอิทธิพลของสื่อต่อแนวความคิดทางการเมือง*. งานวิจัยหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- เชาว์วัจน์ พาณิชเสวีวิศิษฐ์. (2552). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของฮีนง โอฮาคุดและวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ. 2524-2552*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารการเมือง) ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.
- ณภัทร เตโช และคณะ. (2553). *แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในส่วนราชการไทย*. การศึกษาตามหลักสูตรนักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับกลาง รุ่นที่ 1: ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- ณัฐธันยา คำคง. (2555). *พฤติกรรม的开รับและตีความละครโทรทัศน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ณัฐวรรณ วงศ์สุวรรณ. (2554.25 เมษายน). *ประมวลกฎหมายจัดระเบียบ. วิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย และระบบกฎหมายหลัก (LAW 2032)*. สืบค้นจาก <http://alisjewel.blogspot.com/2011/08/lw103.html>

- ดวงรัตน์ วาห์สะ. (2555). พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ทองแถม นาถจำนง และปกรณ์ ลิ้มปยุตนธ์. (2551). *ธรรมะขงจื้อ สอนคนให้เป็นคน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ หจก.ภาพพิมพ์.
- ธรรมยุทธ ปัญญโสภณ. (2559, 8 กรกฎาคม). ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนกับการพัฒนาสังคมไทย. *บทความวิชาการคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*. สืบค้นจาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/
- นราพร สังข์ชัย. (2552, 3 กรกฎาคม). บทละครโทรทัศน์ไทย: กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิค”วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 , น. 141.
- นันทสิทธิ์ แก้วทิพย์เนตร. (2555). *พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ ของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตชลบุรี*. งานวิจัยหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตานาจ โสภภาพ. (2555). *แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในเรื่องสั้นรางวัลพานแว่นฟ้า*. บทความงานวิจัยซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บงการ อิ่มสำอาง. (2554). *อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงคาราบาว ช่วงปี 2524 – 2554*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- บำรุง ปญญาพโล (พระโพธิ์ศรี). (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์นี้พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2557). *การสื่อสารอุดมการณ์ผ่านการเล่าเรื่องฮีโร่หน้ากากในละครโทรทัศน์ไทย ยุคหลังการรัฐประหารปี 2549*. รายงานวิจัยภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปราการ ถมยางกูร. (2553, 5 มิถุนายน). *ข้อคัดค้านิตยสารจำขึ้นใจ*. น. 2
- ปานทิพย์ สุภนกร และคณาจารย์ภาควิชาปรัชญา. (2542). *ปรัชญาการเมือง. ชุติวิชาปรัชญาเบื้องต้น ภาค 4 ปรัชญาประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร. น. 243-263
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยวัฒน์ ปิยสีโล (พระจักร์เตต) (2554) *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- ไพบรยา บุญบุตร. (2552). *โครงการจัดตั้งบริษัทผลิตละครโทรทัศน์*. การศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรรณพิลัย จารุพานิชย์กุล. (2553). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงวิกฤตทางการเมือง พ.ศ. 2549 – 2551*. (คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.
- พรทิพย์ อุดมสิน. (2551). *การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตร*. *ประมวลสาระชุติวิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (13), 5-6.
- พระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันพฤหัสบดี ที่ 12 กรกฎาคม 2522 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณโย อภิปญโญ (พระศรีคำมี). (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดมนุษยนิยมในปรัชญาขงจื้อและพุทธปรัชญาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

- พิศสมัย หมกทอง. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์)* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พิศณุ พูนเพชรพันธ์ และกมลวรรณ อยู่วัฒน์. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘๖ กรณีศึกษาชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลบางระกา ตำบลศาลายา ตำบลคลองโยงจังหวัดนครปฐม. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- พิศาล มุกดาร์สมิ. (2558). *โทมัส ฮอบส์ว่าด้วยแนวคิดกฎหมายธรรมชาติ (atural law) กับการปฏิบัติแนวคิดว่าด้วยธรรมชาตินุษย์และรูปแบบรัฐ (ภาคต้น). วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช .1(2), 14.*
- ไพฑูรย์ มณีไพโรจน์. (2551). *ปรัชญาถิ่นใต้ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ออฟเซ็ท ศรีเอชั่น กัทระ ฉลาดแพทย์ และธีระวุฒิ ปัญญา (2555) ขงจื้อ สอนคนธรรมดา ให้เป็นยอดคน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พี เอ็น เค แอนด์ สกายพรีนติ้งส์.*
- ภาณุ มณีวัฒน์กุล. (2553, 5 มิถุนายน). *ข้อสังเกต. นิตยสารจำขึ้นใจ. โครงการรณรงค์เผยแพร่ด้านคุณธรรมจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการรักษาจรรยาข้าราชการข้าราชการพลเรือน. น. 3.*
- เมทินี ทองศรีเกตุ. (2552). *พฤติกรรมการคู่ละครทางโทรทัศน์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- เรืองชัย รักศรีอักษร. (2533). *ตำนานเป่าขลุ่ยจีน เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินหยาง.*
- ฤกษ์ดำรงค์ ปญาโร (พระจันทร์แสง). (2553). *ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและรูปแบบการนำเสนอเรื่องกฎแห่งกรรม ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ : เรื่องเหย้าฟ้าทำดิน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.*

- ลินิน แสงพัฒนา. (2557). *สัมพันธบทของตัวละครนางเอกในสี่ละครโทรทัศน์กรณีศึกษา ละครโทรทัศน์เรื่อง แรงเงา*. (การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- ว.วชิรเมธี. (2558). *นิทานล้านความดี*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สัปปายะ.
- วรารักษ์ เกลิมพันธุศักดิ์. (2553). *แนวทางวิเคราะห์การเมืองเชิงปรัชญาการเมือง. ประมวลสารชุดวิชาการวิเคราะห์การเมืองและระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (3), 103
- วสิวิ พัวเทพนิมิตร. (2550). *บทบาทของศาลในการชี้ขาดข้อพิพาทโดยหลักแห่งความเป็นธรรม*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิภา ลีลาวิวัฒน์ และคนอื่นๆ. (2549). *คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกของผู้พิพากษาต่อการปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์*. รายงานวิชาการหลักสูตร “ผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 3. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.2549.
- วิรัช เอี่ยมศรีดี (พระ). (2554). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของครูและบุคลากรของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- วุฒิชัย สายบุญจวง. (2554). *ความเป็นธรรมในทัศนะของชาวมุสลิม : กรณีศึกษาชุมชนธรรมิกำแขวง โลกแฝกเขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศรีพัชชา สิทธิคำจร. (2551). *การใช้หลักธรรมาภิบาล ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. (คุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2557). *การสร้างเสริมธรรมาภิบาลการปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัด : กรณีคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.)*.

- สนอง วรอุไร. (2556). *จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร และธรรมาภิบาล*. กรุงเทพมหานคร: ชุมทอง
 อุตสาหกรรมและการพิมพ์.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2549). *ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติวิธี
 พิจารณาคดีผู้บริโภค พระธรรมนูญศาลยุติธรรม*. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2549). *ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้ง
 ศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง*. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สมยศ ไชยประพาส. (2556). *บทบาทอำนาจศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดีระบบไต่สวน*. รายงาน
 วิชาการนี้หลักสูตร “ผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่าย
 ตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.2556.
- สมฤดี วิศทเวทย์. (2536). *ปรัชญาของจอห์น ล็อก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรีก
- สมศักดิ์ ดันติศาสวัต. (2555). *ขงจื้อ ยอดนักปราชญ์ที่โลกยังไม่ลืม*. สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์
 ดับบลิวพีเอส (ประเทศไทย)
- สนิท กัลยาณมิตร. (2529). *เป่าซุ่นจิ้น ภาค 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรรการพิมพ์
- สนิท กัลยาณมิตร. (2528). *เป่าซุ่นจิ้น (เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม)*. กรุงเทพมหานคร: เฉลิมชัยการ
 พิมพ์.
- สะถิระ เผือกประพันธุ์. (2554). *การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน:
 ศึกษาในห้วงเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2512 – 2549*. (คุยฉีนิพนธ์ปรัชญาคุยฉีบัณฑิต
 ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.
- สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย. (2559, 25 เมษายน). *บริการเครือข่ายสังคม*. สืบค้นจาก
<http://th.wikipedia.org/wiki>
- สาละ บุญคง. (2556). *อัจฉริยะผู้พลิกโลก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
 ภาพพิมพ์.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2553). *หลักการตีความกฎหมายตาม
 ครรลองของหลักนิติรัฐและนิติธรรม*. *จตุรนิติ*, (7)4, 19-20.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552).
 กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกรและการพิมพ์.

- สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ .(ม.ป.ป). (2559, 7 กรกฎาคม) แนวทางวิเคราะห์การเมืองเชิงปรัชญา
การเมือง. รายวิชา GEN1144 การเมืองการปกครองของไทย . (8), น. 116 สืบค้นจาก
http://reg2.crru.ac.th/reg_crru/files/books/GEN1144
- สิทธิกร ศักดิ์แสง และณัฐภัทร ธีรารังค์กุล. (2557). แนวคิดและทฤษฎีในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- สิทธิโชค ลางกุลานนท์. (2552). พัฒนาการและบทบาททางการเมืองของกลุ่มธุรกิจ
การเมืองในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุนทร กนุดลีโล (พระชำกรม). (2556). การใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานที่มีความสัมพันธ์กับ
การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล โนนทอง อำเภอ
เวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- สุภาภรณ์ คิ่งอินทร์. (2553). กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรง
ตำแหน่งกำนัน. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล อิศระธนาชัยกุล. (2546). ความคิดทางการเมืองในวรรณกรรมไทย: ศึกษา
กรณีนวนิยายเรื่องสี่แผ่นดินของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลป-
ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุเมธ แสงนิมნวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์.
- เสรี วงศ์มณฑา, ออนไลน์. (2559, 8 กรกฎาคม). ผลกระทบจากละครโทรทัศน์ต่อสังคม มุม
พักผ่อน หย่อนความรู้. สืบค้นจาก <https://kmofca.wordpress.com>
- องอาจ จิระอร. (2549). 108 มงคล พระบรมราชาบาท. (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). *การอภิปรายความการสื่อสารทางการเมืองจากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ องอาจ สิงห์ลำพอง.
- อมร ทองสุก. (2552). *ปริศนาเป่าขลุ่ย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ชูชนหัตถ์.
- อภิญญา ทองสะอาด. (2555). *แนวคิดขรรฆมาภิบาลในพระไตรปิฎกกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อาจริยพงษ์ คำตัน (พระมหา). (2554). *การปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2542). *คำกล่าวปาฐกถาพิเศษ. ความโปร่งใสและธรรมรัฐ*. วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ณ ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อานันท์ ภิรมย์อนุกุล. (2538). *เป่าขลุ่ยเล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- อานันท์ ภิรมย์อนุกุล. (2538). *เป่าขลุ่ยเล่ม 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- อานันท์ ภิรมย์อนุกุล. (2538). *เป่าขลุ่ยเล่ม 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- อากาศ โรจนบุรานนท์. (2552). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านเพลงเพื่อชีวิตกรณีศึกษาวงคาราวานและวงคาราบาว*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อุดม คุมา. (2555). *ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*. 1(1)

Internation Commission of Jurists. (2554). ข้อคิดเห็นทางกฎหมายต่อปฏิญญาเจนีวา
ของ ICJ ผดุงหลักนิติธรรมและบทบาทของผู้พิพากษาและทนายความในภาวะวิกฤติ
ม.ป.ท.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับงานวิจัย

เรื่อง แนวคิดทางการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง “เปาปุ้นจิ้น”
เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.2559

(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

แนะนำก่อนสัมภาษณ์ : สวัสดีครับ ผมมาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในวันนี้ผมมา
ทำสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์..... วันเดือนปีที่สัมภาษณ์...../...../.....
เวลา..... สถานที่.....

ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Interview) จำนวน 5 ข้อคำถาม รายละเอียดมีดังนี้

- 1) แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่สำคัญที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาปุ้นจิ้น”
เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.
2559 ประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง
- 2) ท่านคิดว่า แนวความคิดทางสังคมการเมืองที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง “เปาปุ้นจิ้น”
เวอร์ชันที่นำมาฉายทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ระหว่างปี พ.ศ.2538 – พ.ศ.
2559 จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติการเมืองของไทยใน
ปัจจุบันได้หรือไม่ อย่างไร?
- 3) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การปฏิรูปประเทศจำเป็นต้องจัดให้มีการปฏิรูปด้านคุณธรรม
จริยธรรม และธรรมาภิบาลทั้งระบบ จึงจะทำให้สังคมและประเทศไทยเข้มแข็ง?
- 4) ควรมีการปฏิรูประบบราชการไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ในกรณี
ดังกล่าวนี้ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร?
- 5) ละครโทรทัศน์มีบทบาทกับการปฏิบัติการเมืองและสังคมไทย อย่างไร?

นายชูศักดิ์ จันทรรัตน์
นศ.รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

- รศ.ดร.กิจบดี ก้องเบญจภูษ สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์
เลขที่ 2086 ถนนรามคำแหง แขวง หัวหมาก เขต บางกะปิ
กรุงเทพมหานคร 10240
- นายแพทย์จักรธรรม ธรรมศักดิ์ สัมภาษณ์วันที่ 4 ตุลาคม 2559
ประธานกรรมการมูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด
สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์ อาคาร 8 สำนักงาน ก.พ.
47/101 ถ.ติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
- ชาติชาย เหลืองเจริญ สัมภาษณ์วันที่ 11 กันยายน 2559
ประธานศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนบ้านจำรุง
มหาวิทยาลัยบ้านนอก สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์
ชอย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ระยอง ตำบล เนินฆ้อ
อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- ถวิล ไพรสณฑ์ สัมภาษณ์วันที่ 2 ธันวาคม 2559
อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และอดีตรอง
ประธานสภาผู้แทนราษฎร สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์ 67
ถ.เศรษฐศิริ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ สัมภาษณ์วันที่ 19 กันยายน 2559
ผู้อำนวยการสถาบันอิสรา
สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์
เลขที่ 538/1 ถนนสามเสน แขวงดุสิต เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร
- ดร.ปรีชา เรืองจันทร์ สัมภาษณ์วันที่ 2 ตุลาคม 2559
อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
สัมภาษณ์โดย ชุศักดิ์ จันทร์รัตน์
เลขที่ 245 หมู่ 4 ตำบลคลองคะเชนทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

- มานิจ สุขสมจิต สัมภาษณ์วันที่ 16 กันยายน 2559
บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
เลขที่ 1 ถนนวิภาวดี-รังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร
- พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กัลยาโณ) สัมภาษณ์วันที่ 30 กันยายน 2559
เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
เลขที่ 55/1 หมู่ที่ 1 ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่
จังหวัดนนทบุรี
- อนุชิต ปราสาททอง สัมภาษณ์วันที่ 7 ตุลาคม 2559
ผู้อำนวยการสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ
สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์ เลขที่ 111
ซอยแจ้งวัฒนะ 7 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร
- ผศ.วรศักดิ์ มหัทธโนบล สัมภาษณ์วันที่ 2 ธันวาคม 2559
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ
นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ (สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์)
ประจำปี 2558 ของสภาวิจัยแห่งชาติ
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
- รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤศจิกายน 2559
คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) เลขที่ 99 หมู่ 18
ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี
- สุภาพชาย บุตรจันทร์ สัมภาษณ์วันที่ 2 พฤศจิกายน 2559
รองผู้จัดการฝ่ายข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7

- รศ.สุรพันธ์ ทับสุวรรณ
- สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
เดอะวอลล์ ราชพฤกษ์ 189 หมู่ที่ 2 ถนนราชพฤกษ์ ตำบลบางขุน
กองอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
สัมภาษณ์วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2560
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- รศ.ดร.เสนีย์ คำสุข
- สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหงแขวง
หัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
สัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม 2559
อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- องอาจ จิระอร
- สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
สัมภาษณ์วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560
บรรณาธิการอำนวยการฝ่ายหนังสือเล่ม ในเครืออัมรินทร์
- ดร.อุทิศ ขาวเขียร
- สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
เลขที่ 378 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพมหานคร
สัมภาษณ์วันที่ 7 ตุลาคม 2559
ผู้ทรงวุฒิด้านการวางแผนกลยุทธ์ สำนักงาน ป.ป.ช.
สัมภาษณ์โดย ชูศักดิ์ จันทร์รัตน์
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ (ถนนสนามบินน้ำ) เลขที่ 361 ถนน นนทบุรี
ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายชูศักดิ์ จันทรรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	24 มิถุนายน 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	ร.บ.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2548
สถานที่ทำงาน	บริษัท มาร์ชชั่น จำกัด ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยระดับวิชาชีพ

